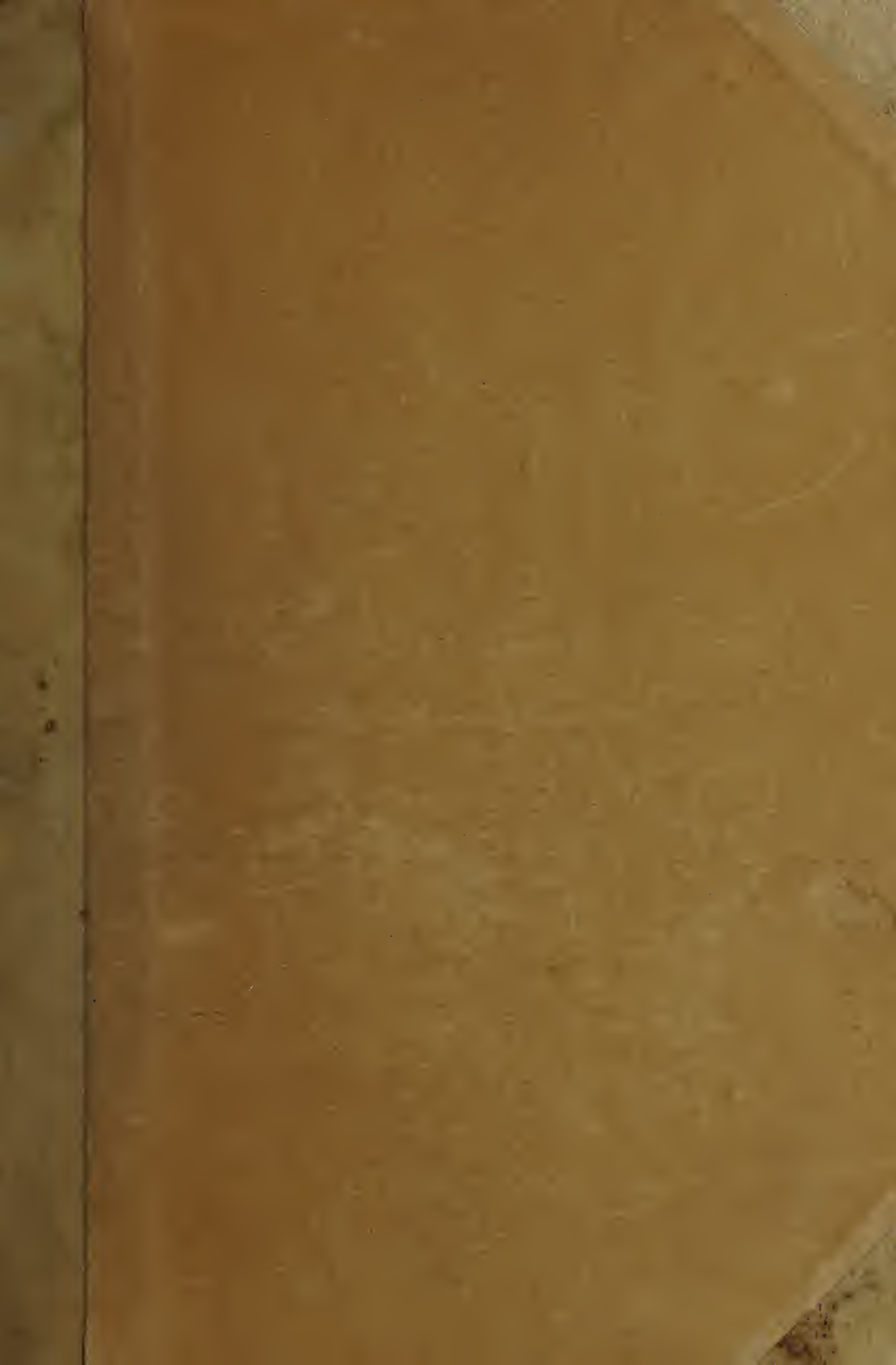
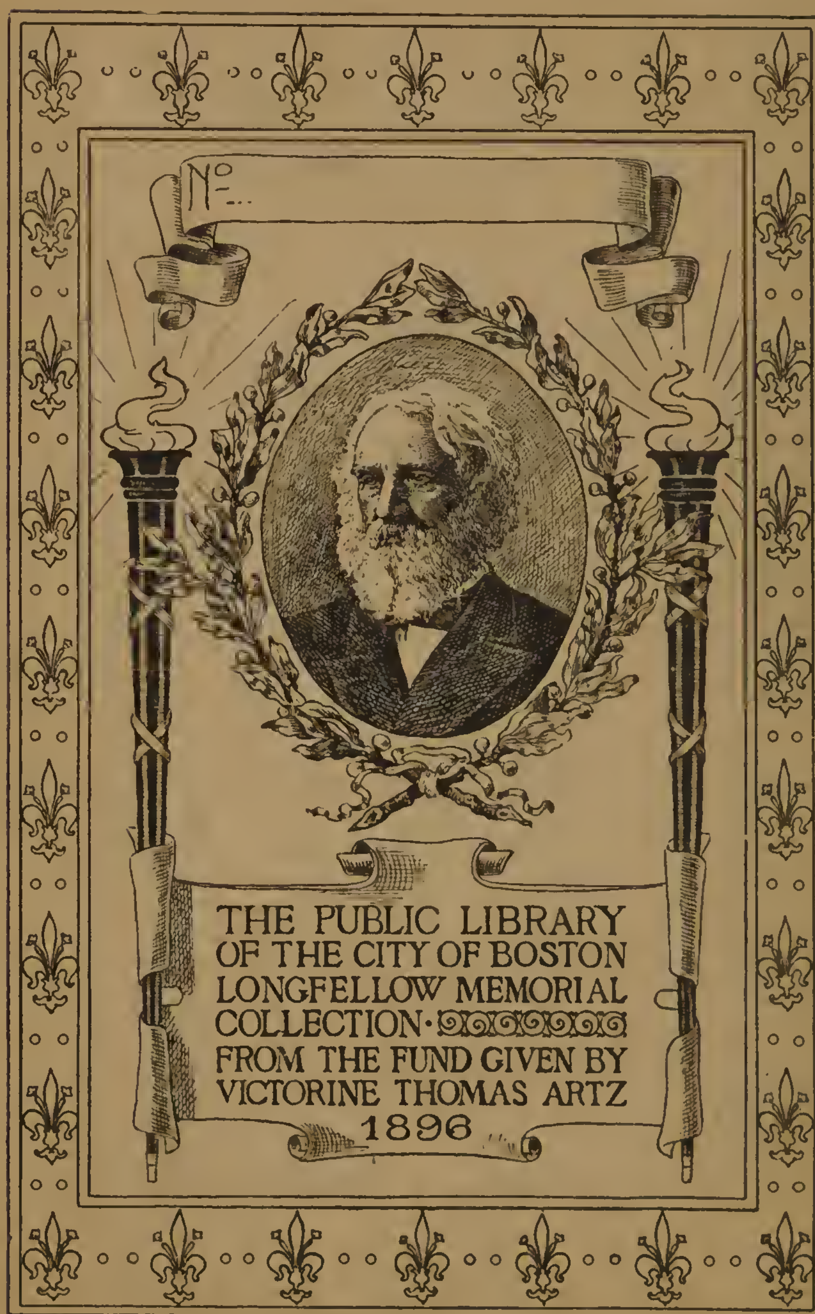

No.
THE PUBLIC LIBRARY
OF THE CITY OF BOSTON
LONGFELLOW MEMORIAL
COLLECTION·
FROM THE FUND GIVEN BY
VICTORINE THOMAS ARTZ
1896

 126 unn. Bll.

Nicolaus de Blony.

Tractatus sacerdotalis de sacramentis
Straßb., M. Flach, 1492.

Hain-Cop. 3255
BMC I, 152
Pellechet 2431
Proctor 695
Ritter, Inc. Als. 338
Schmidt, Flach 41
Stillwell N 69
Voullième, Berlin 2495

Tractatus sacerdotalis de sacramentis deqȝ di uinis officiis ⁊ eorū ad ministratōnibus

Medice cura teipm. Luc. iiij. ca. Sicut ait Gregorius prima pte sui pastoralis. caplo scdo. Quis autē cogitationū vulnera occultiora nesciat esse vulneribꝫ viscerꝫ. Nimirū videt medicuꝫ spiritualē multo subtiliorem debere fore medico corpali: q̄ vt bene curet vicia: multa pitia opꝫ habet. pſertim vt vim pigmentorū spiritualiū considerans priusq̄ ceteros curare desideret: circūquaqꝫ regulas medicine cogſcat. Alioquin si artis spiritual' imperitus: ⁊ in seipo ignorātie cōfossus vulneribꝫ: alios mederi pperet. audire ñ immerito merebitur. medice cura teipꝫ. Magna q̄ppe stulticia ē: vt idem ait Gregoriꝰ. si aliquis alios mederi pperat: qui ⁊ ipe in facie vulnꝰ portat. Et maxima plane demētia est: vt inquit in pastorali. caplo. ij. dū hi qui nequaq̄ pcepta spiritualia cognouerūt: cordis se medicos profiteri nō metuūt. dum qui pigmentoꝝ vim nesciunt: videri medici carnis erubescūt. Recte igit cuilibꝫ taliū dicitur. medice cura teipsuꝫ. Quos igitur medicos cordiū appellare ad pſens melius cōuenit q̄ curatores animarum. ipos videlicꝫ rectores ecclesiaꝝ quibus ille thesaurus est traditus pro q̄ nō parcet deus pater: qui propo filio suo nō pepercit: vt dicit ad Romanos. viij. Quibus etiam ille vulneratus qui incidit in latrones curandꝰ fouendusqꝫ a samaritano relictus est. Luce. x. Unicuiqꝫ enim iporum dicitur. Curaꝫ illius habe. Et rursus deus per prophetā. Custodi viruꝫ istum qui si lapsus fuerit anima tua erit pro anima ipius. Porro dominꝰ per Ezechielē. iij. et. xxxiij. c. cōminat cuilibet curatori dicens. Sanguinem eius de manu tua requiram. quasi di. quia vita ⁊ mors subditorū posita est in manus prelatorū. vnde dicit Judith. viij. Ex nobis pendet anima illoruꝫ. Hac itaqꝫ sententia ꝯmonitus quisqꝫ platorū et rectorū penset periculū sui regiminis: ⁊ artē doctrinamqꝫ discat spiritual' curationis. quatenus in se ignorantie curare possit vulnera: ⁊ in subditoꝝ cordibꝫ p sanā doctrinā et salubrē penitētiā

sciat sanare ꝯtagia delictoꝝ. Ne: qđ absit: dū sanādi regulas nesciat. ꝛ ad sanādū ꝯmissos subditos festinet. iuste sibi obijci audiat đ eisdē. Medice cura teipm. Recte nanqꝫ ꝑlato ignorāti dicit. vt ꝑus ī se sufficientē artē curādi spūalium morboꝝ habeat: qꝫ emplastrum sanādis vulneribus adhibeat. Nā vt ait Grego. ī registro. Uerecundū est ꝛ dicere pudet qꝫ sacerdotes ducatū arripiūt qui exordiū religiose vite nō nouerūt. Licꝫ ī quibusdam catholicis mysterijs ignorātia tolerāda foret. eo qꝫ in plerisqꝫ meli⁹ ē nephare qꝫ curare. In q̇busdā etiaꝫ iuxta Augustinū in li. de verbis dñi. meli⁹ est fidelꝭ ignorātia qꝫ temerata scientia. In ecclesiasticꝭ tñ misterijs ordinādis disponēdisqꝫ oīno dānabilꝭ est. De q̇bꝫ ē illđ ꝟbū apl'i .ī. ad Chorī. xiiij. Si q̇s aūt ignorat ignorabit. Ordīs nāqꝫ ignorātia. q̇l videlicꝫ ordine quicq̇d agendū est in ecclesia ꝯturbat negocioꝝ naturā. formāqꝫ meritorū. Nam statutis facere iniuriā vel cōtraire non est intelligere sed errare. vt inquit Ambro. sup Beati immaculati. Hinc ē qꝫ dominus requirit seruū prudētem quē constituit sup familiam suaꝫ. Matth. xxiiij. Prudentē dixero. vt sciat quo ordine. quo sensu. quo modo. q̄ fine q̇cq̇d gerēdū sit. Alioq̇n si cecus ceco ducatū ꝑstet. nōne ambo ī foueā cadūt. Mathei. xv. Non enī cecus cecū ducere potest. sic nec indiscretus ꝑlatus subditū indiscretū potest ꝑ viam ducere salutis. Et qm̄ his ꝑiculosis temporibus in pl'ibꝫ eccl'ijs ꝯtra sancta instituta ī admīstrādis sacramentis. q̄ sunt instrumēta spūalis curatiōis. plerosqꝫ nō tā errasse qꝫ variasse circa eadem ꝯgnouim⁹. adeo vt vera sit illa rabanēsis sententia. Cōmune est medicoꝝ sp circa egritudines variari. Unđ si tres vl' q̇ttuor medici veniunt ad infirmū nunqꝫ in assignatōe vel exhibitōe cure cōueniunt. Hec ille. Et hoc idē qꝫ veꝝ sit heu nr̄is tempꝛibus. res fidelibus subiecta popul' quotidiana expꝛientia clarius manifestat. Profecto siq̇dem cum aliquod sacramētoꝝ administrandū sit in ecclesia đi vix dyocesis totius clerus in ipo ritu et canonice tradēdo cōcordat aut conuenit. Sed

nunc in hac eccl'ia hic addit. in alia ille minuit. Ille p̄pōit postponēda. ille postponit p̄ponēda. Ille bn̄dictōnē persuadet. ille nequaq̃ asserit. Ille corrigit libꝝ tanq̃ deuiuꝫ ꝛ erroneū. Ille corrigit corrigentē tanq̃ ignarꝝ. Sic p̄lati mutua discrepatiōe collidētes. nō sine graui scādalo animos subditorū in ꝯfusionis labyrinthū p̄cipitāt ꝛ demergunt. Porro nos stanislaus dei et apl'ice sedis gr̄a ep̄us posnoniēsis paterna sollicitudine pastoralis officij excitati int̄ tot fluctiuagos excursus viam cupiētes ostēdere certiorē: p̄sentē tractatū d̄ administrādis rite eccl'iasticis sacramentis celebrādisq̃ missarū solēnijs ꝛ censuris eccl'iasticis canonice obseruādis ꝑ venerabilem virū magistꝝ Nicolaum de ploue decretorū doctorē capellanū nostrū deuotum fideliter collectū et plena discussione masticatū de fratrū nostroꝝ posnoniēsis capituli consilio ꝛ assensu preuia deliberatōne approbatū om̄ibus ꝛ singul' rectorib9 ecclesiarum parochialiū habendū ꝛ tenendū ad vnguē ꝑfecte p̄cipimus ꝛ mandamus. volentes s'm ip̄m in administrādis sacramentis: celebrādis officijs: cēsurisq̃ obseruādis oēs ꝛ singulos dirigi et gubernari. Statuētes q' si (quod absit) quispiā ꝑ archidyaconuꝫ nostꝝ aut ꝑ testes nostros sinodales tēpore visitatiōis reꝑtus fuerit. qui s'm dicti tractatus formā modū et dispositionē se non gesserit in om̄ibus supradictis. aut qui eundem nō habuerit p̄ manibus penam sinodalē irremissibiliter ꝑsoluendam ꝓ prima vice se nouerit incursurū. ꝓ alijs s'o vicib9 ad arbitriū nostrū de cetero puniendū.

De sacramentis in genere

Quoniam natura hūana p9 lapsuꝫ ꝯsiderata sub alligatōe peccati maxīe eget g̃tia dei. ꝑ quā ab illa infectōe pctī purget': ꝛ ad statū origīalis iusticie reducat'. iuxta illō Oēs peccauerūt ꝛ egent g̃tia dei. ad Ro. iij. et. v. ca. Talis autē gratia purgans infectionem in tribus ꝯsistit: que vnicuiq̃ sūt necessaria ad salutē. que sunt fides. bona operatō ꝛ fidei sacramenta. Hec autē tria s'm Hugonē d̄ sacramtis

li.i.pte.x.ita sibi coherẽt vt salutis effectũ habere ñ possint si sil' ñ fuerint. q2 fides n^c habet meritũ si dũ p̃t opari negligit. Juxta illud Jaco .ij. Fides sine opib9 mortua est. Nec bonũ opus aliq̃d est sine fide.sine q̃ impossibile est placere do.ad Hebre.xi. Et rursus fides operãs hominẽ sanctificare nõ sufficit: si eãq̃ i sacramentis dei ɔsistit sctifica/tionem contemnit recipe. h^c Hugo. Hic est q virt9 sacramentorũ ecclesiasticoꝝ p salutari ꝓfectu multũ est nob necessaria .cũ ipa sint occasio et auxiliũ nostrũ a peccato r̃surgendi: z in ipis tota medicina nr̃is vulneribus salutars consistit. ꝭm Tho .in ɔpẽdio theologice v̾itatis.li. vi.c.i. non q in eis gr̃a subiectiualit' cõ/tineatur: vl' causaliter p ea efficiatur. cũ in sola aĩa habeat collocari. z a solo do infundi. sed quia in illis et p illa illam gr̃am curatõis a summo me/dico iesu christo optet hauri re.eo q nõ alligauit suã potẽtiã deus sacramẽtis q̃n etiaz p aliam viã gratiã ɔferre valeat. ꝭm mgr̃m sentẽtiaꝝ.li. iij. di.i. ppter qd de9 sanãs z iu/stificans pctõrẽ: iustificat ip/sum auctoritatiue. sacra v̾o effectiue p gratiã in eis tanq̃ in vasis contentã.

Quid sit sacr̃m z q̃t sint

Icz autẽ sacr̃m m'tis modis diffiniat'. tñ ꝭm doctoꝝ cõmunẽ ɔcordiaz sic diffinitur in libro de doc. christiana. Sacr̃m est inuisibil' gr̃e visibil' forma. ita q ei9 silitu/dinem gerens z causa existat Ex q̃ diffinitõe habẽt differẽtie sacroꝝ veteris z noue leg' Jlla eni q̃ figurabãt nõ effi/ciebãt. q2 gr̃am significabant quã tñ nõ efficiebant. Sacramẽta noue leg' sunt septẽ. Baptism9. ɔfirmatio .eucharistia. extrema vnctio .penitẽtia. sacer ordo. z matrimoniũ Jsta autẽ sunt tanq̃ sufficiẽtia p christũ ordinata in r̃mediũ ecc'ie militantis. Sz circa h̾ ɔsiderãdũ est. Primo q q̃daz data sunt in remediũ vni9 psone. q̃daz in remediũ toti9 ecclesie. Jlla q̃ data sũt in remediũ vni9 psone sũt triplicia. Quedã eni data sũt in remediũ ad intrandũ eccl'iaz scz baptismus. Quedam ad egressuz de ecclesia. vt ẽ extrema vnctio. Quedã ad ꝓgres/

sum in ea. ꝛ hoc dupl'r. Uno mō ad executōem virtutis. videlicȝ vt nō a mal' supemur. ꝛ quantū ad h̄ est ꝯfirmatio. vl' vt bonis adhereamꝰ. ꝛ q̄ntū ad hoc ē eucharistia. Alio modo in repatōeȝ ꝟtutis. qꝛ ip̄m hoīem in pugna spūali aliq̄ mō ꝯtingit ledi. ꝛ sic ē penitentia. Si autē in remediū totius ecclesie. h̄ p̄t esse duobus modis. aut ad remediuȝ multiplicatōis spūalis. ꝛ sic ē ordo. aut ad multiplicaōtem naturalē fideliū. ꝛ sic ē matrimoniū. Quidā aūt etiam recipiunt numeꝝ sacramentorū ꝟm adaptatōem ꝟtutū. vt fidei correspōdeat baptismus q̄ est sacramentū fidei. Spei extrema vnctio ꝑ quā p̄para mur quodāmodo ad futuraȝ gl'iaȝ. Charitati eucharistia. Prudentie ordo. Justicie penitētia. Tꝑantie mr̄imoniū. Et fortitudini confirmatio. Adaptant̄ etiam diuersis generibꝫ culpaꝝ vicioꝝ ꝛ penarū. vt baptismꝰ sit ꝯ̄ culpam originalē. Pn̄ia ꝯ̄ actualeȝ et mortalē. Extrema vnctio cō tra venialē. Ordo ꝯ̄ ignorātiam. Mr̄imoniū ꝯ̄ ꝯcupiscētiam. Cōfirmatio ꝯ̄ infirmitatē. Eucharistia ꝯ̄ maliciā. qꝛ ē sacramētū charitatis que ꝑ se opponit̄ malicie. Hec sctūs Tho. sup. iiij. sn̄iaꝝ. di. ij. q. ij.

Secundo credendū ꝛ considerandū est ꝙ solus deꝰ institutor fuit sacramentoꝝ. et quedā ante aduētū vt matrimoniū et penitentiam. sȝ hec duo ꝯfirmauit in nouo testamento: dū penitētiā p̄dicauit ꝛ nuptijs interfuit. Q, auteȝ dicit̄ ꝙ Jacobꝫ instituit penitentiā Jaco. v. Cōfitemini alterutrū pctā vr̄a. nō est verisimile. qꝛ ꝑ illa ꝟba nō intēdebat aliq̄d sacr̄m īstituere: sed ꝓmulgare. cū nō fuissȝ auctoritas instituēdi aliq̄d sacram̄tū apd iacobū. Jtē extrēa vnctio instituta ē Marc. vi. vbi legit̄ ꝙ apl'i vngebant egros multos et sanabant̄. Confirmatur autē ꝙ hoc nō fecerūt virtute ꝓpria sed autoritate iesu christi illam virtuosā vnctionē instituentis ꝑ illa verba Jaco. v. Infirmat̄ quis ex vobis inducat p̄sbiteros ꝛc. Sil'i mō intelligēdū ē sic de pn̄ia dictū est. scȝ ꝙ ꝑ illa verba vnctionē ꝓmulgauit ꝛ docuit faciendā. non autē instituit. Jtē ordo īstitutꝰ est cū christꝰ dixit Matth. xxvi. h̄ facite in meā ꝯmemoratōeȝ.

Et Joh. xx. Quoꝝ remiseri tis pctã. Hec eni duo ptinẽt ad ordinẽ sacerdotalẽ. s. ptãs dimittẽdi pctã rspectu corpis christi mystici. ꝛ ptãs ꝯsecrã di respectu corpis christi veri. hec Scotus. Itẽ ꝯfirmatio instituta ẽ p hoc ꝙ christ⁹ imposuit man⁹ puulis. Itez baptism⁹ institut⁹ est p christũ qñ ipse se baptizari fecit a iohe. et aplis formã dedit dicẽs. Eũtes in mũdũ vniuersũ pdicate euãgeliũ. baptizãtes eos i no. p. et fi. et s. s. Itẽ eucharistiã instituit i cena vltima in q̃ aplos cõmũicauit.

Tercio ꝯsiderãdũ ẽ ꝙ ſm sctm̃ Tho. sup. iiij. sniaꝝ. di. i. q. iiij. ar. ij. efficacia sacramentoꝝ ẽ ex trib⁹. s. ex istitutione diuina tãq̃ ex cã pncipali agente. et ex passione christi sicut ex causa pmaria meritoria. ꝛ fide ecclie sicut ex ꝯtinuatõe instrumẽti pncipal ꝛ agẽtis. ꝛ hoc est qd dicit glo. sup illud ad Ro. v. In silitudinez puaricatõis ade. Q, a latere christi pfluxerũt sacra p q̃ saluata ẽ ecclia. Quarto ꝯsiderãdũ ẽ ꝙ q̃dã sacra sunt necessaria. q̃dam volũtaria. i. q. i. c. remissionẽ. §. s notãdũ. Nam sacramẽta necessitatis sunt ista. Baptism⁹. ꝯfirmatio. penitẽtia. vltima vnctio. corpus christi. Et dicunt sacramẽta necessitatis ideo. qꝛ sine istis hõ nõ pt saluari si ex ꝯtẽptu obmittãt ꝛ hri possũt Sacrm vo baptismi i necessitate a q̃cũqꝫ pt recipi: dũmõ in forma ecclie ꝯferat. de summa trinitate ꝛ fide catholica. c. i. in fine. ꝛ de ꝯse. di. iiij. a q̃dam. Et etiã pnia. nã ꝯfiteri possunt cuicũqꝫ in necessitate iuxta illud. Cõfitemĩ alterutrũ pctã vrã. non tñ heretico vl excõicato. Sacra vo voluntaria sũt illa que obmittere nõ est pctm̃. q̃ dicunt sacra dignitatis. i. q. i. §. sed notãdũ. vt sunt ordines q̃ a dignioribus ꝯferunt. i. ab epis. vl qꝛ nõ nisi digni ad ordines assumẽdi sunt. Itẽ matrimoniũ. sine hmõi sacramẽtis bñ possumus saluari. xxij. q. iiij. §. vltimo ad finem. Hec omnia habent in glo. i. c. veniens. de transactõib⁹

De sacramento baptismi.

Nisi quis renat⁹ fuerit ex aq̃ et spũsctõ. nõ pt itrare regnuz dei. Joh. iij. Et de ꝯse. dist. iiij. filius dei. Si

erat dicit Guido de bai.ꝺ cō/ se.di.iij.placuit.post Augus. Corpus nō fecit aīam pecca tricē:sed peccatrix aīa corru/ ptibilē carnē fecit. Peccauit q̄dem aīa p̄mi hoīs.ꝛ ꝑ pec/ catū corrupit carnem.postea vero caro cū nō posset se vin dicare ex toto in ista aīa volu it vindictā sumere ꝺ q̄lib ꝫ aīa ꝯsimili.scꝫ vt ꝯ̄cito sibi infū deret anima .ex ip̄a id ē ex ei⁹ corruptōe innascit peccatū ī ip̄a anima. h aūt est pctm̄ ori ginale.quod q̄dem aīe impu tat cū quadā digna retributō ne innascat aīe .Quoniā igit ab hoc peccato nō potuim⁹ perfecte liberari nisi ꝑ baptis mū.in quo aīa nr̄a quodāmō renascit spiritualiter.et q̄ na/ tura fuit filia ire dei fit filia adoptiōis.Ideo saluator ve niens in mundū ꝓclamās ne cessitatem hui⁹ sacramēti ba ptismi dixit. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua.Glo.scꝫ exteri us abluendo corpus:ꝛ interi us spūsancto mundando ani mā:nō p̄t intrare ꝛc̄. Ex q̄ pa tet necessitas hui⁹ sacramēti Et qꝛ baptisim⁹ est ianua om niū sacramentoꝝ. ideo ꝺ ip̄o primo videndū est. Erit autē triplex consideratio circa istō sacramentū. Primo videbit de ip̄ius substantialib⁹. Se/ cundo de ip̄ius accidentalib⁹ Tercio de ip̄i⁹ cautel. Quaꝫ triplicē cōsideratōeꝫ circa q̄ꝺ libet sacramentū ī p̄senti tra ctatu seruabimus

Baptismus quō diffiniat

Diffinitur autē sic. Baptismus est ablutio corporis exterius facta sub forma ver/ borū prescripta. Quincꝫ ve/ ro sunt de substantia baptis/ mi. Primū est intentiō: et suf ficit generalis.scꝫ ꝙ baptizās intendat illud facere quod fa cit ecclesia .melius tamen est si fiat specialis intētio. scꝫ vt baptizans intendat ꝙ bapti zandus mundetur in anima a peccato. Similiter requiri tur intentio illius qui bapti/ zatur si est adultus.quia inui tus non recipet sacramentū. vt dicit in ca.maiores. ꝺ ba/ ptismo et eius effectu.circa fi nem. Secundū est fides ip̄i⁹ baptizandi. quia in adult re quiritur fides ꝓpria.sed ī par uulis aliena.quia paruuli ba ptizant in fide ecclesie. Terci um est expressio vocalis for/ me a christo institute: que est

hec. Ego te baptizo in noīe
patris et filij ꝛ spūssctī. Cir/
ca cui⁹ platōez videat bapti/
zās ne aliquā dictōꝫ omittat.
nec etiā addat aliquā vltra. vl'
ne trāsponat dictōes. vl' com
mutet aliqliter noīa psonaꝝ.
Unde si diceret. in noīe geni
toris ꝛ geniti ꝛ pcedentis ab
vtroqꝫ nō esset baptism⁹ Itē
nō dꝫ omitti illō pnomē ī pn
cipio positū. s. ego. qꝛ licꝫ nō
sit de forma q̄ntū ad necessita
tē sacramenti sꝫ ex ꝯstitutōne
eccl'ie peccaret tn̄ omittēs. qꝫ
uis ibi esset baptism⁹ Ita no
tatur de baptismo ꝛ eius effe
ctu. c. i. vbi etiā dicit. īmergēs
pueꝝ et dicens. In no. p. ꝛ f.
ꝛ s. s. et ptermittēs. ego te ba/
ptizo. nō est baptism⁹. Greci
autē et ruteni dicūt q expssio
mistri. s. ego nō sit de necessi/
tate forme. qꝛ ex eo baptism⁹
efficaciā nō habꝫ. Sꝫ psona
recipiens est de necessitate for
me. qꝛ actus ad recipiētē ter/
minat. Iō differūt a nobis in
forma quantuꝫ ad tria. Pmo
qꝛ psonā ministri nō exprimūt
ad remouendū dubiū pmiti/
ue eccl'ie q̄ efficaciā attribue/
bat baptizāti. vt ptꝫ. i. Tho.
iiij. Scdo qꝛ significāt actuꝫ
sub tercia psona cū optatiuo
modo. vl' ꝯiūctiuo. vt bapti/
zet seruus christi. Tercio pso
nā baptizati in nomiatiuo ex
pmūt vt dictū ē. Utꝝ ipi hic
mutēt de substātia forme: ita
vt opteat rebaptizare nō est
detmiatū. sꝫ certū ē q nr̄a for
ma ē melior. Hec sctūs Tho.
di. iiij. q. ij. ar. i. Et licꝫ ī pmiti
ua eccl'ia ex spēali ꝯsilio spūs
scti baptizauert ī noīe christi
ꝛ ppt modum significādi. qꝛ
qdāmō sm amb. tota trinitas
ī h noīe intelligit. ꝛ ppt reue
rētiā significati vt illō nomē
celebre ꝛ vtuosuꝫ redderetur
Cessāte tn̄ hac cā iā n̄ licꝫ sic
baptizare sm theologos. Si
qs tn̄ esset baptizatus ī noīe
christi faciēdū eēt cū eo sic in
alijs dubijs. ex quo non esset
simplicit determinatū p eccle
siā talē baptismū n̄ valere. ita
q tal' baptizaret his verb Si
baptizat⁹ es ego te n̄ baptizo.
si nōdū baptizat⁹ es ego te ba/
ī n. p. ꝛ f. et s. s. Et idē fiat qn̄
baptizāt ruteni ꝛ greci. qꝛ n̄
ꝯstat illoꝝ formā simpl'r non
valere. psertim cuꝫ eccl'ia scit
ꝛ tolerat eam. nec expsse rpro
bat. Quartū qd reqrit ad sb
stantiā baptismi ē materia de
bita. s. ablutio p elementum
aque in toto corpore vl' ī pte

digniori. Quintū q̄ illa ablutio fiat ab vno et eodē tp̄e qn̄ forma verboꝝ exp̄mit. ita q̄ vnus verba p̄ferat ⁊ eo tēpore pueꝝ immergat. Ista aūt īmersio deb; fieri trina vice. nisi necessitas magna suadeat aliter facere. vł si baptizandus ess; adult⁹ q̄ p̄ sacerdotē ter immergi nō p̄t. tūc enī sufficit trina asp̄sio aque. qđ ecclesia in pluribꝫ locis seruat. Et in paruulis p̄p̄t p̄icula q̄ accidere p̄n̄t circa totalē immersionē puuli Unde ḡuiter peccaret q̄ semel tm̄ īmergeret. qꝛ ꝯ eccl'ie ꝯsuetudinē faceret Sciendū aūt ē q̄ s̄m Johem parisiēsē sup. iiij. di. iij. c. iiij. aquā baptismi n̄ oportet de necessitate esse sanctificatam. qꝛ dn̄s cōtactu sue mūdissime carnis vim regeneratiuā aquis cōtulit. S; tn̄ aq̄ debet esse simplex sic q̄ n̄ mutetur species aque q̄ntūcūq; fiat cōmixtio. Unde p̄t fieri baptismus in lixiuio vł aqua maris vł sulphurea vł in aq̄ exp̄ssa mūde de luto. Et dico munde exp̄ssa. i. liq̄de ⁊ apparenter. sic q̄ ibi appareat vera aq̄. qꝛ aqua ībibita spisso luto nō potest fieri ꝯueniēs materia hui⁹ sacri. Et huius rō s̄m doctorē subtilē vbi sup̄ ē. qꝛ lotio est materia p̄xima vł q̄si p̄ se fundamentū vł p̄s fūdamenti isti⁹ sanctificatiōis. Aq̄ aūt ē materia remota. vn̄ aq̄ imbibita spōgie vel spisso luto etiā si tāgit carnē. tn̄ nō est cōueniens materia ad baptismū. qꝛ tał ꝯtact⁹ nō ē lotio. Et sił' in glacie nō est lotio ⁊ ī niue. eo q̄ nō ē aq̄ fluida lotōni cōueniēs. Sił' aq̄ roseacea vł aq̄ exp̄ssa de floribus vł brodiū nimis spissu; in quo plus est de pinguedie q̄ꝫ đ aqua. nec aqua mixta cū luto multo. Similiter vinū ⁊ saliua aut etiā hominis vrina nō sunt cōueniēs materia baptismi. eo q̄ aq̄ ibi mutata est in aliam speciē. Ubi tamē nō tanta trāsmutatio esset aq̄ sicut in brodio: medone: ceruisia. ⁊ sic de aliis liquoribꝫ. dubitant quidā doctores nō esse materiā istius sacramēti. Ego tamē omnino reprobo in istis liquoribꝫ fieri sacram̄tum p̄pter defectū significationis. Aqua enī baptismi significat illa; aquā que fluxit a latere christi in cruce q̄ fuit vera aq̄ elemētaris ⁊ nō miraculosa propter significatōem. baptismi. sic etiam ⁊ sanguis

verus ibi pfluxit. Rō aūt in/stitutōis in isto elemēto est ex pte ꝯueniētie. quia ē frigida. fluida. lucida. necessaria ꝛ cōmunis. Et he oēs ppetates ꝯueniunt hmōi aque in qua dꝫ fieri baptismꝰ q̄ est ad repmendū feruorē ꝯcupiscentie. ad flectendū rigorē inobediētie. ad illustrādū charitatē fidei. ad introducēdū viā salutꝭ. Itē alia rō. qꝛ p baptismū ab his malis liberamur. s. ab imūdicia: ignorātia ꝛ ꝯcupiscentia. vt patet ex ppetatibꝫ aque. s. puritate. p quā mūdamur. pspicuitate: p quam illuminamur. ꝛ frigiditate p quā ab estu ꝯcupiscētie temperamur. Fit etiā baptismus ī aq̄ ne quē inopia alterīꝰ liq̄ris excusaret. ꝛ ne ppꝬ defectū picu lum salutꝭ hoīes incurrerent Et vt inueniaꝬ apd oēs ꝯmunis materia baptismi

Q̄ triplex ē baptismus

Preterea sciendū ꝙ triplex ē baptismꝰ. s. flumīs q̄ fit in aq̄ ꝯmuniter. Et talꝭ liberat a pena ꝛ a culpa. ꝛ gtiā infundit in habitu. ꝛ caracterē imp̄mit. Aliꝰ ē flamīs. qui tūc fit qñ q̄s desiderat baptizari: sꝫ non habꝫ p quē baptizeꝬ. Talis in fide saluabiꝬ p/ut detminatū est in decretali Aplicā. de p̄sbitero nō baptizato. Et idē ptꝫ p Aug. viij. li. de ciui. dei. ꝛ li. iiij. de vnico baptismo. ꝛ p btm̄ Ambrosium de obitu valētiniani. Et hic delet culpā et gratiā habꝫ in vsu in quo meritū cōsistit. Tercius est baptismꝰ sanguinis q̄ fit in martyrio p christi nomine susceptus. vt patꝫ de innocentibus. Et q̄dā dicūt etiam de latrone dextro. Sꝫ nō videꝬ esse verꝫ. cū ille ñ possit dici martyr ex pena crucꝭ. eo ꝙ nō p v̄itate aut iusticia aut fide christi. sed p suis scelerib9 passus est. sic̄ solꝰ ꝯfiteꝬ dicens. Nos q̄dē digna factꝭ recipimꝰ ꝛc̄. Vidꝛ ḡ potius ꝙ baptizatꝰ ē baptismo flamīs ppꝬ ꝯfessionē fidei quā habuit ad christū credēs cū deuꝫ ꝛ hoīeꝫ esse. Et iste baptismus ab oīmi tēptatōe liberat ꝛ cōfert statim p̄miū. qꝛ martyres statim euolāt in celū sine r̄tardatōe. sic̄ ptꝫ de sctō stephāo dicēte. Video celos apertos Act. vij. Item ī hoc sacramento quoddā est sacramētū tm̄. vt est ablutio exterior in corpore. Quoddā res tm̄. vt

gra interior. Quoddam res et sacramentum. vt caracter in anima. Et sic qui ficte baptizatur cum proposito peccandi mortaliter: nec attritus. vel qui errat in articulis fidei. vel qui dicit sacramentum non valere tantum recipit sacramentum et non saluatur Qui vero desiderat baptisari: et non habet per quem. recipit rem tantum et saluabitur. Qui vero recipiunt rem et sacramentum vt paruuli. exterius et interius mundantur. quia recipiunt exteriorem ablutionem in corpore. et impressionem caracteris in anima. Est autem caracter distinctio a caractere eterno impressus anime rationali secundum imaginem configurans trinitatem creatam.i. hominem: trinitati creanti. i. deo. et distinguens a non consignatis secundum statum fidei. Et hoc est tantum dicere quod caracter est quedam qualitas seu signum consignatiuum christo distinctiuum ab infidelibus et assimilatiuum fidelibus et dispositiuum ad gratiam. Et talis caracter est indelibilis potentie cognitiue intellectiue in qua principaliter consistit imago ex qua etiam homo habet quod sit homo. sicut ex appetitiua habet quod sit bonus vel malus. Et ratio secundum tho. di. iiij. q. iij. ar. iiij. quia impressio caracteris est per quandam anime rationalis sanctificationem. put sanctificatio dicitur deputatio alicuius ad aliquid sacrum Ad hanc autem sanctificationem non magis actiue operatur anima sanctificanda quam aqua sanctificanda vel oleum vel crisma ad sui sanctificationem. nisi quod homo se subijcit tali sanctificationi per consensum. Res autem predicte subijciuntur. quia libero arbitrio carent. Et ideo qualitercumque anima varietur per praui operationes numquam caracterem amittit. sicut nec crisma nec oleum nec panis consecratus vnquam sanctificationem perdunt qualitercumque transmutentur dummodo non corrumpantur. Nullus autem potest bis baptizari. quia dominus constituit baptismum irreiterabilem. et hoc propter plenam remissionem tam pene quam culpe que fit in baptismo. alias daretur occasio sepius delinquendi. Hec scotus super iiij. sententiarum. di. iiij. q. v.

De baptismi accidentibus.

Consequenter de accidentibus baptismi restat videre Sunt autem octo de solennitate baptismi que non sunt de substantia. versus. Sal oleum crisma cereus crismale saliua Flatus virtute baptismatis ista figurant Hec cum patrinis non mutant sed bene ornant. Inungitur autem baptizandus in quattuor locis. scilicet in

fronte vt fidē publice p̄dicet. Et hoc fit in ꝯfirmatōne per ep̄m in vertice. vt agēda facilius cognoscat. Inter scapulas vt iugū christi suauit̄ portet. In pectore vt deū dulci⁹ diligat. Sed de istis oībꝫ melius videbit̄ infra in practica hui⁹ sacramenti.

De cautelis circa hoc sacramentū seruandis.

Nunc de cautel̄ circa istō sacramētū adhibēd i est vidēdū. Primo caueat sacerdos ne in p̄uatis domib⁹ baptizet infantē vl̄ adultū. nisi esset puer regis vl̄ principis. q̄bus in hoc defert̄. Et h̄ intellige p̄ter casum necessitatis. alioq̄n in necessitate pōt baptizare vbiqꝫ. vt si puer esset in mortis articulo. aut deferentes haberēt inimicicias capitales. Prout hoc totū notat̄ in clementina vnica de baptismo et ei⁹ effectu. Secunda cautela. caueat ne quē coacte baptizet: vt iudeū vl̄ paganū. Et h̄ si reclamat aut ꝓtestat̄ aliquo signo exteriori suū dissensum. nā talis nō recipit sacramentū. nec cogitur legem christianā tenere. Si autē metu mortis vult baptizari ne cremet̄ vel suspendat̄ ꝓ suis excessibus. talis si non reclamat: q̄uis intus dissentit vt sacramentū recipiat. tñ tenet̄ legē christianā seruare.

Tercio caueat ne baptizet amentē vel fatuū seu furiosū. verūtamen vt dicit sctūs tho. Amentes a natiuitate recipiunt sacramētū sicut ⁊ pueri. Et illi q̄ incurrunt amentiā ex īfirmitate postq̄ꝫ habuerīt vsum rōis et lucida interualla: ⁊ habuerūt tūc ꝓpositum recipiēdi baptisma: tūc suscipiunt sacramentū ⁊ rē. etiam si actu contradicāt qn̄ baptizent̄ in amentia. al's non. Et sic intelligēdū est qd̄ dic̄ Augustinus. iiij. cōfes̄. de amico suo. qui dū desperaret baptizatus est nesciēs. Quarto caueat ne iudeū vel paganū statim baptizet. nisi prius de fide instruat̄. de cōse. dis. iiij. iudei. Et h̄ ne ecc̄lia in talibus decipiat̄. Et hoc est verū nisi necessitas aliq̄ eis immineret. Quinto caueat qn̄ sil̄ plures baptizet ne dicat. Ego baptizo vos: q2 grauiter peccaret s̄m Tho. ⁊ tñ essent baptizati. Et ideo cum plures baptizat. ad quēlibet seorsū dicat.

Ego te baptizo rc. hec sctus Tho. Si tn maxima necessitas instaret. vt si portarentur duo vl tres pueri sil debiles r infirmi qsi agonizantes. et tunc videt mihi q possit dici Ego vos baptizo rc. ne propter dilatonem vlteriore pueri morerer. Sexto caueat ne variet forma p aliquam interpositione magna p qua disco tinuaret actu. hoc eni multu noceret sm Petr de tharantasia. sup. iiij. sentetiar. di. iij. q. ij. Modica tn iterpositio vel interruptio non nocet. vt si dicat. In noie pris. r tunc forte aliqd impedimetu sacerdoti occurreret. vt si madidaret sibi manica suppellicij vl sile. ita q diceret mistro. vide ne madidet suppelliciu vl simile. et tuc vlteri psequeret. et si. r s. s. no viciaret baptismu. Sil de tusse si accideret tepore platonis dicendu e. aut etia de siletio logo int verba longa ide intelligendu est sm Tho. sup. iiij. di. iij. q. iij. art. .i. Septimo caueat sacerdos ne in peccato mortali exns baptizet cu solenitate more solito puer. qr peccaret mortal sm sctm tho. et petr de tha. sup. iiij. di. v. q. ij. Quis puer baptizet in h casu. Et baptismus pfert ta p malu q p bonu mistr. qr bonitas mistri n est de necessitate baptismi: sz de pgruetia. Nec peccat suscipiens baptismu a malo sacerdote tolerato ab ecclia. Secus est de pciso ab ecclia. vt ab heretico scismatico excoicato. a qbus nullo mo recipiend est baptism nisi i casu necessitatis. tuc eni etia a non baptizato vt a iudeo vl pagano poss rcipi qtucuq malo dumo in forma ecclie redderetur cum intentoe videlicz faciedo illud qd facit ecclesia. Veruntn licz baptism a malo sacerdote tolerato ab ecclesia no viciat qtu ad sacrametales effect. tn a bono sacerdote meli rcipit si bri pt. qr sm btm tho. cuz effectu pncipali pt aliqd addi pl ex merito baptizatis. Ex h ptz q danabile et piculosum sacerdoti est morari in pcto mortali ad vna hora. cu sp debeat ee paratus ad mistradu sacramta.

Sz circa hoc nota q licet in casu necessitatis iude vel pagan possit baptizare: non tamen possit leuare de fonte. sm Tho. Ratio qr in primo casu baptizado potest tenere

vices dei. cū sit eius creatura sz in scđo nō. q2 nō ē mēbruz eccl'ie. nec etiā aliquā cognationē spūalem cōtrahit. cū sit expers spūalis gratie. h' thomas sup. iiij. di. vi. q. ij. ar. ij. Octauo attēdat vt hēat circa baptizandū actualē intentionē baptizandi. 7 maxie cū dicit verba essentialia Tamē si tūc nō haberet eā. et tñ ꝓus habuit eundo ad baptizādū sufficit. Ex q̄ ptz q furiosus aut ebriosus nō pt baptizare Et dico đ ebrioso carēte vsu ratōis. qui talē intentōez non habet: nec actualē nec habitualē que est necessaria. iuxta illud. Accedit verbū ad elemētum et fit sacramētū. Nā ꝯm Bonauenturā in. iiij. dist. iiij q. i. ar. i. in fine ꝑncipal'. ad h q verba ordinent' ad effectuz assignatū necessariū est interuenire intentōem ministri q̄ intēdit in illo actu et v̄bo dare talē effectū. vel saltē qđ ecclesia facere ordīauit. vel saltem qđ christ⁹ instituit dispēsare. alioq̄n verba 7 elemētuz vt sic distincta nō faciūt sacramētū. Hoc aūt ꝑ regula habendū est q ad omnē sacramētoꝝ dispensatōem necessariū est habere intentiōem actu vl' habitu. explicite vl' implicite ꝯm Tho. in. iiij. di. vi. q. ij. arti. i. Nono caueat q̄lib3 ne puerū anteq̄ nascat' đ vtero matris baptizet. Et hoc si puer ad omnes partes ei⁹ est ī vtero matris integer et totaliter q2 sic nō pt aqua eū attingere immediate. nec pōt lauari ibi existens. Si autez appareret principalis pars. puta caput tūc simpliciter baptisari pōt. quia iam potest aqua aspergi Si autē appareret pars minus principalis sicut manus vel pes. illa etiā esset baptizāda. quia in illa pte est tota aīa licet non omnes sensus vt in capite. 7 postmodū pt baptizari si nascat' viuus sub cōditōne. Talis tñ puer si nasceretur mortu⁹ sepeliret' in cimiterio ꝯm doctorē subtilez. di. iiij. q. i. ar. ij. Et idē tenet Johannes parisiensis distic. iij. Similiter dicēdū est de illo circa quem diminuta est forma ecclesie necessaria ex necessitate instanti. Talis enim sepeliretur in cimiterio. q2 pie creditur q summus sacerdos suppleret ꝯm petrū de tharātasia. dis. iij. q. ij. ar. i. Decimo caueat ne matrem infirmam vel morientez diuidat in qua

puer viuit. q2 sic homicidiuz ꝯmitteret quisq̃s hoc facerz. nõ sunt ei faciẽda mala vt veniãt bona. ad Ro. iij. Jõ cautius dimittat ꝑire infantẽ cũ ea q̄ȝ ipa ꝑeat: ſm dñm petrũ vbi supra. Si tamẽ mr̃ mortua esset iam ꝑfecte. tũc pt et debet eam facere diuidere: et pueꝝ ĩde extractũ baptizare alias nõ. Undecimo caueat ne monstrũ non bene pri⁹ diiudicatũ an sit vn⁹ homo vl' duo. vel an habeat vnã aĩam vel duas baptizare festinet. Nam si sint duo capita: duo colla et duo pectora: ꝛ ꝑ consequens erũt duo corda. ꝛ ita baptizandi sunt duo et q̇libȝ seorsuȝ. Si autẽ nõ est certũ ꝙ sint due aĩe tunc primo baptizandus est vnus ꝛ postea alter sub ꝯditõe: dicẽdo. Si tu es baptizatus nõ te rebaptizo: sed si nõ es baptizatus ego te baptizo ĩ noĩe p. et f. et s. s. Et tale monstrũ dicit' fuisse in francia: duo capita habẽs. quoꝝ vnũ expressit velle de eo d' quo alteꝝ expressit nolle. vnũ enĩ voluit ꝯtinere ꝛ sobrie viuere: ꝛ aliđ lasciuire et epulari. ꝛ cum vnũ ꝑ os suũ excederet. aliud se grauari clamabat. ita refert doctor subtilis di. vi. q. i. ar. iiij. Duodecimo caueat ne chrismate antiquo baptizet. quia punitur sacerdos hoc faciens. de conse. dist. iiij. si quis de alio Et de sen. excõ. in. c. quoniã. li. vi. Ubi dicit glo. final' dãdo ratõnẽ. quia vet⁹ chrisma nõ debet inesse vsui: nec de illo debet quis chrismari. Et deponitur sacerdos q̇ de illo antiquo chrismate vngit baptizatũ nisi in mortis articulo. Unde omni anno nouuz chrisma debȝ confici et antiquũ cremari. d' ꝯse. di. iiij. lr̃is. Sit autẽ diligẽs sacerdos ĩter oĩa ne puer ꝯcedat sine baptismo. vt si iã ĩcipit canonẽ misse et viderit puerũ morientẽ sine baptismo põt euz baptizare. de ꝯse. di. i. nullus epus. in glo. penul.

De cathecismo et exorcismo

Estat nũc ponere practicam manualẽ circa hui⁹ sacramenti dispẽsationẽ. Est autẽ primo sciendũ ꝙ cathecism⁹ ꝛ exorcism⁹ debẽt ꝑcedere baptismũ quando solẽniter cõfertur. Exorcismus vero dicitur illa sonatio orationum

ꝑ quā expellit̄ diabol⁹. et ad iurat̄ vt recedat a puero. de q̄ dicit Tho. ꝙ valde ꝯueniens sit ip̄m p̄mitti an̄ baptismū. vnde h̄ signant ea q̄ ponunt̄ in baptismo. Recede ab eo sathana ⁊c̄. Ip̄e etiā exorcism⁹ debilitat ptātem demōis. ne tantū possit in hoīe sicut an̄. ne baptismū et alia bona ī ipso impediat. Sed ptās p̄dicta totaliter tollit̄ i baptismo sicut etiā Pharao pri⁹ est flagellatus pplo nōdū de egypto egresso. et postea totalit̄ in mari rubro. quod est figura baptismi submersus. Et sic bene dicit̄ ꝙ exorcismi sunt i stituti ppter energumīos. id est intus laborātes ꝑ infectionem fomitis. vicȝ ꝯ̄ diabolum in eis potestatē habētē. Hec tho. di. vi. q. iiij. ar. i. ⁊. ij. Est aūt cathecism⁹ s̄m tho. instructio an̄ baptismū i illis que sunt cōmunia. Et dicūt̄ fidei rudimēta. ad que credēda oēs explicite tenent̄. sicut est fides trinitatis. īcarnatōis ⁊ passiōis dn̄i. iudicij: ⁊ puidentie dei de factis hominū. de alijs aūt debȝ instrui post baptismuȝ. Unde etiam s̄m tho. i adulto requiritur vt ꝑ se cathecizetur ⁊ christianaȝ religionē ꝓfiteatur. Cathecizatur autē ad h̄ adultus q̄ ad fidē vocatur. vt ad quā vocatur ꝑ ꝓ moueat̄ volūtatȝ arbitrio. Hic est ꝙ cū baptizatur ruten⁹ vl̄ pagan⁹ adult⁹ nō patrini sȝ ipemet ꝓ se ad i terrogata respōdeat sacerdoti. Hui⁹ ꝯ̄riū s̄uat̄ i mazonia in polonia. et satis male.

De mō baptizandi.

Postquaȝ igit̄ puer dēat baptizari sacerdos n̄ ꝑmittat nisi vnū l̄ vnā feiaȝ in patrinos. put det̄minatuȝ est de cognatōe spūali. Quis. li. vi. de ꝯse. di. iiij. nō plures. Alicubi tn̄ ꝯsuetudo obtinȝ ꝙ si puer mascul⁹ debeat baptizari. ⁊c̄ duo viri ⁊ vna mulier in patrinos admittātur. Si vero femina tūc due mulieres et vnus vir ī patrinos admittant̄. Et illa est satis tolerabilis. cū honestatē quandam et vrbanitatē contineat Deinde aūt an̄ fores ecclesie sacerdos statuat patrinos. vt si puer est mascul⁹ teneat eū vir. si vero femina teneat euȝ mulier. Et isti duo stāt iuxta se. Alij vero pn̄t stare i eccl'ia vel iuxta qui puerum cōdu/

Vnus autem ... tres ... [illegible]

[illegible] est Ca techismus

De sufflacione agenda ad puerum

xerūt. nec p ipo rñdeāt. sz pos sunt oīa attēdere dūmō ñ tāgant puerū. Statuat aūt sacerdos puerū ad occasuz solis sol⁹ aūt stet ad oriētē. Quo facto sufflet in faciē e⁹ ⁊ dicat illū exorcismū. Exi imūde spiritus ⁊ da honorez deo viuo ⁊ vero ꝛc̄. que continēt i agēda. Itez statiz dicat. Recede ab eo dyabole ꝛc̄. Flatus aūt ille siue exufflatio dz fieri ad occidentē. vt ptz ꝑm tho. Et significat spūs maligni expulsionē et boni introductōem. Post h̄ faciet crucē in fronte ei⁹ dicens. Signū saluatoris dñi nr̄i iesu christi in frontē tuā pono. similiter in pectore aliā faciet crucem dicēs. Signum saluatoris domini nostri iesu christi in pectus tuum pono. Et demū ɔiūctim sub vna ꝓlatōe faciet vnā crucē i frōte ⁊ aliā i pectore dicēs Accipe signaculū sctē crucis tā i frōte q̄ȝ i corde ꝛc̄. Et q̇d ista signatio significet statim in p̄dicta oñdit orōe cū dicit Sume celestiū p̄ceptoꝝ fidē ꝛc̄. ꝑ quod denotat q̄ ad h̄ in pectore signat q̄ in preceptis dei suscipiēdis accept⁹ efficiatur. Et in frōte vt leta facie dei culte existat apt⁹. Demū

seq̄t orō. Preces nr̄as ꝛc̄. In qua tūc dicit. Et hūc electū tuū cruc̄s dñice cui⁹ imp̄ssiōe eū signam⁹ i virtute custodi. Et fiat cruc̄s signatio suꝑ totū puerū. Inde seq̄tur oratio Oīpotens sempiterne de⁹ ꝛc̄ Circa quā q̄rat prius sacerdos de noīe infantis dicēdo. Quis debz vocari. Et postq̄ȝ illi dixerūt. N. ille stati ꝓseq̄tur incipiēdo orōez dicēs Oīpotens sempiterne deus pr̄ dñi nostri iesu christi. respicere dignare suꝑ hūc famulū tuū ꝛc̄. Nō ē autē opus cum venerit ad locū ꝓprij noīs in aliq̄ orōne q̄ req̄rat patrinos dicēs. quō vocat. et h̄ ꝓpter icōgruitatē que ibi ɔtigeret ⁊ improꝑetatē locutōis. Nam orō q̄nq̄ȝ requirit dici ꝓpriū nomen in accusatiuo casu. et patrini rñdent in nomīatiuo quod est magna absurditas. sicut patet cum dicitur. respicere dignare suꝑ hunc famulum tuū N. Et si patrini responderent in nomīatiuo dicēdo N. magna esset incōgruitas. dicat autē sacerdos sol⁹ variādo nomē vsq̄ȝ ad fontē ꝑm exigētiā orationū prout viderit expedire. nec totiens quotiens occurrit nominis

noīatio req̄rat patrinos. sed sol⁹ noīet in latino ꝓpter absurditatē p̄dictā. Orōes autē iste fiūt ꝓ puero. vt grā pueniat ⁊ subsequat̄ q̄ vires p̄be at libero arbitrio. ⁊ ꝙ ꝓcul fiat vniuersa maligni spūs illusio. Signat̄ puer ī fronte. in pectore. in oculis. in naribus in ore signo crucis. cui⁹ virtute victus est diabolus: ⁊ exaltatus est christ⁹. Vñ abacuc iij. Cornua ī māib⁹ e⁹ sūt. ibi abscondita est fortitudo eius Hoc sig̃ muniūt̄ toti⁹ corp̄is sensus. cui⁹ ꝟtute ⁊ oīa sacra ꝯplēt̄. ⁊ oīa diaboli figmēta frustrāt̄. Sic eī cū p̄mogenita delerēt̄ egypti: ppl'is hebreorū signatis postib⁹ domoꝝ suaꝝ sanguine agni pascalis in typo dñice passiōis saluatus ē. ppl's ꝟo egyptioꝝ q̄ h̄ caruit signo ī suis p̄mogenitis grauit̄ ꝑcussus ē. sic apud Ezechielē hierl'm ab īminēte clade liberādā esse ꝑmittit̄. si thau q̄ figurā crucis exp̄mit in frōtib⁹ gemētiū atq̄ dolētiū signaret̄. Deinde anq̄ sal ponit in os pueri recepto sale simplici et mōo bñdicat ipm̄ speāl'r ꝑ illā orōez. Exorciso te creatura salis: ī noīe dei patris oīpotentis. et in caritate dñi nostri iesu christi. ⁊ ī ꝟtute spūssancti ⁊c̄. faciēdo signa crucis ad inuocatiōem cuiuslibet ꝑsone scte trinitatis. et ꝯpleat vsq̄ ad finez. Nec credat q̄s posse sufficere sal illō ad exorcisandū pueꝝ. qō bñdicit̄ die dñico ad bñdicēdū aquā. cū illud speciale officiū habeat et distinctum ab isto. Et iōo caueat sacerdos ne cū illo sale cū q̄ die dñico aquaz exorcizat ad baptismū vadat s; ipo die dñico in alio cipho bñdicat sal. p bñdicēda aqua ⁊ ī alio ꝑ exorcizandis infantib⁹ añ baptismū. Cū aūt cōpleuerit orōem dictā. ⁊ sal bñdixerit. recipiat sal et ponat ad os pueri dicēs. Accipe salē sapiē ⁊ sit tibi dñs ꝓpicius ī vitā eťnā amē. Ponat tñ sal in os pueri pulcre ⁊ modeste nō cū vehemētia sicut q̄dam solēt ponere. ita ꝙ puer cogit̄ flere ꝓpt̄ durā impſſionē salis qō est abominabile. Seruanda est nanq̄ maxima vrbanitas ⁊ honestas in sacramētorū collatōe ꝓpt̄ deuotōez populi excitādā ⁊ reuerētiam sacroꝝ a ppl'o ip̄ēdēdā et exhibēdā. sig̃t eī sal' imissio graz ⁊ sapiaz. ⁊ a pctōꝝ putredine ꝑseruatōez. Cōseq̄nt̄ ꝑseq̄nt̄

orões solite q̄ habent̄ i agenda. Et puideat sacerdos eas correcte dicere. Et q2 spēales sunt orões sup feīas: 7 spāles sup viros. iō singul' singulas adaptet. Que aūt sunt super vtrosq3 illas pferat sup vtrosq3 idifferēter. Deinde seq̄tur euangeliū s̄m mattheū. Oblati sunt iesu puuli 7c̄. qd sacerdos dicturus deponat mitrā. silr patrinos deponere faciat. In legēdo aūt imponat manus infanti. vt ꝯcludat diabolo expulso viā ne redeat. Et h̄ idem signant bn̄dictōnes 7 crucis signatōes supi⁹ p̄misse. legat aūt p̄termittēdo dn̄s vobiscū. Quo facto faciat orare Pater nr̄ et Credo ipos patrinos. demū dicat illā orōem. Nec te lateat sathana 7c̄. Quo facto recipiat mūdos pulueres terre 7 miscens sputo faciat īde lutū i manu sinistra. recepto eo duob9 digit;. s. pollice 7 indice dextre manus tangat aurē pueri dicens. Effeta qd est adaperire Et cū subiū xerit. in odorē suauitatis. tūc tāgat nares. Caueat aūt ne faciat lutū grossū 7 astantib9 abomīabile. sic̄ q̄dā facere ꝯsueuerūt. emittētes p sputo qn̄q3 flegma spumosum ex ore inducētes horrorē astātib9 Desigīt aūt sputi 7 salive īmissio sensus tact⁹ audit⁹ et alioꝶ sensuū spūaliuz aptōz. vl' sigt īpedimēti ī motionē ipius demōis respectu fidei docēdo vel discendo.

Post hoc p sacerdos ītroducat pueꝶ in eccl'iaz dicens. Dn̄s custodiat ītroitū 7c̄. dās ei p hoc ptātē intrandi eccl'iam 7 annumerādo eū ꝯsortio fideliū. q̄ ad h̄ vicz vt possit orare cum fidelib9 i ecclesia si est adult⁹. Etiā i missa. dū tamē tal' sit exorcizat⁹. etiā si nō esset vlteri⁹ secū processuz. nō tn̄ possz audire totā missam. sz nisi vsq3 ad sursū corda. sicut 7 cathecumi⁹ Tunc sacerdos accedens ad fontē q̄rat a patrinis nominando pueꝶ dicens. N. abrenūcias sathane. Et illi rn̄dēt abrenūcio. et iteꝶ dicit. Et oībus pompis eius. Illi respōdent. abrenūcio. Hoc aūt fit ideo vt prius abrenūciet errorem. et sic approximet ad veritatē. iuxta illud apl'i. Deponite veterē hoīez s̄m ꝯuersationē p̄stinā abnegātes omnez impietatē et secularia deside-

ria. deinde q̄rat iter̄. Credis
in deū p̄rem oīpotentem ₇c.
Et ter rn̄dent patrini credo.
Et sic de singulis articulis fi
dei specificādo distīcte ₇ īter/
rogando. Et licꝫ duodecim
sunt articuli fidei in simbolo
de quibꝫ omnibꝫ deberet q̄re
re ₇ interrogare singillatī. suf
ficit tn̄ si plꝰes articlos sil' cō
iungat ₇ de ipis sil' q̄rat. ₇ ita
sufficit si totū symbolū sex vi
cibus vel octo ꝑcurret inter/
rogando. Interrogatio autē
ista debꝫ esse in vulgari ₇ nō
in latino. quia tūc patrini lai
ci fidem ꝓfitent̄. ꝓ baptisādo
puero Est aūt sciendū ꝙ si
adultꝰ baptizat̄: licet patrini
ipm teneāt. tn̄ ipe solus debꝫ
respondere et nō patrini ad i
terrogatōem fidei ₇ abrenūci
ationē supradictā cum habe
at vsum liberi arbitrij. Hoc
autē symbolū traditur bapti
zandis tanq̄ noue vite audi
toribus. ꝑ quā ꝓfessionē inci
pit in eis mori vetus hō. et ꝑ
fidem novꝰ vivere q̄ s̄m deū
creatꝰ ē ī iusticia ₇ sctītate ve
ritatis. Tandē sacerdos acce
pto oleo sancto ad hoc dispo
sito. qđ vocat̄ oleū cathecu/
minorū. referens puerū et ve
lamine suo. et denudās cū vn
gat eū prius in pectore. dein
de in scapul' dicēs. Ego te li
nio oleo salutis ī christo iesu
dn̄o nostro. Et tandē subiun
gat. Pax tecū. Et clericꝰ assi
stens rn̄deat. Et cū spū tuo.
Ista aūt inunctio olei signifi
cat hoīs expeditionē quā su
scepit aduersus diabolū ī pu
gna. fit enī in signū pugne cō
tra inimicū. sicut atlethe īun
guntur s̄m Thomā. Uel s̄m
Petrꝫ de tharā. signat legꝫ di
amorē ꝑ h̄ ꝙ fit ī pectore vbi
est locus cordis. Per h̄ autē
ꝙ fit inter scapulas designat
deuotā subiectiōem. Ungit̄
autē in pectore ne hostis ei ī/
munda persuadeat desideria
Inter scapulas vbi est vigor
portādi onus. ꝙ fortitudinē
accipiat ad portandū pondꝰ
diei et estus. Ungitur etiā in
pectore vt vigeat in eo sapia
Ungitur etiā in humero de
xtro. ꝙ exercitijs bonoꝝ ope
rū indeficiēs seruet̄ patiētia.
Neqꝫ enī nouerit sinistra q̄d
fecerit dextra vr̄a. Mat. vi.
Sed q̄r ī humeris vigor cō
stat portādi onera huiꝰ partꝫ
vnctione christi atlethe dedi
cantur. vt sciant se esse ad cer
tamē vocatos ꝑ totū vite suc
cursum cōtra antiquū hostē.

publicis ac priuatis ꝯgressi/
bus pugnaturos. Uel ſm ra
banũ in libro de institutōne
clericorũ. Pectus vngitur ꝙ
nulle reliquie latentis hostis
in eo resideant. sed in fide tri
nitatis mens ei⁹ confortetur
Item inter scapulas. vt vn/
diqȝ muniat᷑. et ad bona ope
ra facienda per dei gratiā co/
boretur. Deinde omnib⁹ his
rite peractis querat sacerdos
a patrinis infantem tenētib⁹.
et si fuerit adultus. tūc ab ip
somet adulto querat dicens.
Quis vocaris. Et ille respō
deat. N. Tandē sacerdos q̄/
rat. Uis baptizari. Et ille re
spondeat. volo. Hoc autem
faciat ter. ꝑpter hoc vt cōstet
de ipsius voluntario ꝑposito
baptizandi. et ne coactus ba
ptizari videatur. Et tunc sa
cerdos recepto puero ad ma
num sinistram: denudato eo
toto: si est in estate. si vero in
hyeme denudatur tātū ipsi⁹
caput patēter et manifeste vs
qȝ ad ipsius scapulas. tenen/
do eum supra fontem si est in
fans. si vero adultus: tunc so
lum inclinato capite in fontē
ter dicat distincte ⁊ expresse
habendo intētionē ipsum ba
ptizandi. Et ego te baptizo ī

nomine patris. Et tunc faci
et manu dextera primā aque
in capite pueri perfusionem.
Statimqȝ prosequatur di/
cens. et filij: faciendo secūdā
perfusionē in capite pueri si/
cut prius. Et deinde subiū
gat. ⁊ spiritussancti. faciendo
similiter terciam perfusioneȝ
seu ablutionē. Quam q̄dem
immersionem recipiens ho
mo a sordibus vetustatis ip
sius exutus: et aliū nouū ho
minē indutus triduane chri
sti sepulture consepelit᷑. Un
de ait apostolus. Quicunqȝ
baptizati sumus ⁊c̄. Ambro
sius autem in libro de sacra/
mentis dicit: ꝙ trina interro
gatio ante baptismū et trina
immersio in baptismo signi
ficat triplicē lapsum peccati
qui ibi abluitur. scȝ cogitatō
nis locutiōis et operis. iō eti
am fit trina cōfessio. Ista eti
am forma obseruanda ē a ve
tulis in necessitate baptizan
tibus. et per curatores sepi⁹
predicanda. Nam comperi ⁊
inueni in parochia mea quā
doqȝ multa supstitiosa et va
na his verbis addi ⁊ ea mira
biliter variari. Quidam eniȝ
proferunt solum ista verba si
ne aspersione aque: credentes

sufficere solã platõem ꝟboꝝ. Quidã aũt solo sale pueꝝ cũ his verb tangũt. Quidã ꝟo formã ꝟboꝝ mutãt dicentes N. ego te baptizo in noīe dei. amen. Quidam autẽ dicunt. in nomine omnipotentis dei amen. que oĩes forme enormes sunt. nec aliqd operant.

Sed hic querit. cui⁹ sunt ista verba cũ dicũt patrini interrogati. abrenũcias sathane. respõdẽdo abrenũcio. vł credis in deũ. ꝛ illi respõdẽt credo. videt ei cuiuscũqꝫ sint ꝙ mentiri videat ille qui rñdet. Si eñ sunt ex ꝑsona patrini mentit. quia nõ habꝫ in ꝯscientia ꝙ ipe baptizet. Si aũt ꝓ puero dicunt nihilominus mentitur patrinus. cum puer sit nullius volũtatis compos. vt patet ex eo ꝙ dũ immergitur recalcitrat. Ad qđ dicendũ est ꝙ patrinus i ꝑsona sui loquitur. Q, autem respondet credo ꝛc. tantũ est ac si diceret. talem fidẽ habeo ꝑ quã hic saluari potest. Cum simpliciter respõdet. volo baptizari. sensus est. in fide mea quã ego teneo baptizet. Seruantur tamẽ verba ipi⁹ pueri ex idẽtitate verboꝝ patrini et idẽtitas verboꝝ ad puerũ notetur. Unde dicit Bonauentura ꝙ quãdo respondet i ꝑsona paruuli Credo. non est falsus sermo vel inconsuetus. quia ꝭm Augustinũ freq̃nter signũ accipitur ꝓ re. sicut dicimus. Cras erit resurrectio domini. Et videns fumũ dicit se videre ignẽ. Unde sensus est. credo id ē sacramentũ fidei recipio vel recipere paratus sum. id ē ad credendũ me obligo. Dicit etiã iste doctor: ꝙ patrini postea tenentur puerũ docere in his que sunt de fide vł de bonis moribus. si nõ habꝫ alios doctores vel parẽtes. nũc autẽ ex quo habẽt gentes catholicos ꝛ visitãt ecclias ibi poti⁹ doceant. et sic patrini excusãtur. Notandũ etiã ꝙ qui vult esse ver⁹ patrinus. non solũ debet respõdere ꝟba solita. sed etiã tãgere pueꝝ. vnde respõsio nõ est de necessitate seu essentia ꝯpaṫnitatꝭ spiritualis sed tentio seu leuatõ. Potest etiã ꝯpaternitas ꝯtrahi ꝑ ꝓcuratorẽ q̃ntũ ad amiciciã sed nõ quantũ ad cõpaternitatis spiritualis vinculum. vnde solus procurator est verus cõpater et non constituẽs ꝓcuratorẽ. vt habet

de pcuratoribus. ca. fi. li. vi. Deinde sacerdos accepto sa͂cto chrismate vngit puer͂ in vertice. id ē in su͂mitate capitis. dicens orōem que seq̃tur scz. Deus oi͂potens pater domini nostri iesu christi qui te regenerauit ex aqua ⁊ spu͂san cto ⁊c̄. Circa h͂ tn͂ cauendu͂ ē sacerdoti ne pueru͂ vngat in fronte sicut iam plures fecisse cognoui. et eos de cetero facere phibui ⁊ interdixi. Naz solus epus habet vngere in fronte in confirmatōe. Unde phibitum est inferioribus sacerdotibus vt nunq̃ꝫ tangāt frontē hominis aliq̃ vnctōe. quoniā eis nō competit. De hoc expresse habet͂ in glo. ij. c. quoniā in baptismo. d͂ sen. excō. lib. vi. vbi dicit͂ manifeste q᷑ post baptismu͂ sacerdos inungat in vertice chrismate non au͂t in fronte. quia hoc ē solius epi. vt notatur de con suetudine. c. quanto. Probibitio autē ne sacerdotes inferiores inungant in frōte habetur in pluribꝫ iuribus. vt patet de conse. di. v. c. nouissime. Erroris autē causam illoru͂ sic errantiu͂ cōperi. quia libros viaticosq̃ꝫ suos ipos sic grauiter decipe vidi. Nā fere omnes agende ⁊ libelli baptismales in hoc loco sic habēt. Hic faciat sacerdos crucē in fronte. Corrigant igit͂ d͂ cetero libros suos erroneos. ne a dn͂o corrigant͂. et agant penitentiā de errore p̄terito. Adeant autē autoritatē ordinariam. p quā cu͂ eis sup hmōi errore ꝯmisso dispenset͂. Et fit etiaz ista vnctio in capite. vt charitas q̄ p spiritu͂sanctum datur: abu͂det semp in cordibus nr͂is. ꝺm illd͂ sapientis. Oleu͂ de capite tuo nu͂q̃ꝫ deficiat. Un͂ ⁊ apl's. Charitas dei diffusa ē in cordibꝫ nr͂is p spiritu͂ sanctu͂ q̄ datus ē nob. Uel fit ideo in vtice. vt cognoscat se pmotu͂ esse i regale genus et sacerdotale. vt a christi consortio vocetur christianꝰ. et eterni regni sit coheres Et etiam statim tegitur veste vel mitra. vt itelligat se dyademate regni et sacerdotali: sicut dictu͂ est potiri. Sz dubitatur. Nonne iā spiritus sanctus datus est baptizato in ipa aqua baptismi. Respō deo q᷑ sic. sed differenter hic ⁊ ibi. Nam ibi datur ad peccatoru͂ preteritoru͂ remissionez. quia per ipaz aspsionē aque in baptismo om͂ia preterita

peccata purgata sunt. Sed hic datur i ista vnctōe ad edificandū in corde nr̄o dei ꝛ ꝓximi dilectōem. Consequenter datꝛ baptizato vestis cādida. que debet ita disponi vt cooperiat totuȝ caput ꝛ oīa loca vnctionū. scȝ scapulas et pectus ſm Hugonē. q̄ cādore suo figurā ꝑfert accepte nouitatis. et restitutionē innocentie. et spem future immortalitatis. Hec ē eni vestis in qua ad nuptias reg⁹ ītrare quēlibet ē necesse Uñ sacerdos imponēdo eam dicit. Accipe vestē candidā sanctā ꝛ imaculatam. i. vite innocētiaȝ. q̄ tunc r̄stituitur ei. quā ꝑferas ad tribunal christi. vt habeas vitā et̄nā amē. Pōt tñ iste pānicu lus etiā ſuari ꝓ alijs puer⁹ baptizādis in eccl'ia. vt dꝛ d̄ cōse. di. iiij. ca. si q̄s. vbi dꝛ. Si q̄s voluerit chrismate iterū pannū linire. ꝛ suꝑ aliū baptizandū mittere. nō ē absurdū. Et vltio sacerdos tradit puero ī man⁹ lāpadē seu cereuȝ incēsum. qđ significat fidei ꝛ amoris lōgitudineȝ. Lumen enī significat fidem. sed incensuȝ significat fidē informatā charitatis feruore. In manibus autē acceptū significat bonoꝝ opeꝝ exhibitōeȝ. ꝛ cū tali christo oēs occurrere debem⁹ ad iudiciū veniēte. Et ideo dicit sacerdos. Accipe lāpadē ardentē et irreꝑhēsibilē ꝛ custodi baptismū tuuȝ. vt cum dñs ad nuptias venerit possis ei occurrere vna cū sāctis ꝛ electis dei in aula celesti vt habeas vitā eternā: et viuas in secula seculoꝝ amen.

De sacramēto cōfirmationis

Confirma h̄ de⁹ qđ operat⁹ es in nobis. Psal. lxvij

Post sacramentuȝ baptismi sequit̄ aliđ qđ mai⁹ est q̄ntū ad ministroꝝ dignitatē Hoc eni a sūmis pontificib⁹. id est ep̄is vel suffraganeis tm̄modo traditur. sicut ꝛ a sol' apostolis tradebat̄. vt dicit̄ d̄ cōsecra. di. v. Manus. Pri⁹ eni vnctio. postea sequit̄ ꝯfirmatio. ibi peccatū dimittit̄. hic gratie dona dant̄. Datur aūt hic illa gratia qua ꝯtra singula vicia: et si nō semꝑ q̄ñq꜄ tamen pugnat̄. Est aūt gr̄a q̄si armatura q̄dā. q̄ in h̄ deserto post transitū maris baptismi contra vicia pugnamus Sicut enim submersis egyptijs

a tergo sequentibꝫ filios isra el. filios israel olim hostes op pugnauerũt per desertuꝫ. sic submerso diabolo in baptis/ mo. qui primũ nos inseque/ batur. multa nobis per huiꝰ vite desertuꝫ vicia cõstituit. contra que vicia gratia ĩ hoc sacramento est data. qua qua si armatura quadã et muniti one quadã muniamur. Un/ de post baptismi susceptiõeꝫ in quo est gratia collata quã tum ad innocentie et noue vi te restitutionẽ. ꝯgrue petit ec clesia sibi dari sacramentuꝫ a deo. per quod in illa grã con firmetur. dicens verba p̃mis/ sa. Confirma hoc deus. scꝫ ꝑ sacramentũ cõfirmatõis. qđ operatus es in nobis. scꝫ per gratiã baptismalis renouati onis. Ista duo sacramẽta ita sunt cõiuncta ꝙ abinuicẽ ni/ si morte preueniẽte nullatenꝰ possunt segregari. et vnum si ne altero rite perfici non po/ test. Ita dicit melchiades pa pa scribens hyspaniarũ epi/ scopis. cuius verba ponunt de conse. dist. v. Debis vero

Diffinitur aũt istud sacra mentũ ſm doctorem subtilẽ super. iiij. sententiaꝝ. dist. vij q. i. sic. Confirmatio ẽ vnctõ hominis viatoris aliqualiter consentiẽtis: vel libero arbi/ trio nonnunꝗ̃ vsi. facta ĩ frõ te figura crucis cũ chrisma/ te sanctificato et a mĩstro ido neo simul cum intentõne de/ bita inungente. ⁊ verba debi te ꝓferente. signans efficaciã ex institutõe diuina vnctõeꝫ anime per gratiaꝫ roborans ad ꝯfitendũ cũ cõstantia fidẽ christi. Et ſm beatũ Tho. super q̃rto sententiaꝝ. Con/ firmatio in re est ipsa linitio chrismatis sub forma verbo rũ prescripta

Que sint de substãtia hu ius sacramenti.

Circa qđ sciendũ est ſm Pe trũ de tharã. super iiij. di. vij. ⁊ Archid. de ꝯse. di. v. nouissime. Quiꝗ dicũ tur de substantia huiꝰ sacra/ menti. duo ex ꝑte sacramẽti ĩ se. s. materia chrismatis. id ẽ oleum cũ balsamo ab episco po sanctificatũ. vt habetur đ conse. dist. iiij. Presbyter. nec p̃t sine tali oleo conferri hoc sacramẽtũ. eo ꝙ ſm Tho. su per. iiij. di. vij. q. ij. ar. iij. illa sacramenta que sibi mĩstruꝫ determinant etiaꝫ materiam

14

sanctificatā reqrūt ⁊ exigunt Sed sacrm qđ nō determinat sibi ministrū nisi qntū ad solēnitatē: nō habꝫ materiā sctificatā qntū ad necessitatem. sꝫ qntū ad solēnitatē vt baptismus. Et quia hoc sacramentū determinat sibi mistꝝ: idō etiā reqrit materiā sctificataꝫ ab eo qui ē mister hui⁹ sacramenti. s. ab episcopo. Quare autē materia est chrisma. ondit arti. ij. dicēs. ꝙ hoc sacramentū sumpsit initiū ab aduentu spūssancti in discipl'os qui apparuit in linguis igneis. sed igni nihil cōueniētius accipi potest loco ei⁹ ꝑ materia in confirmatōne ꝙ̄ oleū. quia lucet et nutrit ignē. Figurā autē lingue ꝯuenienter accipit balsamus ꝑpter odorem. quia ꝑpter ꝯfessionē lingue odor bone noticie dei diffundit' in omni loco. Ideo sicut visibilis apparitio spūssancti fuit in igne figurata in figura lingue. ita materia cōfirmatōis est in oleo balsamato vt oleum ꝑtineat ad ꝯsciētiam quā opꝫ hr̄e nitidā eos qui cōfessores diuine fidei cōstituunt'. Et balsamus ad bonā famā ꝑtinet quam oportꝫ diffundere ⁊ ꝟbis et factis ī ꝯfessione fidei. Hec sāc. tho. Et licet christus circa īstitutionē hui⁹ sacramenti nō fuit vsus tali materia. nec apl'i post eū. tamen ideo hodie ecclesia nō vtitur incōgrue tali materia. eo ꝙ christus nō alligauit potentiā suā sacramentis. potuit enī sine tali mat'ia cōferre ꝑ aliū modū grāꝫ huius sacramenti. Sil'r ꝺm doctorē subtilē potuit cū discipulis dispensare in ꝑmitiua eccl'ia. vt ꝑ alium modū ꝯferrent hoc sacramētū. maxime cum tunc erant aliqua signa sensibilia. vtputa descēsus sācti spiritus desup. ⁊ donū linguarum. que omnia accipiebant cōfirmati ꝑ apostolos. Unde nō fuit necessaria eis materia hui⁹ sacramēti in sigꝫ tam occulto. ex q̄ ī magis visibili ⁊ euidētiori illō ꝯferebāt Credit tñ idem doctor ꝙ h⁹ mat'ia ab apl'is sit īstituta. licet nō legat'. Scđm qđ est đ suba hui⁹ sacr̄i est forma verboꝝ. q̄ est hec. Cōsigno te signo sancte crucis. ⁊ ꝯfirmo te chrismate salutis. in no. pa. ⁊ f. ⁊ s. s. amē. Refert tñ archidyaconus de cōse. disti. v. c. nouissime. et ꝺm Hugonem ibidem tenuisse. ꝙ nec forma

p̄dicta nec alia ē necessaria et de substantia hui⁹ sacri. imo credit q̇ sacr̄m olei et sacr̄m chrismatꝭ p̄t ꝯferri sine v̄bo. dūmō fiat vnctio de oleo vel de balsamo cōsecrato. Idem etiā notat. xcv. dis. ca. ꝑuenit Illō tñ ibi dixit sub dubio. Ego tñ istō dictū mi⁹ r̄cipio nec admitto. eo q̇ nᶜ iure nec rōe ꝯsistit. ꝛ oībus theologie magistris aduersat̄. Terciū qō est de suba hui⁹ sacri qō reqrit̄ ex pte mistri est dignitas pontifical' seu episcopal' ꝛ intentio debita. Intantū enī requirit̄ ministeriū pontificis in collatōne hui⁹ sacramenti: vt si ꝑ aliū simplicē sacerdotē fieret etiā de ꝯmissione nō valeret. licꝫ s̄m q̄sdā papa pōt simplici sacerdoti cōmittere vt possꝫ hoc sacramē tū ꝯferre. Et hoc tenet glo. c. iiij. ō ꝯsuetudine Hoc etiā tenet ibi Hosti. Hoc etiā tenꝫ Archiō. xcv. di. ꝑueīt. Hoc etiā idē approbat sctūs tho. sup. iiij. dis. vij. q. vi. arti. iij. vbi assignat ratōem dicēs. q̇ papa ꝑ h̄ q̇ ē epoꝝ sūm⁹ non ōr hr̄e plenitudinē ptātis ꝑ relationē ad corp⁹ dñi veruꝫ sꝫ ꝑ relatōꝫ ad corp⁹ mysticū Et qꝛ gr̄a sacral' descēdit in corpus mysticū a capite. idō oīs opatio in corp⁹ mysticuꝫ sacramētal' ꝑ quā gr̄a dat̄ dependet ab opatōe sacramētali sup corpus dñi veꝝ. Et iō solus sacerdos p̄t absoluere in foro penitētiali. ꝛ baptizare ex officio. Et iō dicēdū q̇ ꝓmouere ad illas ꝑfectōes q̄ nō respiciūt corp⁹ dñi veruꝫ sꝫ solū corp⁹ mysticū. p̄t a papa q̄ hꝫ plenitudinē pontificalis ptātis cōmitti sacerdoti q̄ habꝫ actū sūmū sup corpus dñi veꝝ. nō aūt dyacono vel alicui inferiori q̄ nō habꝫ ꝑficere corpus dñi veꝝ: sicut nec absoluere ī foro penitētiali. Nō autē p̄t simplici sacerdoti ꝯmittere promouere ad ꝑfectōnem q̄ respicit aliq̄ mō corpus dñi veꝝ. Et ideo simplex sacerdos ex mādato pape nō p̄t cōferre ordinē sacerdotij. qꝛ ordīes sacri habent actū sup̄ corp⁹ dñi veꝝ vl' supra materiā ei⁹. Pōt tñ cōcedere sacerdoti q̇ cōfirmet. qꝛ ꝯfirmatio ꝑficit eū ī actu corpis christi mystici. nō aūt habet aliquā relatōeꝫ ad corpus dñi veꝝ. Et h̄ dictū appbat ī toto petr⁹ ō tharā. sup. iiij. s̄niaꝝ. dis. iiij. scdo principali q. i. ar. ij. Hoc idē approbat

Scotus. Et licz Bonauentura videat̃ pmissis ꝯdicere. tñ assistẽdũ est maiori pti doctoꝝ pdictoꝝ. q̃ cũ determiatõne ecclie h approbãtes ꝯsentiũt in toto ꝛ cõcordãt Quartũ qđ est de suba hui⁹ sacri ẽ ex pte suscipiẽtis .s. loc⁹ suscipiens q̃ est frons. Unctio enĩ fit ad cõsignificãdũ id qđ cõfert̃ in sacro. Unde in ꝯfirmatõe ꝯfert̃ audacia cõfessionis: cui⁹ oppositũ .s. timor ꝛ erubescẽtia principali⁹ ꝛ euidentius in fronte manifestant̃. iõ fit vnctio frontis. Hec est rõ Archid. de ꝯse. di. v. Nouissime. Alia aũt rõ ẜm Petrũ sup. iiij. dis. vij. q. iiij. quia etiaz robur in fronte signat̃ .iuxta illđ Ezech. iij. Ecce dedi frõtẽ tuã duriorẽ frontib⁹ eoꝝ. Uñ in trib⁹ sacris fit triplex vnctio sancti chrismatis. sed tñ diuersificant̃ ex fine. qꝛ in baptismo vt dictũ ẽ fit in ꝟtice. ad significãdũ fidei susceptionẽ. qꝛ vertex est loc⁹ rõnalis. In ꝯfirmatõe in frõte fit vnctio ad significãdã audaciam ꝯfessiõis cui⁹ ĩpedimẽtũ scz timor vl ꝟecũdia ĩ pallore vl rubore frõtis oñdit̃ ex ꝓpinquitate cellule mẽoratiue ꝛ imaginatiue. In ordĩe ꝟo ĩ manib⁹ fit vnctio ad significãdũ ptãtem ꝯsecrãdi corp⁹ dominicũ. Hec petr⁹. Aliã rõez ponit canon dicẽs. Spũssanctus in baptismo tribuit plenitudinẽ ad innocentiã. ĩ confirmatõe augmentũ ad grãm pstat. In baptismo regeneramur ad vitã. post baptismuz ꝯfirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur .post baptismũ roboramur. Regeneratio p se saluat. ꝯfirmatio armat ꝛ instruit ad agones huius mũdi ꝛ plia. de ꝯse. di. v. spũssanctus. His oĩb⁹ consonãs raban⁹ de institutõe cle. li. i. c. xxx. dicit. Signatur in baptismo baptisat⁹ cũ chrismate in capitis sũmitate. id ẽ in vertice p sacerdotẽ simplicẽ. p pontificẽ ꝟo ĩ fronte. vt in priori vnctõe. s. ĩ sũmitate capitis in baptismo significetur sup ipm spũsctĩ descẽsio ad ĩhabitatõez dõ ꝯsecrãdã. in scđa q̃z. s. in ꝯfirmatõne vt eiusdẽ spũsctĩ septiformis grã cũ omĩ plenitudĩe sctĩtatꝭ sciẽ ꝟtutꝭ ꝛ ꝟitatis venire in hoĩem declaret̃. Habent̃ ista verba de ꝯse. di. v. nouissime Dat̃ aũt hec grã nõ soluz cõmuniter sicut ĩ aliis sacramẽtis: sz etiã spẽalit̃. p quam q̃s

deputat᷑ ad effectū sanctitatꝭ.
⁊ idoneꝰ efficit᷑ ad christū cō
fitendū. Et hec est maxīa vti
litas. Unū h̄ debēt pēsare ho
mines. ⁊ istō sacr̄m n̄ obmit-
tere. nā obmissio ipiꝰ augmē
tū gratie subtrahit.

De accidentibꝫ circa sacra
mentū confirmatōnis.

Consequē
ter vidēdū est de acci
dentibus huiꝰ sacra
menti. q̄ sunt q̄ttuor. Prīo ꝙ
istud sācr̄m ē ꝯferēdū a ieiu-
no epō. vt dicit canon de cō-
secra. di. v. vt episcopi. Hoc
autē est ꝑpter venerabilitatē
huiꝰ sacramēti. quia venera-
biliꝰ est vt a ieiuno cōferatur
In necessitate tn̄ ꝯfert᷑ pꝰ p̄n
dium. p̄sertim quādo est mul
titudo cōfirmandoꝝ. q̄ ante
prandiū cōmode expediri nō
potest. Uel quādo aliqui ve
niunt de longinquo. non vo
lentes expectare in crastinuꝫ
Uel quando episcopus non
potest expectare in crastinuꝫ.
Unde melius est vt tūc con
firmentur q̄ꝫ si episcopo rece
dente sic dimitterent᷑. Secū
do ꝙ istud sacramentū sit a ie
iunis hominibꝫ sumendum
propter reuerentiaꝫ et hone
statem huius sacramenti: vt
dicit᷑ in ca. vt ieiuni. de cōse.
dist. v. Tamen vt dictuꝫ est
in necessitate etiā post pran-
diū potest suscipi. Tercio ꝙ
in susceptōe huiꝰ sacramenti
debet alter confirmatus tene
re confirmandū. eo ꝙ ille qui
accedit ad illud sacramentuꝫ
non habꝫ robur per se stan-
di. nec presumit per se stare ni
si adiutus ab alio. Licet aūt
de ratione huius sacramenti
confirmatus debeat esse qui
debet illum tenere. tamē si nō
est confirmatus propter hoc
nō est minutū hoc sacramen-
tum. licet grauiter peccet. de
consecra. dist. v. Nouissime.
Quarto requirit᷑ ꝙ locus vn
ctōnis ligetur panno quous-
q̄ꝫ siccetur. et postmodū etiaꝫ
s̄m Hugonem debet hō esse
sub quadā disciplina i custo-
diendo chrisma. scilicꝫ ne ca
put lauet vsq̄ꝫ ad septem di-
es. propter septem dona spi-
ritussancti que tunc recipit.
Hoc tamen hodie non bene
seruatur. Bonū tamen esset
seruare propter reuerentiam
sacramenti et significationeꝫ
predictam. Consuetudo aūt
nostra est ꝙ ligatura illa por-
tetur vsq̄ꝫ ad tercium diem.

⁊ tũc tercia die ↄburet̃ panni
culus: et locus frõtis bene cũ
sale ⁊ aq̃ lauet̃. ⁊ aq̃ in focũ vl'
in fornacẽ fundatur

Cautele hui⁹ sacramenti.

PRIMO ca
ueat sacerdos ne ali
quẽ ꝓius ↄfirmatũ
ↄfirmet. quia h̃ sacramentũ ẽ
irreiterabile. cũ imp̃met cara
cterẽ indelibilẽ sicut ⁊ baptis
mus. Et etiã q: magnã iniu
riam faceret sacramẽto q̃ istd̃
reiteraret. cum ꝑ hoc ꝓma cõ
firmatio iudicatur nihil esse.
Scd̃o caueat ↄfirmand⁹ ne
bis ꝓcurare scienter se faciat.
Nã tal' ꝑ pniã deb3 ingredi
monasteriũ. ⁊ ibi sub habitu
regulari deo famulari. vt di
cit̃ de ↄse. di. v. dictũ ẽ nobis
Tercio caueat ne vxor tene
at in ↄfirmatõe virũ vl' mari
tũ suũ. vl' ecõuerso ꝓpt̃ ↄtra
hendã cognatõem spũalem.
q̃ impedit mr̃imoniũ ↄtrahẽ
dũ et cõiugalẽ actũ. Nã tales
debẽt abstinere abinuicẽ vs
q3 ad mortẽ ipsorũ. et sic sepa
ri debẽt a thoro: lic3 ñ absol
uant̃ a vinculo mr̃imonij vs
q3 ad mortẽ. Sil'r caueat
ne q̃s filiũ ꝓpriũ teneat. quia
etiã ↄhit̃ ↄgnatio spũalis int̃
ↄiuges. nõ tñ mr̃imoniũ diri
mens. sed tñ grauit̃ puniunt̃
ↄiuges. Sil'r caueat ne so
ror frẽm vl' econuerso teneat.
q: sufficit inter tales vinculũ
cognatõis carnalis. Si tñ fi
eret nihil impedit. sed tñ ho
nestius ẽ abstinere. Nã turpe
est audire si frater vocaret so
rorẽ in h̃ casu ↄmatrẽ vl' ecõ
uerso. Alij tñ cognati vt pa
trueles fratrueles auũculi pa
trini ⁊c̃. bene possunt tenere
ↄfirmandos nepotes ⁊ alios.
Quarto caueat ↄfirmãd⁹
vt nõ accedat istud sacramen
tũ nisi cõfessus si est cõsci⁹ ali
cui⁹ mortal' peccati ne ponat
obicẽ gr̃e quã susceptur⁹ est
in hoc sacramẽto. Quantu3
tñ est ex vi sacramẽti suscipit
ip̃m sacramentũ. nõ tñ esse sa
cramẽti. sc3 gratiã

De sacramẽto eu
charistie

ACCIPITE ET
comedite. Mat. xxvi
et de ↄse. di. ij. panis.
Quia suscitati a peccatis per
baptismũ: ⁊ ↄfirmati i grã ꝑ
ↄfirmationẽ. ne laborãtes in
via p̃ntis vite i certamĩe spũ
ali deficiãt. op⁹ enĩ habẽt re
fici cibo spirituali. alioquin

saluatore testãte. Si dimissi ieiuni fuerint deficiẽt in via. Mat. xv. Ideo post duo sacramẽta sequit̃ terciũ. s. venerabilis eucharista: qđ est cibus animarꝫ nrarꝫ. iuxta illđ Joh. vi. Nisi mãducaueritis carnem ꝛc̃. Ne igit̃ omittat̃: sed freq̃nti⁹ sumat̃ a fidelibꝫ. hortat̃ saluator i ṽbis ꝓpositis dicẽs. Accipite ꝛ ꝯmedite. Et rectus ordo ẽ vt p⁹ baptismũ ꝛ post ꝯfirmatõez sumat̃ h̃ venerabile sacramẽtuꝫ ab adultis. Legim⁹ siq̃dẽ ꝙ submersis egiptijs ĩ mari rubro. transitoq; mari ꝑdicto: filij israel nouũ pasca in azymo pane fecerũt ĩ deserto. sic nos submersis demonibus in baptismo cũ pctis nostris in deserto hui⁹ mundi pasca nouũ in azymis sinceritatis et veritatis hui⁹ sctissimi panis facere debemus Circa ṽo hoc sacramẽtũ excellẽtissimũ tria sunt cõsiderãda. Primo quidẽ substãtia ipi⁹. Scđo credẽda ipi⁹. Tercio cautele

De p̃mo sciendũ ẽ circa h̃ sacramentũ ꝙ q̃ttuor sunt de substãtia sui necessaria. Primum est ordõ sacerdotalis. Null⁹ enĩ potest h̃ sacramentũ ꝯficere nisi sacerdos. vnde nec laicus nec angel⁹ bonus potest h̃ ꝯficere. Quia nõ habet q̃s ptãtem sup actũ cõsecratiõis hui⁹ sacramenti nisi ordinatus in sacerdotẽ. nõ ei meritis sctitatis: ſʒ autoritate officij et misterij sacerdotalis h̃ sacr̃m ꝯficit̃. Juxta illđ Non in meritis ꝯsecrãtis ſʒ in verbis ꝯficit sacerdos. Ex q̃ patet error illorꝫ qui dicũt: ꝙ si laic⁹ ꝓferret verba canonis sup panẽ triticeũ ꝯficerꝫ sacr̃m. qđ omnino est falsuꝫ. Nec debꝫ quem mouere illa historia q̃ refert̃ đ quibusdã pastoribꝫ laicis. q̃ addiscẽtes verba canonis et ꝯsecratiõis ĩ eccl̃ia a sacerdote tp̃e ꝯsecratõis ꝓlata. ipi etiam veniẽtes ad greges suos sup pane protulerũt eadem verba. ꝛ statiꝫ apparuit puer pulcerrimus. Ibi ei ñ fuit caro xp̃i sic ẽ in h̃ sacro a sacerdote ꝯfecto. ſʒ ibi fuit miracl̃ose ex ꝓmissiõe diuina q̃dam figura ꝛ species carnis diuĩtus formata. nec ille puer erat ver⁹ christ⁹ de⁹ ꝛ hõ habẽs aĩaꝫ sic est in sacr̃o isto p sacerdotẽ ꝯfecto. vbi realiter est christ⁹ cũ diuinitate ꝛ hũanitate ꝛ aĩa sua sicut nũc ẽ in celo. Nec etiã illa caro illi⁹ pueri adorãda fu

Quo sacra- ministri ꝯfi... in sctitat... meritor... toritate offi...

12

it sicut christ⁹. nec sumēda p corpe christi sz p q̄dam mira culoso corpe et ope diuio ve/ nerāda sicut alia miracl'a di/ uina. Sic etiā dicim⁹ de san guine illo q̄ dr exiuisse d ima gine lignea passiōis xpi. quā cū q̄dā iudei i cellario ↄfodis sent i ↄtūeliā xpi. subito ema nauit q̄dā humor sanguine⁹ in maxia q̄ntitate. q̄ viso iu/ dei illi fuerūt ↄuersi. Jlle enī humor nō fuit sāguis xpi ve rus sic ē i h̄ sacro. nᶜ dign⁹ ta li adoratōe sic q̄ est i calice. sz mō suo venerādus tāq̄ȝ mira culosum opus dei. Et de tali humore sanguineo collecto i loco p̄dicti cellarij fuit per di uersas ptes mūdi distributū Ex q̄ puenerat error fideliu z q̄ putātes vex christi sangui nē esse adorabāt eū adoratōe latrie. ꝛ sic idolatrabant. imo dato q̄ fuisset verus sanguis xpi sub cruce xpi collect⁹. ad huc min⁹ essz adorād⁹ q̄ȝ iste q̄ est in calice p sacerdotē con secrat⁹. Rō h⁹ ē. qꝛ ille diuis⁹ ē a diuīitate q̄ȝcito dfluxit ad terrā d christo. nec potuit di ci filius dei ampli⁹ nisi chri/ sto reunitus et reintegratus. Jste aūt q̄ ē i calice ↄiūct⁹ ē diuīitati. qꝛ de ipo sāguīe ve/

rū est dicere. Hic ē ver⁹ fili⁹ dei. Cū ibi ratōe ↄcomitātie sit etiā ṽa caro xpi ꝛ aīa ei⁹ et diuīitas. Archi. de ↄse. dis. ij. q̄ manducāt. tenet q̄ nō ēmā sit aliquis sanguis sub cruce dñi. nec etiā d carne p̄pucij si cut rome mōstrat ꝛ in hildes/ heim. sed erronee. qꝛ tunc ha buisset duo p̄pucia. qd tū est falsū et nō tenendū. Magne itaq̄ȝ dignitatꝭ sūt sacerdotes q̄ h̄ pñt qd null⁹ citra deū fa cere pt. Sz pch dolor digni tatē suā minime attēdūt. nul/ lius pene reputātes estimati onis. Scdm qd ē de sub stantia hui⁹ sacramenti ē ma teria debita. s. panis tritice⁹. Et h̄ idō. qꝛ dñs se grano tri tici ↄparauit. Joh. xij. Tum etiā qꝛ christ⁹ credit sic cōse crasse. Vinū vitis ē materia debita ꝛ necessaria. qꝛ christ⁹ se viti ↄpauit. Joh. xv. Jsta aūt duo. s. panis et vinuz ita sunt ↄiūcta in ↄsecratōne vt nequaq̄ȝ vnū sine alio debet ↄsecrari. aut a celebrāte susci pi. Juxta illud Gelasij. Sa cerdos corp⁹ christi sine ei⁹ sanguīe nunq̄ȝ dz suscipe. aut enī integre sumat aut ab inte grꝭ abstineat. qꝛ vni⁹ eiusdez q̄ȝ misterij diuisio sine grādi

sacrilegio nō pōt pvenire. de ɔse. di. ij. Comperim⁹. Non putet tñ q̄s ex h̄ q̄ sacerdos q̄ntum ē de ratōe sacramenti nō posset ɔsecrare hostiā per se sine calicis cōsecratōne. q̄ forma consecrationis panis et calicis nō se expectāt. q̄ altera sine altera totū effectū opatur q̄scito pfertur. Sz tñ dico q̄ hoc sacerdos nō p̄t facere sine graui peccato Addenda ē etiā vino modica aq̄ que significat coniunctōez populi ad christū in hoc sacramēto. Et licet sine aqua in solo vino potest cōfici. nō tamē sine graui peccato. Ecōuerso vero sine vino in sola aq̄ nihil conficit. ꝛ hoc tūc grauius ē peccatū q̄ primū pp̄ter idolatriā quā ɔmittit ppl's tēpe celebratōis et eleuatōis. q̄rū omniū ē reus celebrās Tercium quod ē de substātia hui⁹ sacramenti ē debita forma verborum que est hec super hostiā. Hoc ē enim corp⁹ meuz. Et sup sanguinē. Hic ē enim calix sanguinis mei: noui ꝛ eterni testamenti. misteriū fidei q̄ p vobis et p multis effundetur in remissionē peccatorū.

Circa q̄d sciēdū ē q̄ licz illa ɔiunctio enim posita ī ambabus formis nō sit de substantia forme simplicit necessaria. debz tñ apponi s̄m vsū ecclesie. qui vsus a beato petro initiū sumpsit. ꝛ grauiter peccant omittētes eā. Q₃ autem premittit accipite ꝛ manducate ex hoc omnes. ptinet ad vsum sacramenti. ꝛ nō est de substantia forme. Sed si querit. quomodo ista locutio ē vera cum sacerdos dicit Hoc ē enim corpus meum. Hoc eni videtur falsuz si ex psona sacerdotis illa verba dicant. cum sacerdos non intendat ɔficere ibi suū ppriū corpus sed christi Ad h̄ rñdetur breuit q̄ ista verba sacerdos nō profert ex psona sua sz xp̄i Demonstrat autē illud pronomen hoc verū corp⁹ christi in ordine ad totam cōpositionem huius forme. Hoc ē enim corpus meū. Non q̄ p lato isto solū pronomine hoc statim sit corpus christi. sz plata tota forma a christo īstituta. q̄ in vltima platōe istorum verborū fit trāssubstantiatio ad quam ordinant p̄cedentia. Et pro isto vlterius sciendū ē q̄ s̄m btm̄ tho. sup quarto. di. viij. q. v. ar. ij Forma hui⁹ sacramenti differt a

formis alioꝝ sacramentoꝝ i duobꝫ. Primo qꝛ forma alio rū īportat vsum materie. forma autē isti⁹ importat ꝯsecrationē tm̄. que ꝯsistit in transsubstātiatōe materie. Vn̄ minister vł sacerdos in ꝯficiēdo h̄ sacramētū nō habꝫ aliū actū nisi ꝓlatōeꝫ ꝟboꝝ ex persona christi. Secundo quia alioꝝ sacramentoꝝ forme ex ꝑsona ministri ꝓferūtur. forma aūt istius sacri a ministro in persona profertur christi. Ad intelligēdū aūt q̄dlibꝫ ꝟbū positū in hac forma ē sciēduꝫ ꝙ hec forma ē sufficientissima. Prīo q̄ntū ad opatiuā potētiā. qꝛ cū factio h̄eat suā ꝯpletionē. ideo cōuenienter ponit̄ istud ꝓnomen hoc demōstrās panem qui ē transsubstātiat⁹ in panem christi. ꝛ est idē cuꝫ corpore christi. Scd̄o ē sufficiens q̄ntū ad modū operandi. qꝛ hic termin⁹ ad quē ē sine om̄i immutatōe ex ꝑte sui Jō bn̄ ponit̄ ly est designans ꝑmanentiā. ꝛ nō ponit̄ ꝟbuꝫ fiendi. s. erit designās mutationem. Tercio ē sufficiens ex ꝑte opis. qꝛ hic corp⁹ xp̄i verū desiḡt corp⁹ christi mysticū. q̄d habꝫ diuersas ꝑtes et forte diuersaꝝ rōnū ꝓpter differentē grām ḡtis datā. Jdo meli⁹ d̄r corp⁹ q̄ꝫ caro. Quarto ē sufficiēs ex ꝑte opantis. Vn̄ qꝛ corp⁹ christi nō tm̄ signat corpus xp̄i veꝝ. sꝫ etiā significat corp⁹ xp̄i mysticū. ꝛ cū h̄ nō possit facere ꝫm se: sed inq̄ntū ē vnū vł vnitū cū diuitate. iō ꝯgrue ponit̄ ibi ly meū. Quinto est sufficiens ex ꝑte effect⁹ principij. vn̄ qꝛ iste effect⁹. s. corp⁹ christi ē tāte nobilitatis ꝙ nō fit ī sacramento nisi a d̄o īmediate. nec minister habꝫ aliquē actū specialē ī isto sacramēto sicut in alijs. iō ꝯueniēter factū est ꝙ ista forma nō ꝓfert̄ in ꝑsona alicuius sꝫ dei absolute. sicut vox hominis ꝑ tubam. ita di ꝑ hominē. Quartū q̄d est de suba hui⁹ sacramēti ē intētio cōsecrātis. scꝫ vt in spēali vł in generali hoc facere velit q̄d facit ecclesia. vel quod fecit christus ꝛ statuit faciēdū. Licet tamen intentio semꝑ ē necessaria de substantia. non tamen attentio. vnde si mens rapitur ad alia ex infirmitate vel negligentia vel incuria: n̄ ideo est minus consecratū q̄ꝫ si affuisset attētio. Peccat tamen ille qui consecrat et non intelligit: et se non recolligit.

De intention et attention ... nondum

quãto attẽtius potest ad cõ/ secrationẽ. Nã debet attẽtus esse ad h vt ɔsideret q̃d facit. ⁊ tũc maxime quãdo plures hostias ɔsecrat ꝓ ɔmũicãti/ bus. vnde deb₃ habere respe ctũ specialez ad alias hostias omnes q̃ sunt corã eo. al's enĩ si haberet generalẽ intentiõ₃ ad omnes hostias q̃ sunt ĩ al tari. staret qñꝙ ꝙ etiam illas q̃ sunt in pixide residue conse craret ẜm quosdã. Mihi aũt nõ apparet hoc. q₂ exquo nõ intendit ɔsecrare alias nisi q̃ sunt coram ipo de ꝓpinq̃ cu/ mulate ad vnũ locu₃ q̃ntum cunꝙ generaliẗ intendat sup eas non cõsecrabit nisi illas. Similiẗ dico ꝙ si hostia ali/ qua iaceret sub palla non cõ secrata. absconsa in tp̃e conse cratõis forte ꝑ obliuionẽ cle rici dimissa. exquo sacerdos ꝺ ea nõ intẽdit nõ ẽ ɔsecrata. Secus dico si hab₃ intentõ nem ad omnes que sunt ante eũ. tunc ⁊ illã hostiam abscõ sam consecrabit. Tamen di/ cit Johãnes caldinẽsis ĩ sup plicatõibus suis de officio or dinarij. Si sacerdos. ꝙ si sa cerdos credens ponere. xvi. hostias ponit. x. si in intentõ ne sua ẽ tantũ cõsecrare quã/ tum habet ante se omnes sũt ɔsecrate. Et ideo dicendũ est ꝙ sufficit sacerdoti habere ĩ/ tentionẽ determinatã facien di vt facit ecclesia super tota₃ materiã preordinatã sine spe cificatione numeri ẜm magi strũ Franciscũ de braga in q̃ dã questione disputata. Idẽ dico de vino ꝑfuso super alta ri per negligentiã perfusiõis tẽpore in calicẽ. quia illud nõ consecratur dũ sacerdos non intendat sup illud. Et iõ dixi ꝙ maxime requiritur inten/ tio super illa que sunt corã sa cerdote posita ĩ tali loco tm̃ ⁊ non ĩ alio. Ex illo soluitur dubiũ an scismaticus vł he/ reticus conficiat hoc sacram̃ tum. Pat₃ enĩ ꝙ sic cu₃ talis potest habere intentõnem ec clesie in ɔficiendo. ⁊ hoc ma/ xime vniuersalẽ. sc₃ intenden do facere qđ christ⁹ fecit ⁊ in stituit faciendũ. ⁊ quod eccle sia fac. lic₃ etiã ñ intẽdat ĩ spe ciali. q₂ exq̃ ẽ ĩ heresi vł ĩ scis/ mate ipe cert⁹ est ⁊ credit nil valere vel facere ꝓpter pctm̃ in quo est. nec obstat caplm scisma. xxiij. q. i. vbi diciẗ ꝙ scismaticus execrare põt: nõ autẽ consecrare. quod intelli/ gitur q̃ntũ ad efficaciã sacrĩ.

q₂ nō opaᵗ effectū salutis i il lo sic ɔsecrāte illā vl' ɔficiēte ppᵗ scisma vl' heresim. s₃ tñ ē vez corp⁹ xpi. Siᵗ etiā illō intelligiᵗ.s.vbi dz. Nō ē cor/ pus xpi qō scismatic⁹ ɔficit. id ē ꝙ nō ē vez corp⁹ xpi q̄n tū ad ɔficiētē in scismate vel heresi.q₂ sibi nō pficit s₃ offi cit.id ē nocet. Nihilominus tñ quantū ē ad veritatē sacra menti est vez corpus christi Siᵗ i.c.audiuim⁹.vbi dz ꝙ scismatic⁹ execrare pōt nō au tē ɔsecrare itelligiᵗ vt dictū ē Unde patet illos indiscrete facere q̄ sacrm p rutenos aut grecos ɔfectū in forma eccl'e blasphemāt et deridēt cū ibi sit vez corpus christi. Cōsul tius tñ isti facerēt vt illuc nō intrarēt nec īspicerēt i ipoz₃ eccl'ias q̄₃ vt veniētes illuc d ridēant. Cōcludēdo ergo dico ꝙ ad h̄ sacramentū ɔfici endū sufficit triplex conditio ex parte ɔficiētis. Primo ꝙ sit sacerdos rite ordinat⁹. Se cundo ꝙ possit verba pferre consecratōis. Tercio ꝙ pos/ sit habere debitā intentiōem faciendi quod facit ecclesia. Propter defectū p̄me ɔditō nis nullus laicus quantūcū ꝙ sanctus nec sacerdos gētil' vt tartaroz ɔficiunt.q₂ ñ sūt rite in forma eccl'ie ordinati. Propter defectū secunde cō ditōis mutus nō p̄t confice/ re.quia nō p̄t verba ɔsecratō nis pferre. Propter defectu₃ tercie conditōis carēs vsu ra tōis ꝛ ebriosus nōdū digest⁹ non possunt cōficere.cum nō habeant intenrōe₃ debitam. Sed prima ɔditio est ppria q₂ solus sacerdos et q̄lib₃ p̄t cui possunt ɔpetere iste ɔditi ones.sc₃ ɔlatio et intētio Nᶜ obstat si instatur de degrada to ꝙ nō sit sacerdos.quod tñ non est verū. q₂ characterem sacerdotalē sibi semel in ordi nibus susceptis collatū nul/ lus p̄t delere. Quāuis taliter degradatus pdat priuilegiū clericale.ꝛ traditur curie secu lari.tamen si celebraret ɔfice ret.quia autoritas substātifi ca nō ē sibi ablata q̄ntū ad ve ritatē sacramenti .s₃ tm̄ q̄ntū ad executōem legitimā q̄ ca/ ret quo ad se et ad alios ꝛ quo ad totā ecclesiam .Qñ aūt di citur ꝙ scismaticus:excōmūi catus:heretic⁹ et degradatus nō conficiāt. intelligendū est ꝙ non cōficiunt rite ꝛ ordīa te nec legitime quantū ad ef/ ficaciam sacramēti. vt scilicet

sit vtilis illa confectio ad salutem eis. sed tamē conficiūt quantū ad veritatē sacramēti. Et hoc catholice sentiēdū est de isto sacramento omissis opinionibus multorū. Et si quis contra pdicta obijciat magistrū sententiarum.lib. iiij. dist.viij.vbi dicit tales n̄ posse conficere. Salua pace magistri dico q in hoc nō tenet Tamen propter sui reuerentiā vt eius dictū potius valeat q̄ pereat Intelligendū est q tales nō possunt conficere de iure et sine peccato seu ordinate.sed de facto bene possunt. Nec moueat aliquē ratio magistri ibi posita p quā dicit ideo nō posse pdictos cōficere.quia nemo in ista consecratōne dicit Offero .sed offerimus hoc sacrificiū. Nemo igitur nisi fuerit membrum ecclesie potest dicere cuz alijs offerimus quasi esset vna de personis ecclesie. Unde cum heretici et scismatici non sint membra ecclesie non possunt dicere offerimus. ergo nec cōficere. Ad quod dicimus q oblatio nō pertinet ad rationem consecratōnis .vnde nō necessario requirit vt offerat. Ita soluit doctor subtilis super.iiij.dist.viij.q.ij. et Thomas eadē distin.q.i.ar.i.iij.et iiij.

De credendis circa hoc sacramentū

Ante oīa credendū est q in h sacramēto idē christus qui de virgine natus est et pro nobis passus est ptinetur. Et sicut ibi verus ē xps ita etiam est ibi sub vna q̄ntitate sed nō quantificatiue.h est tm̄ dicere q nō vtitur illa quantitate occupando locū. Sic etiam nō vtitur claritate sua illuminādo aerē Secundo credendū est q corpus christi potest esse i pluribus locis quātūcūq plures panes trāssubstantiant in ipm. Unū in celo ē localiter.in verbo diuino psonaliter.i altari sacramentaliter. Secūdū naturale eius esse ē in celo in vno tm̄ loco.sm esse sacramētale eius potest esse i diuersis locis. Est ergo hic sm q multa in ipm trāsmutari possunt. Sz sm esse personale non est in loco. Unde dicit Petrus de tharanthasia .scōm q vnum est et indiuiduum in se: non potest esse nisi in vno loco :sicut

nec angel⁹ nec aliud corp⁹ sꝫ ꝺm ꝙ in ipm m̄lta trāsmutari pn̄t indiuidua. sic pt essei di uersis locis. dist. x. q. iij. ar. ij. super. iiij. sentētiaꝝ. Tercio credendū est ꝺm Thomā ꝙ cum corpus xp̄i apparet ī specie carnis vł pueri. vtrum ibi appareat veꝝ corp⁹ christi. vel an ille species sint ꝓpe corpis christi nō oīno detmi natū est a doctorib⁹. Tn̄ secu re dicitur ꝙ ille dimensiones panis manent. ⁊ in eis alia ac cidentia sensibilia supducūt diuina virtute que speciē car nis ptendāt sicut accidētia q̄ prius erāt ptendebāt specieꝫ panis. Quādo tn̄ appareret sub forma carnis vł pueri nō debꝫ sumi sꝫ p reliquijs serua ri. Quarto credendū est ꝙ illa accidentia manēt sine sub iecto post consecratōeꝫ virtu te diuia. retinēt tn̄ ibi modū agendi vel patiēdi in corpore christi quē prius habuerunt Quinto credendū ē ꝙ facta consecratōe vlteri⁹ nō manet in hostia consecrata suba pa nis. nec in vino substātia vini sed statim corpus christi fit ī hostia. et sanguis xp̄i ī calice Et rō ꝺm btm̄ tho. est. q̄ op positū hui⁹ dicere repugnat verbis christi. nō eni eēt veꝝ dicere. Hoc est ei corp⁹ meū. sed hic est corp⁹ meū. Iteꝫ si remaneret substātia panis tol leret reuerētia christo debita vt cōtinet in hostia. Nā xp̄o vt continet in hostia debetur cultus latrie. sꝫ si ibi maneret suba panis nō deberꝫ tał cul tus latrie exhiberi ꝓpt idola triā adorādo creaturā. Et li cet multi doctores huic ꝯdu cant snīe. iam tn̄ p catholica ꝯclusa ē sb alexādro q̄rto pa pa ⁊ Martino q̄nto Se xto credendū ē ꝙ fractio que fit in hostia non fit in corpo re christi. sed tm̄ in speciebus hostie. vnde ibi accidētia ma nentia sine subiecto dicuntur frangi ꝺm Pe. di. xij. ar. pricipali. q. i. q̄ ałs fractio est que dam diuisio. diuisio ꝟo ē pas sio quanti vt quantū. In sa cramēto ꝟo aliq̄d est q̄ntum p moduꝫ q̄nti. vt spēs. aliq̄d est q̄ntū sꝫ n̄ p modū q̄nti. vt corpus christi. Ideo dicēdū est ꝙ fractio vel diuisio fit in speciebus et nō in corpe xp̄i.

Septio credēdū ē ꝙ cor pus xp̄i in h̄ sacro ꝓpe nō vi det nec sanguis corpał. Ra tio gre. q̄ tūc ibi nō esset ali ud visuꝫ ⁊ aliō creditū. Iteꝫ

alia ratio natural'. q2 nullum
corp⁹ videri pt nisi hēat ac/
cidētia l essentia. vl' nisi sit co
loratū formalit'. vt ptz de pa/
riete. sz color alb⁹ ñ ē ī hostia
formalit'. ergo nō pt videri ꝑ
ꝑe. Nec tñ errāt laici q̄ dicūt
se videre corpus xp̄i. sicut illi
nō errauerūt q̄ dicebāt se vi/
dere angelos in assūpto cor/
ꝑe. quos tñ non viderunt in/
quantū fuerūt spūs. Et simi
le est de hoīe armato quē dicꝫ
te videre: cum tñ nec faciē nec
membrū aliqđ nudū ei⁹ vide
as. imo vt dicit Uarro. di. x
q. ix. Nulla creatura naturali
cognitōe nec angelus pt cog
scere ibi esse corp⁹ xp̄i. Licet
tñ visiōe gloriosa ꝛ intellectu
ali potest cognosci. ocul⁹ tñ
glorificatus illud videre nō
potest corꝑalit' s̄m Thomā.
Unde glorificati vident cor
pus xp̄i in sacro visione intel
lectuali ꝛ ñ corꝑali. Octa/
uo credenduz est ꝙ in hostia
sunt q̄ttuor. ꝛ quattuor vera
citer in calice credenda ꝯtinē
tur. Primo enī in hostia vir/
tute verboꝝ est corpus chri/
sti. Ratio quia illud veracit'
cōtinetur in hostia de quo v̄
ba faciunt mentionē. sz hoc
solū est de corpore christi. q2
ibi dicitur. Hoc est enī corp⁹
meum. vbi nihil dicit' de anīa
nec de dēitate nec de sanguīe
Secūdo ibi est sanguis xp̄i
non principaliter sed ex ꝯco
mitantia quadam necessaria.
quia corpus verum ꝛ viuuz
nō est sine sanguine. Unđ di
citur anima esse in sanguine.
Tercio ibi est anima christi
ex cōcomitantia mediata. q2
īpossibile est animā informa
re ꝛ ꝑficere corpus nisi corp⁹
sit dispositū. sed sine sanguīe
nō est ibi corpus bene dispo
situm nec etiā organizatum.
Ibi ex cōseqūēti etiam ē anī
ma. cum ibi sit corpus dispo
situm ꝑ sanguinem. et hoc est
dicere mediante sanguine.
Quarto est ibi deitas ex q̄/
dam concomitantia remota.
quia corpus ꝛ deitas sūt dis
paria. tamen ex quo christus
natus fuit ex maria virgīe ve
rus homo et deus. ideo etiaz
hic est verus homo et deus.
Similiter dicitur de calice.
ꝙ ibi primo est sanguis. q2 đ
illo verba faciunt mentōnez.
Secūdo ex cōcomitātia im
mediata ibi ē corp⁹ xp̄i. Ter
cio ex cōcomitantia mediata
ibi est anima christi. Quarto
ex ꝯcomitantia q̄daz remota

ibi est deitas Nono credē dum est q̄ in hoc sacramento aliquod est sacramentū ⁊ nō res sacramēti. sicut species sē sibilis panis et vini. ⁊ ille spe cies sunt creature. vnde ado rator videns hostiā nō debet ferre intentionē principaliter ad id quod videt. s; ad id qđ credit ibi esse. sc; christū. Se cundo inuenit ibi sacramētū ⁊ res sacramēti. ⁊ hoc est ve rū corpus christi et sanguis eius. Ista autē dicunt sacr̄m ⁊ res sacramenti p̄ respectum ad ministr̄ vl' sacerdote; sub debita forma ꝯficientē. Vn̄ dr̄ sacramentū q̄si sacre rei si gnū. q2 significat sp̄ualem re fectōem anime. Et dr̄ res. q2 hoc ip̄m facit p̄ gratiā qđ cō tinet. Tercio est ibi aliq̄d qđ est res sacramenti et nō sacra mētū. sicut est gratia data di gne suscipiēti. ⁊ hec gratia ē res significata. nihil tn̄ signi ficati. Quartū ibi est qđ nec est res sacramēti nec sacramē tum. vt sunt illa omnia q̄ sūt ꝯcomitantia hoc sacramen tum siue sint accidentia p̄pa siue ꝯmunia. Et illa dicūtur potius forme accidentales si ue species. Decimo credē dum q̄ licet sacerdos debeat sub vtraq; specie sumere hoc sacramentū cum celebrat. ta men populo sufficit sumere sub specie panis tm̄. Et ratō est. quia ƀm Archidyaconu; de conse. dist. ij. Cōperimus. in hoc sacramēto nō solu; at tenditur efficacia. sed etiā si gnificantia. Significat eni; per istas duas species. s. cor poris ⁊ sanguinis seorsū sum ptas per sacerdotē tēpore ce lebratōnis q̄ sanguis christi in cruce fuit diuisus a corpo re suo. vt dicit Glosa super Mattheū. Cum autē sacer dos tm̄ et nō populus hab; huius facti significationē ex ordine suo exprimere. tm̄ ip̄e ⁊ nō populus tunc sub vtra q; specie debet sumere. eo q̄ ip̄e tūc gerit vices christi. po pulus autē non. Et ideo po pulo nō est opus de significā tia sed de efficacia. Et q2 effi cacia est eq̄lis sub vtraq; spe cie. ideo populo traditur sub altera specie ī qua tradi pōt cum reuerentia et cautela. A presbyteris autē tm̄ sumitur sub vtraq; specie. Et pro isto sciendū ƀm Thomā in t cia parte. q. lxxxij. arti. vij. et vltimo. q̄ circa vsum hui9 sa cramenti possunt duo ꝯside

rari. vnū ex parte ipi⁹ sacramē ti. ⁊ aliud ex parte ipoꝝ sumē tium. Ex parte ipi⁹ sacramē ti ꝯuenit ꝙ vtrūqꝫ sumat. scꝫ corp⁹ et sanguis. quia ī vtroqꝫ ꝯsistit pfectio sacramēti. ⁊ ideo qꝛ ad sacerdotē ptinet h̄ sacramentū ꝯsiderare ⁊ consecrare et pficere. nullo mō debet recipe corpus xp̄i sine sāguine. Ex parte aūt sumētiū reqritur sūma reuerētia ⁊ cautela. ne aliqd accidat qđ vergat in iniuriā tāti mysterij. qđ pcipue posset accidere ī sāguinis sumptōe. q̄ qdem si īcaute sumeret̄ de facil̄ possꝫ effūdi. Et qꝛ crescente mltitudīe populi christiani in q̄ ꝯtinēt̄ senes et iuuenes: qꝝ qdā non sunt tante discretōis vt cautelā debitā circa vsum hui⁹ sacri adhiberēt: idō ꝓuide ordinatū ē vt pplo sub alta tm̄ specie det̄. Hoc idē tenꝫ tho. sup illō Joh. vi. Nisi mādu caueritis: dicens. Non est de necessitate salutis pceptio sāguinis sicꝫ corpis xp̄i. cū xp̄s totus sub altera specie tm̄ sumit̄. Jn h̄ ipm seqt̄ lyra ibiđ dicens. Non ē intelligendū ꝙ sub vtraqꝫ specie sit fidelibus exhibendū. sed tm̄ sacerdotibus sumendū.

De cautelis seruandis circa hoc sacramentū ex pare sumentium.

Tqꝛ duplex stat⁹ vtit̄ h̄ sacramēto ad salutē. scꝫ seclaris ⁊ spūalis. ideo qlibet hꝫ suas cautelas. Unas igit̄ oēs tā spēalis cuilibꝫ eorum q̄ꝫ cōis vtrisqꝫ sil̄. Et primo cauēdū ē omib; ne ī pctō mortali sumāt h̄ sacrm̄. Naꝫ sic peccarent ḡuiter. iuxta illud. i. ad Chorin. xi. Qui autē māducat īdigne iudiciū sibi māducat ⁊c. Sūt aūt qdā q̄ sufficiēter se ppant ƀm veritatem. s. q̄ expellunt diabolū de corde suo p verā examinationē ꝯsciētie et p ꝯtritōeꝫ siue iudicium penitētie. et hi consequunt̄ gratiā et manducant digne. Alij sunt q̄ se p̄parant sufficienter. nō tm̄ ƀm veritatē sed ƀm ꝓbabilitateꝫ. ita ꝙ estimāt se carere pctō. q̄ tm̄ si facerēt maiorē ꝯsciē inqsitionē inuenirēt se reos. sꝫ tm̄ sunt pati. qꝛ si scirēt pctm̄ in se vellēt ꝯfiteri. non tm̄ apponunt ad hoc oīmodā diligentiam. Et hi q̄uis gratiā non pcipiant. nō tamē incurrunt offensaꝫ. qꝛ nec sumūt digne

nec indigne q̄uis sint īdigni Tercij sunt q̄ neutro mō se p̄parāt. imo ɔtemnūt. ⁊ hi pec cāt mortal'r: ⁊ sumūt īdigne.

Vñ īdigne accedūt tripli ces hoīes. Primi q̄ cū ɔscia mortal' peccati ⁊ sine ꝓposi/ to penitēdi accedūt. Scdi q̄ alit' q̄ eccl'ia statuit accedūt. vl' extra eccl'iam. vt scismati/ ci vl' heretici. Tercij q̄ sine re uerētia accedūt. sicut faciunt multi q̄ p̄munt se ad altare. ⁊ vnus in aliū q̄nq3 ꝓuocatur. Ul' vt q̄dā sacerdotes ꝑpan tes se ad celebrandū distracti accedūt ⁊ festināt. ita q̄ q̄nq3 obliuiscūt' q̄d faciūt. Et licz q̄s non possit habere certitu dinē an sit imunis a pctis. p̄t tn̄ h̄ ꝑpēdere ꝑ q̄ttuor signa. Primū ē. cum q̄s v̄ba dei de uote audit. Joh. viij. Qui ex deo ē verba dei audit. Secū duz cū q̄s ad bn̄ opandū ꝓm ptū se īuenerit. Quia ꝓbatio dilectōis ē exhibitō opis. s̄m gregoriū. Terciū cum q̄s ꝓ/ positum abstinēdi a pctis in futurū habz. Quartū ē cū q̄s de p̄teritis cōmissis dolet. Vñ si quis ꝑ hmōi signa facta di ligenti discussione sue ɔscien tie q̄uis forte n̄ sufficiēti ad sacraz ɔmunionē accedat. ali quo peccato mortali ī eo ꝑma nente. quod ei' cognitionem subterfugiat nō peccat. imo magis ex vi sacramenti pctō rum remissionē cōseq̄tur. q2 istud sacramentū venialia de let ⁊ mortalia oblita. Se/ cunda cautela ē oībꝫ cōis. ne q̄s pollut' ī corꝑe accedat eo dem die. Et nō solū req̄ritur mūdicia mentis q̄ scz sit sine pctō. sz etiā corꝑis. Pro q̄ sciēdū q̄ pollutio p̄t ɔtigi ex sola dispositōe nature. et non ex p̄cedēti cogitatiōe. ⁊ tūc n̄ est signū alicui' pctī sz p̄t ebe tudinē mētis inducere si simul cū imaginatōe contingat. im mundiciā tamē corꝑis habz. Et iō si necessitas īmineat ⁊ deuotio exposcat n̄ impedit: p̄cipue q̄n sine imaginatōne accidit. Tamē si ꝓpter r̄uerē tiam tunc abstineat laudan/ dus est maxime quādo talis dispositio nature nō est ꝑpe/ tua siue diuturna Scdo mō p̄t contigere ex p̄cedēti cogi/ tatōe. tūc si n̄ fuit ɔsensus ad cogitationē. ⁊ necessitas vrge at pōt accedere ⁊ celebrare. si aūt nō vrgeat necessitas acce dēdo nō peccat mortal'r sz ve nialiter. maxime q̄n cogitatō est cum delectatōne. licz sine

ꝯsensu. Dicit tñ btūs Tho. ꝙ pōt contingere ꝙ in ipa cogitatōe pollutio oriat̄. que si placet ꝑpter delectatōnē ex surreptōe ē peccatum veniale. Si aūt deliberāte cōsensu ꝛ ꝑcipue cū cōplacentia futura ē peccatū mortale. Ista autē ꝯplacentia nō facit dictam pollutōnē esse pctm̄. quia nō ē eius causa sed in se ē pctm̄. Si aūt placeat vt alleuiatio nature peccatū esse nō credit̄. Tercio ꝯtingit ex cibo ꝛ potu. tūc idē est iudiciū sicut ꝺ illa pollutōe q̄ contigit cum imaginatōe turpi. vt dicit canon. vi. di. testamentū. vbi ꝺr Cum appetitus gule vltra modū in sumēdis alimētis rapitur. atq3 idcirco humorꝝ receptacula. i. virilia mēbra grauant̄. habet exinde animꝰ aliquem reatū. i. veniale pctm̄. Et hoc nō ꝑhibet ab eucharistie sumptōe sed a ꝯfectōne: nisi sit necessitas. Un̄ ibidē sequitur. nō tñ vsq3 ad ꝑhibitionē sacri mysterij ꝑcipiēdi: vl' missaꝝ solēnia celebrandi. cū fortasse aut dies festus exigit aut exhibere mysteriū ꝑ eo ꝙ aliꝰ sacerdos ꝺest ipa necessitas cōpellit. Hec ibidē

Et nota sm Archid. in canone. testamentū. di. vi. ꝙ licz pollutio ex crapula in sūmo est veniale. tamē ipa crapula ꝑcedens ē mortale. Ex q̄ pz ꝙ licet pollutio ex crapula q̄ ē veniale peccatū ꝑhibeat nihilominus ꝑter casum necessitatis a cōfectiōe. tamē laicū a sumptōe nō ꝑhibet. qđ plꝰ est. q2 maior mundicia req̄rit̄ in sacrificio q̄3 in sumptōne. Unde Archi. vbi supra. elicit efficax argumētū ꝙ minꝰ est audire diuina q̄3 celebrare. eo ꝙ sm Thomā peccator in mortali peccato existēs videdo corpus christi in missa nō peccat. licz tūc debeat humiliari. Quarto cōtingit pollutio ex illusione dyabolica. de qua dicit Johannes parisiēsis sup. iiij. sententiaꝝ. di. x. q ij. ꝙ talis illusio habet quandoq3 causam intrinsecā. sicut qñ dormiens nō fecit qđ debuit. sc3 se nō signando vl' aliquid aliud. et sic ē peccatum. Aliquādo nō ē peccatū. s. qñ habet causam extrinsecā. sic narratur in vitaspatrū ꝺ quodam sancto viro. qui quotiens celebrare volebat ꝑcurabat ei diabolus pollutōnes. qđ pres ꝑcipientes dederūt ei ꝯsiliū ꝙ audact̄ celebraret.

Quocunq3 tñ modo accidat ex quadaz ɔgruētia sp impedit sumptōem sacramēti propter duo. Primo qꝛ ibi semp accidit feditas corpalis cum q̄ null⁹ ppt reuerētiā sacri debet accedere. vñ accedētes lauant man⁹ ⁊c̄. nisi forte talis esset immūdicia que essz ppetua et diuturna. vt si essz lep vel fluxus sanguis vel semis Secūdo qꝛ ibi sequit̄ pollutio in euagatōe mētis p̄cipue ex turpi cogitatōe. que etiam non sine culpa cōtingit. Tenendū tñ est ꝭm Tho. ꝙ i oībus istis ꝑpter necessitatem vel solēnitatē diei. vł vbi vn⁹ ē sacerdos tm̄. postponēda ē talis congruētia. ⁊ cōmittendo se deo cuz dolore ⁊ cordis compunctiōe p̄missa confessione si haberi potest. al's cum bono ꝑposito confitēdi accedat in nomine dñi Dicit etiā doctor parisiensis vbi supra ⁊ concordat cum sctō Tho. de menstruo ⁊ alijs immūdicijs ꝙ q̄s diu durant exq̄ sunt temporales immūdicie ⁊ nō ppetue in talibus ē abstinendum ꝑpter reuerentiā sacramenti. Si tamen mulier habet deuotionem. vel forte postea nō habebit tp̄us ɔpetēs ad hoc admittat̄. ne ꝭm Gregoriū pena corporał ei mutetur in culpā. Dicit tñ Gregorius ꝙ si mulier eo tēpe accedat nō est iudicanda. qꝛ passio sua nō est culpa. Si autē abstineat laudanda est. v. dis. ad eius vero. Ualde igit̄ essent arguēdi sacerdotes idiote grauantes tales psonas grauibus penitētijs. eo ꝙ ad ecclesiam tempore mēstrui īgrediuntur. aut ad sacramētū altaris accedūt. Et audiui de quodam ꝙ ꝑ vna leui pollutōe cuidā pie femīe et multū deuote dedit mł'ta psalteria ꝑ penitētia ɔparāda. puto tñ ꝙ ꝑuiderat i hac parte de symonia sibi ip̄i p eandē faciendā. sed tamē mētita ē iniq̄tas sibi. Illa enī statim discretiorem accessit: qui cū ea melius ⁊ minus egit. ⁊ ita ille paup fuit frustrat⁹. ⁊ in sua spe symoniaca cōfusus. Tercia cautela ꝙ nullus die illo in q̄ cōmunicet debitū petat a cōiuge: vel ecōuerso vxor a marito. ꝭm Tho. in. iij. parte. q. lxxx. nec etiā nocte seq̄nti aut p̄cedēti. qđ si fiat causa prolis generāde. vł causa reddēdi debitū. iudicādū ē sic de pollutōe nocturnali q̄ accidit non

sine pctō ꝓpter immūdiciaꝫ corꝑalē ⁊ mentis distractōeꝫ Vn̄ in ꝯcilio libertino de ꝯse cra.di.ij.c.oīs hō dꝫ. Oīs hō an̄ ꝯmunionē sacraꝫ a ꝓpria vxore abstiere debꝫ trib⁹ aut q̄ttuor aut quinqꝫ aut septeꝫ diebus. Glo. abstinere debet quantū in se ē vt nō exigat. ex actus tn̄ reddere debꝫ q̄libet tp̄e. vt pꝫ. xxxiij.q.v. Si di cat. Dicit tn̄ glo. ꝙ h̄ nō ē p̄ce ptū. ꝑ illo notat̄. xxxiij.q.iiij. Vir cū ꝓpa. Johēs etiā i no uella sua de cōse. eccle. vl' al taris.c.i.li.vi. sup glo. in ṽbo seminis in fine dicit. ꝙ q̄ndo maritus accepit eucharistiā nō dꝫ exigere tenet̄ aūt redde re. de h̄.lxxxij.dis. ꝓposuisti. ⁊.xxxiij.q.iiij. christiano. In tali g̊ casu vt dic̄ Gre. sūt ho mies suo arbitrio seu iudicō relinq̄ndi. ⁊ eoꝝ ꝯscia ē redarguē da cū veniūt ad ꝯfessionē Vn̄ si q̄s voluptate dn̄ante ꝯiugi miscet̄ ꝓhiberi dꝫ ab h̄ sacro xxxiij.q.iiij. Vir cū ꝓpa. Al bertus autē dicit ꝙ etiā post sacrā ꝯmunionē nō licet illo die debitū exigere. nͨ exactū reddere nisi cuꝫ difficultate. Puto tn̄ ꝙ reddens illo die debitū nō peccat mortal'r sed venialiter. Sꝫ diceres. tn̄ Hieronim⁹ in q̄dam ꝑmōe silr' ꝓhibet dicens. Quicūqꝫ vxori reddit debitū n̄ p̄t car nes agni edere. xxxiij.q.iiij. sciat. Dico ꝑm doctorē sub tilē ꝙ nō p̄t oīno cū tāta reue rentia. ⁊ iō ꝯsiliū ē vt tūc ab stineat. licꝫ nō sit p̄ceptū ne cessitatis. qꝛ nō video quō ꝓ pter h̄ solū peccaret mortalit̄ qꝛ ꝑcipit corpus christi Vn de glo. sup dicto.c. sciat dic̄. ꝙ tal' nō dꝫ edere de carnib⁹ agni.i.corꝑe christi ꝓpt̄ reue rētiā sacri cū causa libidis cō miscet̄ vxori. al's ṽo tenet̄ de bitū reddere. vt dꝫ. xxxiij.q. v.c.i. Non video q̄re puniet̄ cū tm̄ ꝑ mortali abstinēdū ē a corꝑe christi. de cōse. dist.ij. Quotidie. Ex q̄bus infero. ꝙ dogma begardoꝝ docens hominē ꝑ omni tp̄e q̄ idone⁹ est mādu care spūaliter eē ido neū ad mādu candū sacralit: totaliter est pestiferꝝ ⁊ scp̄tur̄ sctis ꝯriū. pꝫ hoc ex supra dictis. Nam multi sunt sine mortali pctō qui sunt idonei ad mandu cādū spūalit̄ cum sint in gr̄a. et tn̄ ꝓpt̄ reueren tiā sacri nō sunt idonei ad mā ducandū sacramentaliter. si cut patet de coniugib⁹ actua liter cōmiscentib⁹. vt dictū ē.

Itẽ apparet ex his quantus error ẽ dicere q̄ hõ ex reuerẽtia nõ debet moueri ad abstinentiã. imo magis ad sacramẽtaliter ꝑcipiendũ. Sil'r dicere q̄ virgines ⁊ vidue deuote negocia seculi abdicãtes si se in defectibꝫ ⁊ in imꝑfectiõibꝫ spũalibꝫ inueniant ꝑicl'ose ab h̄ sacramẽto abstineãt. Unde eis ꝯsulendũ est q̄ q̄tidie. al's freq̄nter. al's aliq̄tiẽs ĩ septimana h̄ venerabile ꝑcipiãt sacramẽtũ. q̄ oĩa errorẽ sapiunt et vulpinã calliditatẽ. Unde dico ẞm doctorẽ subtilez: q̄ existens in gr̃a actualit' indeuotus. laudabiliter abstineat ab hoc sacramẽto. Hec ẽ ꝯsiliuz eccl'ie ⁊ sanctoꝝ patꝝ ꝑ sumptõez sacri excitare actualem deuotõez. sꝫ ꝑ ieiuniũ. elemosinas: oratões et meditatões deuotas primũ in se deuotõnem excitare auxilio dei. ⁊ demũ ex sumptõne eucharistie feruorẽ et gratie expectare fidelit' complementũ. Quarta cautela ne q̄s q̄ntũcũq̄ cõtrit⁹ de suis peccatis sine cõfessione facta sacerdoti accedat ad ꝯmunionẽ. Nã sic accedens peccat grauiter ex h̄ q̄n habet copiam sacerdotũ. Sacerdos tñ volẽs celebrare. nõ secũ habens copiam sacerdotũ. si iminet scandalum populi. ⁊ iam ĩcepit canonẽ. vel forte q̄r infirm⁹ amisit loq̄lam. et ipe ꝑ eo ꝯmunicãdo vult ꝯficere eucharistiã et celebrare missam. si tal' est in ꝑposito ꝯfitendi q̄nto citi⁹ poterit ñ peccat cõicãdo. Licet aũt ĩ pctõ existẽs non debeat sine ꝯfessione ꝯmũicare. tñ p̃t videre corpus christi sine peccato. Si tamẽ abstineat ꝑpt' humilitatez melius facit ẞm Thomã in. iiij. dist. ix. Dicit tamẽ Albertus q̄ pctõr põt videre corpus christi sꝫ ñ multo aspectu. sꝫ eo viso ꝑcutere debet pectus suũ q̄si nõ sit dignus aspectu. Quĩta cautela ẽ ne q̄s nõ ieiun⁹ accedat ad ꝯmunionẽ ꝑpt' reuerentiã sacramẽti. vij. q. i. nihil. et de ꝯse. di. ij. liq̄do. Et h̄ ꝑpt' honorẽ tãti sacramenti. vt dicit Aug⁹ in libro respõsionũ ad Januariũ. Nõ te moueat q̄ dñs p⁹ cenã ꝯmũicauit apostolos. quia hoc fecit ꝑpt' imꝑssionẽ memorie apl'orũ meliorem. Si tamẽ imminet necessitas mortis tũc potest cõmũicare etiã post cibũ vl' potũ. Sicut si q̄s vulnerat⁹ in taberna hora vesꝑtina tẽdit

ad mortē. talis pt expediri sta tim ne recedat sine viatico. Unde nō licz aliquā medici nam ante ꝯmunionē recipere nec etiā potare. Si tn̄ lauan do os aliquid aque. vel si re liquias cibi inter dentes rēma nentes trāsglutiret nō impe/ditur ꝯmunicare. qꝛ nō sum/psit illud ꝑ modū cibi vel po tus. sed ꝑ modū saliue q̄ vita ri nō pt. Si q̄s etiā post me/diam noctis aliq̄d ꝑ modū ci bi vl' potu s recipit impedit a ꝯmunione illo die. Si autez an̄ mediā noctē siue dormiat siue nō. quantū ad ratōez pce pti nō videtur impedire. tn̄ si ne causa necessaria meli⁹ ē dif ferre ꝯmunionē. ꝛ hoc ꝑpter turbationē mentis. que ꝑue/nit ex indigestiōe ꝛ isomnita te fm quā hō reddit ineptus ad cōmunionē. Ita dic̄ Tho mas i. iij. pte. q. xxx. Se/xta cautela est vt omnes chri stiani habentes annos discre tōis. scz a decez: fm tamē sub ꝛ supra annis. semel in anno in pasca nō omittant ꝯmuni/care nisi de ꝯsilio sui sacerdo tis. ꝛ ꝑpter aliquā ratōnabilē causam ad tempus abstine/ant. vt dicit de penitētia ꝛ re mis. Omnis vtriusqꝫ sexus.

Si tamē sepius possint ꝯmu nicare ꝯmēdabiles sunt. Et maxime ad festa christi aplo/rum et patronoꝝ ecclesie. in q̄ bus maior deuotio excitat ꝑ pter festum diē. Unde antiq̄ ꝯsuetudo iure approbata ha bet ꝙ seculares in natali dn̄i pasca et penthecostes de cōsi lio debent ꝯmunicare. de con se. di. iij. c. et si nō frequenti⁹. Seculares tamē ꝑsone con/templatiue et femine deuote singulis mensib⁹ possunt cō/municare. Unde fm Augu/stinū in libro de eccl'iasticis do gmatib⁹. Singulis dieb⁹ do minicis si nō sint in ꝑposito peccandi ampli⁹. Singulis autē dieb⁹ nō laudat neqꝫ vi tuperat cōmunicantes. Non laudat. quia difficile est secu/laribus se ꝑparare ad hoc sin gulis diebus: saltem digne Circa hoc tamē sciendum fm Thomā super. iiij. di. xij ꝙ si quis experimentalit' co/gnoscit ex quotidiana sūpti/one feruorem amoris ad deū augeri. et sacramenti reuerē/tiam nō minui. talis posset q̄ tidie sumere siue cōmunicare Si autem sentiat reuerentiā minui et feruorē non augeri multū debet interdum absti/

nere. vt cũ maiori reuerẽtia ꝛ deuotõe postmodũ accedat. Unde quantũ ad hoc vnusquisqꝫ relinq̃ndus ẽ suo iudicio. vt dicit Augustin⁹ libro primo ad Januariũ. Nec te moueat in contrariũ illð dictum Ambrosij libro p̄mo ð sacramẽtis. qð etiã ponit̃ de consecra. dist. ij. Si q̃tiẽscunqꝫ. quod etiaꝫ allegãt hussite heretici: dantes p̄sumptõem ꝯmunicandi secularibꝫ quotidie. vbi dicit̃. Qui sp̄ pecco semp̄ debeo accip̄e medicinã Hoc tamẽ est intelligẽdũ q̃ntum ad p̄parationẽ animi et ꝯscientie. Unde dicit ibidem glosa: debeo semp̄ accip̄e. id ẽ debeo semp̄ me p̄stare seu preparare habilẽ et dignũ ad accipiendũ. Sic etiã intelligẽdum ẽ illð Ambrosij. qð ponitur de conse. dist. ij. nõ iste. vbi dicit̃. Accipe quotidie tibi illud quod q̃tidie tibi p̄sit. et sic viue vt q̃tidie merearis accip̄e. vbi glo. exponit. Accipe quotidie. id ẽ p̄para te q̃tidie habilẽ ad recipiendũ. Et ex his patꝫ ꝙ christian⁹ semp̄ habilem se p̄stans ad recipiẽduꝫ hoc sacramentũ dicit̃ sp̄ cõmunicare. et si nõ sacramẽtaliter tamẽ spiritualit̃. scꝫ p̄ fidẽ deuotõem et charitateꝫ. Iuxta illud Augus. Ut q̃d paras dentẽ et ventrẽ ꝛ non mentẽ. crede et mãducasti. ð cõse. di. ij. vt quid. Patꝫ etiã secundo ex hoc ꝙ p̄iculose errant illi qui dicunt. sufficit ꝙ ego ante ꝯmunionẽ paschalẽ quadraginta dieb⁹ q̃dragesime me reddã habilẽ ad ꝯmunionẽ. nõ curãdo totũ tẽpus anni inutiliter expẽdere. imo credentes se dignos tunc ad ꝯmunionẽ currunt itrepidi. Quibꝫ tunc melius essꝫ si q̃tidie digni existentes accip̄ent spũaliter siue mẽtaliter ꝛ vtiliter. q̃ꝫ semel in anno sacram̄taliter et dãnabiliter. Unde Chriso. super epistola ad hebreos. sermõe. xvij. circa mediũ omnes p̄dictos tãgit dicens. Quos magis acceptamus. id ẽ approbam⁹. an eos qui semel in anno. an eos q̃ sepius: an illos q̃ raro accipiunt? Et respõdet. Necꝫ illos qui semel. necꝫ illos q̃ sepius: necꝫ illos qui raro. sed eos q̃ cum munda ꝯscientia. ꝛ q̃ cũ mundo corde. q̃ cum vita irrep̄hensibili isti sp̄ accedunt. Qui ṽo tales nõ sunt necꝫ semel accedant. q2 iudiciũ sibi accipiũt ꝛ dãnatõneꝫ. et sup̄

pliciũ. Hᶜ chris. Ad h sonat illud de ɔse. di. ij. Accipe q̃ti/die. vbi dr. Qui nõ meref q̃ti die accipe nõ meref post ãnũ accipe. Et est dictũ Augusti ni tractãs illud Mat. vi. Pa nem nostr quotidianum rc.

Septimo caueat ɔmuni cand⁹ ne post cõmunionẽ ci/bis lubricis aut potib⁹ q̃ pos sunt vomitũ ꝓuocare vtatur. sic solet fieri in pasca. vbi tũc vtũtur lardo cocto infrigida to. ouis infrigidatis r aliis ci bis ex quibus sequif freq̃nt vomitus. Tales autem q̃ ex hmõi causis die sacre ɔmuni onis habent vomitũ. ex ipo rum culpa qualicũqꝫ: p enitẽ tia dura sũt puniendi. Et ne sacerdos talẽ qualẽ voluerit penitẽtiã ꝓ tali pctõ iniũgat audiat pniam districtã diu p sctõs taxatã r a iure appro/batã. Sicut enĩ dicit Beda in suo penitẽtionali. et ponũf verba in decreto. de ɔse. di. ij. vbi dicif. Si q̃s p ebetatem vl voracitatẽ eucharistiã euo muerit. xl. dies peniteat. Cle rici vl monachi. lxx. diebus. Epi. xc. Si ꝟo p infirmitatꝫ causam euomuerit septẽ die/bus peniteat. Et h qd dr de infirmo cui iniungif peniten tia p vomitu. intelligendũ e ꝙ hoc fit ad cautelã. qr cũ es set infirm⁹ nõ debuit sumere. r ita fuit i culpa. Uñ et sacer dos sit circa h cautus ꝙ si vi derit infirmũ talẽ ad vomitũ ꝓnũ siue ꝓmptũ: tñ õndat si bi corpus xpi. et suadeat sibi pie credendũ r sentiẽdũ d ip so. r sufficit sibi ꝓ ɔmũiõe sa cramẽtali. Quia nihilomin⁹ ɔmunicat ipe spũaliter et si ñ sacramentaliter si est sine pec cato mortali.

De cautel seruãdis ex par te sacerdotis h sacramẽtũ cõ ferentis vl conficiẽtis.

Primo sacerdos caueat ne ɔmũni/cet alienũ parochia/num absqꝫ licentia sui pleba ni. quia grauiter peccarꝫ mit tendo falcez i messem alienã. Religiosus tamẽ hoc faciẽs est excõmunicatus de facto. r per solũ papam est absoluẽ dus. vt dicitur in. c. Religio/si. de ꝑuilegijs: in clementina

Et nota ꝙ pleban⁹ ɔmu/nicãs alienũ parochianũ nõ icurrit hanc penã excõicatõ nis. vt dic Johãnes andree in glosa dicti. c. Et Stepha nus polon⁹ hoc idem sentit

Si tamē religiosus p̄fectus ecc̄lie parochiali hoc faceret dubitat ibidē Johes andree an incideret illam penā. videtur tn̄ dicere q̄ sic.i.c. p̄mo d̄ decimis.in p̄ma glo.in clemētina.et in.c.i.de rebus ecc̄lie nō alienādis.in glosa.v.in fine.penam ꝯsilem nō extendit ad religiosum qui p̄est ecc̄lie seculari vt clericus secularis.

Secunda cautela:caueat sacerdos ne peccatorē occultū ab hoc sacramento publice petentē cōmunionē abijciat vel p̄hibeat.sicut q̄dā indiscreti fecisse inuēti sunt. Un̄ dicit Augustinꝰ. Nō p̄hibeat dispensator.i.sacerdos pingues terre.i.pctōres mensaꝫ dn̄i manducare.sed exactorē moneat timere.de ꝯse.dist.ij. Non p̄hibeat. Pro q̄ sciēdū q̄ s̄m Thomā in.iiij.sententiaꝝ.di.ix.q.v. Si pctm̄ est occultū p̄ confessorē soluꝫ scitū.et ille ī occulto petit.debet ei denegare.et monere euꝫ in occulto ne petat ī publico. Si autē nihilominꝰ petit in manifesto debꝫ ei dare.exemplo christi qui iude traditori dedit corpus suū.i.q.i.Christus.de ꝯse.di.ij.Sic iudas. Si v̄o pctm̄ ē manifestū tūc siue in occulto siue in manifesto petat dꝫ ei denegari. Quare autē pctōri in occulto non ē denegāda eucharistia Guido de bais.in rosario decretorū in dicto capitulo Nō p̄hibeat.dicit q̄ hoc est ideo ne p̄dat pctōrē suspectū esse d̄ crimine.qd̄ faceret si euꝫ p̄hiberet. Sed diceres.videt̄ in h̄ sacerdos esse reus dānatōis sic ꝯmunicantis.qꝛ dat medicinaꝫ p̄ quā moritur egrotꝰ. ⁊ dat gladiū furioso q̄ se trāsuerberat.imo videt̄ talis sacerdos p̄ijcere ī lutū pessimū ꝯscientie immūde illiꝰ peccatoris corpus christi. Respondeo q̄ hec oīa nō debēt aliquē mouere in contrariū.qꝛ nihil concludūt. Iste autē sacerdos nō dat medicinā mortiferam illi peccatori.sed ille peccator solus rapit violēter a quo nō potest prohiberi de iure per sacerdoteꝫ. Nec dat ei gladiū sacerdos.sꝫ ipse solus violenter rapit cui sacerdos resistere nō potest.ex quo sibi ius prohibuit. Nec proijcit corpus christi in hoc casu in lutū.sꝫ ille peccator hoc facit. Sacerdos autem inuitus hoc facit:et cum dolore maximo.quia monet eum in

secreto deũ timere. qd cũ fecerit nõ habz ampli⁹ qd faciat Sicut de btõ gregorio legitur. q cũ fratri petẽti peccatori occulto eucharistiam dedit publice dixit. Judicet de⁹ inter me et te. Eligat ergo pctõr occultus sm consiliũ guidonis supradicti. vt poti⁹ se pdat suspectũ de peccato abstinendo a ↄmunione q̃ in pctõ sumat indigne. Tercia cautela est ne sacerdos det alicui hostiã nõ ↄsecratã loco consecrate. quia sm Thomã in sacramento veritatis nõ debet esse fictio aliqua. Et hoc ido quia manducãs hostiã adorat eam. et sic ↄmitteref idolatria. quod crimẽ in sacerdotẽ retorqueref q̃ daret actus et causam idolatrãdi. sm Thomã in suo qdlibeto. li. vi. q. vi Nec etiã solus sumat in missa ppter quodcũq peccatũ sibi occurrẽs hostiã nõ ↄsecratam. Sicut de quodã intellexi. qui sentiẽs se grauib⁹ peccatis fornicationũ irretitũ p̄sertim cũ nocte illa habuisset ↄcubinã. timẽs offendere diuinam maiestatẽ. in missa eodẽ die p ipm celebrata. ad q̃m nõ confessus pudore sociorũ alioꝝ ne de eo illud scireť cõfusus accessit. ⁊ hostiã nõ cõsecratã eleuauit populo adorandã. quã sol⁹ postea sũpsit. quod se sepissime facere asseruit corã ↄcubina p̄dicta. cũ p eaz ipa retenta irreuerẽtior sicuti ad qd ita indignus accederet fuisset rephẽsus. Hoc autẽ ẽ maximũ peccatũ ⁊ maius illo q̃ qs in peccato mortali ↄmunicat. Sicut dic̃ decretalis de celebratõe missarũ. de homine. vbi dicif q talis illudit do et populo. qz facit populũ idolatrare. Faciat autẽ talis sacerdos iuxta consiliũ iuris. l. dist. De his. in fine vltime glose. vbi dicif q talis dũmodo sit contritus q̃uis nõ cõfessus: necessitate vrgẽte potest licite celebrare. et in tali casu nõ fingat se celebrare. sed veraciter in nomine domini cõsecret. et hoc est dignum. Quarta cautela. caueat sacerdos ne det corpus christi histrionib⁹ ⁊ aliјs qui homines prouocãt ad luxuriam vel lasciuiã et dissolutõnem. quia hoc nec diuĩe maiestati nec euangelice discipline competit. de consecra. dist. ij. pro dilectõne. Et hoc itellige de istis histrionibus qui vtuntur verbis impudicis vel

22

factis illicitis. vl' adhibēt lu
dum negocijs. sic illi q̄ indu/
unt laruas ⁊ fingūt se ceruos
vel equos induētes saccos. ⁊
q̄ h faciūt tpib⁹ indebitis. si
cut dieb⁹ festiuis distrahētes
populū a deuotōe. Alias au
tē illis potest dari cōmunio.
qui licite ⁊ ornate interdū co
ram hominibus faciūt iocosaz
collationē verbis honestis ⁊
nō scādalosis. Nā ioculatores
audire cā r̄creatōis nō ē pctm̄
mortale. lxxxvi. di. donare. ī
prima glo. Nam ⁊ talib⁹ pōt
dari aliquid p mercede. ſm
Tho. scda scde. q. lxviij. arti.
iij. Similit' amentib⁹ ⁊ fatu/
is naturaliter non deb3 dari.
Si autē omino non sunt de
biles in mente. sed aliquo mō
sunt dociles. ⁊ habēt reuerē
tiā ad sacramentū: nō debet
eis denegari. Similit' puer
qui nō habent discretōem n̄
debet hoc sacramentū porri/
gi Quinta cautela. caueat
sacerdos ne habeat euapora
tam aut corruptā hostiā Un
de notant doctores: q vltra
vnam septimanā seu hebdo
madā sacerdos n̄ debet serua
re hostiā ne putrescat. vt ha/
betur de sentē. excō. vt pmit
timus. sup glo. pma. Simili

ter ne sit vinū acetosum. q2 ī
talib⁹ nihil cōficeret. Si ta/
men hostia nondū totalit' ess3
euaporata sed tēderet ad cor
ruptionē. si vinū etiā incipet
acetescere. pōt q̄dem ɔfici s3
peccat conficiēs mortalit' p/
pter reuerentiā sacramenti.
Similiter ne conficiat ī vi/
no agresto. sc3 nōdū maturo.
quia nondū est vinū sed ī via
generatōis. In musto tn̄ cō/
ficitur bene. quia hab3 plenā
rationē vini. tamē nō est ɔfi/
ciēdū de multū recēti musto.
ppter impuritatē ipius. ſm
Tho. in. iiij. dist. xi. c. iij. ar. i.
ij. et. iij Uideat etiā sacerdos
q apponat tantū de aqua q
totaliter potest ɔuerti ī vinū
Sexta cautela. caueat sa/
cerdos ne cū ē debilis: ita q
non potest pficere missam au
deat celebrare. sicut cōtingit
patientib⁹ tercianā febrē3 et
quartanā. vel quos interdu3
dimisit febris q̄ vt sepi⁹ defi
ciunt in celebrando. ita q vix
ab altari domū languētes de/
portāt'. Uerūtamē lic3 sic de
bilis nō p̄t celebrare. p̄t tn̄ se/
ipm ɔmūicare si nō h3 aliu3
sacerdotē q̄ ipm ɔmūicar3. s3
tūc debet habere stolā. xxiij.
dist. Eccl'iastica. in glo. pma

In hoc tamē casu si sacerdos incipiēs missam debilitatur intantū q̄ non possit eā pfice re si est ante consecratōēȝ cor poris christi: vel ante cōsecra tōem sanguis. vel etiā sangui ne cōsecrato debet reliq̄ pars misse suppleri per aliū. vt ptȝ vij. q. i. nihil. Et hoc idem te net tho. i. iij. pte. q. lxxxiij. Si autē sacerdos post consecrati onē corpis christi ante tm̄ cō secrationē sanguinis pcipiat vinū aut aquā deesse i calice: tūc debet statim apponere et ɔsecrare. Si vo post oīa ɔse cratiōis vba pcipit q̄ aq̄ de/ sit debȝ nihilominus pcedere. q2 appositio aq̄ nō ē de neces sitate sacramēti Alio aūt mō aq̄ debet vino iā ɔsecrato mi sceri. Si aūt post ipaȝ ɔsecra tionē sanguis pcipit q̄ vinū nō fuit appositū in calicē sed solū aq̄ si h pcipit aā sumptō nem corpis christi. dȝ deposi ta aq̄ si ibi fuerit aquā cū vi/ no ponere et resumere a vbis ɔsecratōnis sanguis. Si vo hoc pcipit post sumptōnem corpis christi. debet app one re aliā hostiā cū sanguie cōse crandā: ⁊ in fine sumere hosti am iteȝ ɔsecratā ⁊ sāguinē. n̄ obstāte si pus etiā sūpsit aquā q̄ erat i calice. q2 pceptū de p fectōe sacramēti maioris est pōderis q̄ȝ pceptū q̄ h sacra mentū a ieiunis sumatur fm Thomā. Alijs tn̄ videt q̄ so lū debȝ apponere vinū in ca licē ⁊ aquaȝ sine noua hostia ⁊ repetere verba ɔsecratōnis calicis tm̄ ab illo loco. Simi li modo. Et si timet plonga/ tionē misse. sufficit dicere ver ba essentialia ɔsecratōis cali cis. Nec ē necesse rpetere orō nes seq̄ntes. Et h totū intelli gūt ipi. si gustauit tm̄ ⁊ n̄ trās glutiuit Quid aūt faciat si habeat aq̄m i ore. ⁊ vo sentit q̄ est aq̄ tm̄. dic̄ Innoc̄. q̄ nō dȝ eā emittere. q2 ppt corpus christi qd ē in ea cauēdū ē ne vilit tractaret. Et q2 ē timen dū ne generaret scādalū bis q̄ videret. dicit etiā ipe Inno. Si eam trāsglutit nō est ieiu nus: nec debȝ postea ɔficere. vij. q. i. nihil. Hostie. vo dic̄. q̄ dȝ eā seruare ⁊ ponere i sa/ crario. ⁊ fm h dȝ se fingere eā trāsglutire. ⁊ h id. q2 alias tā q̄ȝ nō ieiunus nō debet ɔfice re. Ego tn̄ teneo cū thoma q̄ post ɔsecratōnē istius aque pos set in hoc casu ɔsecrari corpus christi et sumi ne sacrificium maneat ipfectū. qd ē grauius

peccatū. Itē si pcipit hostiaʒ corruptā post sumptionē debet aliā accipe et iteꝝ cōsecrare et sumere. ꝯm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiiij. ar. vl. Similiť si rcordareť se omisisse aliqua ꝟba que sunt ꝺ necessitate forme. resumat formā iteꝝ p ordinem. Si autē essent verba nō de necessitate forme procedat ne turbet ordinem officij diuini. ꝯm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiiij. ar. vl. Septiā cautela caueat sacerdos ne aliq̄d de corpe christi vľ sanguīe ī terrā vľ in vestē ornatꝰ sui cadere aut stillare pmittat. q2 g̃uiter punireť. Nā si ceciderit aliquid sup tabulā ligneā. lingua lambatur et tabula radatur. Si autē nō est tabula locꝰ radatur et ɔburať. et cinis in sacrario recondať. ꝛ sacerdos quadraginta diebꝫ peniteat. Si vero sup lapidē altaris ceciderit. sorbeat sacerdos stillam: ꝛ tribꝫ diebus peniteat. Si ꝟo sup lintheū altaris vel sup casulā sacerdotis ceciderit si pueneriť stilla ad aliud lintheū q̄ttuor diebꝫ peniteat. Si ꝟo pueneriť ad tercium nouem diebus peniteat. Si vsq ad q̄rtū. xx. diebus peniteat et lauet lintheamīa tribꝫ vicibꝫ que stilla tetigerit supposito calice. ꝛ aqua ablutōis iuxta altare ɔdať. de cōse. di. ij. Si per negligentiaʒ. Posset etiā sumi a sacerdote nisi timereť abomīatio. Cautius tamē est illā ptē lintheaminis vel corporalis excidere ꝛ ɔburere. cinerē aūt ponere in sacrario. ꝯm Tho. in. iiij di. xiij. ꝛ in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vlť. Habenť hec oīa de cōse. di. ij. Si per negligentiaʒ.

Octaua cautela. caueat sacerdos ne aliq̄d cadat in calicē. ꝛ maxime in estate vt est ꝟmis. aranea. musca. fimꝰ passeris. puluis: ꝛ similia. Qꝺ si ante ɔsecratōnē calicis contigerit. caliх debꝫ ablui ꝛ ꝺ nouo vinū infundi cum aqua. Si vero post cōsecratōeʒ debet caute capi ꝛ diligenter lauari et cōburi. ꝛ ablutio in sacrario mitti. Et si venenū ibi esse dephenderit nllo mō sumere debet nec alteri dare. ne caliх vite ī mortē ꝟtať. sʒ dʒ diligēter ꝯuari ī vasculo. Et ne sacramentū maneat impfectū dʒ ide deponi. ꝛ sacerdos denuo incipe ɔsecratōeʒ calicis vt sacramētū perficiatur. Nihil enī abomīabile debet sumi occasione huius sacra-

meti. ꝭm glosam finalē. c. si p negligentiā. de cōse. dis. ij. hꝭ Hugo Nono caueat ne corpus christi ponat incaute. ita ꝙ a muribus ꝯmedatꝭ. Quia de hoc quadragita dieb⁹ debet penitere. de cōse. di. ij. qui non bene Sed diceres. tñ ibi mus nō ꝯmedit corp⁹ xpi quare ergo sacerdos sic tunc punitꝭ. Respondeo. licꝫ multi doctores nō ꝯcedant ibi rodi corp⁹ christi: sed solū spēm sacramenti. eo ꝙ vt dicunt ꝙꝫ cito sumitꝭ a mure vl' ab alio animali desinit esse sacramentū. non est tamē incōueniens si dicatꝭ ꝙ mus sumat corpus Christi. cū sceleratissimi hoīes illud sumant. ꝭm glo. de cōse. dist. ij. Qui nō bene. Pōt tamen dici ꝙ licꝫ homo malus sumat sacramentū istud sacramētaliter ꝛ nō spiritualiter. mus tamē vel brutū animal nec spiritualiter nec sacramētaliter recipit. quia nō vtitꝭ eo vt sacramento. eo ꝙ nō credit ibi esse deum et hominē. sꝫ sumit per modū alterius cuiuscunqꝫ cibi. ꝛ ita sumit bene accidentia et species sacramentales. sed nō sacramentū. imo dicunt doctores: vt notatur in glo. dicti capituli. Nō isti. de cōse. dist. ij. ꝙ etiā in bono homine ꝙꝫdiu sentiuntꝭ species. tādiu est ibi corp⁹ christi. ꝛ ꝙꝫcito deglutitꝭ statim desinit esse sacramentū. ꝛ corpus christi desinit esse in sumente Ita sentit Hugo cardinalꝭ. Sed hugo de sctō vic. vt recitat archid. in ca. p̄dicto Nō isti. dicit ꝙ ꝙꝫdiu ibi manent species sub illis ē christ⁹ integer. vñ si ītrāt stomachū sub illis manet ꝙꝫdiu sint ibi sicut sub ipa specie est ī pixide. Et verꝫ est ꝭm Petrū de tha. ꝙ nō vadit in corp⁹ nostꝝ vt illud nutriat sicut ceteri cibi. īntrat tamen ꝛ est ibi sub specie sacramētali ꝙꝫdiu illa durat ꝭm Petrū. et hoc etiā tenent theologi. Dicit etiā glo. ꝺ cōse. di. ij. Tanta. sup ꝟbo ꝯmisceri. ꝙ species ille nec cibis alijs cōmiscentꝭ. nec in stomachū descendūt. ꝛ ꝑpt hoc neqꝫ p secessum emittuntꝭ. Et licet aliqꝫ ex ipis reficiatꝭ. non tñ incorpantꝭ. nec ī stomachū descendūt. nec p secessuꝫ emittūtꝭ. Interdū tñ etiā hō odore recreatꝭ. ꝗ tñ nec p secessum nec in stomachū dirigitꝭ. Tamen Bartholomeus brixiēsis ibidem dicit. ꝙ bñ dicere pt ꝙ in stomachuꝫ descendāt

nã al's quõ euomerent. Uñ ergo dicit Aug⁹. Nõ iste est panis q̃ trãsit in vẽtrẽ. expo/nit archi. in. c. Si q̃s p̲ ebrie tatẽ. de ɔse. di. ij. ꝙ h̃ ꝑ tanto dr̃ ꝙ nõ est iste panis q̃ vadit in corp⁹ sicut cib⁹ naturalis. sic ꝙ nutriat. sꝫ est ibi sub spe cie sacramẽtali. Et ꝑ tãto pu nitur sacerdos. q̃ꝛ p̲misit irre uerẽter a murib⁹ ɔtracrari sa cramẽtũ tam venerabile

De sacramẽto penitentie.

Penitentiã agite: appropinqua/bit enĩ regnũ celorũ. Matth. iij. ⁊ iiij. Et de peni. di. i. Ex his. Quia restituta ĩ baptismo innocẽtia hõ fra gilis illesam ⁊ incõtamĩatãꝫ ɔtinue ꝯuare nõ p̃t vitã q̃n se pi⁹ cadat. iõ diuĩa maiestas ɔ casum hmõi ꝑ restauratõe in nocentie p̃dicte de sacramẽto penitẽtie ꝓuidit. p̲ quã hõ a deo p̲ pctm̃ elongat⁹ ad ipm̃ appropinquat. Hinc ẽ ꝙ sal uator veniens in mũdũ qua si bonus medic⁹ egrotis ɔsu lens dicit. Pnĩaꝫ agite. Agi te inq̃ꝫ ꝯm Gorrã sup̲ matth. tanq̃ꝫ medicinã ad sananduꝫ morbũ. q̃si armaturã ad ini/endũ bellũ. q̃si clauẽ ad reserã dũ celũ Tria eĩ ɔseq̃t pnĩe actor. s. sanatõeꝫ vulnerꝝ cor/dis. armatõem insidiarꝝ ho/stis. et aprõem regni celestis. Uñ dicit. appropinq̃bit enĩ vobis regnũ celorꝝ. Diffinit aũt sic ꝯm mgr̃m sniarꝝ. li. iiij di. xiiij. Pnĩa ẽ virt⁹ q̃ ɔmis/sa mala plangim⁹ cũ emẽdati onis ꝓposito. Amb. autẽ sic diffinit penitẽtiã. Pnĩa ẽ vir tus cordis. amaritudo aĩe ꝑ malis q̃ q̃s ɔmisit. Alibi etiã idem Ambro. dicit. Pnĩa est mala p̃terita plangere. ⁊ plã/genda iterum nõ cõmittere. Circa qd̃ sciendũ ꝙ duplex est pnĩa. s. interior tñ. ⁊ ẽ do/lor ꝑ pctõ. Et hoc est de iure nature. Alia exterior q̃ fit ar/bitrio hoĩs. s. imposita p̲ sa/cerdotẽ. Pnĩa nõ est sacrm̃ ꝓ prie sed secũda. s. p̲ ministros ecclesie imposita. Est autem materia hui⁹ sacrĩ act⁹ mini/stri. s. sacerdotis quẽ exercet circa peccatorẽ absoluẽdo ip sum. Forma autem istius sa cramẽti licꝫ a xp̃o ñ sit istitu/ta certa. tñ ꝯm doctores ẽ hᶜ ꝙ primo p̲mittat orõ. s. il/la. Dominus te absoluat vel misereat tui oĩpotens de⁹. et dimittat tibi oĩa pctã tua. ⁊ p̲ducat te ĩ vitã eternã. Et

tūc sequat̃ forma essential'.s. Et ego auctoritate q̄ fungor absoluo te a pctis tuis. In noīe p̄ris et filij et spūssancti Ita ponit Albtus in scripto q̄rti sniaꝝ.di.xvij. Dicit aūt Tho.i.iij.pte q.lxxxiiij.arti. iij.ꝙ de substantia forme est. Ego te absoluo.sed h̄ qd̄ premittit̃.s.oratio nō est de substātia forme.sed tm̄ ne sacramenti effect⁹ impediat̃ ex ꝑte penitētis. Fit aūt manus impositio suꝑ caput ꝯfitētis. qd̄ nō est de eēntia.s̄m Tho. qꝛ h̄ sacramētū nō ordiat̃ ad aliquā excellētiam grē ꝯseq̄ndā sꝫ ad remissionē pctōꝝ. Uñ magis ī h̄ sacramēto cōpeteret signū crucis q̄ȝ man⁹ impositio.ī signū ꝙ ꝑ sanguinē christi remittunt̃ pctā.nō tm̄ est de necessitate sacramēti Hoc tm̄ quod dicit sacerdos Ego te absoluo. valet tantū id ē sacr̄m absolutōis tibi cōmitto. Sicut cū q̄rit̃ ab aliq̄ baptizādo. credis ī deum.respondet credo.qd̄ valet tm̄ sicut sacr̄m fidei ꝯmittere volo s̄m doctorē parisiēsem.di. xiiij.q.iij. Plures tm̄ docti sic absoluūt. Autoritate dn̄i nr̄i iesu christi.ꝛ autoritate btōꝝ petri et pauli:ꝛ autoritate mihi in hac pte ꝯcessa ab oībus pctis tuis.ꝑ te deo ꝛ mihi cōfessis ego te absoluo In nomine p̄ris ꝛ filij et spūssancti. Et ista forma mihi magis placet. Tm̄ ex q̄ certa forma nō ē ab ecclesia p̄scripta in h̄ sacramento eligat sibi quis quam vult ex istis. Unde ex h̄ pōt patere ꝙ cū istud sacramētuꝫ nō hꝫ certā formā a xp̄o institutā vel ꝑ eccl'iam p̄scriptā. videt̃ ꝯsonū ꝙ illi q̄ absoluebant ꝑ virtutē passionis dn̄i nr̄i iesu christi:vel alit̃.n̄ sint dānandi tā q̄ȝ erronei. imo videtur ꝙ p̄dicta forma absolutōis ꝑ doctores inuētā ꝛ approbata sit sustinēda.nec op⁹ fuit repetere ꝯfessiōes talib⁹ factas.qꝛ ī nullo ꝯ det̃miatōnē eccl'ie venert̃ p̄dicti. n^c cā inducēdi errorē ꝑ illā formā: sed tanq̄ȝ pie seruatā eadē vsi sunt Ulteri⁹ sciēdū ꝙ tres sunt sp̄es pnīe. quedā ē solēnis.q̄dā publica.q̄dā priuata seu secreta. Solēnis pnīa est q̄ imponit̃ ab ep̄o ī capite ieiunij.ꝑ crimine publico ꝛ manifesto.sicut ꝑ homicidio: incēdio ꝛ sacrilegio ꝛc̄. Et talis n̄ pt reiterari ne vilescat.nec īponit̃ clerico nisi d̄posito Et agēs talē pnīaꝫ de cetero nō

potest ꝓmoueri ad sacros or dines. Forma aūt imponēdi eam ponit̄. l. di. in capite. vbi dicit̄ ꝙ oēs penitētes q̄ talez penitētiā publicā suscipiunt p̄sentent se epō in capite qua dragesime aū fores eccl'ie nu dis pedibꝫ: vultibꝫ in terram demissis ꝛc̄. Ibi debēt adesse decani: archip̄sbiteri. paro chiani: et p̄sbiteri penitentiū q̄ debent iniūgere talibꝫ peni tentias. Post hoc eos ī eccle siam introducāt. et cum omi clero septē psalmos penitēti onales ipis in terrā ꝓstratꝫ cū lachrymis ꝓ eoꝝ absolutōne decantent. postea surgēs ab oratōe. manus eis imponat. aquā benedictā sup̱ eos asp̱ gat. cinerē tn̄ prius immittat. Deinde cilicio capita eoꝝ co operiat. Post hoc p̱ mīstros ecclesie de ecclesia eos expel lat cū respōsorio. In sudore vultus tui. Iste tamē modus nō seruatur apud nos. s₃ trās latus est in cenam domini. et ibi expeditur. Sciendū tn̄ ẜm wilhelmū ꝙ ingressus ec clesie qui iniūgitur solēniter penitentibꝫ pēdet ex arbitrio sacerdotis. tamē postq̄ꝫ intro ducunt̄ tales in ecclesiā p̱ epi scopū feria quinta magna so lum intrabūt ecclesiā vsq̄ꝫ ad octauā pasce. ꝛ postea exibūt p̱ totū annū. vt dicit glo. l. di. In capite. Et erunt extra ec clesiā vsq̄ꝫ ad eādē feriā seq̄n tis anni. nec ꝯmunicabūt ali qn̄ vsq̄ꝫ ad mortē. Quādoq̄ꝫ tamē minus ẜm arbitriū epi. xij. q. ij. d̄ viro. xxxiij. q. ij. ad monere. xxvi. q. vi. Si quis de corpore. ꝛ de penitētia. di. v. Si qui vero. Si tamē pe nitet potest ei secundo vl' ter cio anno reddi igressus eccle sie. vt patet. xij. q. ij. de viro.

Penitentia publica ē que fit in publico. non tamen cū predicta solēnitate. vt cum in iungitur alicui peregrinatio per mundū cum baculo cubi tali et cum scapulari: et cum huiusmodi. Et hanc potest imponere quilibet suo paro chiano. Et fit publice ideo: vt publicum peccatū publi cam habeat medicinam. Si cut si quis in fornicatōne es set deprehensus publice. vn de quia talis est magna con fusione dignus. propter ali orum scandalum. Et vt sit a lijs in terrorem et in exem plum penitendi. et non de sperandi publice agat peni tentiam. Non oportet autez

ꝑ quolibꝫ manifesto peccato manifestā agere penitētiam. ſm Albtū. ſꝫ ſolū qñ ſcādaliſauit alios. Et h̄ ē cōtra mlˀtos qui iniūgūt ſuis parochianis publicā pniaꝫ añ fores eccˀie. vel in circūitu cimiterij ambulare ante ꝓceſſionē ī die feſtiuo. vlˀ iacere ad facieꝫ īfra oſtiū eccie pro leui pctō. ſicut ꝓ vna potatōe vlˀ ꝑ alio pctō. qd̄ tñ ñ ſcādalizauit totam eccˀiam. Et iſti p̄cludūt viam penitēdi ſeu ꝯfitēdi aliis ſilˀibus pctis inuolutis ne ſimiliᷓ cōfundanᷓ. Penitētia autē priuata ſeu ſecreta ē quā quis imponit ꝓ pctō occˀto. Ut autē ordinate ꝓcedamuſ circa hmōi penitētiaſ tā publicas q̄ꝫ p̄uataſ tria ꝯſiderari oꝑtet circa iſtd̄ ſacr̄m. Habꝫ enī penitētia tres ꝑtes. ſ. ꝯtritōem ꝯfeſſionē ⁊ ſatiſfactōeꝫ

De contritiōe que eſt p̄ma pars penitentie

Contritō est dolor ꝑ peccatis volūtarie aſſūptus. cū ꝓpoſito ꝯfitendi et ſatiſfaciendi. Circa qd̄ ſciendū ꝙ dolor eſt duplex. vnꝰ ē volūtatis q̄ non ē aliud niſi peccati diſplicētia. ⁊ iſte ē de neceſſitate ⁊ eſſentia ꝯtritōis. Alius eſt dolor ſenſibilˀ q̄ apparet ī lachrymis ⁊ ſuſpirijſ. ⁊ iſte nō ē de eēntia ꝯtritiōis. ſed de ꝑfectiōe. q̄ꝛ nō ē in nr̄a ꝑtāte eā habere qñ volumꝰ. Poteſt aūt fieri tanta ꝯtritio ꝙ non ſolū culpa ſꝫ etiā tota pena dimittaᷓ. pōt enī tantū incendi charitas in ꝯtrito. et tātus eſſe dolor ſenſibilˀ ꝙ cōtritio inde ꝓcedēs merebiᷓ ſolutionē ab omī pena. Sciendum tamē eſt ꝙ aliq̄ putāt ſatis indiſcrete tūc eē ꝯtritō nē quādo habēt q̄ndā diſplicentiā de peccatis. vlˀ qñ habēt ꝓpoſitū dolēdi d̄ eis. ⁊ tales pauꝑes decipiūᷓ. h̄ eī nō eſt ꝯtritio ſꝫ attritio. Sꝫ qñ hō hꝫ ꝑfectā diſplicētiā ⁊ hꝫ nō ſolū dolēdi ꝓpoſitū ſꝫ etiam veꝝ cordis dolorē ꝓ ipiſ. tūc hꝫ ꝯtritiōeꝫ. ſm Tho. in iiij. di. xvij. q. vi. ar. iij. Debꝫ autē pctōꝛ de oī pctō mortali dolere et ꝯtritōem hr̄e. ⁊ d̄ q̄libet ſpēaliter. De oblitis tñ ſufficit ꝯtritio generalis cuꝫ conatur ad recordandū et ad dolendū. Et debet dolere de obliuiōe peccatoꝝ q̄ ex negligētia ſua ꝓceſſit. Nō itellige ꝙ q̄s neceſſario debet hr̄e dolorē ſpēalē de q̄libet peccato

mortali. talē videlicz dolorē q̄ est grā informat⁹. sz licʒ ꝙ debz h hr̄e circa pncipiū cō/fessiōis. cū q̄s recogitat pctā ꝛ dolet. Et bn̄ faceret pctōr qui p maiori pctō pl⁹ dolerz. qꝛ magis ꝑ hoc deū offendit ꝛ maiorē penā pmeruit. Hᶜ debz ꝯtritio saltez in habitu cessare in pctōre. etiā p⁹ ꝯfes/sionē. sed sp manere. vt dicit Thomas in. iiij. di. xvij.

De confessione nunc seqꝛ.

Confessio autē ſm Aug. sic dif finiꝛ. est ꝑ quā mor bus latēs spe venie aperitur. Uel ſm Ray. Cōfessio est le gitima coraz deo ꝛ sacerdote pctōꝝ declaratio. Tenenꝛ au tē habētes ānos discretōnis ad eā faciēdā sel' i āno. vt ptz ꝺ pe. ꝛ re. c. ois vtriusqꝫ. imo q̄liscūqꝫ essz ꝯtritio si q̄s con temneret ꝯfiteri dānareꝛ. vn/de falsum ē ꝛ hereticū dicere. sufficit soli deo ꝯfiteri. Nam dicit canō ꝺ pe. dist. i. taciꝛni tas. Ubi ē taciꝛnitas ꝯfessio nis n̄ ē sperāda venia crimis. ptz h exēplo christi q̄ lazarū suscitauit. sz tn̄ discipulis tra didit absoluēdum. Johā. xi. Et. xi. q. iij. tūc va. Itē decē leprosos ad sacerdotes misit q̄ in via eūdo fuerꝛ mūdati. vt dꝛ Luc. xvij. ꝑ qđ signifi/caꝛ ꝙ pctōr licz in via eundo ad ꝯfessiōez rōe ꝯtritōis q̄m habz ꝯsequaꝛ veniā ꝛ remissi onē peccatoꝝ. tn̄ teneꝛ venire ꝛ ꝯfiteri sacerdoti. Sz di. q̄re pctōr dꝫ ire ad ꝯfessionez vel sacerdotē. ex q̄ remissa sūt ei pctā ꝑ cōtritōez. Respōsio ſm Hosti. i sūma de pe. ꝛ re. ca. Tu dic. ꝙ pctōr duplici vinculo ad satisfaciēdū astrī/giꝛ. vno q̄ ligaꝛ ad deū. ꝛ illō in ꝯtritiōe dimittiꝛ. Alio q̄ li gaꝛ ad eccl'iaz. ꝛ h ꝑ ꝯfessiōez ꝛ satisfactōez dimittiꝛ. et per absolutōez sacerdotis relaxa tur. Ad hoc facit ꝺ sen. excō. a nobis. c. i. de penitētia dis. i. multiplex. et. c. quē penitz in fine. et di. v. Cōsideret. Li cet igitur peccatū dimittaꝛ q̄ ad reatū ꝑ contritōez. manet tn̄ obligatio ad penā tpalem p sacerdotē infligendā. Et p bat Archid. ꝺ pe. di. iij. Pro ductior. Quia sic oēs creatu re ostendūt et ꝯfitenꝛ defect⁹ suos tpales ꝛ naturales hoī/bus eo mō q̄ pn̄t vt dicit glo sa sup illo versu. Cōfessio et magnificētia opus ei⁹ ꝛc̄. ita hō dꝫ ōn̄dere defect⁹ suos vo

lũtarios τ ꝯfiteri ṽbo vocali in q̃ abũdat. Et etiã dꝫ ꝯfiteri hoĩ. eo ꝙ ṽbũ diuinũ hũiliatũ ẽ ꝓ pctĩs nrĩs delendis. qđ verbũ vnitũ humanitati obligat nos ꝙ hũiliem⁹ ṽbũ nrm̃ loq̃ndo nõ solũ homĩ sꝫ etiã deo. τ nõ solũ đo sꝫ etiaꝫ homĩ. qđ fit in ꝯfessiõe vocali. Preterea cum hodie peccamus corã deo et hoĩe dẽm⁹ ꝯfiteri nõ solũ corã deo sic in veteri testamẽto fuit. sed hoĩ loco dei ꝯstituto. Nec ꝓpť h̃ ꝙ in cõtritõe hoĩ dimittiť reatus culpe sup̃flua eꝛꝫ cõfessio vocaľ. q̃ ẜm Hugonẽ cardinalẽ ad h̃ necessaria est. ad hũilitatẽ et iusticiã exercẽdã Itẽ ad h̃ ꝙ eccľie satisfaciat q̃ lesa ẽ ex pctõ Ualꝫ etiã ẜm Joh. an. ꝓpť fidẽ quã pctõꝛ habꝫ credẽs autoritatẽ clauium in eccľia. Siľr valꝫ ꝓpť obediẽtiã quã exhibet ministris eccľie vľ deo. de pe. di. i. multiplex. τ. c. nõnulli. Qñ ġ legis in scꝑturis sctĩs ꝙ sola contritio sufficit ad remissionẽ pctõꝝ. intelligas ĩ necessitate qñ ꝯfessio nõ p̃t haberi. Nam tũc nõ est p̃ceptũ. Juxta illud. Confitemini alter utrũ τc. Quia necessitas legẽ nõ habꝫ. Nam tũc voluntas ꝓ facto reputať. sufficit enim tunc soli deo ꝯfiteri in corde. Si tñ ibi esset aliq̃s laic⁹ bonuꝫ esset sibi ꝯfiteri ꝓpť h̃ vt postea eccľiaꝫ informaret q̃bus remedijs ꝓ aĩa sua esset subueniẽdũ. Doctor tñ subtilis dicit. ex q̃ accusatio ĩ ꝯfessione nõ fit ad aliđ nisi vt cõseq̃tur sentẽtia. τ laic⁹ nõ habet autoritatem sentẽtiãdi in isto foro. sequiť ꝙ nullũ p̃ceptũ est ad accusandũ se coraꝫ laico. Forte autẽ meli⁹ eꝛꝫ h̃ dimittere si pctõꝛ possꝫ aliq̃lem verecũdiã corã se hr̃e recogitando eadẽ. τ sic eq̃ puniri. Etiã licꝫ simplicib⁹ laicis sit vtilis talis cõfessio coram laico in necessitate. nõ tamen viris discretis q̃ sciunt ad q̃d instituta est confessio. Hinc ẽ ꝙ dicit Johẽs andree in ca. Si episcop⁹. de pe. et remis. li. vi. ĩ vltima glosa. ꝙ licet laico in necessitate possum⁹ cõfiteri. tamẽ ipe nõ potest absoluere. quia nõ habꝫ claues. de pniã. dist. i. Quẽ penitet. Et notatur đ officio cure pastoralis. vbi Hugo dicit: ꝙ licet in necessitate audit non tamen ad hoc vt sit vera absolutio. sꝫ quo ad signa penitentie declaranda. Sꝫ Ray.

ɔtradicit. Itē archi.xxv. dis. audire. dicit quosdam dixisse ꝙ nullus etiā in necessitate tenetur cōfiteri rustico vl' laico p̄sbitero absente. maxie pctā mortalia. ⁊ dicit ꝙ illō Jacobi. Confitemī alterutꝝ pctā vestra. tm̄ de venialibꝫ intelligitur que possunt talibꝫ laicis confiteri in necessitate. vl' loquitur de ɔfessione in generali que fit in eccl'ia. vel loquitur tm̄ ō sacerdotibꝫ. Hugo vero dicit. ꝙ laico tenet̄ quis cōfiteri peccata sua cū nō potest habere sacerdotē. Nec videtur vere penitēs q̄ in articulo mortis peccata sua nō ɔfitet̄ cuicūqꝫ potest si sacerdotē habere nō potest. Quis laicus nō habet autoritatē absoluendi. Dicit aūt glo. xxx. q.ij. omnes. ꝙ si laicus in necessitate audiat peccata mli'eris. nō p̄t cū ea postea ɔhere. si tamē ɔtrahat forte tenꝫ matrimoniū. Videt̄ tm̄ hoc tantūmodo sacerdoti prohiberi. cū tm̄ eius officiū est audire peccata. Tu dic secure ꝙ tal' potest cum tali muliere ɔtrahere quā audiuit in necessitate. quia ꝑ hoc sacramētū nulla cōpaternitas contrahitur. vt dicit̄ in canōe Quis ⁊c. de cognatōe spūali. li. vi. Itē sciendū ꝙ ɔfessio sedecim cōditōes habere debet que habent̄ in his versibꝫ. Sit simplex humilis cōfessio pura fidelis. Atqꝫ frequēs nuda discreta libens verecunda. Inteḡ secreta lacrimabilis accelerata. Fortis ⁊ accusans ⁊ sit parere parata. Quātumcūqꝫ autē nota sint sacerdoti peccata adhuc tamē debent narrari ī cōfessione. quia nō sufficit ꝙ ea cognoscit sacerdos vt hō tm̄. scꝫ in publico: sed etiā vt de⁹. s. in secreto cordis. de pe. di. i. Impꝰfecta. in glo. prima Tenetur etiā pctōr nō soluꝫ mortalia sed etiā venialia cōfiteri. licꝫ nō ita necessitate absoluta teneatur ad confessionem venialiū sicut mortaliū. Tamen ex quo nō possumus vitā eternā cōsequi sine rmissione venialiū tenemur ad eorum confessionē. vt dic̄ Thomas in. iiij. dist. xvi.

De modo audiendi confessiones.

E quia experientia docēte multos vidim⁹ in practica huius sacramenti errare idō vtile videt̄ ponere moduꝫ

et formā circa audiēdas ꝯfessiones. Circa qđ videndū est de pluribꝫ. ⁊ primo de dispositiōe ꝑsone. Secūdo quō sacerdos debeat inq̄rere a confitente. Tercio qui sint casus ī quib⁹ potest absoluere De primo itaqꝫ sciendū ꝙ ꝯfessionem audiēs sacerdos debꝫ sedere in loco omni suspitōe carente. vbi ab oībꝫ videri posset: a nullo vero audiri. nō sicut q̄dam in cameris ante lectuꝫ ꝓpriū audiūt. vel in sacristia. q̄ compti sunt multa mala cū spūalibꝫ filiabus commisisse Nō debꝫ etiā sacerdos vl' cōfessor inspicere vultū ꝯfitētis ne duct⁹ terrore sacerdoti minus audeat ꝯfiteri. vel ne q̄d occultet vel alleuiet. Maxīe tamen a mulieribꝫ caueat. q2 ꝫm sapiētē. Facies mulieris sicut vent⁹ vrens. Nec debet sedere ex opposito. sꝫ ad lat⁹. Nec etiā debꝫ ꝓferre ṽba iocosa. ne alter ipoꝝ ad risum ꝓuocetur. sicut etiā comptū ē de aliquibꝫ. sed verbis blādis ⁊ benignis ꝯfessor vtaṫ. nō sicut q̄dam faciūt maledicētes ꝯfitenti. dicētes. diabolus te mihi miserat cū his peccatꝭ. eos vl' eas diabolo ꝯmēdantes: vt q̄dam idiote faciunt.

Nec dꝫ sacerdos mouere caput vl' sputū sepi⁹ ꝓijcere ne videaṫ a circumstantibꝫ ꝓdere pctā cōfitentis. Ubi ḡ sūt illi q̄ pede trudūt ꝯfitētes. vl' faciunt q̄sdā vociferatōes suspiciosas. vel suspiria suspiciosa. ex q̄bꝫ ꝓdiṫ ꝯfessio pctōꝝ Cū ḡ incipit ꝯfiteri attendat ṽba sua ꝯfessor vsqꝫ ad fineꝫ nec īterrūpat. nisi cū fuerit cōfessor ꝑ ꝯfitentē de aliq̄ exq̄situs. vl' nisi cōfessor habuerit necesse inq̄rere đ aliq̄ circumstantia peccati. Si vero cōfitens corā sacerdote ꝓ timore erubescens obmutescit. tunc sacerdos eū dulciter alloq̄ns informet. ⁊ det sibi cor et audaciā his verbis: vt diē Hugo. Fili charissime ex abūdātia grē diuīe habem⁹ magnū donū ẞ ⁊ salutꝭ remediū ꝙ ꝑ nrāꝫ verā ꝯfessiōeꝫ possum⁹ ꝯseq̄ indulgētiā pctōꝝ. Non aūt verearis ꝓ anima tua dicere veꝝ corā me q̄ sum pctōr sicut ⁊ tu. Nō aūt te audio vt hōīꝫ vt de⁹. Oꝫ, si forte cōfitens nescit modū confitendi ꝯfessor dicat ei modum dicēs Charissime fili ita debes cōfiteri. Cōfiteor oīpotēti deo ⁊ tibi prī. ꝙ ego pctōr peccaui in mltiplicibꝫ pctīs. Et prio

in mortalib⁹ pctis trāsgrediē
do diuīa pcepta. nō diligēdo
deū nec pximū. Et tūc vide
at ɔfitens dicere pctā. ꝛ pmo
de mortalib⁹ pctis. ſm ꝙ diſ
posuit in mēte sua. Si aūt ig
rat q̄ sūt pctā mortalia: dicat
sibi. Ecce fili mi ista sūt pctā
mortalia. Supbia. auaricia.
luxuria. ira. gula. īuidia ꝛ ac
cidia. Recordare si cōmisisti
aliqd istoꝝ. Qui cum de eis
expeditus fuerit. descēdat ad
opa pietatis si ea neglexit ad
implere. siłr de alienis pctis
vt statim patebit Scdo vi
dendū est q̄liter sacerdos de
bet q̄rere a ɔfitente. Pro quo
sciendū ꝙ si ē discret⁹ ɔfitens
nō debꝫ ab eo aliq̄d q̄ri. sꝫ si ē
rudis tūc q̄rat ab eo sacerdos
ꝛ pmo de mortalib⁹ pctis in
genere nunq̄ꝫ tn̄ in specie. ver
bi grā sic dicens. Ecce fili nō
ne peccasti istis pctis. s. sup
bia auaricia ꝛc. Si ḡ ɔtigit te
aliqn̄ supbisse ꝺ vestib⁹: ꝺ pul
critudine corpis. de sapiētia.
de diuitijs. hoc recogites: et
hoc doleas. Itē si aliqn̄ exces
sisti modū ꝯmedendi vł bibē
di. vł habuisti diuturnū odi
um ꝯ pximū tuū. ł appetitū
vltōis iniuste ꝯ pximū. vel ī
uidisti sibi bona spūalia vel
tpalia. aut etiā fuisti accidio
sus ꝛ piger in diuio officio ł
sermōe: qꝛ forte nō diligēter
attēdebas in missa sꝫ dormi
tabas vł ſmōes inutiles mi
scuisti. Istis modis ꝛ ɔsilib⁹
ɔfessor dicat in genere. Et vt
meli⁹ cognoscas modū ī ge
nere q̄rēdi sic q̄ras. Fili cha
rissime fecisti furtū Si dicat
sic. dicas. vbi. qn̄: q̄ tpe: q̄ du
ctus necessitate. a q̄: q̄tiēs. Nō
aūt q̄rat. fecisti hoc tali. ī tali
loco. ħ ei esset suspectū nego
ciū. Siłr ꝺ luxuria q̄rat vtꝝ
fuit aliqn̄ pollutus ī corpe. si
dicat sic. q̄ras an nocte vł die
Si dicat in nocte vł in som
no. nō q̄ras vltra. Si dicat.
nō in somno. q̄ras p quē mo
dū: cū q̄ vł quō: ꝛ expectes e⁹
rn̄siōeꝫ. Nec detnīes aliq̄d si
cut q̄dā īdiscreti faciūt dicen
do. fecisti cū boue vł cū peco
re vł equo: descēdendo ad so
domitica pctā: ꝺ q̄b⁹ forte cō
fitens ignorat. Et in ħ ḡuissi
me peccat ɔfessor. Nec dicat
ſm Guil. Audio ꝙ tu habi
tas cū tali mł'iere. Hoc ē eni
se ponere testē vł iudicē. qđ n̄
debꝫ fieri in ɔfessiōe: sꝫ ea pa
cta debꝫ indicare ꝛc. Verūta
men si sacerdos forte pbauit
ꝙ ille forte oblit⁹ est aliquod

pctm̄ quod ꝯfessori ꝯstat eūz ꝯmisisse. pōt sibi in memoriā reducere dicēs. Accidit ne tibi aliqñ inebriari vł fornicari i isto anno. Et si dixerit sic Querat pmo de psona cuz q̄ peccauit an ne sibi attinebat: ꝛ in quo gradu ꝯsanguitatꝭ vł affinitatꝭ. nec ē h̄ pdere aliam psonā vel aliū accusare. sz se liberare ꝛ mūdare veracit. cum alio mō expedire non pt sine expssione illi⁹ circūstantie. Multuz tñ caute circa h̄ peccatū luxurie est pcedēdū: ne q̄d curiose inq̄rat ꝺ ipso cōfitente. Unde ꝯsulo vt cōfessor circa hoc dicat sibi. Fili mi charissime ego q̄dē verecūdor et erubesco ꝺ talibꝫ materiis impudicis inq̄rere. nᶜ putes ꝙ ista ex curiositate faciā cum de eis fuissem libentius supportatus. oportꝫ tamē ꝙ de necessitate pcedam more ꝛ officio medici debentis curare occultū morbum infirmi. Item aduertat cōfessor et diligenter cōsideret psone confitentis qualitatē: cui⁹ status et conditōnis existat. Nam si est princeps: baro: miles: nobilis: vel quicūq; dn̄s tpalis querat ab eo vtruz oppressit paupes subditos: ꝛ aggrauauit eos laboribus. vł iusticiā facere neglexit. vel aliq̄s im̄pensiones iniustas imposuit. Si vero est platus spūalis: n̄ est opus querere de negligentia animaꝝ subditoꝝ: q̄r psumitur si hoc faceret sol⁹ diceret eo ꝙ habet sufficientē cognitionē ꝛ scientiā q̄ntū ad h̄. Si autē nō confiteꝛ de officio in quo est: dicat ꝛ horteꝛ eum pprio motu dicens. Pater venerabił et fili. i hac parte velitis attēdere dignitatez officij vestri in quo estis. ꝛ in rmediū peccatoꝝ vestroꝝ vobis iniungo vt habeatis diligentiā de animabꝫ vobis cōmissis. Si autē est mechanicus q̄rat ab eo vtrum in suo ope debitū eq̄tatis modū seruet. aut si est mercator an aliquē ꝺfraudet i pōdere vł mēsura. an rē viliorē cari⁹ vēdidit. vł ad vsuras pecūias mutuauit. vł ad pstitā cari⁹ vēdidit. vł cāz rei vēdite nō dixit emptori. sic circa equū ꝺfectū aliquē. vł ipaz rē sic viciatā n̄ remissiori pcio vēdidit. Aut diebus festiuis et dn̄icis res suas venales exponit. Jurauit tm̄ valere cū tantū nō valuisset. vel iurauit solus emisse p tanto. Si est tabernator

querat ab eo vtrū aliqñ brasiū miscuit diuersis granis. Sicut apponēdo aliq̄t choros tritici. aliq̄t saligis. aliq̄t ordei. ꝛ vendēs nihilomi⁹ ceruisiā ꝓ totali triticea. vł si diebus festiuis circa eā laborauit: cū h̄ ante vł post bñ posset expediri Uel mēsurā minorem dedit ī domo q̄ꝫ extra domū bibentibꝫ ꝯmiserat. Sic etiā q̄rat d̄ vino ꝛ aliis liq̄ribꝫ Itē a iudicibꝫ q̄rat ꝛ ꝯsulibꝫ vtrū aliqñ ex grā odio timore amore: vel priuato mō iusticiā ꝑuerterunt: vł sniaꝫ tulerunt. ex q̄ q̄s dānificat⁹ est in rebꝫ vel in corpe. Uel si ad penam fuerūt nimis ꝓni contra simplices sentētiādo penā statim ꝓ vno leui ꝟbo ī iudicio. Itē a patribusfamilias q̄rat q̄ habēt seruos vł filios vtꝝ angariauerūt familiā diebus festiuis: vel eoꝝ detinēt mercedē: aut eoꝝ mala dissimulauerunt. Similit̄ q̄rat a seruis an fideliť seruierunt ꝛ nō subtraxerūt bona dñoruꝫ suorū. Itē si est virgo q̄rat ab ea de custodia virgītatis. de pudicicia verboꝝ: ꝛ honestate ꝯuersatōis. quō ꝛ cū q̄bus solet cōuersari. Si ē vidua q̄rat de deuotōe ipi⁹ et opibus pietatis. an libenter seruiuit paupibus: vel eos visitauit. vel tgalia ꝓ suo posse impendit ꝛ exhibꝫ: ꝛ an dissolute vixit seu d̄licate Et isti sūt morbi viduaꝝ s̄m aplm. Itē si ē cōiugata q̄rat ab ea an seruet cum viro castitatē diebꝫ festiuis ieiunij et aliaꝝ vigiliaꝝ: ꝛ tpe impḡnatōis vł etiā pt⁹ Similit̄ an a marito exigat debitū diebꝫ festiuis. aut tpe mēstrui vel impḡnatōnis. vł tpe partus. an etiā aliť q̄ꝫ mod⁹ nature est vir eā ꝯgnouit. et s̄m hoc ꝓcedat cum q̄libꝫ. circa tñ viciū luxurie cautius q̄ꝫ circa qd̄libet aliō se regat ꝙ circūstantias necessarias ñ inutiles et curiosas inquirat De q̄bus sciēdū ē h̄ s̄m tho. Circūstantiaꝝ quedā sūt trahentes in aliud genus peccati. vt coire cuꝫ ꝯiugata ꝛc. et has hō teneť ꝯfiteri. Quedā ꝟo aggrauātes sunt in eadeꝫ specie. et eaꝝ q̄dā sunt nō aggrauātes mortaliť: sic scia et hmōi. ꝛ has nō teneť ꝯfiteri. qꝛ sūt q̄si venialia. Quedā vero sunt aggrauātes mortaliť ꝛ has optet ꝯfiteri. vt furari in sacro loco. fornicari in die festo. Uñ versus. Aggrauat ordo loc⁹ pctā sciētia temp⁹.

Lucta pusilla met⁹ culpe: genus ꝛ stat⁹ alt⁹. Cõditio numerus etas et scandala sexus Itẽ q̃rat sacerdos a ꝯfitẽte ꝺ alienis pctis q̃ sũt nouẽ. ver. Jussio ꝯsiliũ ꝯsensus palpo recursus. Participans mut⁹ nõ obstans nõ manifestans. Jussio .i. si p̄cipit facere malũ: licꝫ sol⁹ ñ ĩterest: vł ꝯsuluit alteri sine cui⁹ ꝯsilio nõ fecisset tale factũ. vł ꝯsẽsit faciẽtib⁹ malũ. vł ipis adulat⁹ est laudãdo coꝝ factũ. Vł quia malefactores habuerĩt ad euꝫ r̄cursuꝫ. vł ipis ꝑticipauit in maleficio. vł tacuit ñ increpãdo eos. vł nõ deferẽdo supiori. vł nõ resistebat cum possꝫ vel tenet̃ ex officio. vł nõ manifestauit cũ debuit manifestare.

De casibus ad papam pertinentibus

Ponendi sunt etiam h̄ casus ad solũ papam ꝑtinentes. Primus est de eo qui ꝟberat clericũ ordinatũ si est lesio enormis cũ effusiõe sanguiꝯ atroci. xvij. q. iiij. Si q̃s suadente diabolo. Scđs est de eo q̃ incẽdit vł frãgit ecclesiam. ꝛ talis anteq̃ꝫ denunciatur p̄t absolui ab epõ. sꝫ p⁹ denũciatõem ꝑ solũ papã. ꝺ sẽ. excõ. c. ꝯq̃sti. Et idẽ de q̃libꝫ incẽdiario postq̃ꝫ publice excõicat⁹ ẽ. de sen. excõ. ca. tua. Terci⁹ qñ papa sol⁹ aliqueꝫ noĩat vel noĩati excõicat. tũc sol⁹ papa absoluit eũ. de sen. excõ. c. significasti. Quartus falsarius litteraꝝ pape: vł eis vtens sciẽter. vt patꝫ de falsariis. c. dura. Quintus q̃ insequtur cardinalẽ. de penis. c. felicis. li. vi. Sextus q̃ ḡuat iudicem sp̄ualem in ꝑsona vel ĩ bonis. vel dat licentiã ḡuãdi ꝓpter hoc ꝙ sententiã excõicatõis tulit. de sen. excõ. q̃cũꝙ. li. vi. Septim⁹. si q̃s corpus defuncti scideret vł coq̃ret ꝓ ossib⁹ trãsferendis. De hoc habet̃ in q̃dam extrauagãti Bonifacij pape octaui: que incipit Detestãte. Octauus. si q̃s inq̃sitor hereticoꝝ odio vł grã amore vel lucro ꝯtra iusticiã vł ꝯsciẽtiã omisit ꝯtra quẽpiam ꝓcedere. vt de hereticis. multoꝝ. ĩ fine. ĩ cle. Nonus si religiosus absꝙ licentia sui ꝓprij sacerdotis solẽnizaret matrimoniuꝫ: aut ministraret eucharistie et vnctõis sacramenta. Similiter etiã excõmunicati sunt re

ligiosi q excoicatos a canoe absoluut in casib nō pcessis. vl ptra statuta puicialia vel synodalia vel a pena z a clpa. Decim9 si qs insequtur epm. de penis. Si qs.li.vi. Undecimus. si qui religiosi iducut aliquē ad vouēdū iurādū vl pmittendū apud eos eligere sepulturā. vel vt iam electaz vlteri9 nō immutet. de penis cupiētes. in cle. Duodecim9. de his q sacerdotē cogūt celebrare in loco interdicto. vel ad audiendū excōmunicatos vocant vel interdictos. vel p hibent ne moniti exeant. de sen. excō. Grauis. in cle. Tredecim9. q saracenis arma ad expugnandū christianos deferunt: vel psiliū vel auxiliuz dant in dispendiū terre sctē. de iudeis. Ita qrundā

Casus episcopales nūc sequūtur

Casus vero epi qui notāt p Jo.an.in.iij.glo.si epēs. de pe. z re.li.vi. sunt isti. Prim9 absoluere excōicatos maiori excōicatiōe. vt de sen. ex.nuper. Scōs imponere penitentias blasphemātib nomē dei et sanctoz ei9. de clericis maledicis.c.ij. Terci9 absoluere sacrilegos. de sacrilegijs.c.ij. Quart9 pmutatio q rūlibet votoz. de voto z voti rdemptōe.c.i. Excipit tamē votū terre sancte. Quitus depositio male ablatoz incertorū vl etiā certoz: qn nō existunt isti quib facienda est restitutio. de iudeis. cū sit. Sextus penitentiā iponere illis q mrimoniū clādestine pxerunt vel p interdictū ecclesie. vt de matrimonio cōtra interdictū ecclie ptracto. i cle.c.i. z vlti. Solent etiā rešuari epis penitētie oim publicanoz et oppssoz pueroz ex pposito vl casu. Itē homicidium vel falsum testimoniū falsarij instrumentoz. Itē piur9: incest9: corruptor monialiū. l coeūntes cū brutis: z his silia. Et breuit itelligas q qttuor sunt casus de iure epales put determiat Benedict9.xi. Primus ē occisor clerici: ppt qd icurrit irregularitatē. Uñ eps pt absoluere clericū ab homicidio sz ñ ab irreglaritate. Uel pt absoluere clericū a pctō qz celebrauit i ecclia intdicta. sz nō pt absoluere ab irregularitate inde ptracta. Scōs d incēdiarijs. qd tū intellige añ

q̄ sūt publicati. Terci⁹ vbi ē ĩdicēda solēnis pnīa. Quart⁹ vbi q̄s ĩcurrit maiorē excōicatōz. Idē aūt papa d̄clarat q̄nq̄ casus eē epales d̄ ↄsuetudie approbatos. Prim⁹ ē homicidij volūtarij. Scd̄s falsarij. Terci⁹ violator ecclīastice libtat. Quart⁹ violatoris ecciastice emunitat. Quit⁹ sortilegi ꝛ diuiatoꝝ. vt. xxvi. q. i. c. i. Et ĩcipit sua bulla ĩ q̄ p̄dicta d̄clarāt Int̄ cūctas. ꝛ renouata ē iteꝝ p ↄcil. vienn̄ēse. i cle. dudū. de sepultur. Ultra aūt hos casus p̄nt epi reseruare sibi alios put videbit eis expedire. Sz vt omīs tollat̄ ambiguitas ponā cas⁹ tā de iure q̄ de ↄsuetudie ad epm ptinētes. vt sunt isti. homicidiū. sacrilegiū. incestus. filioꝝ oppressio. coit⁹ cū moniali. Itē mlier coiens cū religioso vl sacerdote. Itē vulnerās patrē vl matrē. Itē deflorans virginē vi oppressaz. Itē baptizās ꝓpam filiā sine necessitate. vl tenēs eaz ad ↄfirmatōez. Itē fractor voti simplicis. Itē ↄhens votuz simplex castitatis. Itē intrās ṙligionē īuita vxore p⁹ copulā carnis. Itē hereticā p̄uitatē tenens quo ad peccatū tm̄ Silr symoniac⁹ quo ad peccatū tm̄. q: irregularitas huiusmodi ptinet ad papā. Itē celebrās corā excōicat solēniter ĩ eccīa q̄ ad pctm̄ tm̄. sed q̄ ad irregularitatē ptinz ad papā. Itē ꝓmot⁹ p saltū ad sacros ordīes. Itē ordīat⁹ ab alieno epo sine licentia ꝓpꝛij. Itē luxuriās ĩ ecclīa ↄsecrata Itē coiēs cū iudea l pagana Itē ↄcipiēs a n̄ viro suo quē vir credēdo filiū suū ↄstituit eū ĩ heredē ĩ p̄iudiciū alioꝝ. Itē ꝓcurās aborsū l sterilitatē ĩ se vl ĩ alio. Itē ↄhēs spōsalia p̄ter mr̄imoniuz cū aliq̄ marito in posito ↄcto. Itez sciēter celebrās ĩ ecclīa interdicta q̄ ad absolutōez pcti. sz q̄ ad irregularitatē ad papaz. Itē sortileg⁹: ĩcātator: necromāticus: expimentator. Itē scienter excōicatos et manifestos ĩterdictos vl etiā vsurarios sepeliēs. Itez clādestine mr̄imoniū ↄhēs Itē blasphemus dei ꝛ sctōꝝ. Itē incēdiari⁹. Itē piur⁹. sodomita. adlter. Itē fornicās cū filia quā baptizauit vl ad ↄfirmatōez tenuit vel audiuit ↄfessionez eius. Item celebrans in altari non consecrato. Item celebrās sine sacr indumētis. vl

36

omittens aliquod indumẽto rũ: vt stolã vl' manipulũ. Itẽ celebrãs nõ ieiunus. Uox au tem penitẽtie ponunt taxate inferi⁹ particulatim. Alij vo casus pter istos sunt de auto ritate plebanox.

De satisfactõe que ẽ tercia pars penitentie

Est autẽ satisfactio fm btm̃ tho. sup. iiij. di. xv. q. i. ar. iij. iniurie illate recom pensatio fm iusticie equalita tẽ vl' quantitatẽ. Et intellige eq̃litate pporcionis et nõ q̃n titatis. Silr Ansel. i li. Cur de⁹ homo: diffinit satisfactõ nem dicens. Satisfactio est deo debitũ put est honorem impẽdere. s. rõe culpe ɔmisse Et iste diffinitõnes sunt satis factiõis. put est medicina pte ritox peccatox: et pseruatio futurox. sed put est pseruatõ a culpa diffinit sic fm Augu stinũ. Satisfactio est causas abscindere peccatox: ⁊ eorũ suggestionibꝫ aditũ nõ indul gere Circa qd sciẽdũ q licz fm Bonauẽ. vbi supra: sine charitate ñ possz se hõ pparc ad hñdã charitatẽ ⁊ faciẽdã satisfactõez. ex q̃ ipossibile est sine ea deo placere ⁊ opa eius acceptari a deo. iõ nec satisfa ctio sine tali grã est possibilis Itẽ ɔsulendũ ẽ penitentibus q eox penitẽtiã ipis iniũctã sine mortali pctõ ɔpleant. qr al's deus ab eis exigit penã. Nam satisfactio facta i pctõ mortali ⁊ si soluit penã debi tam nõ tamẽ meretur gratiã. vt dic doctor subtilis vbi su pra. q. i. secundo pncipali. ar. iiij. Sed si q̃ras vtx hõ p agẽs pniaz i pctõ mortali ite rũ facta ɔfessiõe de illo pctõ mortali debz pagere de nouo vl' denuo istã pniaz iã pactã: vel an reuiuiscat ⁊ valere inci piat illa pnĩa sic pacta in pec cato mortali: ex q̃ iã post ɔfes sionem secũdã erit in charita te et gtia. In h sũt doctores diuersi. Nam sctũs tho. pma facie dicit q nõ viuificant n̄ valent ad satisfactionẽ illorũ peccatox p q̃bꝫ agũt. nec etiã ad meritũ vite etne. Dicit tñ q satisfactõe sille q̃ relinquũt post se effectũ postq̃ act⁹ trã sit ñ optz q reiterant. vt ieiu niũ dimittit post se debilita tionẽ corpis. Elemosina reli quit post se diminutõez sub stantie. Ille vero que nõ reli quunt post se effectũ oportz

vt reiterent: vt est orō. Ex his ptz q̄ q̄ ieiunant p pctīs exn̄ tes ī mortali pctō nō debent vltra ieiunare vl' elemosynaz darę. si q̄ orant in pctō existē tes tenent repetere horas et supplere eas. ⁊ istā opinionē approbāt doctores. Doctor tn̄ subtilis fauorizat pctōri/ bus dicens. q̄ q̄ vere penitet ⁊ recipit satisfactōez ꝯdignā sibi ab ecclesia impositā: cla/ ue nō errante: q̄ntūcūq̄ pec/ cet postea ⁊ recidiuet nūq̄ te nebitur nisi ad illā vnicā satis factionē adimplēdā. Et si eā impleat in charitate meli' ē. q̄ nō tm̄ soluit penā sed etiā meretur gratiā. Sed si iple/ at penitentiā volūtarie extra charitatē: soluit q̄dem penaz sed non meret gratiā: q̄ non est satisfactio recōcilians ne/ q̄ placans. Unde subdit q̄ si hō magnā ptē satisfactōis ad impleuit ī mortali pctō. ⁊ po stea itez peniteat de pctō no uo. nō est iterato imponenda pnīa p peccato primo d̄ quo satisfecit: licz extra charitatē. sed tm̄ de nouis pctīs q̄ fue/ runt causa q̄ ista satisfactō fu it mortua. Et hanc determi/ nationē sequit Johes parisi ensis ibidē. q. v. dicens ⁊ dās huius dicti ratōnē satis pul cram. Quia ex quo extra cha ritatē sufficit satisfactio inuo luntaria ad pnīam pctī: mul tomagꝭ satisfactio volūtaria debet sufficere. Exemplificat ipe. Si alicui offendēti regē offense regis corrn̄deat p̄cise ēm legē man' abscisio. si isti inuito abscinderet manus sa tis patit. ⁊ intantū sufficit re gi q̄ ēm iusticiā nō debz vlte riorē penā exigere: ⁊ tamē nō recipit eū in gratiā vl' amici/ ciā. Multo aūt magis suffi/ ceret p punitōe culpe si aliq̄s sibi debitā penā infligerz. Li cet nō esset in gratia vl' amici cia illius iudicis offensi. Ex quo sequitur q̄ si talis ppter nonū peccatū dānaret anteq̄ ꝯpleuisset totā pnīam sibi impositā puniret in inferno tēporalit pena sibi correspon dente que nō fuit hic soluta. ⁊ post tempus aliqd̄ nō puni retur amplius tali pena: sicut dicimus de veniali. q̄ mori/ ens ī veniali simul cum mor tali nō puniretur eternaliter p veniali sed tēporaliter. pro mortali vero eternalit. Hec doctor subtilis. Sunt autez tria opera satisfactoria. s. ele/ mosyna ieiuniū ⁊ oratō. Per

ieiuniũ intelligunť oĩa carnem affligentia. vt sunt maceratões: afflictiões: flagellatões et pegrinatões. Per eleosynam oĩa opa misericordie corpalia. Per orõem oĩa opa spũalia misericordie. Per ieiunia homo reuocať a ꝯcupiscentia carnis. p elemosynã a ꝯcupiscẽtia oculoꝝ: et p orationẽ a supbia vite. Per ieiuniũ ordinať homo ad seipm: p elemosynã ad ꝓximũ: et p oratõe3 ad deũ. Per ieiuniũ fit satisfactio de bonis corpalib. p eleosynã de bonis tpalibus. ꝛ p orõem de spũalib. Licet autẽ singula istoꝝ cu3 singulis peccatis approꝑenť ꝓpter conueniẽtiã: tñ qdlib3 illoꝝ ꝓ qlibet pctõ satisfacere pt ꝰm Thomã. Dicit eni3 doctor subtilis. q. i. scdo pncipali. arti. xxx. ꝙ talis correspondẽtia nec est d ꝯgruo nᶜ de necessitate ĩ singul casib: sicut patet in paupib. Nec paupi est cõgruũ nec necessarium iniũgere aliqd istorũ si est insufficiens ad ea. vt si est paup qui nutriť labore: et q̃ die nõ laborat caret victu. et si ieiunaret impotẽs redderetur ad laborẽ. Nec oratõi vacare potest labore lassatᵘ. vel a fortiori nec elemosynis. isti iniungendũ est vt istũ laborẽ subeat in remissionẽ peccatorũ: intendens illũ ad hũc finẽ referre. saltem quousq3 occurrat sibi opportunitas aliqm aliã satisffactõem soluẽdi. Ex hoc dicto habes ꝙ hõ pctõr libenter sustinẽs defectᵘ tẽporales et labores a deo in eũ pmissos vl tribulatões satisfacit p illa ꝓ pctis exquo eis cõsentit ꝛ aliť satisfacere vl penitere nõ pt. Ita dicit Tho: vbi sup. di. xv. q. iiij. ar. ij. Et h etiã sepiᵘ esset pdicãdũ paupibus et defectuosis: ne deficerent ꝛ desperarent de pctis videntes se impotẽtes ad pagendũ penitentiã eis iniũctã Siliť diues q̃ lapsus est peccato carnis. si adeo delicatᵘ ẽ ꝙ nõ velit ieiunare: nec macerationẽ carnis subire. vl presumptio est ꝙ si sibi imponeretur abijceret eã: ꝛ ita ia3 nouo peccato peccaret: iudicandus est ad oratõnẽ vel eleosynam. ꝛ imponendũ ẽ ei qd libenter accipit: et quod crediť pseuerãtius adimplere. imo si nullã vellet accipere penitẽtiã et haberet displicentiã de peccato: et firmum propositum non peccandi vel absti-

nendi. nō est remittēdus vacu
us ⁊ absoluendus: ne cadat
in desꝑatōem. sed intimāda ē
penitētia ei q̄ ē ꝓ pctīs ill' im
ponēda. ⁊ ꝙ eā in se vl' in equi
ualēte studeat adimplere. ali/
oquin soluet ad plenū ī pur/
gatorio. Hec sniā satis ꝯso/
nat dicto christi Matth. xij
⁊ Jsa. xlij. vbi dicit Arūdinē
q̄ssatā nō ꝯfriget. ⁊ linū fumi
gans nō extinguet. Arundo
q̄ssata est peccator q̄ssatus tē
ptatōibus et peccatis. ⁊ linū
fumigans est linū nimis hu/
midū: tamē habēs aliq̄d de
igne charitatis: hoc extīguit
ꝑ duriciā sacerdotis. sed cuꝫ
ad aliqđ minus difficile obli
gat tunc nō extinguit. Sed
dicat sibi ꝙ optet euꝫ hic vel
ibi penaꝫ ꝑsoluere. ⁊ ꝙ faciat
tantā penitētiā quātā hic dꝫ
ꝓ peccatis reddere: al's acrior
alibi ab eo exigetur. Hec sco
tus. Dicit Pe. de tharā. dis.
xv. ⁊ Tho. ibidem. q. iij. ꝙ al
ter ꝓ altero p̄t satisfacere si est
in charitate quādo ille cui ī/
iuncta est penitētia eā exple/
re ꝯmode nō p̄t. et hoc q̄ntuꝫ
ad absolutōem debiti. sꝫ q̄n/
tū ad excisionē causaꝝ pecca
toꝝ p̄cedentiū: ⁊ inquantuꝫ
penitentia est medicina ꝓ pec
catis vnus nō potest satisfa/
cere ꝓ altero. Dicit tamē tho
mas ꝙ nullꝰ debꝫ ꝑmittere sa
tisfacere ꝑ aliū: nisi appareat
defectus corporal' vl' spiritu
alis: per quē nō sit ꝓmptꝰ ad
portādū onus penitētie. Di
cendum est ergo his qui satis
factionē per se alijs imponūt.
ꝙ si ambo negligentes fuerīt
ambo punient. vnus ꝓ pecca
to ꝓprio. alter ꝓ obmissa satis
factōe ad quā se obligauit

De penitētijs iniungēdis
s̄m canones

Estat nūc
r de penitentijs iniū/
gendis s̄m canones
taxatis. Circa quod pīcipa
liter est videndū ꝙ licꝫ penitē
tie sint arbitrarie: vt dicetur
infra. tamē in publicis pecca
tis seruāde sunt taxate ꝑ cano
nes. licꝫ debeat haberi respe/
ctus ad circūstantias crimīs
⁊ ad quantitatē et qualitateꝫ
ꝑsone. dignitatē: officiū: pau
pertatē debilitatē ⁊c̄. Ut ta/
men nō ignoremus penitenti
as taxatas cū tpus incurre/
rit imponēdas: notande sunt
aliq̄ regule q̄ canones penitē
tiales ab alijs appellāt. Pri/
mus canon: ꝙ pro quolibet

mortali pctō .pnia septē āno rum est iniūgēda. vt. xxxiij. q. ij. hoc ipm. z .c. seqnti. z .xxij. q. i. c. pdicandū. i glo. z. lxxxij dis. psbiter. Et ratio est: qz sic p peccatū mortle septiformē grām spūssancti amisim⁹. sic etiā eas p septē ānos requira m⁹. Hoc tamē verꝝ ē p publi co et grui pctō pēsatis circum stātijs. Secūd⁹: si psbiter fu erit public⁹ fornicator decez annis peniteat inclusus sacco indutus. trib⁹ mēsib⁹ ptinuis a vespera ad vesperā pane et aqua vtatur: exceptis diebus dñicis z festiuis. qb⁹ ānis ex pletis pt eū epus ad pstinuz reuocare statū. de quo multū habet. lxxxij. di. c. psbiter. qd nō scripsi pter tediū epoꝝ q in hoc sunt remissi et poti⁹ ad penā pni. Tercius. sacerdos cognoscens filiā spūalem. scz quā baptisauit vl cōfessiōez audiuit: duodecim annis pe niteat. epus vo. xv. annis pe niteat. Mulier vo si est solu ta tradenda est religiōi rebus suis pauperib⁹ erogatis. xxx. q. i. Si quis sacerdos. Et sic ptz vt dicit glosa in capitulo pdicto q magis peccat sacer dos cognoscēs filiam spiritu alē q alterius vxorē. quia p hoc imponit penitentia. xij. annoꝝ. Quartus. si quis cō tra naturā peccat. si cleric⁹ ē deponitur vel ad religionē re cludit. si laicus excōmunicat donec peniteat. Penitētia au tē sua est septē annoꝝ. Et idē est p icestu. xxxiij. q. ij. hoc ip sum. et. c. seqnti. Quintus. sa cerdos qui iterest clādestinis nuptijs siue bannis trib⁹ an nis suspendit. de clādestina dsponsatōe. Cum inhibitio c. i. Sextus. Si quis votuz simplex violauerit. scz quia promisit in secreto vxorē nō ducere: vel coram aliqbus so cijs: et postea duxit tribus an nis peniteat. xxvij. dist. si vir Septimus. si quis excōmu nicatus celebrat trib⁹ annis fe ria secunda quarta et sexta a potu: als vino et a carnibus debet abstinere. xi. q. iij. de il lis. Octauus. Qui aliū iniu ste accusat ad mortē septē an nis peniteat si vitam pdide rit. Si vero membrū p tres annos peniteat. vt de accusa tionibus. c. Accusasti. Non⁹ Qui filiā suā spūalē vel pma trē cognoscit: p septē annos peniteat. xxx. q. iij. Nō opor tet. Decimus. Si quis de sponsatam alij duxerit. eam

dimittat. 7. xl. dieb9 i pane et aq̄ ieiunet: 7 peniteat. p. vij. se q̄ntes ān̄os. de spon. duoruz. accepisti. Undecimus. Qui ꝯgnoscit duas cōmatres vel sorores septē annis peniteat xxx. q. iiij. Si pater. Duodecimus. Homicida volūtari9 sine spe restitutiōis deponaẗ. 7 septē annis peniteat. l. dist. miror. Si est casual' per quīq3 annos peniteat. l. di. c. si q̄. 7. c. si q̄s. 7. c. eos. Et hec oīa intelligas si potuit euadere homicidiū 7 nō euasit. Nā q̄ se 7 suas res liberādo fures q̄ capi nō poterāt occiderit: penitētiā agere nō teneẗ nisi voluerit. Si tamē hoc facit in necessitate euitabili duos annos peniteat. di. l. de his. licz si esset ineuitabilis in nullo ei imputareẗ. l. dis. Quia te. qd̄ tñ est veꝝ quo ad peccatum. sed quo ad cautelā 7 innocentiā suam ecclesie ostendendaz bonū est penitere. de homicidio. ca. ij. §. fi. xxxiiij. q. ij. In lectū. xxxiij. q. iij. excōicatoꝝ. Si q̄s tñ in stulticia vl' infirmitate vl' furiositate occidit: nō imputaẗ ei. iij. q. ix. Indicas. xv. q. i. aliquos. et. c. illa. et ca. si quis. Si autē cā discipline sicut magister scholariū incaute occidit imputatur ei: 7 deponiẗ si est sacerdos. De homicidio p̄sbiteroꝝ. xv. q. v. si quis nō iratus. Sed et quis ligatū latronē interficit deponitur. de homicidio. suscepimus. Tredecim9. Matrē occidens decē ān̄os penite at. s̄m formā satis asperā q̄ ponitur. xxxiij. q. ij. latorez. vbi diciẗ q̄ p̄mo anno eccl'iaz nō intret sed añ fores eccl'ie oret Post annū vero intret ecclesiam stans inter audiētes et ñ ꝯmunicet nisi cōpleto termino. oblatōes eius nō volūtarie accipianẗ nisi post septem annos. Et p̄ hos decē annos nō comedat carnes. nec potū al's vinū: bibat. exceptis diebus dñicis et festiuis dieb9 a festo pasce vsq3 ad festū pentecostes. Et nō vadet alicubi nisi pedester. feria secunda q̄rta et sexta ieiunet. sed tñ nō separatur ab vxore ꝑpter piculum adulterij. Decimusq̄rt9. Uxoricida oībus diebus q̄bus penitet nō debet vti carnibus nec potu. al's vino. nisi in pasca 7 natali dñi. ī pane et aqua et sale. vigilijs oratōnibus et elemosinis penitentiā agat: armā nō sumat. vxorē nō ducat: balneo nō vtaẗ:

cõuiuium letantiũ nõ intret. in ecclesia post ostiũ stet. nõ cõmũicet in vita sed in morte tm̃. vt patz. xxxiij. q. ij. admonere. Et intellige quod maior penitẽtia est vxoricide quam matricide. nõ quia maius est peccatũ vxorem occidere quam matrẽ. sed quia pniores sunt hoĩes ad occidendũ vxores quam matres. et iõ vt retrahant grauior eis pña iniungit. ar. xxiiij. q. i. nõ afferamus. Decimusquintus. Jugulans volũtarie puerũ suũ. dicit Ray. quod talis debet ĩ monasteriũ induci: si nõ habz alios pueros et vxorẽ: grauior ei debet imponi penitẽtia .s. septẽ annorũ. Cum autez ex negligentia iugulãt eũ parẽtes: ita quod ponũt eũ in lectũ suum sanũ: et postea inueniunt eum mortuũ: trib; ãnis peniteant: quorum vnus annus ẽ ĩ pane et aqua oĩb; feriis quartis sextis et sabbatis. alij duo ieiunãdo feriã quartã et sabbatũ: sed sextã ĩ pane et aqua. de bis qui occidũt filios. c. i. et. ij. Decimussextus. Periurus. xl. dies ieiunãdo in pane et aqua per septẽ ãnos peniteat. vi. q. i. quicunque. Decimusseptimus. falsam mensuram habens. xxx. dieb; peniteat in pane et aqua. de emptõne et venditõe. vt mẽsure. Decimusoctauus qui deuotã vel monialẽ cognouit. x. annis peniteat: et ipa silr. xxvij. q. i. ca. de filia. et. c. deuotã. Decimusnonus. Presbiter cantãs missã et nõ cõmunicans anno vno penitere debet: et interim a celebratõe misse cessabit. de cõsecra. di. ij. relatũ. Uigesimus. Sacerdos qui laicũ mortuuz cum palla altaris ĩuoluit. decem annis et quinque mẽsib; peniteat. dyaconus vero triẽnio et dimidio siue sex mẽsib; peniteat. de conse. di. i. nemo. Uigesimusprimus. Sacrilegus violans ecclesiã septẽ annis peniteat. xij. q. ij. de viro. Et primo ãno ante cimiteriũ quod violauit cõsistat. Secũdo ãno ante fores ecclie. Tercio anno ĩ ecclesia. Et per hos tres ãnos carnes nõ cõmedat: et potũ alis vinũ nõ bibat nisi ĩ pasca et ĩ natali dñi. nec cõmũionẽ accipiat. Jn quarto anno cõmũicabit et tũc quinto et sexto vsque ad septimũ annũ feria scda quarta et sexta a carnib; et a potu abstineat. Uigesimussecundus. Parẽtes frãgẽtes spõsalia filiorum per triẽniũ sepent a cõiõne. et filij silr si ĩ culpa sũt. xxxi. q. iij. si quis parentes. Uigesimustercius

Qui ducit illā ad mrimoniū
quā prius polluit per adulte
riū quinqȝ ānis peniteat. xxxi
q. i. Si q̄ vidua. Uicesimus
q̄rt⁹. Blasphemās debȝ ꝑ se
ptē hebdomadas agere peni
tentiā ꝺm formaȝ q̄ tradit de
maledicis. c. statuimus. Ui/
gesimusq̄ntus. sacerdos de/
nudans ꝯfessionē alicui⁹ ver
bo vl' facto vel signo ꝛc̄. de q̄
infra dicet. et habet de pe. di.
vi. sacerdos. Uigesimussext⁹
Periurus si liber est. xl. dieb⁹
ꝑ septē ānos in pane ꝛ aqua
peniteat. Si seru⁹ trib⁹ ānis
xxij. q. v. qui ꝯpulsus. Uige
simusseptim⁹. Qui ꝑiurat in
manus episcopi ꝑ tres annos
peniteat. Qui ṽo in manu n̄
consecrata vno anno penite/
at. Qui vero coacte nesciens
esse tā graue pctm̄ trib⁹ q̄dra
gesimis peniteat. hoc ē trib⁹
annis: quolibet anno q̄dragī
ta dies. xxij. q. v. q̄ cōpulsus.
Sed q̄ scienter iurat vl' aliū
iurare ꝑmittit q̄dragita dies
peniteat in pane et aqua: ꝛ se
ptē sequentes annos: ꝛ simi/
liter cōsocij sui. xxij. q. v. Si
q̄s ꝑiurauerit. ꝛ. c. si quis cō
uictus. Uigesimusoctauus.
Discrepās a cōsuetudine me
tropolitane eccl'ie in horis ca
nonicis: septē mēsib⁹ ꝯmūio/
ne priuet si ex ꝯtemptu h̄ faci
at. dist. xij. ca. de his. Uicesi
musnonus. Sortileg⁹ q̄dra
ginta dieb⁹ peniteat. de sorti
legijs. c. i. ꝛ. c. ex tuaꝝ. Qui au
tē aspicit astrolabiū vno peni
teat anno. ibidē. Tricesimus
Interfector p̄sbiteri duodeciȝ
annis peniteat. vt. c. ij. de pe.
ꝛ re. Tricesimusprimus. Incē
dens domū totū damnū r̄sti
tuat: ꝛ trib⁹ annis pēiteat. eo
dem ti. c. ij. et de iniurijs ꝛ dā
no dato. c. si quis domū. Tri
cesimussecūdus. Cōmunicās
hereticū nesciēter annū peni/
teat: sciēter q̄nqȝ annis. Per/
mittens autē hereticū canta
re nescienter missam: q̄dragi/
ta diebus. Si autē in subuer
sionē fidei tanq̄ȝ heretic⁹ dā/
natur nisi decē annis penite
teat. Si quis recesserit ab ec
clesia ad hereticos fugiēs. xij
annis peniteat. ꝺm formā. xx
iiij. q. i. Si q̄s dederit Trice
simusterci⁹. Qui nesciēter co
gnoscit duas sorores: vl' ma
trē ꝛ filiā: vl' amicā ꝛ neptem
septē ānis peniteat. Si sciē
ter ꝑpetuo carebit coniugio.
xxxiiij. q. vnica. si q̄s. Trige
simusq̄rtus. cū bruto coiens
pl⁹ q̄ȝ septē annis peniteat: et

idē ꝑ incestu.xxxiij. q.ij .hoc ipm. ⁊.c.seq̄nti. Trigesimusquintus. Patronꝰ res eccl'ie dilapidās vno anno peniteat. xvi.q.vij.filiꝰ. Trigesimussextus. Qui iurat pacē nō facere cū ꝓximo.vno āno peniteat ⁊ ad pacē redeat.xxij.q.iiij q̄ sacro. Trigesimusseptimus Bis baptizatꝰ vl' bis cōfirmatus septē annis peniteat. q̄rtā ⁊ sextā feriā in pane ⁊ aq̄ ⁊ cogek fieri regularis.de ꝯse.di.iiij.q̄ bis.⁊.c.dictū ē. Sūt pl'es alij casus q̄ apd nos nō currūt.⁊ ideo d illis nihil posui. Hi aūt intelligēdi sūt de penitētia publica ⁊ ꝑ peccato publico. Circa qd sciēduz q licz illa pnīa sit taxata a canonibꝫ ꝑ manifestis peccatis. ita q nullo mō licz aliā īponere vel variare.tn̄ ep̄us de his dispēsare p̄t ex cā rōnabili. inspectis circūstātijs ꝑsonaꝝ. vt dicit Leo papa. Penitudinis tp̄a ꝯstituēda sunt tuo iudicio ꝭm q ꝑspexeris aīos cōfitētiū eē deuotos.xxvi.q.vij Tp̄a.⁊.c.h sit. Idē dic̄ Hiero.de pe.di.i.mensurā. Et iō dico de occultis pctīs q̄ ptinent ad simplices sacerdotes q vbicunq̄ inueniāt taxataz penitētiā p canones nō mutent eā sine cā. ita tn̄ q nō ꝑdant p eam pctōrē. ꝭm h intellige illud qd ꝯmūit dicik.sed male intelligik q pnīe sunt arbitrarie.de pe.et re.deus q̄.⁊ de sortilegijs.ca.ij.glo.ij.vbi dr q pnīe tp̄us arbitrariū ē. qd ītelligit glo. vltra illd qd iaz ius taxat.⁊ si ius taxauit vnū ānū pnīe ⁊ delictū exigit plꝰ.hoc est ad sacerdotis arbitriū cōcessum. Idē dicik d cle.excō.latores Et dixi notāter q sine cā nō dz p quēcū q sacerdotē mutari pnīa taxata.qꝛ ex cā p̄t bn̄ moderari p simplicē sacerdotē q̄ dispensare p̄t ꝯtra canones taxātes talē pnīam.vt de iudicijs. At si clerici.in glosa .sup v̄bo.de adulterijs.vt ibidē notāt doctores. Pro isto tn̄ sciēdū q hodie ml'ti sumpserūt occasionē erroris ex isto dicto quo dicik.penitētie sūt arbitrarie ⁊ ꝭm arbitriū sacerdotis īponēde. Et iō p meliori istiꝰ dicti intelligētia aduertēdū ē q sic dicit sctūs Tho.sup.iiij.dis. xix.q.ij.ar.iiij. Si q̄s preter motū p̄ncipal' agentis vti sua potestate p̄sumpserit. nō cōsequitur effectum ꝭm Dyonisiū.⁊ propterea talis ab ordine ⁊ officio diuino auerterek.

z culpã incurreret. Vbi gtia. si minister medici aliter adbiberet medicinã egroto q̃ pcepit medic⁹: grauiter tal' offenderet medicũ z etiã egrotuz. Et qz penitẽtie satisfactorie sunt medicine p pctis infligẽde. vnde sicut medicine in arte determinate nõ omnib⁹ cõpetunt sz variãde sunt fm arbitriũ medici: nõ p pbam voluntatẽ seqntis sz artẽ medicine. ita pene satisfactorie determiate in canõe nõ cõpetũt omib⁹ sed variãde sunt fm arbitriũ sacerdotis diuino instictu regulatũ. Hec Tho. Uide ergo quicũq̃ iudicas fm caput tuũ iniũgendo penitẽtias nõ taxatis debitis circũstãtijs: qz in magno piculo es: decipiens te z ɔfitentẽ. si arbitraris aliter penitẽtiã q̃ spũsctũs eã dictauit illi ɔfitenti imponẽdaz. Uñ dicit sctũs Tho. dis. xx. q. ij. ar. ij. q̃ qlitercũq̃ habeat se sacerdos: vl' diuertat se in officio sacramẽtorũ: nihilomin⁹ pctõr pmanet reus ad qntitatem eiusdẽ pene. z ideo si eã hic nõ explet exiget ab eo in purgatorio. Sacerdos tñ discretus: vt dicit idem: penã imponẽs minorẽ etiã ex industria plus prodest ɔfitẽti q̃ nocet. qz forte a magnitudine pene posset a penitẽtia agẽda impediri. qz diuin⁹ amor q̃ in eo incipit z paulatim ɔfortat' excitabit eũ postea sponte z ppria volũtate ad plura opa misericordie q̃ sacerdos imposuit. Sz circa hoc sit sacerdos caut⁹: vt tũc hoc faciat qñ psumit de confitente vt hoc faciat. Uideat ergo sacerdos z caute pspiciat q̃ vbicũq̃ pena a iure expssa est nõ obmittat eã imponere: nisi necessitas vl' alia causa ratõnabilis aliđ suaderz. vbi autẽ nõ est pena a iure iposita z expressa: ibi arbitrio suo eam statuat: fm q̃ viderit expedire. nã ex causa pt eã aggrauare vel mitigare. vt dic glo. de pe. dis. i. mensurã. Ad idez facit archi. l. dis. đ bis Sz forte qreres. quid si nunq̃ arbitratus est. z minorẽ penã iponat q̃ debeat: nũquid ille ɔfitens securus est: vl' an residuũ exigetur ab eo in purgatorio. Ad qđ rñdeo fm glo. c ciam. de pe. di. i. mensurã. q̃ si est ei⁹ ordinari⁹ iudex siue sacerdos parochial': et facit hoc aĩo dispẽsandi: sufficit illa penitentia modica ad delenduz peccatũ. Si autez per errorẽ

est imposita. ⁊ tñ ab illo peni
tēte credebat̄ pit⁹ sufficit illa
minor pnīa ad pctm̄ delēduꝫ
dūmō penitēs q̄ eā r̄cipit ma
iorē suscipe ē pat⁹ si sibi im/
ponēret.ꝺ pe.dist.i.Quē pēi
tet.ꝟ. Sed qui.Si autē cre
debat eum imperitū:ī culpa
est penitēs aut ꝯfitens .q2 pi
tiorē nō reqsiuit. Et h̄ ē ꝯtra
illos qui impetrāt licētiā cō
fitendi alibi a suis plebanis.⁊
ꝯfitent̄ impitis sacerdotibus
vel monachis ad h̄ nō electis
nec approbatis.et tales se de
cipiūt. Nā dicit Aug⁹.de pe
nitētia.Qui vult ꝯfiteri pctā
sua vt iueniat graꝫ:q̄rat sacer
dotē scientē ligare et soluere.
necū negligens circa se sit:ne
gligat̄ ab illo q̄ eū mi̇ſicordi
ter monet ⁊ petit ne ābo in fo
ueam cadāt: qm̄ stult⁹ errare
voluit. Et subdit. Qui g̃ ꝯfi
teri vl't oīno ꝯfiteat̄ sacerdo
ti meliori quē iuenire p̄t. Au
diat aūt vnusq̄sq ꝯfessor tali
ter q̄lit̄ sibi placuerit pnīaꝫ ī
ponēs q̄d sibi dicat̄ p beatuꝫ
Hiero.⁊ ponunt̄ hᶜ ꝟba. xx
iiij.q.i.nō afferam⁹.vbi dicit̄
Nō afferam⁹ stateras dolosas
vbi appēdam⁹ qꝺ volum⁹ di
cētes.h̄ g̃ue ē.h̄ leue ē. sꝫ affe
ram⁹ diuinā staterā ex scptu
ris sanctis tāq̄ de thesauris
dn̄icis. ⁊ in illa q̄d sit g̃ui⁹ at
tendam⁹. Hec Hiero. Ex q̄
bus ꝟbis vides ꝙ ille pnie q̄
imponunt̄ erronee ⁊ aliter q̄
sint imposite in iure dicūt̄ do
lose ⁊ temerarie. hoc ē qꝺ dic̄
Grego.de pe.dist.v.falsas pe
nitētias.vbi dicit. Falsas pe
nitētias esse dicim⁹ q̄ nō ꝭm
autoritatē sctōꝝ patrū p q̄li
tate criminū imponunt̄. Un
de dicit glosa:ꝙ si certa pena
statuit̄:⁊ tamē minor imponi
tur:falsa est penitentia nisi ex
causa tēperet̄. vt dicit̄. xxvi.
q.vij.Tēpora:vbi dic̄ Leo
papa ꝙ tēpora penitētie ha/
bita moderatiōe cōstituenda
sunt iudicio sacerdot̄ꝭ put cō
fessores penitentiū aīos pro
spexerint esse deuotos. Hoc
est quod ꝯcludūt doctores fi
naliter ꝙ tunc tm̄ ex causa .s.
necessaria penitētie eodē mō
quo dictū ē arbitrarie pn̄t di
ci.scꝫ cōsideratis circūstātūs
psonaꝝ:tempoꝝ: locoꝝ :eta/
tū:qualitatū criminis et alio
rum.prout dicit̄ de pe. di.v.
consideret. Circūstātie autē
ille notātur in illo ꝟsu. Quis
quid:vbi: quibus auxilijs :
cur:quō :quādo. Hoc est di
cere ꝙ licet p aliquo crimine

a iure taxat pnīa septēnis: si tn̄ sacerdos videt psonā pauperē debilē vel nimis senē vł nimis iuuenē vel multū nobilē: vł locū in q̄ morat sicut castrū vel curiā principis nō esse aptā ad penitētiā agēdā sic a iure expssam. vel vidȝ tēpus nō esse ꝯueniens ppt nimios labores tunc instantes. in his casibus p̄t cōfessor moderare penitentiā in toto vł ī parte. put notatur in glo. xxiij. q. iiij. Si is. Et hoc intellige quādo contritū sufficienter viderit peccatorē Sed diceres. tamē Grego. ī omel. dicit: ⁊ ponit ī ca. p̄dicto. Si is qui plat⁹ est dominico debitori culpas impune dimittit: nō mediocriter pfecto offendit q̄ debita celestis regis ⁊ dn̄i sua p̄sumptōe resoluit. Silr. ī. glosa. xxvi. q. vij. hoc sit positū. dicit: ꝙ nō p̄t sacerdos totū dimittere sine aliq̄ penitētia. Et idē de pe. dis. i. c. Mēsurā. ⁊ c. Si peccatū. ⁊ xxvi. q. vij. Tēpa. et. xv. q. vij. hi qui. Tu dic ꝙ oīa illa loquunt de illo q̄ nō ē ꝯtritus sufficienter. vel de illo qui p̄t agere penitētiā ꝯmode. Talibus enī sacerdos ex toto non p̄t dimittere: et grauiter peccaret remittens. qꝛ sic se onераret peccatis alienis.

De restitutōe ablatoꝝ̄ in satisfactōne.

T quia vt e dicit sctūs Thomas restitutō male ablatorū licȝ non sit satisfactio nec pars eius. est tamē pambulū ad satisfactōem. quia nō ē aliud nisi cessare ab offensa. ido de ipa aliq̄ subiūgam Sciendū autē ꝙ homo nec deo satisfacere nec recōciliari p̄t qui rem detinet alienā. Ideo ante omnia qui alienū recepit ⁊ detinet si vult digne penitere primo debet omnia illa restituere si potest. Si autē non potest sufficit voluntas restituendi cū tanta restitutōe q̄nta possibilis est ẜm ꝯditōneȝ vtriusq̄ ad arbitriū bonoꝝ.

Unde nota ꝙ si q̄s aufert alicui famā intētōe infamādi eū tenet ad restitutōeȝ fame. dicēdo se falsum dixisse si falsum dixit. Si ꝟo veꝝ dixit: et nō ẜuauit modū fratne correctōis: dicat ꝙ hoc dixit nō intēdēs ei⁹ bonuȝ. Itē ablatōnem virginitatis restituat ad arbitriū bonorū: vel si est pena statuta in ciuitate: illaȝ

42

soluat. Similiter ad ablatō nē mēbri vel priuatōꝝ vite ali cui fiet restitutio ꝑm cōsuetu dinem vel statutū cōmunita tis vl terre. Tenet etiā satisfa cere pueris ⁊ vxori interfecti qꝛ abstulit pueris p̄rem ⁊ vxo ri maritū q̄ eos nutriebat. vn̄ illud dānū inde ꝓueniēs de bet eis tūc restituere ꝑm statu tū. Et qꝛ vt dicit doctor sub tilis. xv. di. q. iij. Ex q̄ oīa illa vix aliq̄s p̄t recōpensare ꝯdi gne expedirꝫ similit aīe cuius libet homicide vt solueret ꝑ passionē voluntariā vt scꝫ oc cideretur ꝓ homicidio. Un de dicit ꝙ oportune ꝓuisum est in multis ꝯmūitatibꝰ vbi est statutū lex talionis in cau sa homicidij nᶜ seruat vt lex mosayca sed vt euangelica. de qua Matth. xxvi. Oēs qui acceperint gladiū gladio pe ribunt. Itē si aliquis aliū im pedit de p̄benda conseq̄nda. si facit animo ledēdi ipm te netur ad restitutōnem. nō q̄n tum valebat p̄bēda: qꝛ nōdū eandē fuit cōsecutus: sꝫ pensa tis conditiōibus vtriusqꝫ ad arbitriū bonoꝝ. Nam si fecit qꝛ indignus erat ille quē im pediebat. vl vt de meliori ꝓ uideret iuste fecit nec tenetur restituere. Nō soluꝫ autē qui accipit sed etiā qui fauet acci piēti tenet ad restitutōeꝫ. vt il li qui nouē pctis alienis ꝯsen tiūt. nam qui iuuat facere te net ad restitutionē totiꝰ. Si militer qui cōsulit facere: ita ꝙ sine eius cōsilio nō fuissꝫ fa ctū totū restituat. als restitu at quantuꝫ nocuit ꝑ se. Silr adulator laudās raptorē q̄re ipe rapit als nō rapturꝰ tene tur i solidū. id ē in toto sic p̄n cipalis. Similit participans in crimine furti vl rapine te netur in solidū sicut principa lis. Similit participās in re furata vl rapta tenet r̄stitue re eā. ⁊ etiā q̄ eā sciēter emit vl recipit. Silr q̄ videt furtū fi eri ⁊ tacet. cū ex officio teneat reuelare: tenet ad restitutōeꝫ. als nō. Similit qui nō ꝓhi bet cū tamē teneat ex officio. Similiter qui scit rē vbi ia cet ⁊ nō vult reuelare: si tamē principalis satisfecit alij nō tenet ꝑm Ray. et ꝑm Tho. ij. ij. q. lxij. ar. v. Cum autē spo liati ignorant: tunc distribu entur res i pios vsus ꝓ pau peribus illius loci vbi rapi na est facta. vel pro ecclesijs eiusdem loci. ⁊ hoc si non ap paret heres suus. quia si ap

paret. illi fiet rstitutio Si etiam sit absens cui fieri debet restitutio: debet ei transmitti si cōmode fieri potest. alioqn in loco tuto debet reponi et conseruari pro eo ſm Thomam vbi supra

Cautele ex parte confitentis seruande.

Primo caueat ꝯfitens ne diuidat ꝯfessionē. vt puta dicēdo vnā partē pctōrum corā vno sacerdote: ꝛ aliam corā alio. ſ3 integlit ꝯfiteatur oīa vni. de pe. dis. v. c. i. Nā al's ꝯfessio ess3 falsa et ficta ꝛ i ea nihil dimittit. iuxta illd. Larga dei pietas veniā nō dimidiabit. Aut totū aut nihil ꝑpiciādo dabit. Si tñ ꝯfitens qs corā vno sacerdote nō recordabat aliq pctā q postea reducēs mēorie vadit ꝛ ꝯfitet corā alio: nō ē diuisio ꝯfessionis. nec optet vt reiteret confessionē pri⁹ factam. sed dicat in generali ꝙ cū alia mlta sit cōfessus hoc fuit oblitus. Ita dicit sctūs tho. in iiij. di. xvij. q. xiiij. ar. iij. Mlti autē indiscrete arguūt alios ꝙ tunc nec isti nec illi cōfitent. qd fieri oīno nō deb3. Nām sic corā pluribꝫ confitentes si faciāt eo ꝓposito vt multiplicēt eis intercessores ꝛ oratores ad deū. aut vt sic coram pluribus ꝯfitētes eadem pctā maiorē ruborē habeant ꝯmendabiles sūt. Utile nanqꝫ est taliter ꝯfiteri pluribus ꝓpter maiorē verecundiā habēdā q est maxia ps satisfactōis. Et potest esse tā freqns ꝯfessio ꝙ etiā tota pena tolleretur. Nā dic sctūs tho. di. xviij. q. iij. ar. iij. ꝙ p absolutionē sacerdotis nō solum culpa dimittit: sed etiā de illa pena que in purgatorio deberetur aliquid dimittit vt minus in purgatorio puniatur absolut⁹ decedens ante satisfactionē q̄ꝫ si ante absolutionē decederet. ꝛ sic virtute passionis christi sine p̄iudicio diuine iusticie de penis singulorum ꝓporcionabilit aliqd dimittitur. Et subdit. Non est incōueniens si per frequētem confessionē etiā tota pena tollatur vt peccatū omnino maneat impunitū p quo pena christi satisfecit Hc sanctus Tho. vbi supra. ar. iiij. Utile est etiā sic cōfiteri pluribus. quia quilibet cōfessor tenetur orare pro suis ꝯfessis

et eorum memoriam in missa facere saltem generalem. Uerumtamen reprehendendi sunt confitentes qui nunc isti ista peccata . postea alteri de nouo iterum commissa confitentur: verecundantes priorem confessorem: pro eo quod iterum eadem prius confessa postea commiserint. Unde inducendi sunt ne hoc faciant. quia confessor nouit eorum fragilitatem: vnde non debet imputare. Secundo caueat confitens ne mentiatur. ne scilicet plus dicat quam res se habet: vel minus. quia secundum sanctum Augustinum et sanctum Thomam: si non est peccator mentiendo fit peccator. xxij. q. ij. Cum humilitatis causa. Et hoc multum arguit illos qui causa humilitatis de se plus fingunt: vel causa hypocrisis minus dicunt. Tercio caueat confitens ne aliquid obmittat: licet dubitet illud esse peccatum mortale: sed dicat confessori totum querendo an sit peccatum mortale: alias peccaret mortaliter obmittendo in tali dubitatione confiteri. Quarto caueat ne obmittat iterare confessionem si confessus fuit sacerdoti qui eum absoluere non potuit. vel si potuit nescivit discernere. vel si confessio non fuit integra. vt quia tacuit aliquod peccatum mortale: vel neglexit aut oblitus est satisfactionem iniunctam in penitentia. Similiter si confessus est sine contritione: puto habendo propositum in idem peccatum reuertendi. In his enim casibus tenetur reiterare confessionem secundum Petrum. Sed an recidiuans tenetur confiteri peccata priora. Tho. in. iiij. di. xxij. q. iiij. dicit quod directe non tenetur nec in generali nec in speciali sed bene indirecte. s. tanquam illud sine quo sciri non potest debitus modus satisfactionis. vnde tenetur confiteri et notificare peccata dimissa quantum sufficit. vt sciatur que satisfactio sit ei imponenda. vt si ipse frequenter lapsum carnis passus est ex aliqua occasione. ita quod occasio per satisfactionem prescindatur. et similiter de alijs peccatis

Quinto caueat sacerdos ne confiteatur alieno sacerdoti. hoc est non proprio. quia alienus non potest eum absoluere vel ligare. de pe. et re. Omnis. Et de pe. di. vi. Placuit. Licet enim omnes sacerdotes claues ligandi atque soluendi accipiant in ordinatione sua. non tamen equaliter larata est illa potestas ad quoslibet sacerdotes. Et illa potestas ita concessa eis est ligata quantum ad exercitium

ita q nō pñt eam exercere. nisi detur eis ptās iurisditiōis ordinaria vel delegata ab episcopo vl' a sede aplica fm Johā.an.in ca.omnis. Pōt aūt ppri⁹ sacerdos q̄druplicit' accipi. Uno mō p eo q̄ p̄est parochie.vt pleban⁹ q̄ habz potestatem sz mō inferiori. Alio mō q̄ p̄est modo supiori.z sic ep̄us ē ppri⁹ sacerdos oī hoī sue dyocesis z īmediat⁹. vt i c.cum eps.de of.or.li.vi.z in c.vlti.de of.archi. fm Hos. Ul' q̄ p̄est mō pricipalissimo vt papa. Nam papa est proprius sacerdos oīm christianorū:z habz plenitudinē potestatis.de auct.z vsu pal. Ad honorē. z de foro ɔpe.c.vl.et ix.q.iij.Cūcta p mūdū. Tercio ppri⁹ sacerdos ðr habens iurisditōem delegatam ab aliq̄ p̄dictoꝝ vl' a legato pape.ð of.lega.c.i. Quarto hñs iurisditōez a cōi ɔcessiōe vl' pmissiōe iuris. Et sic pprij sūt illi q̄s epi z abbates exempti eligūt i ɔfessores.vt de pe. z re. Ne p dilatōe. Sic etiā ī articulo mortꝭ q̄lib3 ē ppri⁹ sacerdos illi quē audit si ppriū habere ñ potest.xxvi.q.vi. Si p̄sbiter.z.c.seq̄nti. Hoc etiaz modo vagabūdoꝝ hominū ē quilibet pprius sacerdos ad quem deueniūt. similiter pp⁹ sacerdos peregrinorū est ad quēcunq3 deueniunt. Cōcordant Joh.an. Inno. Hosti. frater iohes henricus. iohes de lignano. de pe.et re. Ois.

Sciendū tñ circa p̄dicta q ep̄us p̄t cōmittere audientiā cōfessionis fratrib) p̄dicatorib) vel minorib) p ip̄m electis et probatis.sed illi nō habent auctoritatē totalē sicut plebani nisi eis sp̄ealit' ɔmittatur.vt notatur de sepulturis Dudū.in cle. Nec ɔfessus talibus tenet' iteꝝ cōfiteri pprio sacerdoti vt q̄dā erronee putāt.quoꝝ3 autor fuit Johānes ð pollicratis quem reprobauit Johānes vicesim⁹ secūdus in quadā extrauagāganti:q̄ īcipit. Uas electōis

Sciēdū etiā circa p̄dicta q q̄s p̄t ɔfiteri alteri q̄3 ppo sacerdoti in plurib) casibus Pmo si subdit⁹ scit pprium plebanū hereticū aut solicitatorē ad malū aut fragilem ad peccatū.aut ad reuelādū pnū z general'r vbicunq3 ɔfitens pbabilit' timet sibi vl' sacerdoti piculū.tūc enī ðz ɔcurrere ad supiorē.et petere licentiaz alteri confitendi. Hec Tho.

in.iiij.dist.xvij. Hostiē.etiā
enumerat octo casus. Prim⁹
ē qñ ppri⁹ sacerdos ē oīno i/
discret⁹.de pe.di.vi.c.iij .pla
cuit. Sed in hoc subdit⁹ de
bet petere licentiā a sacerdo/
te ꝓprio .quā si nō vult dare
petat ab epo Scđs qñ paro
chian⁹ trāstulit domiciliū ad
aliā parochiā. Terci⁹ qñ ꝗs
est vagabūd⁹. Quart⁹ qñ ꝗs
q̄rit domiciliū ꝗ se ꝯferat.nec
dū ꝗetatus ē aut limitat⁹ ad
vnū locū. Quītus cū ꝗs deli
quit in aliena parochia ꝛ cō/
misit rapinā .tūc enī ibi puni
tur.ḋ rap.c.i. Et hoc si ē pu/
blicū.ita ꝙ p eo esset excōica
tus a p̄lato ipi⁹ loci.al's si es/
set occultū p̄t absolui a ꝓpo
sacerdote: vbicunqꝫ furtū vl'
rapinā accepit. Sext⁹ rōne
studij. vt cum clerici accedūt
de licentia p̄latorū ad studiū.
Septimus tpe necessitatis.
vt quia infirmat' ad mortē.
vel debꝫ intrare bellū vl' ma/
re. Octauus si nō ponat spē
ī peritiā ꝓprij sacerdot'. Sꝫ
hoc vltimū ꝯmuniter non te
net'. In talib⁹ eī casib⁹ vbi ꝗs
confitet' alieno debꝫ ei iniūgi
vt se p̄sentet ꝓprio sacerdoti
nec ꝓpri⁹ sacerdos dꝫ ei cre/
dere ne diceret se esse absolu

tū ab aliq̄ excōmūicatiōe. qꝛ
tūc nō tenet' credere sine lr̄is
absolutōnis. Ego tñ ꝯsulo
fm Rich.in.iiij.dis.xvij.q.i.
ar.iij. ꝙ sine causa mltū neces
saria vel legitima nō q̄rat ꝗs
aliū sacerdotē p̄ter ꝓpriū: sic
multi ꝯsueuerūt facere dubi
tantes temere de vita ꝓprio/
rum sacerdotū ꝛ dicentes ꝙ
nō ꝯfitent' illi inebriato sed q̄
rūt alienū ꝯ statutū ecclesie.
Sed si alter discretior nō p̄t
haberi. vel p̄latus nō vult da
re licentiā subdito ꝯfitendi p̄
ter se: ꝗd erit agendū. dic Ri
char. ꝙ ī tali casu ꝓpt' bonum
obediētie facit mag' subdit⁹
vtilitatē aīe sue ꝯfitēdo ꝓpo
sacerdoti min⁹ bono dū tñ sit
sufficiēs q̄ꝫ ꝯfitēdo alteri me
liori. Et dico de min⁹ bono:
nō de min⁹ discreto. qꝛ al's sp
querēdus esset minus discre
tus. qđ nō est veꝝ: sed semp
querēdus est magis discret⁹
si p̄t haberi. Nec excusat' sub
ditus indiscreto plebano cō
fitens si eū male iudicat. qꝛ ñ
tenet' cec⁹ cecū ducere ne am/
bo in foueam cadant. Et
nota ꝙ in casu quo ꝗs veni/
ens de aliena parochia caue
at imperitiā ꝓprij sacerdotis
petens audiri cōfessionē suā.

per alienū plebanū: dicēs se habere licentiā a ꝓprio sacerdote: nunq̄d tenet̄ ei credere ille quē petit pro audiēda cōfessione. Rn̄deo q̄ sic: ꝑut notauit Joh. andree in glo. iiij. ca. i. de priuilegijs. in clementina. pro quo allegauit de pe. dist. vi. Placuit. quia non est īmemor ꝓsumendus sue salutis. i. q. vij. Scim⁹. et de homicidio. Significasti. Pōt autē hanc licentiā parochialis dare. etiā si nondū habet ordinē sacerdotij. aut eius vicarius vices suas gerens. vt dicit Joh. andree in quinta glosa ibidem.

De cautelis seruandis ex parte confessoris.

Primo caueat ꝯfessor ne suū parochianū habētē casum epi nondū expeditū in quo ipē nō p̄t dispēsare aliquo mō audeat absoluere ad cautelā. sicut stulti q̄dam cōsueuerūt facere. q̄ n̄ ꝯfessores sed deceptores poti⁹ appellādi sunt et cōfusores. qui cum non possunt absoluere in casibus episcopi dicunt parochiano. Ecce ego te absoluo ab isto peccato ad cautelam. vt possis istis dieb⁹ ꝯmūicare ne de te scandalū oriat̄ si n̄ ꝯmunicares isto festo pasce. Tu autē post ista festa accedens auctoritatē epi confiteberis de isto peccato. O non sic impie nō sic. ne d̄cipias te ꝛ ipm̄. Sic enī facias ꝛ dicas O bone fili. ego nō habeo in isto casu auctoritatē. ergo accedas statim ad ep̄m vel eius auctoritatē habentē. nec te ꝓius procures sacramento eucharistie nisi fueris absolut⁹ Si ei nō posses accedere episcopū ante ista festa nl̄lo mō accedas. Et si aliqui de te suspicabunt̄ dicentes Iste non gratis nō ꝯmūicauit istis festis. vel si a te querat vicinus tuus. quare nō es ꝯmūicat⁹ i isto festo: dicas q̄ h̄ feci d̄ cōsilio sacerdotis mei vl̄ ꝯfessoris. vl̄ q̄r habeo ḡues inimicicias cū hostibus quibusdaꝫ q̄s nōdum euasi. Et ver̄ dic: quia habet inimicicias cū diabolo. et eius laq̄os disrūpere ꝛ ipm̄ expugnare de corde suo. nec in hoc mentit̄. Non tamen dicat. in hoc habeo inimicicias cū quibusdā hominibus. sed cum quibusdā hostibus: nisi etiā haberet inimicicias cū hoib⁹. Sacerdos

45

autē hoc casu quādo subdit⁹ ꝯfitetur sibi totaliter inueni/ens casum epi inter alios au dacter absoluat ab illis ꝛ in iūgat penitētiā ꝑ illis q̄ sunt de autoritate sua. casum ꝟo reseruatū remittat ad episco pū. Non sicut q̄dam faciūt q̄ postq̄ȝ audiūt in cōfessione ca sum epi statim dicunt cōfitē/ti. Uade nō habeo tecū quic q̄ȝ disponere nisi accedas ad epm. Et tales exponūt ꝑso/nas hmōi magno ꝑiculo. qꝛ sepe contingit ꝙ tales obliti fuerunt de peccatis pri⁹ con fessis. Uerūtamē si sacerdos inuenit confitentē excōmuni catū a iure vel ab hoie. Ul' si forte dicat cōfitēs. Bone pa ter ego semel ꝑcussi clericū or dinatū ex ira. vel sum in excō municatōe maiori: tūc statim sacerdos nō audiat eius ꝯfes sionē. nec absoluat eū ab ali quo etiā minimo peccato do nec fuerit ꝑ supiorem a sentē tia excōmūicatōis absolut⁹: ꝛ se docuerit per lr̄as absolu tū. ſm Tho. in. iiij. dis. xviij.

Scd̄o caueat sacerdos ne aliquo mō reuelet vl' ꝓdat cō fessionē signo nutu vl' facto. sȝ oīno debȝ celare exteri⁹ sic̄ deus tegit interi⁹. Per h̄ enī vt dicit Tho. in. iiij. dist. xxi. hoīes mag' attrahūt ꝛ simpli ci⁹ ꝯfitent. Si aūt ꝑiculū im mineret: ꝛ h̄ solū sciret ꝑ ꝯfes sionē. vt qꝛ scit aliquē hereti cū. sil'r scit incēdiariū. nō pro pter hoc debȝ reuelare eos: sȝ poti⁹ monere dȝ tales vt de/sistant. ꝛ p̄lato dicere ꝙ vigi/let sup gregem sine oīmi reue latōe ꝯfessiōis. Si etiā sacer dos ꝯpelleret ad dicenduȝ ꝑ epm: talis bene p̄t dicere. Re uerēde pater ego nihil scio: ī/telligēdo vt hō: qꝛ scit vt de⁹ Nō solū aūt caueat reuelare illa q̄ cadūt sub ꝯfessiōe sacra mentali vt pctā: sed etiā alia gesta ꝛ facta ꝑ q̄ posset q̄s de p̄hendi pctōr. imo etiā illa q̄ oīno nō ꝑtinent ad ꝯfessiōȝ. Et idem dico si aliq̄ dicūtur alicui nō ꝑ modū ꝯfessionis. qꝛ forte nō fit absolutio nᶜ pe nitentie iiūctio: sed tñ fit sub specie confessiōis. Nā in tali casu licȝ ñ claudat tale dictū sigillo confessiōis ſm Tho. ī ꝯpendio. tamē talia oīno sūt seruanda ex honestate ac si ī ꝯfessiōe suscepta fuissent. ſm Tho. in. iiij. di. xxi. Si autē sacerdos scit peccatū preter confessionē: potest illud dice re: sed nō debȝ dicere ꝙ sciat

hoc ex ꝯfessione. ⁊ nihilominꝰ debꝫ abstinere ab hoc q̄ntuꝫ p̄t ꝑpt̃ ꝑnitatis ꝯsuetudinē. Nā sacerdos pctā reuelans q̄ scit extra confessionē: ⁊ sepius h̓ faciēs assuescit ex h̓ postea etiā reuelare ea q̄ sunt in ꝯfessione sibi dicta. iō habeat linguā refrenatā dentibꝫ ꝓpter penā depositōis ⁊ retrusionis in artū monasteriū ad agēdā pniam. ď pe. ⁊ re. oīs. ⁊ de pe. di. vi. Sacerdos. Qn̄ ğ vis securꝰ esse cū opꝰ habes de aliq̄ pctō tibi ꝯfesso requirere doctiorē aliquē sup cōsilio dando. nō dicas sic. Ecce quedaꝫ ꝑsona est mihi ꝯfessa de ciuitate vl̓ villa ď hoc. q̄d ꝯsulitis cū ea facere. sꝫ potiꝰ dimittas vt ip̄a sola cōsulat vl̓ querat auctoritatē. Q, si forte vereť: dicas sic. Ecce q̄daꝫ casus accidit sub hac forma. vel ꝑuenit ad me casus talis. q̄d ꝯsulitis sup eo. Et licet esset de licentia cōfitentis ꝙ possit reuelari vt dič Tho. vbi sup̄. h̓ tn̄ fiat sine scādalo ⁊ abstineat ab h̓ sacerdos. q̄nto magis potest vbi scandalū timetur. Ille etiā cui reuelatur de licentia ꝯfitentis teneť illud seruare et celare sič ꝯfessor ꝑncipal̓: nisi dareť sibi licentia a ꝯfitēte ꝙ ille absolute ac libere faciat ac si essꝫ publice factū. Caueat autē ꝯfessor ne sic reuelādo de licentia cōfitentis dicat narrādo. dictū est mihi in confessiōe hoc qꝛ ī nullo casu debꝫ nec p̄t h̓ facere q̄ntūcūqꝫ haberꝫ licentiā a ꝯfitente. qꝛ ista sola v̓ba includunt pctm̄ mortale. qꝛ īcludunt reuelatōneꝫ huiꝰ vt cogniti eo mō q̄ nō licꝫ reuelare. s̓m Scotū. Dicit tn̄ sbtilis doctor in. iiij. di. xxi. q. ij ꝙ ad celatōem pcti in ꝯfessione detecti teneť homo de lege nature. Iuxta illď. Non facias aliis ⁊c̃. Matth. vij. Quia quisqꝫ teneť ꝯseruare famam alterius sicut ꝓpriam. silr̓ fidelitatem debꝫ seruare quaꝫ pene vult sibi seruari. Itē de lege positiua que est. De ꝯfessiōe aliq̄ nullꝰ te tradere debꝫ Tal̓ etiā dat occasioneꝫ ficte ꝯfitendi. Tercio caueat sacerdos ne audiat mľierē illaꝫ cum q̄ peccauit. s. ꝯcubinā vl̓ adulterā suā. Nā licꝫ s̓m dn̄ꝫ archi. xxx. q. i. in. c. oēs. super glo. ij. Talis sacerdos p̄t tali mulieri iniūgere pniam cum sit parochiana eiꝰ s̓m Hugonē q̄ h̓ notat. iij. q. vij. ca. vlť. Quicq̄d tn̄ ē de h̓. ego video

alio᷑.s.ꝙ clerici nō debēt suis ꝯcubinis pniam iniūgere: sꝫ magis eas inducāt vt ab alijs pniam accipiāt. vt i glo.xxx/ iij.q.ij. Placuit. Et h̄ totū ē ꝓpter honestatē. ſm Bartholomeū brixiē. et ꝓpter ordinē ſm Hugo. Quātū tn̄ ē d iuris rigore si p̄sbiter dat penitentiā ꝯcubine sue ꝑ delicto ꝯmisso valebit penitētia: ſm archi. q̄ ita notat. xxxiij.q.ij. vbi h̄ idem sentit Laurētius polon⁹ dicēs cū glo. xxx.q.i. oēs. ꝙ p̄sbiter oriētal' sic rutenus vl' grec⁹ nō audit peccata sue vxoris. quia nec ipa libere confitet̄ si adulteriū ꝯmisit. Ergo in oībꝫ istis meli⁹ ē ꝑsonas hmōi remittere ad supiores. ⁊ ꝗ miror de tantis in hoc magnā difficultatē faciētibus an p̄sbiter possꝫ audire sue ꝯcubine ꝯfessionē. Ego aūt video ꝙ iste casus ē epal' vt dictū est supra de casibus epalibꝫ. Quarto caueat sacerdos ne existēs i crimie audiat ꝯfessiōes alioꝝ. nā tal' ꝗuiter peccat. naꝫ sacerdos bn̄ docēdo populū ⁊ male viuendo instruit deū q̄modo eū debeat ꝯdēnare. xl. di. ca. multi. et de pe. di. vi. qui vult. ✠. sacerdos. vbi dicit Augustin⁹. Sacerdos cui omnis offert̄ peccator. ante quē statuit̄ oīs languor: in nullo eorū sit iudicandus que in alio est iudicare ꝓmptus. vbi dicit glosa. ꝙ peccat sacerdos in crimine iniungens penitētiā. et verꝝ est. vt. iij.q.vij. Itē in euāgelio. vbi dicit glo. ꝙ si in necessitate suus parochian⁹ petat ab eo penitentiā ꝯterat̄ ipe sacerdos: ⁊ statim iniūgere pōt vt dicit glo. Quādo ergo tu simplex sicut et ego legis autoritates ꝙ nō soli sancti existentes soluūt pctōres: sꝫ etiā mali qn̄qꝫ iudicabant aliorū excessus et pctā: sicut saul cū a dn̄o esset r̄ꝓbat⁹ pplm di iudicabat: et ei⁹ iudiciū vniuersus populus expectabat. Itē dauid cū esset adulter et homicida īterrogat⁹ a ꝓpha snīam in diuitē dedit q̄ ouē paupis rapuit dicēs. Filius mortꝭ ē vir q̄ fecit h̄. ij. Regū xij. Itē salomō cū amore mulierculaꝝ deos gentiliū coleret: tamen vniuersa plebs israelitica ad ei⁹ iudiciū ꝯfluebat. Sic ⁊ achab q̄uis coleret baal. tn̄ decē tribus iudicabat. iij. Regū. xxij. Non te decipias q̄sqꝫ ista legēs. q2 nihilominus grauiter peccas.

licet absolutio quam facis in subditos teneat apud deum quãtũ ex officio non ex iuris merito. quia vtiq3 melius faceres si ex vtroq3 absolueres. q2 et tibi meriti gratiã merereris: ꝛ ꝯfitenti veniã adaugeres. Quinto caueat sacerdos ne audiat sacerdotẽ sine licentia speciali vel generali epi sui. nisi epus sciret vel approbaret tacite vel expresse. Et hoc est contra multos plebanos quorũ vnusquisq3 audit aliũ. ꝛ pͤsertim in casibus fornicatõnũ q̃ sunt casus epales vt m'totiẽs clamaui ꝛ adhuc clamo more lupi in celũ et terram ꝙ isti decipiunt se.

Sexto caueat cõfessor ne ꝯfitentẽ q̃ nõ vult vl' nõ põt sufferre onus pnie remittat a se vacuũ. Caueat etiã ne exigat iuramentũ a cõfitente: de pctõ illo de q̃ ꝯfessus ẽ amplius nõ faciẽdi neq3 ꝯmittẽdi. h̃ enim reprobat̃. xi. q. iij. vbi glo. ij. dicit ꝙ ab hereticis r̃uertentib9: ꝛ ab incẽdiarijs vl' in horrẽdis criminib9 silib9 tã tũ iuramentũ exiget̃ vt iuret confitẽs de cetero se nunq3 simile ꝯmissuꝝ. Et expͤsse phibet glo. ibidẽ h̃ nõ fieri in q̃libet pctõ mortali. Ego tñ cõperi quosdã sciolos apud se a mulierib9 cõiugatis extorsisse iuramenta sup fornicatiõꝫ de cetero nõ faciẽdã: q̃ntũ piculi sit quilibet aduertere pt. Qñ g̃ venit ad te hõ qui non vult subire onus pnie: dicas sibi iuxta tenorẽ ca. ꝙ q̇dẽ. ꝺ pe. ꝛ re. Q, si ꝯfitet̃ sed se dic̃ abstinere nõ posse: nihilomi9 eius confessiõeꝫ audias. ꝛ dicas ei ꝙ nõ est vera penitẽtia talis. s3 ꝙ disponat se q̃nto citius põt ad ꝓpositũ abstinendi a pctis hmõi. Cũ aũt h3 ꝓpositũ abstinẽdi a pctis: s3 ñ vult subire on9 pnie tam magnũ sicut sua pctã req̃rũt: dicẽdũ est ei. Charissime fili. tu debuisti ꝓ istis pctis pniam agere tãtã vl' tãtã. s3 ex q̃ ñ vis sufferre eã. scias ꝙ exiget̃ a te ĩ purgatorio. ꝛ nihilomi9 ex q̃ habes ꝯtritõneꝫ ego te absoluã. ĩ h̃ ei casu meli9 ẽ ꝺ misericordia facere rõeꝫ q̃3 ꝺ iusticia. si tñ ess3 suspect9 aliq̃s ꝺ q̃ pͤsumit̃ ꝙ ñ faciat qꝺ ei pcipit: dicẽdũ ẽ ei. ꝙ si ñ facias h̃: puto ꝙ ñ restituat talẽ rẽ ꝺ q̃ ꝯfitet̃ ꝙ carebit fructu ꝯfessionis. Et iste ẽ mod9 optim9 ꝛ securus

De penitentijs infirmoꝝ ꝛ decedentiũ de hac vita.

Habitis cau
b telis modis ꝛ disposi
tõibus penitentiū in
bona sanitate. Uidēdū est d̄
penitētijs īfirmoꝝ ꝛ decedē-
tiū de hac vita. Est igitur
sciendū ꝙ sacerdos circa quē
libet morituꝝ pmo ad eū ve
niens: ita q̄ꝛat ẜm ꝯsiliū An-
selmi dicēs. Charissime fili
habes ne forte intētõez absti
nēdi a pctis si supuixerꝭ: ꝛ d̄
eis satisfaciēdi. Et ille dicat
ꝙ sic. Itē letarꝭ ꝙ ī fide chri-
stiana d̄cedis. Et ille rn̄deat.
Etiā. Itē faterꝭ te n̄ ita bn̄ vi
xisse sic̄ debuisses. rn̄deat fa-
teor. Itez credis ꝙ ꝓpt̄ te est
mortuꝰ filiꝰ d̄i viui iesus xp̄s
rn̄deat. etiā. Itē credis resur
rectionē mortuoꝝ. rn̄deat. eti
am. Tūc hortare īfirmū di-
cēs. Age ğ pniā dū ē aīa in
te: habēdo verā ꝯtritõez. ꝛ in
morte christi verā fiduciā cō
stitue: huic morti te totū cō-
mitte. hac morte te totū ꝯte-
ge ꝛ inuolue. Et cū dn̄s deus
tuꝰ voluerit te iudicare. i. iu
xta pctā tua. dic. dn̄e mortez
dn̄i nr̄i iesu christi obijcio ī-
ter me ꝛ iudiciū tuū. alit̄ tecū
nō ꝯtēdo. Si dixerit deus ꝙ
mereris dānatõez: dic. atten-
do crucē dn̄i nr̄i iesu christi:
ꝛ nl̄la merita mea. ipiusq̧ me
ritū offero ꝓ merito meo. mō
qd̄ ego hr̄e debuissem nō ha
beo. Istis sic habitis audiat
eū ꝯfessionē. q̇ cū ꝯfessus fue
rit nō ē ei imponēda q̄ntitas
penitētie sꝫ īnotescēda. xxvi.
q. vij. Ab īfirmis. q̇ postq̧ cō
ualuerit illā pniāz ẜuare d̄be
bit. Dicat ğ ei ꝯfessor. Bone
fili. ecce tu ꝓ istis pctīs tm̄ de
beres pati si supuiueres. vn̄
ex q̇ iā nō potes satisfacere ꝓ
eis in pn̄ti vita: doleas saltē
q̄ntū potes. roga tn̄ amicos
ad faciendū ꝓ te orões et ele-
mosynas. si aūt ꝯualueris ac
cedas iteꝝ ad me ꝛ ego iniun
gā tibi penitētiaz salutarem.
Quare autē īnotescēda ē pe-
nitētia taliter d̄cedēti. archi.
ī dicto. c. Ab īfirmis. dic̄ ꝙ ꝓ
pter duo. scꝫ vt sciant amici
quā recōpensatõez facere de-
beant. ꝛ vt iste sciat q̄liter pe-
nitere d̄beat si supuixerit. Et
idē ponit ṽba q̄lit̄ tales sunt
āmonēdi dicens. Talia pctā
q̄lia tu ꝑpetrasti tot annoꝛuꝫ
a nobis penitētiā accipiūt. sꝫ
te interim q̄usq̧ euaseris for
te expectamꝰ vt tūc tibi con-
gruā pniam ẜponā. si āt dn̄s
nr̄ vite terminū tibi dare vo-

luerit per autoritatē Petri ꝛ pauli principis cui date sunt claues r̄gni celoꝝ absoluo te a peccatis tuis p̄dictis. ꝛ sa/crificia ꝛ p̄ces: necnō elemosynas ꝛ ieiunia: necnō ꝛ cetera opa pietatis q̄ p te fiant tibi pfutura in redemptiōez anīe iudico ꝛc̄.

Quō sacerdos se habere debeat erga infirmos.

Tautem v praticam habeat sacerdos circa p̄dicta sic pcedat. veniēs ad ifirmū p̄missis istis interrogatiōibꝫ sup̄dictis: audita ꝯfessiōe nō iniūgendo sꝫ innotescēdo pe/nitētiā eo mō q̄ sup̄dictū est sic eū absoluat. Misereat̄ tui de⁹ omnipotēs ꝛ dimittat tibi pctā tua ꝛ pducat te ī vitā et̄nā. Dn̄s nr̄ iesus christ⁹ te absoluat ab oībꝫ pctīs tuis q̄ ꝯmisisti cogitatōne: locutiōe ope ꝛ omissione. ꝛ autoritate dn̄i nostri iesu christi q̄ fūgor in hac pte ego te absoluo ab oībꝫ sentētījs excōicatōis minoris et maioris ab hoīe vel a canone in te latis: ꝛ ab oībꝫ pctis tuis deo ꝛ mihi ꝯtritis ꝛ ꝯfessis aut oblitis: ꝛ r̄stituo te in gremiū sctē mr̄is eccl'ie: ꝛ pticipatōi sacramētoꝝ In noīe p. et. f. et. s. s. amē. Si vero decedēs habet bullā papalem a pena ꝛ a culpa in agōe tm̄: tūc obseruet̄ forma bulle ꝛ absoluatur sic Et primo tā in isto casu q̄ȝ in oībꝫ supradictis pmittat decedēs satisfa-ctionē oībꝫ q̄bꝫ tenet̄ vl' a q̄bꝫ illicite aliq̄d recepit p vsuras vl' alit̄ iniuste. Et h̄ faciat p se si supuixerit infra certū tp̄us sibi assignandū. vl' p suos heredes quos tūc obliget. ꝛ tūc deinde absoluat̄ p̄mittēdo sicut p̄us. Misereat̄ tui omnipotēs ꝛc̄. ꝛ autoritate dn̄i nr̄i iesu christi et sctōꝝ Petri et pauli: ꝛ autoritate dn̄i N. pape mihi ī hac pte vigore grē tibi facte ꝯmissa: ego te absoluo ab omnibꝫ sentētījs excōicatiōis maioris vl' mino/ris ab homīe vl' a canōe in te latis. Cōcedoq̄ȝ tibi omniū pctōꝝ tuoꝝ de q̄bꝫ ꝯtrit⁹ es ꝛ ꝯfessus plenā remissionem In n. p. ꝛ f. ꝛ s. s. Circa p̄dicta tn̄ ē sciēdū: q̄ q̄libet sacerdos simplex ī mortis articl'o hꝫ plenā autoritatē absoluendi ꝯcedētē ab oībꝫ excōicatōnibꝫ ꝛ pctis. Fuata tn̄ forma eccl'ie. Vn̄ q̄ntūcūq̄ȝ vn⁹ sit excōicatus a iure vel ab hoīe

dū̄mō̄ fuerit ī forma ecclesie absolut⁹ sepeliet̄ ī cimiterio. nisi ius sibi specialit̄ denegas set sepulturā̄ ⁊ inhibuiss3. vt pt3 de torneamētis p̄ totū: et sic de alijs. Forma aūt ecclie circa istos s̄uāda ē hec. Prīo si ē excōicatus p̄ ɔtūaciā̄ promittat stare ⁊ parere iuri. si āt est excōmūicat⁹ p debito promittat q̄ q̄ꝫ cito ɔualeat satisfaciat creditori. siue sint vsure siue rapine siue spolia: siue qōcūqꝫ aliō debitū. Q, si cō tigerit eū decedere tūc ponat heredes suos. vl̄ alios habē tes ibi bonos fideiussores suos: q̄ p ipo satisfaciāt cū effectu. ⁊ h̄ ipi fideiussores debēt facere ⁊ pmittere añq̄ꝫ absoluat̄. Dicēdū est etiā ei q̄ si supuixerit et īfra tp̄us sibi assigtū postq̄ꝫ ɔualuerit nō satisfecerit: reincidit in sentētiā eandem excōicatōis. vt in. c. eos q̄. de sen. excō. li. vi. Si autē esset paup̄ q̄ nō poss3 facere l̄ habere fideiussores. saltim pmittat q̄ postq̄ꝫ ad pīguiorē fortunā veniet vult satisfacere: ⁊ sufficit. ō solutōib⁹. odo ard⁹. Oib⁹ aūt p̄missis sacerdos corā̄ testib⁹ p̄t eū sepelire ī cimiterio vl̄ in ecclia. eo mō q̄ dictū ē sup̄. Unde sic dicit

Grego. papa. ix. c. vl. ō sepulturis cuilibet curato. Parochiano tuo q̄ excōicat⁹ ē pro manifestis excessib⁹. videlic3 p homicidio: incēdio: violenta manuū iniectōe in p̄sonas eccliasticas: vl̄ eccliarꝫ violatione: vl̄ incestu: dū ageret ī extremis p̄ p̄sbiterꝫ suū iuxta formā ecclie absolut⁹. nō debent cimiteriū ⁊ alia eccliastica suffragia denegari. sed ei⁹ heredes et ppinqui ad q̄s bona p̄uenerūt ipi⁹. vt p eodem satisfaciāt censura eccliastica sunt ɔpellēdi. Hec ibi. Et q̄r mlti dubitāt vtꝫ talit̄ absoluti ī agōe postea ōbēt absolui p̄ iudicē sup̄iorē ex q̄ fuerīt excōicati ē sciēdū q̄ si p̄dicti ī firmi ɔualescūt ⁊ faciāt ea q̄ eis iniūgunt̄ nō debēt vlteri⁹ q̄rere vlteriorē absolutōnē ab aliquo iudice a q̄ fuerūt excō mūicati: s3 ɔtēti erūt absolutiōe simplicis sacerdotis. per quē fuerīt ī agōe absoluti. al's enī ad q̄d valet illa forma circa eos obs̄uata. Illa eī absolutio circa eos facta dū trade bat̄ in agone lic3 nō decesserit est valida intātū ac si p̄ illū iudicē per quē fuerūt excōmunicati fuisset facta: quia in tali articulo quilibet sacerdos

est papa. de pe. di. i. quē peni tet. et de sen. excō. nō dubites. et eodē ti. eos q. lib. vi. Sciat autē sacerdos q absoluit vsurariū vel raptorē: vl' incēdiarium: sacrilegū: homicidā: percussorem clerici. vl' sil'ez i agone sine forma supdicta. puta nō accepta ab eo pmissiōe vl' cautiōe fideiussoria sufficiēti q ipse solus soluat illos q̄s negociuz tangit. Tenet eni ex q nō satisfecit forme statute ab eccl'ia et illis subtraxit psonā contra quā restabat eis actio: Ad hoc facit cle. eos q. de sepulturis. in fi. nec puta ipsuz absolutū fuisse quo ad actionem. quia eccl'ia non habebit eum p absoluto nisi al's sacerdos satisfaceret p eo.

Regule quib9 pctā mortalia atq3 venialia sunt ɔgscēda

Expeditis e modis ɔgruis q̄b9 se ɔfessores circa audiēdas ɔfessiōes regere d̄bēt: vtile iudicaui confessorib9 occasionē dare aliquā ɔgnoscēdi: et si nō certitudinalit: ɔiecturatiue tñ pctā mortalia et venialia. Pro q primo est sciēdū q peccatū mortale sic diffinit. est ɔmissio siue omissio voluntaria: recte rōi ɔria. rōne cui9 et de p se pdit ḡtia. Uñ ex hoc nō pl9 accipe nisi q pctm̄ mortale ē ɔuersio inordīata p delectatōez ad creaturā sup deū vl' eq̄liter cū dō. Ueniale aūt fit p delectatōez in creatura citra deuz vl' sub deo. Et dr mortale q̄si magis dignū morte. quia ifert mortem culpe: et aufert vitā ḡtie. Ueniale aūt q̄r venia dignū Et cōmittit veniale ex impotentia et inaduertētia et ignorantia. Et cū nullū istoꝝ pcedat ex malo pposito siue malicia. ergo dr venia dignum.

Ponaz igit aliq̄s regulas d noticia peccatoꝝ mortaliū. Prima est q̄ñcunq3 hō pfert creaturā creatori. vtputa magis ei intēdēdo. sibi plus credendo. d ipa pl9 ɔfidendo q̄3 de deo. aut ei maiorē honorē exhibendo q̄3 deo. similiter ei plus placendo q̄3 deo. et mandatis eius pmpti9 obediēdo aut ei subiiciēdo. aut difficiliora p ea q̄3 pro dō sustinēdo. pl9 in ea q̄3 in deo delectādo. aut p ea diuina mādata trāsgrediēdo: aut i ea sufficientiā suā ponēdo: tūc sp p̄sumitur mortale peccatū. Ex hoc collige hoc notabile dictū q q̄ñ

amor vł affectio ad creaturā siue ad se siue ad aliū: tm̄ crescit in hoīe vł ē tā magna q͝ i ea ꝯstituit͛ vltim⁹ finis. sic q͝ aliq̇s nec actu nec habitu ordinat illā creaturā: nec ei⁹ dilectionē aut etiā seipm̄ ꝺm deum: sed vellet cū tali creatura ꝯtentari ⁊ nō curat deū offendere aut p̄cepta ei⁹ trāsgredi ꝓpter illam creaturā. vł non curaret de btitudīe dūmodo posset hic manere cū tali creatura. oīa ista sūt mortalia. qꝛ īcludūt ꝯtēptū dei: licȝ n̄ formalē tn̄ interp̄tatiuū. ⁊ est fruitio creature q̄ p̄ponitur deo. Hoc est contra illos curiēses q̇ amore suaꝝ amasiaꝝ debachati dicūt. O si tecū possem imꝑpetuū manere nō curarē si deus in celo resideret: ⁊ me hic tecū dimitteret. O miser omniū miseroꝝ infelicissime: qui non gustasti q̄ȝ suauis est dn̄s sperantibus in se: ⁊ quāta p̄parauit diligentibus se. Si tn̄ aliq̇s diligit creaturā pl⁹ q̄ȝ debȝ: sȝ tn̄ ꝓpt͛ h̄ deum nollet offendere aut ei⁹ amiciciā ꝑdere: nec trāsgredi ei⁹ p̄ceptū: aut eū ꝓpt͛ h̄ deserere. tūc n̄ oꝑtȝ q͝ sit mortł'e. Secūda regł'a qn̄ aliq̇d ꝯmittit͛ ꝯ dilectōem dei vł ꝓximi notabilit͛ tūc ē mortale. Illō autē est contra dilectōeȝ dei per quod violat͛ amicicia int͛ deū ⁊ hoīem. vt cū fit aliq̇d ꝯ eius ꝓhibitōeȝ vł qō sibi displicȝ. Illō ṽo fit ꝯ dilectiōȝ ꝓximi qō hō facit ꝓximo: et tn̄ sibi nollet hoc fieri. iuxta illō Nō facias aliis ⁊c. et quod tibi rōnabiliter ⁊ ex debito vis fieri ⁊c. Et potest etiā attēdi penes scandalū actiuū qō ego infero ꝓximo meo ꝑ mala exēpla Sed q̄ȝtū īportat ꝯ dilectōȝ vł q̄ntū sit illud scādalū ad h̄ q͝ sit mortale non p̄cise determinatū est. qꝛ in modico facere ꝯ ꝓximū aut ī paruo scādalizare nō est mortale. vn̄ q̇libȝ attendat seipm̄ q̇d sibi vellet fieri. ⁊ q̇d sibi nollet fieri. et ꝑ qō factum et nō factū int͛ se ⁊ ꝓximū amiciciā quam sił' habēt solueret Tercia regula qn̄ aliq̇s ꝯmittit vł obmittit ꝯ p̄ceptū dei vel eccł'ie vel legis nature vł supioꝝ. Et p̄sertim si sunt p̄cepta de necessitate salutis. vł facit ꝯtra votum publicū: vł ꝯtra iuramētū licitū tale ē mortł'e Quarta regula qn̄ aliq̇d fit vel obmittitur ꝯ consciētiā vere vel false dictātē aliquid esse mortale: vel contra cōscientiā for:

midantē pbabiliter ꝛ dubitatiue an sit mortale. si ꝯsciētia nō sit sufficiēter īstructa Quīta regl'a ē de actib' int⁹ manētib'. qn̄ qdē qs habet solā cogitatiōem de aliq̄ q̄ntūcunqꝫ turpē vl' malā absqꝫ tn̄ ꝯplacentia seu delectatōe vel ꝯsensu. tunc nunqꝫ est pctm̄ mortale sed vel veniale vel nullū. Qn̄ vero est cōsensus in actū q̄ esset pctm̄ mortale tūc semꝑ ē mortale. qꝛ de⁹ voluntatē ꝓ facto acceptat. Quādo autem cū cogitatōe aut complacentia ē delectatio morosa in aliqd turpe. ꝛ spēal'r ī libidīosis. tūc ē mortale ꝭm dictum Aug. esto ꝙ nō sit ꝯsensus in actū sed in solā morosam delectationē. ꝛ hoc bn̄ ē attendendū. plures enī hic decipiunt̄.

Ex his ḡ iam ponam⁹ practicā de singul' pctis mortalibus. Et p̄mo d' supbia q̄ tūc est pctm̄ mortl'e ꝭm p̄mā r̄gulā. qn̄ qs subtrahit se a subiectōe et obediētia diuīa. et totam vitā suā ordīat ad laudeꝫ humanā ꝛ ad vanā gloriam. Tal' enī exq̄ nō curat hoc facere ad laudē dei sꝫ poti⁹ hūanam. videt̄ hoīes pl⁹ diligere q̄ꝫ deū. qꝛ illis pl⁹ vult cōplacere q̄ꝫ deo. Sil'r ē mortale ꝑ regulā scdam cū qs ꝓ sua supbia facienda faciat extorq̄re paupes pximos ꝓ suis tunicis pompose faciēdis. Similiter cū quis nō curat scandalizare pximos. sicut sūt mulieres ornantes se que p̄bēt occasionē vidētib' ad ꝯcupiscēdū eas. Uel cū qs p̄sūptuose trāsgredit̄ p̄cepta dei vl' p̄cepta legis nature. vt faciens alteri qd sibi displicꝫ. tūc ē mortale ꝑ terciam regulā. Qn̄ v̄o qs appeteret hūanā laudē vl' vanam gl'iam aliis modis tūc est veniale. Item auaricia est mortale pctm̄ ꝑ secūdā regulā qn̄ aliqs appetit diuitias habere nō curādo an ꝑ fraudē: mēdacia: vsuras: piuria. ꝑ ludos illicitos: vel emptiōes vel venditiones exercēs illicitas: vel detinēdo debita aliorū: vel mercedem seruorꝫ suorū peccat mortalit̄. Sil'r ꝑ p̄maꝫ regulā est peccatū mortale si nimis magna spes ī eis ꝯstituit̄ Est etiā ꝑ terciā regulam peccatū mortale qn̄ pro eis acq̄rēdis negligūt̄ p̄cepta salutis. vt forisando die dn̄ico vl' festiuo. Itē ꝑ q̄rtā regulā fit peccatū mortale. quādo dubitat̄ de ꝯtractu an sit licitus: ꝛ tn̄ exercet̄. Quando v̄o

appetunt̄ diuitie pl⁹ q̄ꝫ sūt ne
cesse: sed tamē nollet eas acq̄/
rere malo ⁊ iniusto mō venia
le ē pctm̄ ꝭm Aug. i li. de pur
gatorio. vl̄ qñ nollet offēdere
deū: nec ī eis ꝯfidere: tūc etiaꝫ
est veniale ⁊c̄. Itē gula ē pec/
catum mortale ꝑ ꝓmā regulā
qñ q̄s tantā delectationē ī co
mesatōe vel potatōe habet ꝙ
ꝓpter ipam nō curat deū offē
dere aut missas negligere vel
ieiunia frangere. Itē quādo
hō ḡuat se potu intm̄ ꝙ vsuꝫ
rōnis amittat: obliuiscēs vbi
sit: ⁊ redditur vt bestia. vl̄ cū
aliū studiose inebriat. ⁊ hoc ē
peccatū mortale ꝑ scdam r̄gu
lā. Et h̄ est verꝝ si scit fortitu/
dinē potus. quia si nescit ⁊ bi
bit excessiue causa sessiōis vl̄
collatōis amicoꝝ et socioꝝ ē
veniale. Itē ꝑ q̄rtā regulā est
mortale si q̄s ꝯ ꝯsciāꝫ sibi di
ctantē. quia talē potū bibere
īmoderate ē destructio capit̄s
vel quia h̄ ē pctm̄ tali die. vl̄
qꝛ inde scandalū oriť ē pctm̄
mortale Hoc attēdat p̄sbiter
visitans tabernas: ex cui⁹ vi
sitatōne scādalizanť laici: si ta
lis peccat mortalr̄ iudicet se/
ipm̄. Si autē q̄s ꝯmedit vel
bibit ex delectatōne vel vltra
mensurā: vl̄ preciosos cibos
sumit: ſꝫ tñ nollet ipe sibi ꝑ h̄
ordiare aliqd impedimētū sa
nitatis vl̄ salutis. licet ei eue
niat dolor capitis vl̄ īfirmi/
tas alia est veniale. Itē ira qñ
ꝓcedit vsq̄ ad odiuꝫ ꝓximi.
ita ꝙ vult notabilr̄ nocere ꝓ/
ximo ī reb⁹ corꝑe vel honore
ē mortale ꝑ scdaꝫ regulā. Si
aūt ex cōmotōne subita vult
malū ꝓximo nō bñ ꝺliberat⁹
qd tñ deliberat⁹ ñ faceret: nō
ē mortale. Itē inuidia q̄ ē tristi
cia ꝺ bono ꝓximi. si ꝓcedit ex
odio ꝑsonali est pctm̄ mortl̄e
ꝑ scdam regulā. vl̄ si gaudꝫ ꝺ
malo proximi: ⁊ tristať ꝺ ipi⁹
bono ⁊ tñ ex hoc nullā habꝫ
vtilitatē semꝑ ē mortale. Sꝫ
si ideo gaudet de malo ne sit
ei nociuus. puta gaudet ꝺ sui
inimici deꝑssione. vt ꝑ h̄ sit si
bi ad nocendū minus potens
hoc nō est peccatuꝫ mortale.
Silr̄ detrahēs ⁊ infamās ex
inuidia est mortale. Itē luxu
ria q̄ est oīs coitus extra tho
rū matrimonialē sp est pecca
tū mortale. Silr̄ concupiscē
tia cū delectatiōe morosa. vel
ꝯsensus in talē actuꝫ. Et oīs
actus turpis in locis īpudicis
vt oscula ⁊ alia q̄ verecundareť
hō facere corā hominib⁹ sunt
peccata mortalia. Similiter

dicēdū est de amicicia ꝛ fauore viri et mꝉ'ieris. q̇dā dicūt ꝙ est mortale pctm̄ eodē mō videlicȝ dū vn⁹ vult cōplacere alteri in actibꝫ p̄scp̄tis. s. osculis motibꝫ ꝛ tactibꝫ inordinatis dās sibi p̄tātem in se exercēdi. vel habēs animū paratū ad h̄ dum alter nollet exercere. Et tales stantes ī tali p̄iculo vel p̄posito nō sunt ī via salutis. Itē acidia est tediū de diuinis rebꝫ ꝛ de rebꝫ sp̄ūalibꝫ. vꝉ tarditas et pigricia ad audiēdū de deo et faciēdū ea q̄ ad deū spectāt. ꝛ ē mortale. Vn̄ patȝ ꝙ distractio cogitatio vꝉ occupatio exterior infra diuinū officiū ē pctm̄ acidie. Et si ē studiosa applicatio ad talia inp̄tinentia. ita ꝙ nō curet hō a se repellere huiusmodi cogitatiōes et dimittere occupatōes ē mortꝉe peccatū. Et nota circa p̄dicta ꝙ aliḋ est mortale. aliḋ veniale ꝛ aliḋ crimīale. vn̄ inꝉ mortalia ꝛ criminalia est differentia sicut inter genus ꝛ speciē. nā omne criminale ē mortale: sed nō ecōuerso. mꝉta enī mortalia sunt q̄ nō sunt crimīalia id ē capitalia q̄ nō inducūt ꝺ capitationē siue depositōem vel exiliū vꝉ intrusionē carceris. licet qd̄āmodo oē peccatū vocet̄ crimē. dist. xxv. vnū orariū. §. criminis appellatō. Primū peccatū criminale est pctm̄ heresis. vt errare in fide trinitatis. xxiȷ. q. iȷ. p̄mū. Secundū ē incestus. vt habetur xxxiȷ. q. viȷ. ca. Adulteriuȝ. ꝛ ca. flagicia. Terciū est homicidiū. l. di. placuit. Quartum crimen lese maiestatis. vi. q. i. si q̇s. iiȷ. q. v. accusatoribus. Quītū crimen sacrilegiȷ. iȷ. q. i. In p̄mis req̇rendū ē. xviȷ. q. iiiȷ. Si q̇s in atrio. ꝛ. c. fr̄. Sextū incest⁹. iiȷ. q. iiiȷ. ꝯsanguineoꝝ. xxxv. q. iiȷ. de īcestꝭ. ꝛ eadē. q. viiȷ. hec salubriter. Septimuȝ ꝯspiratio. xi. q. i. Cōspirationū. ꝛ. c. si q̇s clericoꝝ. Octauū adulteriū. xxiȷ. q. viȷ. q̇d in omnibꝫ. ꝛ eadem causa. q. iiiȷ. Nonū falsum testimoniū. xxiȷ. q. iiiȷ. nō p̄iurabis. vi. q. i. quicūqꜫ. Decimū est crimen symonie. respectu cui⁹ omnia crimina p̄ nihilo reputant̄. vt ꝺ symonia. sicut symoniaca. i. q. viȷ. c. vlt. Undecimū est vsura. iiiȷ. q. iiȷ. pleriqꜫ. Alia aūt pctā non vocāt̄ crimīalia q᷑ nō sunt capitalia licȝ mortalia sint. sūt eī dispēsabilia sine decoloratiōe stat⁹ ecclesie. i. q. xiȷ. dispēsatores.

et.c.et si illa.sm archid.xxv. dist.audire. Jtē pctā mortlia sūt oīa ꝯ decē pcepta ꝯmissa. que enumerat apl's ad Ro.i. vt idolatria:auaricia. iuidia: ꝯtentio:dolus:susurratio:de tractio:ꝯtumelia: supbia: ela tio:inuentio maloꝝ: inobedi entia. Nā q̄ talia agūt digni sunt morte. Jtem ad Gal. v. enumerat alia dicēs. Mani/festa sunt opa carnis.q̄ sūt for nicatio.īmūdicia.īpudicicia. luxuria.auaricia.veneficia.i/imicicie:ꝯtentōes.emulatio/nes.rixe.dissensiōes. secte. in uidie. homicidia. ebrietates. comesationes. Et sequitur. Qui talia agunt regnū dei ñ conseq̄ntur. Ad ista aūt redu cunt oīa alia mortalia. Sed peccata venialia enūerat Au gustin⁹.xxv.dist.vt cū aliq̄s plus accipit in cibo vl' potu q̄ sit necesse.pl⁹ loq̄t q̄ opꝫ. pl⁹ placet q̄ expedit.q̄tiens pauperē īportune petētē exas perat.vl' si sanus alijs ieiunā tibꝫ p̄ndere voluit. Aut sōno deditus tardius ad eccl'iam surgit.aut vxorē excepto de/siderio filioꝝ ꝯgnoscit. qd tñ sepe est mortale. q̄tiēs īcarce/ratos tardi⁹ req̄sierit vl' ifir/mos ñ visitauerit. Si discor des nō ꝯcordare curauit Si plus filiū vxorē vl' seruū ex/asperauerit seu increpauerit: aut correxerit. Si fuerit pl⁹ blāditus. i.adulat⁹ alicui q̄ expedit. Si paupibꝫ esurien tibus nimis delicatū cibū p̄/parauit. Si in eccl'ia aut ex/tra ecclesiam iocosis vel fabu losis vl' ociosis v̄bis īstiterit. Si aliq̄d iurat īcaute qd po stea implere non p̄t. Vl' cū ex facilitate vl' temeritate male/dicit. Hec oīa ꝑtāto diutius ꝑtraximus putātes mltū eē vtile circa h̄ sacr̄m pnīe ꝯgno scere ꝑticl'ariter ⁊ ad oculū il la sine q̄ꝝ cognitiōe nō bñ p̄t expediri istud sacr̄m.

De sacramēto extreme vn ctionis.

Nfirmat i quis ex vobis indu cat p̄sbiteros eccl'ie: vt orent sup eū. vngētes eum oleo in nomine dñi. Jaco.v. c. Quia vt dicit glo.d appel. c.qua frōte.homo ꝑp̄t pecca tum citi⁹ mori p̄sumit.xi.q. iij. Epi.⁊.xij.q.i. c.ij.et.xxiij. q.iiij. Ea vindicta. Et glosa ordinaria sup verbo themat' dicit.ꝙ multi ꝑpter pctā ple ctunt morte corꝑis. hinc ē q̄

saluator puidens de remedio ꝯ pctã hoim sanoꝝ. vt de penitentia, puidere etiã ẽ dignatus ꝺ remediis ꝯ pctã hoim ĩfirmoꝝ. vt de extrẽa vnctõe. ꝑ quã q̃dẽ pctã veialia dimittunẗ. ꝛ etiã infirmitas corpis interdũ alleuiaẗ. Uñ seqtur ĩ themate. Et oratõ fidei saluabit ĩfirmũ ꝛ alleuiabit eũ dñs Glo. interlinearꝭ. id ẽ si eũ cõtigerit mori sic dimittenẗ. Et bene hoc exp̃ssum est in apl'is. de q̃bꝫ diciẗ Marci. vi. ꝙ vngebant oleo m'tos infirmos ꝛ sanabantur. qꝺ vtiq̃ fit virtute huiꝰ sacramenti. ꝛ ñ alia simplici vnctõe. Nã apostoli tũc vngentes cõferebant hoc sacramẽtũ a xp̃o eis p̃ceptũ. Uñ dic lyra sup Mar. vbi supra ꝙ ex eo ꝙ apl'i sic vngebant ptꝫ ꝙ vnctio extrema q̃ est infirmorũ fuit instituta a christo. quod ẽ ꝯtra m'tos dicentes. ꝙ Jacobꝫ apl'us ĩ verbis p̃missis eã instituissꝫ. qꝺ falsum est. cũ nullꝰ apl'us aliqꝺ sacr̃m instituere potuit: sꝫ bñ publicare potuit ĩstitutũ. Et hoc fecit Jacobꝫ in v̾bis p̃missis nr̃i thematis dicẽs. Infirmaẗ q̃s ex vob ꝛc̃. Uñ dicit Tho. in. iiij. dis. xxiij. q. i. ar. iij. ꝙ oĩa sacr̃a christꝰ instituit ꝑ se. sed que sunt difficiliora ad credendũ illa ꝑ se ꝓmulgauit. alia autem seruauit apl'is ꝓmulgãda sicut extremã vnctionẽ et ꝯfirmatõꝫ Unde ꝑ ista verba thematis nr̃i a iacobo fuit istud sacramentũ ꝓmulgatũ ꝛ non institutum. Diffiniẗ autẽ extrema vnctõ sic ꝭm Scotũ vbi supra. est vnctio infirmi hoĩs facta in partibꝫ determinatis corporis cũ oleo ꝯsecrato ab ep̃o. mĩstrata a sacerdote certa verba cum intẽtiõe debita ꝓferente ex institutõne diuĩa efficaciter significans curationẽ venialiũ. Ex q̃ diffinitõe satis patet euidẽter a q̃ debeat istud sacramẽtũ ꝯferri. ex q̃ materia ꝛ sub q̃ forma. de q̃bus ꝑ ordinẽ est videndum.

Et p̃mo sciendũ est ꝙ materia huiꝰ sacramẽti est oleũ oliue ab ep̃o ꝯsecratũ. Et nõ est oleũ balsami sicut in cõfirmatõe. Cuiꝰ rõ est. qr q̃ habꝫ exire ꝺ via nõ oꝑtꝫ ꝙ habeat odorẽ bone fame q̃ per balsamũ designaẗ. sed sufficit ip̃m habere bonã ꝯscientiã. Nec potest aliquis h̃ sacramentũ conferre nisi sacerdos. Et si alius ꝯfert nihil facit. Uñ in diffinitõe dicitur a sacerdote

ministrata. Scdo sciēduz est de forma hui⁹ sacramenti q̄ est septuplex ad septē vncti ones pncipales. Circa qd sci endū q̄ i q̄busdā eccl'ijs dicit ista forma in col'atōe hui⁹ sa cramēti. Ungo oculos tuos oleo sacrificato In no.p. et f. ꝛ s.s. Sil'r. vngo nares ꝛc. ꝛ cō seq̄nter labia man⁹ et pedes. Sed in rei veritate ista vba ñ sunt vera forma hui⁹ sacri. s3 bene sūt dispositio ad formā. Forma aūt hui⁹ sacri vera ē hec. Per istā sacrā vnctionez ꝛ p istā sacratissimā bñdictio nem indulgeat tibi dñs q̄cq̄d deliq̄sti p visum. similiter re/ sumendo sup aures. nares. la bia. manus et pedes. Lic3 au tem in hoc sacramento fiant multe vnctiōes. vltima tamē vnctio. s. i pedib⁹ ē forma r̄spe ctu omniū p̄cedentiū: ꝛ agit i virtute omniū. Et ideo in vl tima gr̄a infundit q̄ effectū sa cramenti p̄bet. Uñ ſm Tho mā in. iiij. di. xxiij. Si ia3 ali que ptes essent inuncte ꝛ p̄sbi ter deficeret. sicut ɔtīgit i pe stilentia: qd factū ē nō debet iterari. s3 vnctōes q̄ restāt per aliū sacerdotē debent cōpleri Sint ḡ p̄sbiteri cauti vt d ce tero corrigant libros suos ꝛ agendas. i q̄b⁹ cōit habēt for mā sacramēti hui⁹ p illa vba Ungo oculos tuos vl' nares tuas ꝛc. Istud eni sacr̄m ɔfer tur p modū suffragij ſm tho mā. ꝛ ideo dat p solā oratōez. ꝛ p vba optatiui modi. Unde dixit Jacob⁹ in vbis thema t'. Inducāt p̄sbiteros vt orēt ꝑ eo. illa vo vba. Ungo ocu/ los tuos ꝛc. nō sūt de suba sa cramēti sed de bene eē ſm Pe trū de tharā. di. xviij. ꝛ Tho ma i. iiij. q. iiij. ar. ij. Quib⁹ autē ɔferendū sit hoc sacr̄m. Respondeo q̄ solū est dandū infirmis et nunq̄ sanis. nihil enim efficit in eis. Et hoc pa tet ex diffinitōne prius data i qua dicit q̄ hoc sacramentu3 est infirmi homis. Nec d3 da ri infirmis istud sacramentū ex piculo exterioris violētie. puta armorū vl' submersiōis ſm doctorē subtilē in. iiij. di. xxiij. Et ex hoc soluo vnum dubiū. de quo cu3 audirē sen tentiarū libros dubitabatur a lectoribus et a format' bac calarijs sacre theologie an va leat vulneratis vl' submergē dis h̄ sacramentū. Pt3 enim q̄ nō. dico eni. pbabiliter q̄ si q̄s est vulneratus et ex vulne ribus inflictis incidit infirmi

forma vera ... sacramenti

tatē longā ex qua desꝑat ꝺ vita sua: puto ꝙ ei sit dandū. ſꝫ al's recēter vulnerato iā decedenti nō est dandū. Silr̄ suspēdendo vl' submergēdo non est dandū. qꝛ illi nō dicunt̄ infirmi. nec moriunt̄ ex defectu nature ſꝫ ex euētu fortūe: ꝑm Petrū. Itē nō debet dari pueris: furiosis et amētibꝫ q̄ prius nō petierūt h̄ sacramentū Si quis tamē senio deficerꝫ subito ī articulo mortis p̄t ei dari h̄ sacr̄m. Sꝫ tn̄ adultis vsū rōis hn̄tibꝫ nō dat̄ nisi petāt spēal'r. sed tn̄ q̄ ī vita sua habuit bonū ꝓpositū oīa sacramēta suscipiendi sibi necessaria vl' vtilia: etiam si amitteret loquelā vngat̄ ī noīe christi. Non debꝫ etiā q̄s inungi sepius in eadē infirmitate nisi eadem īfirmitas vltra ānuꝫ ꝓtrahatur. ita ꝙ vno anno in eadē infirmitate null⁹ bis inungatur. ne sacramētuꝫ istud vilescat Iterat̄ tn̄ h̄ sacr̄m in diuersis īfirmitatibꝫ. vl' in eadem recidiua. qꝛ nō habꝫ effectū ꝑpetuū. eo ꝙ sanitas corporis et mentis q̄ sunt eius effectus reiterari possunt ꝛ amitti ꝛ recupari. Debet autē fieri vnctio sup organis q̄nqꝫ sensuū. q̄ sūt q̄si ꝑme radices peccādi. Vn̄ oculi vngūt̄ ꝓpter visum quo peccam⁹. Aures ꝓpter auditū Nares ꝓpt' odoratū. Labia ꝓpt' gustū. Man⁹ ꝓpter tactū. Pedes vo ꝓpter vim motiuā: quod nō ē de necessitate. Cor autē n̄ vngatur. quia est principiū īmediatum vite: ꝛ remotū actōis. nec genitalia ꝓpter immūdiciam ꝛ reuerentiā sacramēti. nec lingua ꝓpter abominatōneꝫ. Iteꝫ ꝑm Tho. mutilati inungi debent quanto ꝓpinquius possunt circa partes q̄ inungi debuerant. qꝛ q̄uis nō habent mēbra: tn̄ habent potētias q̄ illis mēbris debēt̄. saltē in radice. ꝛ iō interi⁹ peccare pn̄t ꝑ ea q̄ ad eos ꝑtinēt. Et effect⁹ extreme vnctōnis ꝑm Tho. ē q̄dā sanatio spūalis q̄ dat̄ ꝯ q̄ndam debilitatē vel ineptitudinē que in nobis r̄linquit̄ ex peccato actuali vl' originali. cōtra quā debilitatem hō roborat̄ ꝑ hoc sacramētū Et qꝛ hoc robur seu fortitudo grām facit: secū nō ꝯpatit̄ peccatū. ideo ex cōseq̄nti si inuenit pctm̄ aliqꝺ veniale vel mortale oblitū q̄ ad culpā tollit. dūmodo n̄ ponatur obex ex parte recipientis. Secundarius autem effectus ei⁹ est

corporalis sanitas Sz di. q̄re nō semꝑ hō infirmꝰ vnctus surgit de infirmitate sz sepius morit. Rn̄deo q cū in isto sacramēto sanitas est effectꝰ secūdariꝰ. ⁊ ideo nō dat nisi fm q expedit ad sanitatē sp̄ualē. quia tūc semꝑ eaz inducit dū modo nō sit impedimētū ex parte recipientis. Vn̄ ptz q vnctus in extremis si nō surgit ab infirmitate illa ꝑ illam vnctionē signuz est q sanitas corꝑalis ē sibi nociua. et vult deꝰ potius eū sic habere infirmū q̄z sanū. vl' signū ē q infirmus nō bene dispositꝰ ē ī cōsciētia. ita q adhuc aliq̄d habet qd impedit ne sanitas corporal' sibi restituat. al's raro fallit. In h̄ ei sacro vnctio exterior est sacramentuz. sed res sacramenti est sanitas corꝑis ⁊ aīe. res autē ⁊ sacramentū ē vnctio sp̄ualis interior. i. mētis iocūditas vl' solaciū. Potest autē hoc sacramētū sacerdos conferre cū vno clerico q̄ sibi rn̄deat ad oratōnes et ad psalmos qui ibi dicunt. Si tamen caret clerico pt solꝰ expedire totū fm wilhelmuz ⁊ Hostien̄. Si autē vngit sacerdos nō est opus clerico q̄ rn̄deat ad psalmos ⁊ ad orationes. sed ipemet rn̄deat solus dicens cū dr in letania. sācta maria. ora ꝑ me. sancte petre ora ꝑ me ⁊c̄. Similiter cū dicit. a morte ꝑpetua. rn̄deat. libera nos dn̄e. Nec vngātur sacerdoti manus in palmis īterioribus. quia ibi vncte sūt per ep̄m in ordinibus: sed exterius vngantur in sup̲ficie. De hoc tamē nō ē magna vis qualitercunq̄ faciat. sz tamē illud securius ē et tutiꝰ. Pratica huiꝰ sacramēti est facilis Nam p̄mittit sacerdos p̄mo veniens ī domū infirmi septē psalmos penitētionales cū letania. Demū querat ab infirmo si postulat sacram vnctionem. Tercio dicit oratōes positas ī libello ad hoc ꝯgruas Quarto vngit eum forma supradicta. Quinto tergit cum stupa canapi vel lini loca vncta et proīcit in ignem. Sexto lauat manus sale et aqua et similiter proīcit ad ignem Septio alligat loca illa mūdo panniculo vsq̄ ad terciaz diē. que tercia die ꝯburentur Octauo relinquit signū passionis christi in cuius virtute istud sacramentū sicut et alia habent virtutē sanatiuā anime et corporis.

De sacramento ordinis

Regale sacerdotiũ. gens sctã pplꝰs acquisitõis. i. Petri.ij. Et si christꝰ descẽdens de celo ad terras hũanũ genus nõ solũ a ꝟuitute diabolica redemit.et libertati ac dignitati restituit.iuxta illð. Non sumus enĩ filij ancille: ꝫ libere.q̃ libertate liberauit nos christꝰ.ad Gal.iiij.ꝛ Johãnis.viij. Si filiꝰ vos liberauerit vere liberi eritis. multo tñ meliori modo statuꝫ sacerdotalẽ ĩ illa libertate extulit ꝛ dignificauit.ita vt ñ solũ ipi sacerdotes sint liberi mõ cõmuni vt ceteri homines in ↄmunione vniꝰ fidei ꝛ ꝑticipatiõe sacramentoꝝ:sed etiaꝫ ꝙ sint q̃si duces ꝑsides et reges:dispensatores ꝛ rectores diuinoꝝ misterioꝝ. vñ dicũt sacerdotes q̃si sacri duces vł sacra dãtes:vel sacrã sacrificãtes seu ↄsecrãtes.qð vtiq꜄ maximũ est ꝛ excedens cõmunẽ statũ fideliũ.vnde merito Petrus nesciens eos cõpare aliis q̃꜄ excellẽtissimis ꝑsonis in ↄgregatõne fideliũ: scꝫ regibꝫ dicit. Regale sacerdotiuꝫ. Ne ergo sacerdotes putarent esse tm̃ nobiliores vt reges.additur.gens sctã.i.spẽaliter sctificata dño iesu christo. ꝛ ne leuis reputatiõis in sanctitate estimarent vt ceteri.subiũxit. populus acq̃sitionis. i.specialiter acq̃situs et deo appropriatus. Non enĩ sacerdotes solũ sunt populꝰ dei et oues pascue eius iure creatõnis vt oẽs hoĩes.nec redẽptõnis solũ vt oẽs christiani.ꝫ iure specialissimo ꝛ peculiari q̃ vocauit eos vt virtutes eiꝰ nũciẽt vt dicit.i.Pe.ij. Quibꝫ nõ supra hoĩes solũ ꝫ sup seipꝫ qðãmodo dedit ꝑtãtẽ.dãdo videlicꝫ eis ꝑtãtẽ ↄsecrãdi ꝛ ↄficiẽdi corpꝰ suũ et sanguineꝫ. vt ð Matth.xxvi. Circa igit sacrm ordis sacerdotalis vidẽdũ ẽ ꝑmo de substãtialibus.scðo ð accidẽtalibꝫ. tcio de cautel. Quãtũ ad ꝑmuꝫ sciẽdũ ꝙ ordo sic diffinit per magistꝝ sniaꝝ.li.iiij.dist.xxiiij. Est signaculũ qðdam ecclesie ꝑ qð spũalis ꝑtãs tradit ordĩato. Ita etiã diffinit Hugo ð sctõ vic. Ordo aũt sacerdotał ꝭm doctorẽ sic diffinit ĩ specie. Ordo ẽ institutio in gdu ecclie simplr ꝑeminente.disponẽs hñtẽ ad ↄficiẽdũ eucharistie sacramentũ. facta

ab epo p certa vba cū intētōe debita pferēte. Et i ipa ordīatōe qdā ē sacrm tm̄. vt ptāl q̄ tradit. qdā res tm̄. vt grā q̄ pfert. qdā res et sacrm: vt caracter q̄ impmit i singulis ordib: vt stati patebit. Sūt autē sex de substantia hui9 sacramēti. Primū est ptāl ordinantis. quia optz vt sit epus. Scdm est materia. s. vnctio i sacerdotib. ⁊ tact9 illoz q̄ sūt tāgenda. Terciū ē forma verboz. Quartū ē sexus virilis. qz feīa ordīari n̄ pt. nec rcipit caracterē ordis si millesies ordinaret. Cui9 rō ē sm Tho. qz cū i sacerdotio dbeat significari eminētia gdus: ⁊ feīa tenet statū subiectōis. iō nō est apta ad suscipiendū h sacrm. Quītū ē intētio debita vt episcop9 intēdat pferre ⁊ cleric9 suscipe. Sextū ē q ordinād9 sit pus baptizat9. als n̄ suscipet h sacrm. qz fundamētum oīm sacroz et ianua ē baptismus. Ubi aūt fundamentuz deest nihil desup edificari pt. de psbitero n̄ baptisato. c. miserāte. ⁊ c. veniens. Caracter aūt confirmatiōis nō pexigit de necessitate sed de congruo

Ulteri9 est sciēduz q septē sunt ordies. Prim9 ē ostiariatus. cui9 ē custodire locū pfectōis sacramētoz ab immundis. s. infidelib et excōicatis. Scds ē lectoratus. cui9 ē legere pphetias: ad istruēdū illos q̄ volūt credere Et iō sm Tho. pphetie q̄si pma rudimenta eis legenda pmittunt. Terci9 est exorcistaz. quorū est arcare demones p adiurationē ne dominent i corpe nōdum baptizato. Quartus est accolitorū. qz ē psentare materiā. vrceolū cū aq̄ ⁊ vino et lumen accēdere. Alij vo enumerant adhuc alios duos ordines. s. psalmistaz et cātorū. q̄ tñ sm Tho. in. iiij. di. xxiiij q. iiij. ar. ij. nō sunt ordies. nec sunt illa nomia ordinū sed officiorū. tamē inter ordies large acceptos pputant. Et isti vocant minores ordines q̄s pnt abbates bndicti pferre iclusiue vsq ad lectoratum. vt lxix. di. qm̄ videm9. vbi glo. dicit q possunt facere psalmistā ostiariū et lectorē: et hoc licet abbati in suo monasterio Exorcistaz vero aut accolitū facere nō licet. qz isti duo p solū episcopū fiūt. vt dicit ibidem in. c. non optz. Hec fuit snīa Hugonis ⁊ Laurentij. q̄s sequit Archi. ibidē. Idez

tenēt Raymūd⁹ ⁊ Goffred⁹ i sentētījs eoꝝ. de epō q̄ renūciauit epatui. Et pt abbas taliter ordiare supradictos: non solū in q̄ttuor tpib⁹: sed etiā diebꝰ dn̄icis: sȝ tm̄ i suo mōasterio: al's alteri faceret piudiciū. Istā aūt habet ptātē abbas nō solū ex ordie sȝ ex ptāte bn̄dictōis. vn̄ licȝ abbas n̄ ꝯsecratus manū imponere n̄ pt ordinato. vt in. c. qm̄ videmus. et. c. nō oportet. ⁊. c. cuȝ contingat. de eta. et qua. or. tamen manū benedictōis pt imponere. de supplēda negligentia platorū. c. i. scȝ recipiendo ꝓfessos. ⁊ sic nō potest ordinē ꝯferre nisi sit benedict⁹. De h̄ iam determinatū est de puilegijs. c. abbates. li. vi. et de collatōnibus ibidē. imo psalmistam et cantorē potest ordiare simplex sacerdos. vt. xxiij. di. vbi dicit̄. Psalmista ⁊ cantor pn̄t absq̧ scientia epi sola iussiōe pſbiteri officiū suscipe cantādi. dicēte sibi pſbitero. vide vt qd̄ ore cantes corde credas. ⁊ quod corde credis opibus approbes. Laurēti⁹ etiā. xcij. di. nō licȝ. exponit h̄ c. cum dicit̄ in eo officiū cātādi suscipe. i. suscepti officij executionē. Quod etiā probat Hosti. in summa de ordiatis ab epō q̄ renūciauit epatui circa pncipiū. Raymūdus vero in sūma codeȝ titulo notauit hoc intelligēdū de sacerdotibus curā hn̄tibꝰ: q̄ soli h̄ pn̄t. videt̄ tn̄ q᷑ cū nec alios ordines posset q̄s exeq̄ sine licentia ei⁹. ita nec aliq̄d specialitatis in psalmista hic introducatur. Sȝ Inno. Bernar. et Petrus de samprana dicūt h̄ posse quēlibet sacerdotē. Et hāc vltimā sentētiā approbat Archi. in pdicto c. psalmista. Vtꝝ aūt infigat̄ caracter aīe p hmōi ordinē dicit ibideȝ archidyaconus q᷑ nemo scit. et ideo pcutiēs talē nō incidit canonē. Quia vt dicit Vincētius. hic ordo nō est de principalibꝰ. nec dr̄ ordo ꝓpe sȝ large. ⁊ istam sentētiā tenēt theologi: q̄ dicūt psalmistatū cantoratū ⁊ epatū nō eē ordies. Credit tn̄ archidyacon⁹ vbi supra q᷑ pcutiens psalmistaȝ icidit canonē. nec sup eū seculare iudiciuȝ pt habere potestatē. ⁊ dicit q᷑ si obmittat̄ ordo iste ⁊ conferat̄ lectoratus ⁊ accolitatus nō est repetēd⁹. Hostiē. tamē. in. c. contingit. de etate et q̄litate ordi. dicit q᷑ sit repetendus. Hec de istis.

Deinde sequūtᷣ sacri ordines qui dicuntᷣ maiores. Primus ē subdyaconat⁹. ad quē ptinet oblatōes recipe ab offerentib⁹: ⁊ eas dyacono offerre. itē legere epl'am ⁊c̄. Scđs ē dyaconatus. ad quē ptinz hostias ordinare ī altari. similitᷣ legere euāgeliū. Terci⁹ ē p̄sbiteratus. ad quē ptinet ɔsecrare corpus christi ⁊ sanguinē. ⁊ hic est actus principal'. ali⁹ aūt ɔseq̄ns. s. soluere ⁊ ligare. p quē actū p̄pat corp⁹ christi mysticū. s. fideles christiāi vt sint apti ad corp⁹ christi ver. De ep̄atu autē an sit ordo est diuersitas inter theologos ⁊ iuristas. Nam theologi dicūt eum n̄ esse ordinē. Juriste ṽo ɔmuniter tenent ꝙ sit ordo. d̄ quo Joh. an. in nouella sixti notat pulcre circa phemium. Et hoc idez tenet doctor subtilis in. iiij. sentētiar. di. xxiiij ar. ij. In q̄libet autē ordīe caracter imprimitᷣ. cum eis per episcopuz porrigitᷣ liber cum forma ṽbor. accolito cū datᷣ candelabr. subdyacono cum datᷣ calix vacu⁹ cū alijs vasis q̄r vsus ē in ɔfectōe euchari stie Dyacono ⁊ presbitero qn̄ ep̄s iponit manū capiti. ⁊ hᵉ īpositio ɔfert gr̄e plēitudinē. Tho. tn̄ dic̄ di. xxiiij. q. v. ar. ij. ꝙ subdyacono imp̄mitᷣ caracter in datōe calicis tm̄. cuius actus p̄ncipalis est circa vasa tm̄ et n̄ circa ɔtēta vasis. Vn̄ nō p̄t tāgere corpus christi sine necessitate mag̃. Sed actus dyaconi nec ē sup vasa tm̄ nec sup ɔtēta ī vasis. q² ille ē act⁹ sacerdotis. sz ē sup corpus ɔtētū ī vase tm̄. Vn̄ ei⁹ ē dispēsare corp⁹ xp̄i ī patena. ⁊ sāguinē ī calice. iō ptās ei⁹ ad actū n̄ potuit exp̄mi p datione vasis tm̄: nec matie tm̄. sz exp̄mitᷣ p actū in h̄ ꝙ datᷣ sibi liber euangelior. ⁊ in hac datione imp̄mitᷣ caracter ꝓm Tho. vbi sup̄ dicens. ꝙ cōtactus iste instrumētor taliū ē de essentia sacri. q² d̄r. accipe hoc aut illud. Impositio autē manus non est de necessitate et substantia hui⁹ sacri. vt de sacramētis iterādis. c. vl. Et licet isti caracteres in essētia distinguantᷣ: tn̄ in fine vniuntᷣ. quia ad vltimū caracterē p̄sbiterat⁹. ꝓm Pe. i. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar. i. et Joh. parisiensᷣ. nō est credēdū ꝙ caracter vnius ordinis p̄supponat caracterē alteri⁹ ordinis. Nā vt dicit Tho. vbi sup̄. in p̄mitiua ecclesia aliqui ordinabantᷣ

ad p̄sbiteros. qui tñ ꝑus infe riores ordines nō acceperūt: ⁊ tñ poterāt q̄ inferiores. sed hodie statuit eccl'ia vt non ingerat se q̄s ad maiores q̄ ꝑus in minoribꝫ officiis se ñ hūiliauit. ideo hoc est de ꝯgruitate ⁊ nō ꝺ necessitate. Et nota ꝯm Tho. i. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar. ij. ꝙ ep̄us ꝑmo ꝑpat ordinādos ꝑ tria. scꝫ ꝑ bñdictionē ꝑ quā diuinis officiis mācipant. ꝑ manus impositōnē: ꝑ quam dat plenitudo ḡtie: ꝑ quaꝫ ad magna sunt idonei. ⁊ solis dyaconis et p̄sbiteris fit manus impositio. tercio ꝑ vnctōnem ad aliquod sacramentū tangendū: quod fit solis sacerdotibꝰ qui propriis manibus tangunt corpꝰ christi. Unde etiā calix et patena vnguntur.

De accidētibus huius sacramenti.

Et autē sciendū ꝙ illa dicuntur accidētalia sacri q̄ reqrunt de ꝯgruitate ⁊ non de necessitate sacramēti. Congruū est ergo ꝑmū vt nō ordinet q̄s ad sacros ordines nisi habeat etatē legitimā. Etas aūt ꝑ subdyacono est. xx. annorū. ꝑ p̄sbytero. xxv. ⁊ ponitur in clementina. de etate et q̄litate p̄ficiendoꝝ. c. generalem. Et vt notat Joh. an. i. c. et tui. de p̄bendis. li. vi. i glo. iiij. nō est opus seruare intersticia longa temporū in ordinibus suscipiēdis sicut priꝰ. vnde habens etatē legitimaꝫ laicus i carnispriuio p̄t cantare missam i sacerdotio ꝯstitutus in festo pasce. Si tñ q̄s i minori etate recipit h̄ sacramtū: tenet. sꝫ peccat ⁊ debꝫ suspendi ab executōne ipiꝰ. ⁊ ordinator a collatōne ordinū. ⁊ cū h̄ p̄t ꝯpelli vt sibi ꝓuideat de aliq̄ bñficio. de tempo. or. c. vel nō est. Hoc enim ꝙ q̄s impfectis annis discretōis recipiat sacramentū ordinis. licet ꝯm Thomā sit ꝓpter honestatē sacramenti institutū. ita vt iam sit ex necessitate p̄cepti: non tamē est ex necessitate sacramēti. Unde si ordo sacer confert puero carēti vsu ratōnis: tenet quantū ex vi sacramenti. Dicit tñ Tho. ꝙ i illis sacramētis vbi actꝰ suscipientis requirit: ibi vsus ratōnis ē de necessitate sacramēti. sicut in penitētia et matrimonio. Sed in quibus actꝰ suscipientis non requiritur ꝑ:

vsus etiā rōis nō est de neces sitate sacramēti sicut ē in ordi ne sacro. vbi solū spūal' ptās dat. ꝛ ideo vsus rōnis nō req̄ritur Sciendū ꝙ licȝ laic⁹ ignarus nihil sciēs de lr̄a or/dinem posset sacrum suscipe q̄ntū est ex vi sacramēti. pec/cat tamē ḡuiter ep̄us ꝯferens tali ordinē sacrū. Nam dicit Tho. ꝙ tenet ordinand⁹ scire quod ptinet ad eius officiuȝ ꝑm magis et min⁹. vn̄ sacerdos religiosus exq̄ recipit ptātez tm̄ sup corpus christi veruȝ ꝯsecrādi. ideo sufficit ꝙ soluȝ sciat illa que requirūt ad con secrationē corpis christi. Curatus aūt vt pleban⁹ tenetur plus scire. q2 pmonet sup cor pus christi mysticū: qd est ec clesia. Vn̄ debȝ scire ea q̄ spe ctāt ad ppl'm. Ad ep̄m vo p/tinet scire etiā difficiles q̄stio nes sacre scp̄ture. Qd ḡ dr ꝙ de suba sacri ordis sūt eloq̄a diuīa. vt dr. xxxviij. di. Oēs psallētes. exponēdū ē non de suba ordis sȝ de suba executi onis. q2 scȝ tal' exeq̄ nō pt sa/crū ordinē nisi sciat illud qd ad illū ordinez spectat exeq̄n dū. Itē licȝ sex tp̄a āni sūt deputata ad ꝯferēdū ordīes: tn̄ h nō ē de suba ꝑm Ray. et hoc expssum est de tēpo. or. Sane. Congruū tn̄ valde ē vt nō aliis nisi p̄dictis sex tpi bus ꝯferant. s. q̄ttuor tempo ribus singulis. sabbato sitiē tes: ꝛ sabbato pasce. vt dicit dist. lxxv. c. vlti. Potest tamē ep̄us ꝯferre minores ordines diebus dn̄icis: sed nō multis. ne videat generalē ordīatōez facere. vt de tempo. or. de eo. Ideo autez sabbato ꝯferunt sacri ordines. quia sabbatū si gnificat requiē. per qd signi/ficat ꝙ qui ordinat ad sacros ordines irreuocabiliter tran/sit de labore in requiez. puta de labore seculariū negocio/rum ad requiē: ad vacandum spiritualib9. vt dicit. lxxxviij dist. fornicari. Possunt etiaȝ ꝯferri ordines sacri in die do minico mane. ita tamē ꝙ or/dinandus ꝛ ordinator conti nuēt ieiuniū p̄cedentis sabba ti. q2 tūc mane dn̄ice diei tra hitur ad sabbatuȝ ppter cōti nuationē ieiunij. sed h non fa ciat ep̄s sine necessitate. vt si forte infirmaret sabbato pōt differre in crastinū. Et intelli ge de vno ꝛ eodem ordine nō de diuersis. Nam null⁹ debȝ suscipe duos ordines. vel mi/norem ꝛ vnum sacrū in eisdē

q̃ttuor tp̃ibus. Pena aũt or/dinatorũ extra dicta tp̃a ẽ sus pẽsio ab executiõe illi⁹ ordĩs quẽ suscepit. vt de tẽpo. or. c. ij. Potest tñ cũ eis dispensari vt mistrẽt imposita eis peni/tẽtia. vt in. c. Consultatõi. ibidem. Ordinator vero deb3 priuari autoritate ordinandi. vt ibidem patet.

De cautel' hic obseruãdis

T primo e caueat ep̃us ne ordinet alienũ clericũ vl' laicũ. vt de tẽpo. ordi. c. nul/lus. li. vi. Quod si fecerit per annũ a collatõne ordinũ ẽ sus pendendus. Et interim clerici sui absq3 licentia sua a vicinis ep̃is possunt ordinari. vt patet de tẽpo. ordi. li. vi. Clerici vero qui sine ꝓprij ep̃i li/centia ordinant' ab executiõe ordinũ suspendant'. tñ ep̃us p̃t cum eis dispensare. ix. q. ij. lugduneñ. de tempo. ordi. ꝙ translationẽ. Secundo caueat ep̃us ne ordinet aliquẽ ad sacros ordĩes sine titulo. al's solus ei ꝓuidere tenebitur de bñficio. Tercio caueat ne or/dinet ꝑ symoniã. vt de symonia. ꝑ totũ. nec solus ep̃s sed etiam notarius nõ deb3 for/matas vẽdere. de symonia. c. i. Quarto caueat ordinãdus ne recipiat ordinẽ aliquez ab episcopo quem scit symonia/ce in ordine susceptũ: siue sit occultũ siue manifestũ. q2 nõ recipit executionẽ: 7 indiget dispẽsatione. i. q. i. si q̃ a symo niacis. Dicit tamẽ Tho. ij. ij. q. viij. ꝙ si ess3 symoniac⁹ alia ex causa posset ab eo recipe or dines dũmodo sit occultũ. q2 talis ep̃us nõ est suspẽsus ad alios sed ad se tm̃. Quinto caueat ordinãdus ne tẽpore ordinatõis sit ĩ peccato mor/tali. nam mortaliter peccar3. dist. xl. multi. Et idem sctũs Tho. in. iiij. di. xxiiij. Nec ta lis potest vti ordine sic susce/pto ꝺm ip̃3. q2 facit ꝯ ꝑceptũ illud Deut. xvi. Juste qd iustũ est exequaris. Unde talis quotiẽs talẽ actũ exercet semꝑ peccat mortaliter. Dicit tñ Tho. ibidẽ. ꝙ subdit⁹ hmõi ordinati in pctõ mortali tenetur ab eo recipe sacramentu3 si est occultũ. et hoc q̃diu toleratur ab ecclesia Tñ dic idẽ Nõ est tutũ talẽ ad aliquem actũ sui ordinis exequendu3 inducere durante ꝯscientia ꝙ iste sit in pctõ mortali. quã tñ deponere poss3. q2 ĩ instãti hõ

52

posset a diuīa grā emendari. Sexto caueat cleric⁹ ne ordinet͛ sine examīe. al's dicit͛ furtiue ordinatus: ꝭm Hosti. vt lxiiij. di. extra ꝯscientiā. nec ꝓsunt ei formatorie. si tñ est dignus ⁊ notus nihil obest. qꝛ tales nō sunt examinādi. Archi. xxiiij. di. c. null⁹. Sꝫ si ē indign⁹ deponi debꝫ. de corpore viciatis. exposuisti. Si etiā sit ignot⁹ ꝗuis dign⁹ deponi debꝫ. xxiiij. di. c. vlti. et m̄lto forti⁹ si ē indign⁹. l. dis. ex penitētibꝫ. Debꝫ etiā ꝯfiteri publice epō suo crimīa seu notoria impedimēta iur͛ vel facti. vt ibidē dꝛ. Si aūt subticet talia: etiā post penitētiaꝫ impediūt executōnē. Nec etiam suscipiat aliquē ordinem suꝑiorē obmisso inferiori. qꝛ h̄ ē ꝑ saltū ꝓmoueri. Et talis dꝫ deponi si h̄ faceret ex malicia. sec⁹ si ex igr͛ātia vl' negligētia. dist. xlviij. sic olim. Ex dispensatōe tñ epi ad obmissum ordinē p̄t ꝓmoueri. sꝫ in suscepto ꝓ⁹ n̄ mīstrabit. Dat͛ aūt grā ḡtū faciēs in h̄ sacr̄o. q̄ necessaria ē n̄ solū ad digne suscipiēdū sacr̄m. sꝫ etiā ad digne mīstrādū ꝭm Tho. et Petrū in. iiij. di. xxiiij.

De sacramēto m̄rimonij

Propter fornicatiōem habeat q̄sqꝫ vxoreꝫ suā. i. ad Chori. vij. et. xxxij. q. ij. ca. his ita. Licꝫ m̄rimoniū in statu innocētie sit institutū in officiū nature. h̄ est in ꝓpagatōeꝫ et multiplicatōeꝫ ꝓlis ad dei cultū. qꝛ tñ natura lapsa viciata est ex origīali peccato. adeo vt falcē ꝓꝑam ī messem nō vereat͛ mittere alienam. q̄rens indifferēter quācūqꝫ feminā cū qua fornicationis expleat peccatū. Jō magnus doctor gentiū p̄dicator ⁊ rector ꝓuidens de remedio: dicit vt ꝓpter fornicatiōꝫ euitandā vnusq̄sqꝫ habeat vxorem suā. ꝑ qđ damnat pctm̄ fornicatōis ⁊ cōmendat statū matrimonij cōiugalis. In q̄bus ꝟbis primo apl's suadet vitare fornicatōnē. ibi. ꝓpter fornicationē. secundo consuluit remedij adhibitiōeꝫ. quia habeat vxorem suā. Per primū damnat͛ error illoruꝫ qui dicunt simplicē fornicatōem non esse peccatū. allegātes sīctos patres. scꝫ Abraam Jacob Dauid et alios qui habebant concubinas. nec tamē illa fornicatio imputata est ad.

peccatũ. Quibus respondet ſm Thomã in. iiij. ſententiaꝝ diſt. xxxiij. q. iiij. quia quelibet fornicatio extra mrimonium que tollit debitã ordinationẽ parẽtis ad ꝓlem. quã natura ex cõcubitu intendit eſt peccatũ. ideo ſm ipm ſine dubio ſimplex fornicatio eſt peccatũ mortale. etiã ſi lex ſcpta nõ eſſet: quod eſt multũ notabile. Ubicũqꝫ autẽ legimꝰ aliquos patres habuiſſe ↄcubinas illud fuit ꝑ ſpeciali diſpẽſatõe ſpũſancti: ⁊ ad deſignãdum aliqd. Hoc enim ꝙ filij iacob ex liberis et ancillis fuerũt heredes deſignat ꝙ chriſto in baptiſmo naſcunt filij ⁊ heredes per bonos et malos miniſtros. Sic etiã alia oĩa in predictis patribus ad myſteriũ pertinẽt. vt habet latiꝰ xxxij. q. iiij. c. i. ij. ⁊ iiij. De quo cui placet ſufficiẽter informari videat notata mea ſup. vi. precepto. ſcꝫ Nõ mechaberis. Per ſecundũ dãnat bigamia cum dicit. habeat vxorẽ ſuã. ⁊ ſic vnam tm̃: non plures ſimul. Unde ſaluator repetens illud Genes. ij. Erunt duo in carne vna Matth. xix. dicit. Itaqꝫ iam non ſunt duo ſed vna caro.

De ſpõſalibus hic primo agitur.

Circa iſtud ſacrm̃ ꝑmo videndũ ẽ de ſubſtãtialibꝫ. ſcdo de accidentalibꝫ. tercio ꝺ cautelis Quãtũ ad ꝑmũ ſciẽdũ ꝙ qdã ſũt accidẽtalia mrimonij. ſ. ſponſalia. ⁊ iõ de ipis ꝑmo videndũ ẽ. ſcdo qd ſit matrimoniũ. tercio q̃ reqruntur ad matrimoniũ. quarto q̃ impediunt ipm. Quãtũ ad primũ ſponſalia ſm Frãciſcũ ꝺ ſarabellis ſup rubrica de ſpõſalibꝫ ſic diffiniuntur. ſunt futuraꝝ nuptiaꝝ ſeu mrimonij ꝓmiſſio. Et diffinitõ illa trahitur ex canone. xxx. q. v. noſtrates. Dicũt a ſpõdeo des. qꝛ vt dicit Caſpar de caldarijs. ꝙ olim ſponſus ⁊ ſpõſa mittebant cautõnes qbꝫ ſpõdebant ſe in iura matrimonij ↄſentire. ⁊ fideiuſſores dabãt qbus id ſe obſeruaturos obligabant. Qñqꝫ etiã ſpõſalia dicũt matrimoniũ. ſed tũc debent intelligi ſi ſunt ſponſalia de p̃ſenti. Et fiũt ſponſalia q̃ttuor modis. Primo nuda ꝓmiſſiõe. vt cũ dicit. promitto te ducere in vxorẽ. Secundo datis arris ſpõſalicijs. vt

pecunie vl' alterius rei. Tercio anuli subarratõne. Quarto interueniẽte iuramẽto. vt cũ alter alteri iurat dicẽs. Juro q̃ te in vxorẽ ducere volo. Quomodocũq; ergo quis istoꝝ quatuor modoꝝ pmittit ducere aliquã ⁊ postea nõ curat: peccat mortalit' nisi legitimũ impedimentũ iteruenia t. Sciendũ tñ q̃ si spõsi sibiinuicez displicent et dissentiũt si spõsalia nõ fuerint iurata pñt se mutuo absoluere. vñ notant doctores in. c. pterea. de spõsalibus. vbi inter ceteros Jacobus de alberga notat q̃ qñ eccl'ia videt q̃ sponsi sibiinuicem displicẽt deb; dissikare. i. nõ deb; cogere spõsum ⁊ spõsam ad pficiendũ mrimoniũ pp ter malũ qd posset inde puenire. s. vxoricidiũ vl' mutua adulteria ptrahẽtiũ. Et hoc placet Caspar. Si autẽ tm̃ alter dissentit: dicit goffred⁹ q̃ exquo alter dissentit: dissentiens pcise compellit' donec i eodem statu pmanet. sed si cũ alio cõtraxerit p verba de psẽti cessabit coactio. Idez vult Innocenti⁹ ti. de sponsalib⁹. An autẽ sponsalia iurata pñt mutuo partiũ dissensu dissolui: licz antiqui doctores dubitant de hoc. moderni vero expedierũt istũ casuz. Uñ Uincenti⁹ in ca. pterea. de spõsalibus. ponit distinguẽdo an iuramentũ dirigat' in deũ an in hoĩem. Prio casu nullus põt absoluere nisi de⁹. Scdo casu hõ cui iurat' põt absoluere Tũc aũt dirigit' in deum ẜm Jo. an. qñ is q̃ iurat mag' intẽdit placere deo q̃ȝ homib⁹. siue sit in faciendo aliq̃d meritoriũ: siue in abstinẽdo ab aliquo illicito. Exemplu; pmi. iuraui abbati intrare monasteriũ. hoc enĩ tm̃ deũ pcernit: nõ abbatem. vnde abbas nõ põt me absoluere a iuramto. Similiter iuraui nõ occidere hominẽ ⁊c. Ad hoĩez aũt tũc dirigitur. si iuraui tibi scribere libꝝ. ab hoc enĩ tu potes me absoluere. q2 te solũ pcernit hoc opus. Licet enĩ omne iuramentũ cõcernat deũ pncipaliter: q2 p religionẽ pmittit'. tamẽ q2 pcernit cõmodũ ei⁹ cui iuratur pt ab eo dimitti. de iure iurãdo. c. i. Idẽ etiã ten; Caspar dicens. q̃ sponsalia etia; iurata mutuo dissensu tolluntur. quia sublata obligatione sublatu; est iuramentũ. sicut dicit' d statuto ⁊ iurato. et notat' de pbẽdis. dilecto. Facit

ꝑ d ħ regula. qđ fauore.li. vi. Et notaṫ.xxxi.q.iij.c.i.ĩ glo. penultima. vbi dicit ꝙ parẽtes sicut possunt frãgere spõsalia filiorũ. sic et iuramẽta remittere Cõcludo ergo ⁊ dico ẜm Frãciscũ de sarabell' ꝙ si aliq̈s iurat spõse eius intuitu p̄t spõsa ip̄m absoluere. secus si intuitu dei seu ob pietatem vt cũ spõsus esset diues ⁊ spõsa pauꝑrima. Tamẽ dic̃ Frãciscus ꝙ etiã in ħ casu p̄t cuꝫ sponsa absoluere. q̃ licꝫ iurauit intuitu dei. tñ ex q̃ ꝯmodũ ꝯcernit sponsam. ip̄a p̄t remittere p̄dicta. ⁊ sic generaliṫ obseruaṫ. nam eccl'ia se ñ ĩtromittit de spõsalibꝫ de futuro. nec ad instantiã alteri⁹ partis Ambobꝫ ergo dissentiẽtibus etiã si iurassent mutuo se p̄nt absoluere. Et nota ꝙ etas seu tp̄s ꝯtrahendi sponsalia vtrobiqꝫ est septenniuꝫ. vnde sponsatio que fit in quinqꝫ vl' sex annis nulla ẽ. vt de despõsatõe impuberꝝ. litteras. Naꝫ ex talibꝫ sponsalibꝫ inducitur publice honestatis iusticia. Est aũt publica honestas ẜm Franciscum in. c. iuuenis. de sponsalibꝫ: impedimentũ qđ nec ex consanguinitate nec ex affinitate ꝓcedit: sed ex q̃daꝫ honestate que ĩ matrimonijs considerãda est. vt ille q̇ pri⁹ contraxit sponsalia cuꝫ aliq̃: ip̄a mortua non ducat aliq̃m consanguineã ip̄ius infra q̃rtum gradum. vt in ca. ad audientiã. vt de sponsalibꝫ. ca. i. li. vi. Ratio autẽ hui⁹ ꝯstitutionis est quia exꝑientia docuit graues rixas ⁊ inimicicias inter cõsanguineos oriri: quãdo vni desponsatã aliq̈s de consanguinitate spõsi procurat habere. Sil'r qñ q̈s cõsanguineã sponse sue ip̄a mortua cum qua nõduꝫ ꝑfecerat matrimoniũ vult ducere nõ est honestũ. cum ꝑ hoc quasi duo consanguinei videnṫ vni mľieri copulari. qđ honestas ꝓhibet. Veruntamẽ ius cõmune est ꝙ si quis desponsat puellam ante septẽ annos. si ĩterim ip̄e moriṫ potest eã frater suus ducere. Sil'r si morereṫ illa puella añ septimũ annum vir duceret ei⁹ sororem aut matrẽ Et hoc totũ habes de despõsatõe impuberꝝ. l'ras Sunt autẽ octo casus in q̈bꝫ soluunṫ spõsalia. Primus si alter sponsorꝝ post despõsatõnem transeat ad religionẽ. qđ etiã potest facere ꝯtracto matrimonio añ copulã carnalẽ.

tunc enim mulier potest alteri nubere q̄si post mortē viri. q2 r̄ligio ē q̄dā mors. ſm thomā. in. iiij. di. xxvij. q. iij. Secūdus qñ spōsus se absentat p lōgū tps. spōsa cū alio pōt ꝯbere. Terci⁹ si alter eoꝝ incurrat lepram vel paralisim. Quartus si supueniret affinitas. vl' quia sponsus ꝯgnouit ꝯsanguineā sponse. Quintus si mutuo se absoluūt. Sext⁹ si alter eoꝝ fuerit medio tempore fornicatus. q2 tunc redditur alteri suspectus de fide postea seruanda. Septim⁹ si spōsus cū alia ꝯhit p v̄ba de p̄senti vel etiā de futuro cum copula carnali. Si tñ ꝯhit cū prima sine iuramēto. cū secūda cū iuramēto deb3 adherere p̄me: ⁊ penitere de piurio. Octauus qñ q̄s impubes ꝯ pxit sponsalia: ⁊ venit ad etatē adultā: ⁊ petit absolui a vinculo sponsaliū. ⁊ sibi dari licentiā nubendi. In oib9 aūt istis casib9 debēt spōsalia autoritate eccl'ie absolui p̄terq̄ in primo quinto et sexto. in q̄b9 soluunt' ipo iure. Addit etiā nonum casum Hosti. s. si fama ē q̄ inter eos ē canonicū impedimentū.

De diffinitōe matrimonij

Consequēter de mr̄imonio sciendū q̄ ip̄m sic diffinitur. Matrimoniū est viri ⁊ ml'ieris cōiunctio indiuiduam ꝯsuetudinē vite retinens. Ista diffinitio tradit'. xxvij. q. ij. c. i. Per h̄ q̄d d2 viri ⁊ ml'ieris excludit' vir cū viro. vl' mulier cū ml'iere. vl' vni⁹ viri cū multis mulierib9. q2 tal' ꝯiunctio nō causat mr̄imoniū sed peccatū. Dicit' etiā ꝯiūctio. s. amoris ⁊ mr̄imonialis. Dicit' etiā indiuiduā vite ꝯsuetudinem retinens. quod est tm̄ dicere q̄ neuter eoꝝ absq3 alterius ꝯsensu potest continētiā ꝓfiteri vl' orōi vacare n̄c se alteri copulare. sed sibi inuicem seruare fidē ⁊ debiti redditionem mutuā. Sil'r debent eis mutuo de necessitatib9 ꝓuidere ⁊ subuenire inuicē. Et h̄ intelligendū est totū de mr̄imonio copula carnali ꝯsūmato. q2 non cōsūmatū tali copula p̄t separi p ingressu3 religiōis vt de sponsalib9. cōmissum. Intelligit' etia3 h̄ de mr̄imonio fideliū. quia matrimoniū infideliū potest separi altero trāseunte ad fidē. Ratio autē beati Tho. in. iiij. dist. xxiiij.

q.i. Quare cõiunctio mr̄imonij est insepabilis vsq3 ad mortem inter homies et non inter alia aĩalia. est hec. Quia aliorum animaliũ filij possunt sibi victũ statim habere. vel saltem ad eorũ sustẽtationẽ vnũ sufficit. sicut est d vacca equa asina et similibus. et ideo ibi nõ est certa cõiũctio certi masculi ad certã feminã. nec etiã necessaria diuturna ↄiunctõ. eo q femina in eis sufficit ad educandũ fetũ sine masculo. In his autẽ quorum filij indigent vtriusq3. s. tam pr̄is q̄3 matris sustentatõe aliud est. Silr vbi inuenit aliq determinatio quantũ ad tpus sustentatõis et educatõis sicut ĩ auibus. vñ passeres turtures et colũbe habẽt determĩatas feminas. qr habẽt educare pullos et alter eorum non sufficeret ad q̄rendũ victũ cũ et se eq̄lit nutrire debeant. Non aũt sic est in hominibus vbi filius indiget cura parentũ ad magnum tempus. Et g matrimonialis ↄiũctio inter solos hoĩes dicitur indiuisibil' fm totã vitã alterius ↄiugis Oportz ei filiũ generari: educari: nutriri et doceri: et sibi de necessarijs vite a pentibus puideri. Eo q iuxta apl'm. opt3 patres filijs thesaurisare. ij. ad Chori. xij. Ista autẽ req̄rũt magnũ tps Et q̄ ad hoc dicit Lyra sup Mattheũ. xix. c. q mr̄imonium nõ solũ est de iure diuino sed etiã de iure naturali. qr h natura dictat q vir et mulier cohabitent simul per totã vitam ad educandũ et pmouendum prolez vsq3 ad perfectũ statum virtutis. Dicit autez matrimonium potius q̄3 patrimoniũ. qr maxima onera sũt in matre q̄3 ĩ viro. Et dicit a matre q̄si matris muniuz. qr munit a matre: et dat mlieribus esse matres. Et qr etiã finis pncipalis mr̄imonij ẽ bonũ plis. in cuius pcuratiõe mr̄ magis laborat. et iõ ab ipa denomĩat. Fuit aũt mr̄imoniũ institutũ a deo in statu innocentie. vt dr de voto. c. i. li. vi. Et h p illa vba. hoc nũc os ex ossibus meis. q̄ vba adã spũ sancto illustratus dixit Gen. ij in fi. et. xxvij. q. ij. lex diuina. Et p hoc r̄probat illa opinio q̄ dicit q mr̄imoniũ sit institutuz a deo illis verbis. Crescite et mltiplicamĩ. quod videtur incõueniẽs. cum etiam illa verba prius dixerat deus nõ solũ ad hoĩes: sed etiaz ad

bestias. Gen. i. Et quamuis ma/
trimonium etiam sit institutum tpe
moysi et tempe christi. hoc fuit tamen
diuersis respectibus. Nam vt di
cit Tho. di. xxvi. in. iiij. secundum quod
ordinatur ad generatonem prolis
que erat necessaria etiam ante pctm
institutum est a deo in statu ino
centie. in hoc quod deus formauit
mulierem in adiutorium viri. Et
hoc modo dicitur in officium fu/
isse institutum. Sed quantum est
in remedium peccati fuit institu
tum post peccatum tpe legis natu
re. Secundum autem determinatio
nem psonarum habuit instituti
onem in lege moysi. vbi non nisi
de certis tribubus copulaban
tur. sed secundum quod represent at coniun/
ctionem christi et ecclesie sic ha/
buit institutonem in lege noua
Et secundum hoc dicitur sacramentum noue
legis. Et ex hoc habetur quod due prin
cipales sunt cause institutois
matrimonij. s. educatio prolis ad
cultum diuinum: et vitatio fornica
tionis causa. Alie sunt multe cau
se minus principales. s. pulcri/
tudo vxoris. diuitie. reformatio
tio pacis. Et propter istas causas
si etiam ducatur vxor seruatis ver/
bis de psenti tenet matrimonium.

Sciendum autem ex quo vt dici
tur. vij. ethicorum. in actu carna/
li priuatur homo magno bono.

scilicet vsu rationis. Quia vt dicit phs
talis actus furatur intellectum sapien
tis. Et vt dicit Aug. xvi. li. de
trini. ipsa voluptas carnalis que
maior in voluptatibus carnali
bus nequit inueniri momento ipso
tpis quo ad eius peruenitur extre/
mum: pene omnis acies et vis rationis
obruitur. Nullus autem secundum rectam
rationem debet se obligare ad
aliquod in quo tantum malum patitur.
nisi sit aliquod bonum recompensans
istud damnum. Unde a sanctis pa
tribus ponuntur excusantia illum
actum tam danosum. scilicet bo/
num fidei: prolis et sacramenti.
Fides hic sumpta est fideli/
tas siue iusticia ad actum ad
quem obligat se. s. vt ille non que/
rat aliam. nec econuerso. Similiter bo
num prolis obligat quem ad cultum di
uinum. s. vt religiose. i. sancte et de
uote educatur. Bonum autem sacra
menti est illa indissolubilitas
inter virum et mulierem. et signat
indissolubilitatem coniunctonis
christi et ecclesie. Et hoc est bo
num intrinsecum matrimonij. quia
pfectio prima est formalis. pri/
ma autem duo bona. s. fides et p
les sunt bona extrinseca matrimo
nij. Ex his patet quod ex quo vt di
ctum est: sacramentum est bonum
excusans istum actum. videtur quod
actus iste matrimonialis non so

lum est bonus. sz etiaz sctūs. quā sanctitatē habz ex indiui sibilitate ꝯiūctōis. ſm quā si gnificat ꝯiūctōez christi ⁊ ec clesie. Ita etiā dic̄ tho. ī dist. xxxi. ī q̄rto. q. iiij. Ex q̄bꝫ oi bus infert̄ ſm Bonauē. ibidē scđo ꝑncipali. q. ij. ꝙ q̄ coit cā fornicatōis vitāde ī vxore. ne scz vxor fornicet̄. sic reddēdo đbitū nullo mō peccat. sz ma gis meret̄. qꝛ exercet opꝰ iusti cie ꝟ ē fidei ad quā tenet̄. ⁊ iō oīs culpa excusat̄. Si ꝟo co it causa fornicatōis vitāde in seipo. s. ne ipe solꝰ fornicet̄. ī ꝟ peccat venialr̄. ⁊ ꝟ si n̄ pulsat̄ a carne. Nam ex quo nō p̄t ꝓ creare plem. nec ꝑpt̄ eā ꝓcreā dū coit. nec cōpellit̄ ab vxore ad reddendū debitū. aliq̄ sup fluitas est ibi. ⁊ iō peccat sz ve nialiter. imo dici p̄t ſm Pe. đ tha. in. iiij. di. xxx. q. iiij. ꝑn cipali. q. ij. ar. i. ꝙ q̄rens dele ctationē in ꝯiuge sistendo tm̄ intra fines mr̄imonij. s. qn̄ cū altera mlr̄e id non facerz ve niale est peccatū. licz etiā fiat causa explēde libidīs. Sz si q̄rat delectatōez ī ea n̄ vt ī cō iuge: sz vt in alia mlr̄e q̄cūqꝫ tūc est pctm̄ mortale. ꝟ ē ꝯtra hugonē. xxxi. q. i. Quō. vbi dicit vsum matrimonij n̄ pos se impleri sine pctō saltē veni ali. qꝛ p̄t etiā eē mr̄imoniū cū fit bono ītuitu sic̄ fuisset ī sta tu innocentie ſm Frācīscū in rubrica de spōsalibꝫ. ꝟ idē in uuit Jo. an. ī glo. sup. c. alma de sen. ex. li. vi. sup ꝟbo sacra mentis. vbi dicit ꝙ dat̄ gr̄a ꝑ istud sacramētū. sz nō sic̄ per alia sacr̄a. Cōfert̄ aūt in hoc sacramēto gr̄a adiuuās ad il la oꝑa que in mr̄imonio req̄ runt̄. Rō ſm tho. in. iiij. dist. xxvi. q. iiij. Quia vbicūqꝫ di uinitus dat̄ facultas aliq̄d fa ciendi dant̄ etiā auxilia sine q̄ bus nō p̄t ꝯuenieter vti illa fa cultate. sed in mr̄imonio dat̄ diuinitus facultas vtēdi vxo re. et ꝑ ꝯseq̄ns datur gr̄a qua idem ꝯuenienter fieri possit. Hec sctūs tho. Et ꝑ ꝟ r̄pro batur glo. i. q. i. Quicq̄d. Eti am dic̄ doctor subtilis ꝙ effe ctus istiꝰ sacr̄i sunt due gr̄e ī aīabus ꝯhentiuz: ⁊ ꝟ nisi sit obex mortalis pcti. Eteni nō sufficit ad gr̄am ꝑcipiendam ꝙ cōtrahēs nō sit fictus r̄spe ctu sacramenti. i. ꝙ nō ficte re cipe intendit: sz oꝑtet ꝙ ꝑus penituerit. qꝛ illō sacr̄m n̄ dat penitentiā. Est ergo vnꝰ ⁊ to talis effectus istiꝰ sacramēti. scilicz gratiosa coitio aīoruz.

Hec doctor subtil'. pro isto dicto est.c.vnicū de sacra vn/ctōe Ulteri⁹ ē sciendū ꝺ il lis que requirunt ad mrīmonium vt sit veꝝ. Pmo reqꝛit etas debita ꝑsonaꝝ ꝯhentiū. Nā vir debꝫ esse.xiiij.ānoꝝ. ꝛ femīa.xij.annoꝝ.vn̄ sic spō salia infra septimū annū non tenent.sic mrīmoniū etiā non tenet infra.xiiij. annū. Quan tūcūqꝫ enī fuerit mrīmoniuꝫ de ꝟbo ꝺ ꝑsenti infra.xiiij.an num.nihilomin⁹ nō est aliud nisi sponsalia de futuro vsqꝫ ad.xiiij.annū. Et ista pn̄t rū pi postq̄ꝫ spōsi vl' alter illoꝝū venerit ad debitā etatē. Se/cūdo reqꝛit ꝯsensus mutuus ꝯhentiū ꝑsonaꝝ ꝑ ꝟba de p̄/senti. Cōsēsus aūt ille ꝑm bo nauen.in.iiij.di.xxviij.dꝫ esse in mutuā corꝑis ptātē. Uer ba aūt de pn̄ti sūt ista ex ꝑte viri. Accipio ego te ī meā vx orē. Uerba aūt mlier; sūt ista Ego te accipio ī meū virum. Et sunt ista verba necessaria qꝛ sacr̄m est res sensibil'.ꝛ iō ī eo reqꝛit signū exꝑssiuū. q̄ ex ꝑssio ꝯueniēti⁹ fit ꝑ ꝟba ꝺ ꝑ/senti.vn̄ ꝛ iste cōsensus pt bn̄ ꝑ alia ꝟba expediri vl' exꝑmi inter homines vsitata q̄ istis eq̄pollent dicēdo. Consentio in te tanq̄ꝫ in vxorē. Silr̄ si ꝯ cessit interrogatio inter aliq̄s de ꝯhēdo. Si alter eoꝝ dicat volo te de cetero hr̄e in vxo/rē. Et illa rn̄det. Et ego te vo lo habere in viꝝ. Ul' volo ꝙ tu sis vxor mea. ꝛ illa.ꝛ ego habeo te ꝑ viro. In omnib⁹ talibꝫ ꝯtrahit matrimoniuꝫ. Sꝫ si diceres .volo te accipe in vxorē. vl' volo ī te ꝯsentire tāq̄ꝫ ī vxorē nō esset mrīmoni um. Silr̄ si dicat vir.ꝑmitto ꝙ te nō dimittā ꝑ meliori vel ꝑ peiori.etiā iudicandū est ꝑ matrimonio. Itē si post datā fidem dicāt aliq̄.bibam⁹ noīe mrīmonij ꝛ osculemur nos. wilhelm⁹ dicit ꝙ nō est mrī/moniū nisi vellēt ꝑ h̄ recedere a sponsalibꝫ et ꝯhere de pn̄ti. qꝛ illud dictū significat futu rū matrimoniū.sed si diceres. bibamus ꝑ matrimonio ꝯ/cto esset mrīmoniū. Frācisc⁹ tn̄ dicit.ꝙ illa ꝟba bibam⁹ no mīe mrīmonij sunt ꝯfessio ve ri matrimonij. et ḡest mrīmo niū. In omnibꝫ aūt istis vbi ꝟba dubia sunt. recurrenduꝫ est ad intentionē ꝯhentiuꝫ:ꝛ ad ꝯmunē verboꝝ vulgariū intelligentiā.vnde credo ꝙ ꝑ illa ꝟba sponsi iterrogati. scꝫ in polonia dicēdo. N. placet

tibi bre Ri vxorē. illo respō dente: placet. et mlier interrogata rūdeat silr. cōtrahat verū matrimoniū. ar. c. ex lris. de sponsalib. Nam p illa verba omnes in polonia intelligunt cōtrahi mrimoniū. Ergo si sic vicini cōmuniter intelligunt debēt etiā cōtrahentib illa verba facere eundē sensū. Nā vt dicūt doctores i. c. ex lris. de sponsalib. in talib recurrendū est ad intellectū vicinorū. Hoc approbat Frācisc⁹ ibidez. Et dicit Hostiē. q̄ q̄uis alter nō intellexit ad lraz vl linguā: si tñ intellexit affectū vl sensum nutu vl signo sufficit. Et nō refert an nutu vl lingua intelligat. ar. d trāslatōe. inter corpalia. xliij. dis. si rector. Unde si spōsus dat anulū dicendo in theutonico p verba de pñti. et spōsa polona recipit anulū: annuēdo dicit cōsentire. in dicto ca. ex lris. Dicit etiā Franciscus d sarabellis in. c. ex parte. de spōsalibus q̄ si dicat vir. pmitto q̄ te ducam i vxorē. et de cetero tenebo te vt vxorē. Si talis contrahit cū alia p verba d p̄senti adherebit scdē: ppt verba illa ducā te. q̄ sunt de futuro. q̄ etiā verba restringunt p se- q̄ntia. cuz dixit. tenebo te vt vxorē. Et dicit Innocenti⁹. q̄ hec verba ducam nō sonant tm̄ actū: sz etiā ius. vt sit sēsus pmitto q̄ tūc fiam tua legitima vxor. et hoc est si sunt verba mulieris. Illa aūt verba. pmitto q̄ tenebo te p vxore habēt sensum. ac si dicat vir. habeo tecum mrimoniū. vl accipio te in meam vxorē. et pmitto q̄ d facto tenebo te p vxore Si autē dicat. pmitto q̄ nūq̄ habebo aliā nisi te. licz ista3 non tenet simplr accipe si nullā vxorem in vita sua vult ducere. tñ si vellet ducere aliā nō p̄t. qz de cōmūi vsu loquendi sēsus est. Recipiā te et nō aliaz si vxorē voluero ducere. Itē si cōcubina dicat alicui. nolo q̄ me cognoscas nisi tāq̄ vxorem: et vir taceat et cōgnoscat. Dicit Johānes d lignano q̄ est presumptū matrimoniū. Sed tñ Caspar dicit q̄ non. qz nō exp̄ssert. et etiā qz tacēs habet p cōtradicēte in hoc casu: cū agat de obligatōe ipi⁹. scz sb cōditōe vl sub mō. Sb cōditōne fit. vt cōhbo tecū si p̄ri meo placuerit: vl si inuenero te habere centū marcas. et sic de similib. et talis contract⁹ suspendit matrimoniuz vsq̄

62

ad existentiā conditōis.i.non prius tale matrimoniū tenebit nisi ipleat illa ↄditio. Si tn̄ interī ↄsensus de p̄senti vl' copula carnal' fuerit subsecuta tenebit mr̄imoniū.eo q̄ tales videnť recessisse a ↄditōe. vt de ↄditōib⁹ appositis.ꝺ illis.ꝛ.c.sup eo.ꝛ.c.p tuas. Et h̄ intelligendū ē de ↄditōe honesta.q̄les sunt due ille supra posite. Nam si essʒ ↄditio cōtra substātiā mr̄imonij.vt ↄ̄tho tecū si nō ꝓlificabis.vl' do nec mihi aliā inueniā.vel si te exponas ꝑ questu ꝓstituendi omnes tales nihil agunt. Si tn̄ q̄s dicat.ↄ̄ho tecum si te v̄ginē īuenero.ꝛ postea seq̄tur coitus nec inueniť virgo. dic̄ Bern̄.et Hosti.q̄ iudicabiť ꝑ matrimonio.ꝛ hoc in foro iudicij. tamē in foro anime n̄ sic iudicabiť.qꝛ dignuʒ est vt mulier que mentita ē se eē virginē maneat decepta.ꝛ vt viro subueīať q̄ forte vult vitare bigamiā. Sʒ sub mō ↄ̄hiť sic.do tibi tunicā vl' cingulʒ vl' anulū vt ↄ̄has mecuʒ alioq̄n reuoco qꝺ donaui. tal' ↄ̄ctus statim tenʒ. Sed si non serueť modus poterit reuocari. Dicunt tn̄ doctores q̄ licʒ posset ↄ̄bi mr̄imoniū sub ↄditōe:nō tn̄ sub mō.ꝛ hoc est tenendū. Mr̄imoniū tn̄ ex causa contractū tenet siue causa sit vera siue falsa.vt ↄ̄ho tecū quia pulcra es siue diuesˀ.nisi causa esset ita falsa q̄ ↄtinerʒ in se aliquod impedimētū.vt contraho tecū qꝛ libera es.nā si non esset libera nō tenʒ matrimoniū ꝛc. Et sciendum etiā q̄ si q̄s ↄ̄hit cū aliq̄ cuʒ ↄditōe.deinde tn̄ ante aduentū ↄditōis ↄtrahit cū alia pure debʒ manere cū scꝺa. etiaʒ si sit cōsanguinea p̄me

De impedimēt͛ mr̄imonij

Hinc vi n dendū est ꝺ impedimentis mr̄imonij. Sunt autē.xij. impedimēta q̄ impediūt mr̄imoniū ↄ̄hendū ꝛ dirimūt iā ↄ̄ctū ꝭm Innocen.in.c.iuuenis.de sponsalib⁹. Primū ē furoꝛ.xxxij.q viij.c.neq̄ȝ furiosus. vbi dic̄. neq̄ȝ furiosus neq̄ȝ furiosa ↄ̄here pn̄t matrimoniū.ſʒ si ↄ̄ctū fuerit.s.an̄ furoꝛē nō separēť.s.ꝓpť furoꝛē. Et rō qꝛ tľes n̄ pn̄t ↄsētire.si tn̄ habēt lucida interualla tūc bn̄ pn̄t.vt dic̄ glo.ibiꝺ. Scꝺm si eēt vtroq̄ȝ articlo.i.testiculo carens vel ipotēs coire.xxxi.q.vij. Illi

Terciū ē affinitas. vt si quis sponsaȝ de p̄senti ꝯsanguinei sui recepit ī vxorē: ⁊ eā ꝯgnuit impedit̄ ꝯhēdū ⁊ dirimit̄ cōtractū. ita ꝙ p̄ma restituit̄. sȝ mulier nō p̄t induci ad abstinentiā ꝓpt̄ publice honestatis iusticiā. vt de eo q̄ ꝯgnouit cōsāguineā vxoris sue. c. discretionē. Quartū ē error in ꝑsona. vt cū q̄s putās ꝯhere cuȝ K. ꝯhit cū vrsula Quintū est error in ꝯditōe seruili. vt si q̄s ꝯtrahit cū aliqua putās eam esse liberā cum tamē est illibera. vt de cōiugio seruoꝝ. c. ij. Sed q̄d dicendū est ꝺ iacob q̄ deceptus est in ꝑsona. s. qui putās rachelē cū ꝯxerat inuenit lyā. ⁊ tñ tenuit m̄rimoniū Rñsio ꝑm ḡtianū. xxix. q. i. c. i. ꝙ illud m̄rimoniū ñ tenuit ex p̄cedenti ꝯsensu sed subseq̄nti. q̄ post copulā carnaleȝ ī eadē ꝯsensit de nouo. Error tamē q̄litatis nō excludit cōsensum m̄rimonij. vt si putat̄ bon⁹ q̄ tñ est mal⁹. vt si putat̄ virgo q̄ tñ inuenit̄ corrupta. Silr̄ error fortune. vt si putat̄ spōsa diues q̄ tñ ē paup. In oībꝫ istis casibꝫ ñ dirimit̄ matrimoniū ꝯctum. Sextū est votū solēne: vt sacri ordīs vl̄ ꝓfessiōis. vñ si q̄s ꝓfessiōe facta ī religiōe vl̄ ī sacro ordine vxorē duxit dirimit̄ matrimoniū. vt q̄ clerici vl̄ vouentes. c. insinuāte. ⁊ de voto. ca. vnico. li. vi. Alia aūt vota simplicia licȝ impediāt ꝯhendū: nō tñ dirimūt iam ꝯctū. vñ si q̄s vouet simpliciter nō velle ducere vxorē et postea duxerit tenet m̄rimoniū. Sed ille peccat mortaliter sic ꝯhens. ⁊ nō dȝ petere debitū ab vxore: sed tñ tenet̄ reddere qñ petit̄ ab eo. vt notāt doctores in c. rursus. q̄ clerici vl̄ vouētes. de q̄bꝫ vide ibi materiā istam Sȝ tñ si q̄s habēs votū simplex q̄rat a sacerdote an possȝ ꝯhere dat ꝯsiliū Hosti. ꝙ p̄t dicere ꝙ sic. Si aūt q̄rat vlterius an tale m̄rimoniū tenebit. debȝ dicere ꝙ nō. al's peccaret: q̄ daret occasionē mortaliter peccādi. Septimū si machinat⁹ est in mortē ꝓoris ꝯiugis seu vxoris: vel eā ducere ꝓmisit. de eo q̄ duxit in m̄rimoniū q̄m polluit ꝑ adulteriū. ca. significasti. Et dicit Jo. an. ī. c. laudabilē. ꝺ ꝯuer. infideliū. ꝙ qñ machinatio ē ab vtroqꝫ. s. a viro ⁊ a mliere ī mortē mariti tūc sufficit ad dirimendū matrimoniū sine adulterio. Qñ ꝟo machinatō

est ab altero tm̄. tūc n̄ sufficit sine adulterio. vt ꝺ diuortijs c. i. et istꝺ impimēdū est menti qꝛ raro iste pūct⁹ bn̄ intelligit̄ Octauū si ē alteri⁹ cultus. vt saracen⁹ vl' iudeus. xxviij. q. i. caue. Nonum si ꝑ vim coactus est ꝯhere. vt de spōsalibꝫ cū locum. Et itellige ꝺ vi vel metu q̄ cadit in ꝯstātē viꝝ. vt dicit glo. i. ibidem. que etiam dicit ꝙ minor metus excusat feminā q̄ꝫ viruꝫ. qꝺ sil'r nota. Decimū ē sacer ordo. vt q̄ clerici vl' vouentes. c. i. ꝛ ꝺ voto c. vno. li. vi. Undecimū si ē alteri nupta. ꝺ sponsa duoꝝ: c. ij. Duodecimū ē publice honestatis iusticia. de spōsalibꝫ c. iuuenis. et. c. ad audientiaꝫ Sūt alia duo impedim̄ta q̄ impediūt ꝛ nō dirimūt. s. tp̄s feriaꝝ. vt de ferijs. c. capellanus. Et interdictū eccl'ie. vt de desponsatiōe impubeꝝ. c. ad dissoluēdū. De oībꝫ istꝭ dātur ꝟsus ꝑ Jo. an. i sū. q̄rti sb hac forma. Error ꝯditio votū cognatio crimē. Cult⁹ disparitas vis ordo ligamē honestas. Si sis affinis vl' si coire neq̄bis. Hec sociāda vetāt ꝯnubia iūcta retractāt. Et ꝺ vltimis duobꝫ dant̄ ꝟsus. Ecclesie vetitū necnō tp̄s feriaꝝ Impediunt fieri: ꝑmittūt facta teneri.

De cautel' hui⁹ sacramēti.

Tprimo e caueat vir ne volēs a muliere extorq̄re carnalē ꝯmixtionē fingat se eā ducere velle nō habēs tn̄ itentōem et ꝑpositū eā ducēdi Nā tal' si eā nō ducat ḡuiter peccat. licꝫ in foro penitētiali nō iudicat̄ ꝑ mr̄imonio Et licet ml'ier q̄ simplici aīo sibi ꝯsentit a peccato excusat̄. tamē deceptor tal' si vult verā penitētiā agere necesse hꝫ eā sine fictōe ducere q̄ꝫtū in eo ē vl' dare sibi virū ꝯuenientem vl' aliter satisfacere. Et h̄ ꝭm tho. Et h̄ si vir est eq̄lis ꝯditionis cū illa. Nam si vir esset melioris ꝯditōis. puta nobil' ꝛ ml'ier rustica vl' ribalda p̄t ꝓbabiliter p̄sumi ꝙ n̄ fuit decepta sed se ꝺcipi finxit. ꝛ tūc in tali casu si ille nō aīo ducēdi cohabitauit cū ea nō tenet̄ eam ducere: nec ei satisfacere: vt dicūt doctores Secundo caueat ne quis spōsam suam contractis spōsalibꝫ ante q̄ꝫ solēnitates mr̄imonij fiāt. scꝫ anteq̄ꝫ in facie eccl'ie copulant̄ audeat ꝯḡscere. naꝫ talis

peccat ẜm wilbelmū. Et ħ i tellige in illis ptib⁹ vbi pme nuptie bñdicunẜ. Vñ cū isti nō sunt ꝟgines nec alter illorū. post illā occultā ɔmixtionē si accipiūt bñdictōez quaz soli ꝟgines vł alter ipoꝝ accipe ɔsueuit: peccāt. cū scđe nuptie nō sūt bñdicēde. si tñ nō esset ɔsuetudo i aliqb⁹ ptibus pmas nuptias bñdicēdi. sicˀ ē in polonia credo ꝙ sponsus cognoscēs sponsam anio ɔsūmādi matrimoniū anteꝙ in facie ecclie copulenẜ nō peccēt nisi venialr. hec Tho. in. iiij. snīaꝝ. di. xxviij Tercio caueat vir ne cū illa ɔhat ꝑ ꝟba de pñsenti cuz qua alter ɔxit ꝑ ꝟba đ futuro ꝛ copula carnali ɔsūmauit. qꝛ nec veꝝ nˢ aliqđ censeẜ matrimoniū quod postmodū de facto ē subsecutū. vt đ spōsalib⁹. is q̄ Quarto caueāt pentes ne ɔhant ꝓ filijs aut ꝓ filiab⁹ spōsalia vł mrimoniū cū additōne pene. nā talˀ adiectio pene nō valet de iure. vt dꝛ i. c. gēma. đ spōseo. ꝙ mrimonia debēt eē libera. Et ħ ēɔ nostrates q̄ stipulāt penas nisi ipleāt filij eoꝝ volūtatē. Dicˀ tñ Frācisc⁹ de sarabelł. Joħ. andree. Vincētius ꝛ abbas in dicto c. gemma. et archid. xxx. q. ij. c. vno. ꝙ bñ pñt stipulari vł dari pignora inẜ ɔhētes. sꝫ nō pene. Rō qꝛ pena solū pmittiẜ. arre ꝟo danẜ. faciliores autē sumus ad pmittēdū ꝙ̄ ad dandū. Itē arre fiūt i modica q̄ntitate. pene ꝟo in magna. ꝛ iō timore magne q̄ntitatꝭ posset q̄s ɔpelli ad mrimoniū Vincentius tñ dicit ꝙ si sint extranei oīno q̄ ñ habēt ɔhētes ꝑsonas in sua ptāte. isti pñt stipulare penas inter se. ꝛ ꝑdunt eas: vł acq̄rūt si spōsi nō stāt in eorū pmissionib⁹. Inẜ ꝟo pentes vł alios q̄ habēt sponsos in ptāte nō hꝫ hic locū đ pignorib⁹. Etiam teneas ꝙ si danẜ pign⁹ loco arre tūc tenet. si autē ꝑ pena tunc nō. Itē si danẜ ꝑ ɔuētionē nō tenet. si autē ꝑ traditōem tenet. Hoc autem dꝛ ẜm Jacobū de arra ꝙ ratio pignoris tenet si tradiẜ. secus si cōstituiẜ tm̄. qꝛ q̄ñ cōstituiẜ tm̄: tūc cedit loco arre. sed si ɔstituiẜ cedit loco pene

Quinto caueant ɔtrahentes ne in cognatōe carnali spirituali vel legali contrahant. Nam prohibenẜ contrahere consanguinei vsqꝫ ad quartū gradū inclusiue in collateralibus. in ascendentib⁹ autē ꝛ in

descendentibꝫ ꝑpetuo. In co gnatōe aūt spūali ꝓhibēt̄ hi. scꝫ baptizatꝰ ⁊ leuās. Bapti zatꝰ ⁊ filij leuātis. Itē baptiza tus ⁊ ꝯiūx leuātis ꝑus ꝯgni ta. Itē leuās ⁊ ꝑentes leuati. Et codē mō dico de baptiza to et baptizāte. Sil'r int̄ ꝯfir matū et tenētē: ⁊ inter ꝯfirmā tem ⁊ ꝯfirmatū. In alijs aūt sacramētis nō ꝯtrahit̄ tal' co gnatio. scꝫ in penitētia. qꝛ pe nitentia nō est sacramētū col latū ꝑ modū generatōis sꝫ sa natōis. ideo ꝑ ipm nō ꝯ̄hitur spūalis cognatio. al's enī filiꝰ p̄sbiteri nō posset inuenire vx orē in tota parochia. ſm tho. in. iiij. sententiaꝝ. dist. xxij. q. .i. ar. ij. licet inter sacerdotes ⁊ ꝯfitentē contrahit̄ fedus. nō tñ deriuat̄ ad alios eoꝛuꝫ co gnatio. tamē cathecismꝰ licet impedit contrahēdum: nō tñ dirimit cōtractū. vt de cogna tione spūali ꝑ cathecismū. li. vi. Item cognatio legalis i pedit vsqꝫ ad emācipatōnē. Est aūt cognatio legalis illa qñ q̄s adoptat in filiū aliquē extraneuꝫ corā iudice. ⁊ dico coraꝫ iudice qꝛ al's facta in p̄ uato nihil valet ſm Hosti. d̄ cognatiōe legali. ca. vnico ⁊c̄. Et qꝛ ista cognatio apd̄ nos hodie nō viget: ideo de ipa su ꝑsedeo. Sexto caueat vir ne dimittat vxorē suā ꝓpt̄ quācūqꝫ causam: nisi ꝓpt̄ for nicationē. vt d̄r in glo. c. i. q̄si uit. de diuoꝛtijs. Et intellige tā de fornicatōe carnali q̄ꝫ eti am spūali. sic est idolatria vel heresis. Sil'r si moꝛtem viro machinat̄. In istis tñ casibꝫ nō ducet aliā q̄ꝫdiu viuit quā dimisit. xxxij. q. iiij. oēs causa tōes. Ratio qꝛ licet q̄ ad cōiu galē thoꝝ sit diuisio ⁊ diuoꝛ tiū: nō tñ quo ad vinculū qd̄ est indissolubile ⁊ ꝑpetuum. Ex hoc patꝫ ꝙ ml'ier a viro ñ sepatur ꝓ furto vl' ꝓ alio cri mine: vel ꝓ alio impedimēto. vt d̄r in. c. q̄siuit. de diuoꝛtijs. nec etiā ꝓ aliq̄ defectu coꝛpa li. s. ꝓ surditate: cecitate: ꝓ fe tore oris ⁊c̄. Et intellige etiā ꝙ q̄ntūcunqꝫ esset notoriū cri men fornicatōis in vxore. nō p̄t vir sine iudicio eccl'ie ꝓpa autoritate eam dimittere: licꝫ bñ p̄t debitū sibi in p̄uato de negare. Archi. i. c. poꝛro. ⁊. c. significasti. de adulterijs. In hoc tamen casu qñ alter for nicatur spūaliter. s. si labat̄ in heresim nō p̄t is q̄ remanet i fide aliam ducere illa viuen te heretica. Secus si aliquis

infidelis vel pagan⁹ ꝯuertit. cui⁹ vxor nō vult ꝯuerti vel nō vult cohabitare sine ꝯtumelia creatoris. qꝛ talis pt cō trahere etiā viuente tali vxore. vt de diuor. c. v. Septimo caueat vir ne vxorē i adulterio dephēsaȝ interficiat. quia licȝ ſm leges ciuiles nō puniatur talis occisor aliq̄ pena. tñ ſm ius diuinū punit. xxiij. q. ij. inter hec. vbi expsse ꝓhibetur tale vxoricidiū. Debȝ enī eā poti⁹ corrigere ꝛ sibi recōciliare. cū de⁹ pat⁹ sit accipe ipius pniam. exēplo mlieris adultere Joh. viij. vt dic bonauētura in. iiij. dist. xxiij. q. i. et Tho. q. i. Qui etiā addit ꝙ occidens vxorē ꝓpt adulteriū vel odiū. ex statuto ecclie ꝯtrahere cū alia nō debet. et maxime si occidat eā vt ꝯtrahat cū alia. sec⁹ est si nō eo aīo qꝛ tūc licȝ nō debeat ꝯhere. si tñ ꝯhit tenȝ. Octauo ne aliq̄s habens aliquē sacꝝ ordinē ꝯtrahat matrimoniuȝ. qꝛ tale matrimoniū non tenȝ. vt de voto. c. vno. li. vi. Similiter ecōuerso caueat ne contrahens p verba de p̄senti cū aliqua sacrū ordinē accipiat. qꝛ talis debȝ restitui vxori. ꝛ si pt esse sine scandalo vxor; debet deferre habitū ꝛ coronaȝ clericalē. Nec potest ꝯtrahere post mortē illi⁹ vxoris. et si ꝯtraxerit nō tenȝ matrimoniū ſm Innocē. Nec etiā p⁹ mortē vxoris poterit i susce pto ordine ministrare. vt i extrauaganti Johis pape vicesimisecundi. que incipit. Antique. Talis enī restitut⁹ vxori tenebit reddere debitū. sed non poterit petere. Nono caueant ꝯiuges ne post bñdictionē acceptā pma nocte cōmisceant. vt. xxiij. di. spōsus. Alibi etiā dicit ꝙ biduo vel triduo debent cōtinere. vt in xxx. q. v. aliter. Sed hoc ē cōsilium nō p̄ceptū. ꝛ iō ne quis obliget sub p̄cepto spōsos ad talia h̄ pono pro auisamēto. qꝛ multi faciūt indiscrete cōscientiā de talib⁹ ipis ꝯiugibus p modū p̄cepti. qd fieri non debet. sed p modū ꝯsilij tm̄ ꝛc. Decimo caueat vir vel femina ne sine parētū ꝯsilio vel ꝯsensu nubat. qꝛ dicit Ambro. i li. de p̄triarchis. Nō est virginalis pudoris eligere maritū. Unde ꝛ euaristus papa dicit. quia aliter nō est legitimū coniugiū nisi a parētibus tradatur. Et euripidi on i psona cuiusdā feie legit.

dixisse. Sponsaliū meoꝝ pater me⁹ curā subijt. maritum eligere nō est meū. Hec oīa habent. xxxij. q. ij. Non oīs. §. Cum ergo dicit. et. §. honorātur. Si tamen fecerit tenet matrimoniū. qꝛ hoc solū est de honestate ⁊ nō de necessitate. maxime si habꝫ annos legitimos. scꝫ vir. xiiij. ⁊ fēia xij. Dicunt tñ leges ꝙ femīa post. xxv. inuitis parētibꝰ nubit. et veꝝ est. Undecimo caueat sacerdos ne clādestine aliquos copulet. hoc est ne ꝑtermissis bānis in eccl'ia aliquos itroducat siue copulet Nam talis sacerdos suspēditur ꝑ trienniū. vt notat ꝺ clādestina desponsatōe. c. Cū inhibitio. Duodecimo caueat sacerdos ne benedicat secūdas nuptias. qꝛ irregularitatē incurreret. ꝑt tamen ꝑ epm sup eo dispēsari. vt in extrauaganti iohis. xxij. q̄ incipit concertatōni. Tredecimo caueat vir ne sꝑ exigat vl' reddat ꝺbitū vxori. qꝛ h̄ ꝑceptū ꝺ redditōe debiti cū affirmatōne nō obligat nisi ꝑ loco ⁊ tpe ꝭm Joh. parisieñ. Quia obligat sꝑ sꝫ non ad sꝑ nec ꝑ sꝑ. sed qñ ꝑt esse debite circūstātionat⁹ ꝭm doctorē subtilem in. iiij. di. xxiiij. qꝛ fortiori vinculo obligat ad nō reddendū. vt in h̄ casu. qꝛ tenet nō occidere fetū in vtero pregnātis. vel nō esse causa aborsus. Similit' si redditio debiti vergit i detrimentū sanitatis nō tenet reddere. qꝛ tenet poti⁹ ꝓpriā incolumitatē q̄ istud detrimentū vitare i cōiuge. Silr nō tenet satisfacere voluntati ml'ieris tpe mēstrui ne ꝓles nascat leprosa. q̄ al's ꝑt ꝓcreari sana. ⁊ etiā qꝛ talis coitus inducit ꝑpetuā sterilitate in mliere ꝭm Augus. propter ꝯmixtionē semis cū sanguine. vñ si ꝯtingeret nasci fetū fit leprosus scabiosus centiens: vl' interdū caducus. vl' obsessioni demonuꝫ tanq̄ vas immūde ꝯpositū aptus. Et ideo in lege mosayca accedens ad menstruatā morte moriebat. que mors nō infligebat nisi ꝑ mortali. Et si ꝺr. tñ leproso viro tenet ml'ier reddere debitū. licꝫ non tenet secū cohabitare. vbi tñ certissimū est ꝙ ꝓles nascet leprosa ergo simile est in menstruata. Respōdeo ꝭm doctorē subtilem vbi supra. qꝛ in mēstruo ꝑt expectari tpus cōgruū vt nascat ꝓles sana. in lepra ꝟo

non. vnde melius est q̄ nascat leprosa vl' aliq̄lis q̄ȝ oīno nulla. q2 melius est sic esse q̄ȝ non esse. Uerū tn̄ dicit Tho. vbi supra. q. ij. ar. ij. Si est flux⁹ innaturalis z diuturnus pōt vir ad talem accedere. q2 al's oporteret vir p̄petualit' abstinere. Dicit etiā q̄ ml'ier menstruata pōt reddere debitum viro petenti. debȝ tn̄ eū auertere p̄cibus vt sufferat. nō tn̄ ita efficaciter debet auertere q̄ possit esse occasio sibi incidendi in aliq̄s pessimas corruptōes sicut ad id p̄nus creditur. Si autē credit q̄ petit ignorāter. debȝ ml'ier aliquā occasionē p̄tendere vel infirmitateȝ allegare ne debitum reddat. nisi p̄iculū viro timeatur. Dicit aūt Tho. q̄ accedens ad p̄gnatā nō semp̄ peccat mortaliter nisi timeat abortsus. Dicit etiā ip̄e q̄ si tunc vir p̄ter cōsuetudinē z modū a natura institutū quantū ad sitū exigit debitum a ꝯiuge. puta a parte posteriori vl' ad latus nō semp̄ est pctm̄ mortale: sȝ q̄nq̄ȝ p̄t esse sine pctō. dimittere autē p̄p̄riū vas sp̄ est peccatū mortale z sodomiticū. quia hoc est cōtra naturā cōiugij. Hec sctūs Tho.

De expositōne misse

Hoc facite

b in meam cōmemorarōnem. Luce. xxij. de conse. dist. ij. iterat. Quia fm beatū Tho. in tercia p̄te summe sue. q. lxxxiij. ar. iiij. mysteriū nostre salutis totū comp̄hendit in sacramēto eucharistie. ideo tale sacramentū p̄ ceteris agit cum maiori solēnitate. Que q̄dem solēnitas in misse officio cōsistit. vbi recolitur singularis mēoria dominice passionis. iuxta quod ip̄e iturus ad passionē fieri p̄cepit dicens. hoc facite ī meā ꝯmemorationē. glo. id ē ī memoriā mortis mee. Et q2 singule partes misse inenarrabilē dulcedinem redūdāt diuīorū mysterioꝝ. designāt enim gesta facta z op̄a christi: qui op̄atus est salutē in medio terre. et p̄cipue circa mysterium sue passiōis resurrectōnis et ascensiōis. iō de singul' particulis hui⁹ sacri officij breuit' intendam⁹ Circa qd̄ sciendum q̄ missa dicit p̄mo a mittendo. q2 angeli ibi mittunt: vt dicit Grego. de cōse. di. ij. q̄ si sanguis. Scd̄o rōne filij qui ibi mittitur a deo patre.

Tercio rõne nr̃i q̃ mittimus vota nr̃a ad deũ ꝑ sacerdotē. vt nobis de⁹ mittat bñdictõnem ⁊ gr̃am. Quarto rõe. s. cathecumīoꝝ. q̃ vt dic̄ Hugo antiq̄t⁹ admittebant̄ vsqȝ ad offertoriũ. ⁊ ab offertorio foras mittebãt̄. Cathecumini autē erant nouiter credentes nõdũ baptizati. Habȝ autez multa noīa istud officiũ misse seu sacr̄m. Dicit̄ enī missa ꝑpter rões p̄dictas. Itē dicitur eucharistia ab eu q̄d ē bonũ: ⁊ charis gr̃a. q̄si bona gr̃a Dicit̄ hostia ab hostib⁹ vincēdis. q̄ꝛ ꝑ eaȝ nr̃i hostes vincũtur. Immolatio d̄ꝛ s̄m Isid. vi. ethimo. ab in ⁊ moles. q̄ꝛ in mole. i. in cumulo altar̄ sacrificat̄. Cõmunio d̄ꝛ. q̄ꝛ esca est omniũ fideliũ. Iuxta illd̄ Omnes d̄ vno pane ⁊ d̄ vno calice ꝑcipam⁹. Dicit̄ viaticus: q̄ꝛ dat̄ in hac via p̄sentis vite ad sustentatõeȝ. Dicit̄ sacrificiũ q̄si sacꝝ faciēs. quia mystica p̄ce cõsecratur. ī psal. Immola deo sacrificiuȝ laudis ⁊c̄. Dicitur etiã actio s̄m Leonē papã. quia hic quasi in quodã iudicio agim⁹. Nã locus est ecclesia. iudex deus. actor diabol⁹. reus popul⁹. ꝯscientia testis. sacerdos defensor. Sic dicit Aug⁹ de se in oratõe q̄dam. Sũme sacerdos q̄ me inter te et meũ populũ esse voluisti ⁊c̄. Secũdo videndũ ē quis instituit missam. Rñdeo ꝙ Petrus Jacob⁹ ⁊ Basili⁹ cesariensis ep̄s. De petro d̄ꝛ in cronicis ꝙ primus antiochie p̄mã missam celebrauit sub trib⁹ orõibus. vt dicit Hugo d̄ sancto victore. libro. ij. de sacramēt̄ c. viij. De Jacobo ⁊ Basilio habet̄ de cõse. di. ij. Jacobus Dicit autē Archid. in dicto c. Jacobus. ꝙ iacobus instituit dicere secretã. Basilius autē alia addidit Pro quo sciendũ ꝙ missa quondã non cum tanto apparatu nec cuȝ tanta solēnitate dicebat̄. Primo enim ab apl̄is dicebãtur tm̄ illa verba ī celebratõe misse que domin⁹ dixit. Hoc est enī corpus meum. sed postea apostoli addiderũt dominicã orationē. Et adhuc etiã apostolorum cõsuetudo p̄sentat̄ singulis annis sancto die veneris. excepto ꝙ illo die non consecratur. Postea apostoli vel eorum successores instituerunt ꝙ epistola ⁊ euangeliũ legeretur ante sacrificiũ. Primo autē legebat̄ ep̄la Scd̄o

euāgeliū. Tercio dn̄ica orō. Quarto dicebāt ṽba dn̄i. et tūc offertoriū inchoabat a lectore. q̄ mos sabbato sancto pēthecostes adhuc seruatur. Postea vero sctī pr̄es ꝛ apl'i illas solēnitates q̄ nūc sunt ī missa addiderūt. vt Alexāder. Gelasi⁹ Grego. Leo Celestinus Damasus ꝛc̄. Canonez autē dicit Grego. fuisse ꝯpositū a q̄dā scolastico. Aplici tn̄ ibi mlta addiderūt. sicut īfra patebit ī suis locis de q̄libet istoꝝ specialiṫ. Tercio videndū est de p̄paratōe sacerdotꝭ. Et qꝛ sacerdos est q̄si pugil qui dimicare habꝫ cū diabolo ꝓ delictis ppl'i in missa. iō armat se p̄mo orōibus. secūdo vestibꝫ sacrꝭ. tercio cerimonijs debitꝭ. Prīo igiṫ dic̄ ps. Quā dilecta. Bn̄dixisti. Inclina. Credidi. et De ꝓfūdis Et h̄ q̄ntū ad illos q̄ dicunt officiū romanū qđ Lin⁹ instituit. Dicunṫ aūt isti quinq̧ psalmi ꝭm Innocen. ꝓpṫ trāsgressionē q̄nq̧ sensuū. Et etiam qꝛ in q̄libet eoꝝ fit ꝯmēoratio de his q̄ spectāt ad illđ sacr̄m ꝛ ad remissionē pctōꝝ In p̄mo dꝛ de altaribꝫ. Altaria tua dn̄e ṽtutū. In scđo đ miscđia dei: ibi. Dn̄de nobis dn̄e ꝛc̄. In tercio đ orōe. ibi. veniēt ad te ꝛ adorabūt corā te. In q̄rto đ oblatōe. ibi. calicē salu. ac. ꝛc̄. In q̄nto de finali redemptiōe. ibi. Qꝛ apđ dn̄m miscđia ꝛc̄. Scđo sacerdos ornat se pectēdo pilos et purgādo euulsos. ꝑ qđ desig̃tur cogitatōnū malaꝝ mūdatio. Tercō lauat man⁹. iuxta illđ Isa. Lauami ꝛ mđi estote. Quarto induiṫ sacrꝭ vestibus Circa qđ sciēdū ꝙ aliter induiṫ ep̄us q̄ȝ simplex sacerdos. Nā ep̄s ꝭm Joh. beleth p̄mo induit sandales vl' sotulares. qđ đsig̃t ocreas pugilloꝝ. Ip̄e eni tūc dꝫ pugnare cū diabolo. vn̄ accipit spūalia arma. Alba ꝓ lorica operiṫ. cingulū ꝑ arcu. subcingulū ꝓ pharetra. ꝛ diciṫ subcingulū quo stola ligaṫ. Stola circūdat collū. q̄si hasta ꝯ hostē vibret. Manipulo proclamat. Casula q̄si clipeo ꝓtegitur. Libro ꝓ gladio vtiṫ Mitra quasi galea caput ꝓtegit. Sed simplex sacerdos p̄mo habꝫ calceos sine q̄bus null⁹ dꝫ celebrare. etiā q̄ hꝫ ex voto ꝓfessionis incedere discalciatus ꝭm Bern̄. de parātinis Et hoc significat hūanitatē christi. quā Johes baptista

calceū appellauit. vn̄ i signū
desposatōis christi ⁊ ecclesie
incedimus discalciati. Et de
mū sacerdos ponit hūmera/
le. qd designat velamē christi
qd habuit cum sibi dicebat
velato capite. pphetisa nobis
christe. Alba sigt vestimētū
q̄ herodes illusit christū. Lu
ce. xxiij. Cingulū significat fla
gellū q̄ cesus ē circa colūnā.
Joh. xix. Manipulus funē
quo ligatus fuit. Joh. xviij.
Cōphēderūt ⁊ ligauerūt eū.
Stola significat ligamē q̄ li/
gatus fuit ad colūnā. Casula
significat purpureū vestimē
tū. Ista spūalr significāt vir
tutes in sacerdote. Nā hūera
le significat fidē quā apl's ap
pellat galeam. Eph. vi. Alba
spem que totū ptegit. Rom.
viij. Spe salui sum⁹ Cingu
lus iusticiā Isa. xi. Erit iusti
cia cingulū lumborū ei⁹. Ma
nipulus significat fortitudi/
nem ꝯtra ipedimentū diabo
li. Stola ab vtroq humero
significat prudētiā ⁊ tpantiā
Casula q̄ totū opit significat
charitatē. Habet g̃ sacerdos
simplex sex indumēta. q2 ha/
bet sex officia. s. baptizare. p̄/
dicare. cathecisare. ligare. ab/
soluere ⁊ ꝯsecrare. Eps vero
habz nouē. s. caligas. sanda/
lia. succinctoriū. mitrā. dalma
ticā. tunicā. cirothecas. anu/
lum ⁊ baculū. q2 ep̄us habet
plura officia q̄ sacerdos. scz
virgīes ꝯsecrare. eccl'ias dedi
care: clericos ordīare: synodū
celebrare. chrisma ꝯficere. ve
stes: vasa ⁊ alia sacra eccl'ie or
namēta ꝯsecrare: ⁊ ꝯfirmare.
Consecratōem autē vestimē
torū p̄dictorū Stephan⁹ isti/
tuit āno dn̄i. cclvij. Deīde sa/
cerdos accedens altare dicit.
Aufer a nob dn̄e cūctas iniq
tates nr̄as ⁊c. signādo se ī fa/
cie. p qd petit oīa īpedimēta
a se auferri seu remoueri. Tā
dē osculat reliq̄as ī medio al
taris dicēs. Oro te dn̄e p me
rita oīm sctōrū tuorū: ⁊ eorū q̄/
rum hic ossa recōdita sūt: vt
eorū ītercessiōe nobis digner̄
indulgere vniuersa d̄licta no
stra. p qd petit sctōrū suffragi
um q̄si ex se sit indign⁹. Dein
de osculat lib᷑ dicēs. Dign⁹
sim dn̄e accipe lib᷑ et apire si
gnacula ei⁹. qm̄ occisus es p
nobis ⁊ r̄demisti nos deo in
sāguine tuo. Osculū illd qd
facit in medio altaris signifi/
cat iudaicū populū Euange
liū ꝓo gentilē q̄ p euangeliū
credidit. Vn̄ q2 christ⁹ vtrū

ꝙ pp̄lo veniēs in mundū de dit pacē. iō vtrūqꝫ osculatur Qꝫ autē prius sacerdos acce dit ad dextꝝ cornu altaris si gnificat ꝙ prius christ⁹ p̄di/ cauit iudeis. deinde gentibꝰ.

His expeditꝭ vidēdū ē de ip̄o officio. qđ hꝫ sex ptes. q̄ꝝ p̄ma vocat̄ p̄pato ꝛ durat ad ep̄laꝫ. Scđa instructio. ꝛ du rat ad offertoriū. Tercia ob/ latō: ꝛ durat ad p̄fatōꝫ. Quar ta ꝯsecratio. ꝛ durat vsqꝫ ad orem⁹ p̄ceptis. Quīta sacri p ceptio. ꝛ durat vsqꝫ ad ꝯmūi onem. Sexta grāꝝ actio: et durat vsqꝫ ad finem.

De prima parte misse.

Et quia po pulus debet p̄mo veni nire cū mentis deuoti one ad eccl'iam. ideo missa p̄/ mo incipit̄ ab introitu. Pro quo sciendū ꝙ olim missa in choabat̄ a lectōibus sicut ad huc fit in sabbato pasce ꝛ pē thecostes. Unde Celestinus primus natōe romanus An no dn̄i. ccccxxvij. instituit vt ab ītroitu incipet̄. Post queꝫ Gregorius primus anno do mini. cccccix. cantualē introi tū ꝯposuit. ꝛ significat deside riū sctōꝝ patꝝ q̄ incarnatōeꝫ christi desiderabāt clamātes deuote. Emitte agnū domīe dn̄atorē terre ꝛc̄. Et iterum. Utinaꝫ dirūpes celos. Per v̄suꝫ autē designat̄ desideriū numerositas. qꝛ diuersi diuer simode clamabāt. Jō aūt vt ꝯmūiter introit⁹ sumitur de psalmis. qꝛ olim cātabant̄ in p̄ncipio misse. cl. psalmi. sed qꝛ tediosuꝫ pp̄lo erat. iō Pe lagi⁹ statuit vt solū aliq̄d de ip̄is sumeret̄. s. ītroit⁹ cū v̄su Aliq̄ tn̄ scti hn̄t sp̄eales ītro itus ī suis festis ꝑpt̄ reueren tiā eoꝝ. Addit̄ etiā gl'ia patri qꝛ licꝫ sol⁹ fili⁹ sit incarnat⁹. tn̄ tota trinitas opata ē incar natōem. qđ damascen⁹ papa instituit. Obmittit̄ tn̄ ī missa defunctoꝝ. qꝛ illi nō sunt in statu gl'ie sed pene. Simile ī dn̄ica passiōis dn̄i. qꝛ tūc nō recolit̄ gl'ia sꝫ ꝯfusio ī psona filij dei facta. Resumit̄ aūt in troitus iō. qꝛ tā p̄cedētes q̄ seq̄ntes scti ī fide xp̄i sūt con cordes. vn̄ ꝛ q̄ p̄cedebāt et q̄ seq̄bantur clamabāt osanna.

Sciendū aūt ꝙ sacerdos debꝫ p̄mo egredi de sacristia qn̄ introitus inchoat̄. Sig̃t aūt egressus ille christi egres sū de vtero v̄gis gloriose. de quo processit tanq̄ꝫ sponsus

de thalamo suo. Scdo populus dz venire cū mētis hūilitate. qd designat Kyrie eleyson. qd etiā Grego. papa cantare nonies istituit. Et ē grecū significās tm̄ sic dn̄e miserere. Fit aūt ī greco vt inuat christi titulus scptus fuisse grece hebrayce ⁊ latine. vn̄ osanna et sabaoth hebrayca sunt. reliq̄ vo latina. vel vt ois lingua confiteat christi passiōez. Et fit nonies vt ad nouē ordinū angelorum ɔtēplatōez possimus puenire. Triplicat autē ad laudē trinitatis. Et rcte sequit post introitū. Introitus enī significat aduētū christi ī carnē. Kyrieleyson vo ī mentē. qd signat p h qd dr Miserere nobis. Tercio dz populus venire cū mētis erectōe qd sigt cātus angelorum. s. glia in excelsis deo. Et recte seqt post illa duo ad significādū q hō ad aduētū christi in carne ⁊ mēte debz gaudere gaudio spūali ⁊ vocalr exp̄mere. Et pmo icipit a sacerdote. secūdo a choro ɔplet. p qd dsignat q pmo vnus chorus. i. vnus angelus ī natiuitate dn̄i icepit istū hymnū. post h alij multi tpm pseqbant. vt dicit Lu. ij. Et qr iste hymnus dictus ē ad laudē dei in natiuitate q ē mediator dei et hominū. iō ī medio altaris dicit. vl qr in media nocte natus ē. Et qr etiā iste hymnus ī ortu christi in mūdū dictus est. iō facie versa ad orientez ipe incipit. Et qr istd cāticū ē leticie. iō ī aduētu nō canit. qr scti pres nō in re sz in spe habuerūt pmiuz. Spes autē que differt affligit animā. Prouer. xiij. Similit ī. xl. ⁊. lxx. vbi rcolit lapsus pmi hois flebil: nō dr. Unde nouē septimanis tacetur ppt nouē chororum angelorum consortij puatiōnē. Itē in die innocentū nō cantat. qr fuerūt nō ī gliaz sz ī vituperiuz christi occisi. Generalit tm̄ dr iste hymnus qn̄ dr. Te deuz laudamus. excepto sabbato pasce ⁊ cena dn̄i ppt spēales rōes. In cena autē dn̄i n̄ dicitur nisi ab epo. Sed sabbato pasce ab omnibus. qr illa missa est qdāmodo diei seqntis. scz resurrectōis christi. vn̄ in nocte deberet celebrari. de ɔse. di. ij. nocte. Deinde sacerdos vtit se ad populū dicēs Dn̄s vobiscū. qd valet tm̄. i. dominus tribuat pctōribus affectū ⁊ volūtatē bonā. Sed eps dicit. pax vobis. quia ē vicarius

christi. q̄ dixit apl'is suis p⁹ resurrectōem suā. pax vobis. q̄si diceret. ī p̄senti det vobis pax pectoris. ⁊ ī futuro pax et'nitatis. et chor⁹ respondet. Et cū spū tuo. i. dn̄s q̄ est in corde tuo sit etiā nobiscuȝ in corde nr̄o. Et hoc verbū Dominus vobiscū sumptū est d̄ libro Ruth. c. ij. Sic eni legit booȝ salutasse messores suos. ⁊ pp̄heta ī Paralip. asa regē ⁊ q̄ cū eo erāt. ⁊ angelus salutās gedeonē dixit. dn̄s tecuȝ Sed hoc verbū. ⁊ cū spū tuo sūptū ē ab apostolo ad Thimotheū vlt. Sciēdū tn̄ q̄ sacerdos v̄tit se in missa q̄nq̄es ad designandū q̄ christus post resurrectōeȝ suā ip̄o die resurrectōnis q̄nquies apparuit suis electis. Prio marie magdalene. secūdo mulierib⁹ tercio petro. quarto duobus discipulis in emaus euntib⁹. quinto omnib⁹ discipulis absente thoma Et q̄ ppl's ꝯuenit ad orandū cū intentōe īpetrādi. ideo statim seq̄t collecta. Un̄ dicit sacerdos. oremus. significans illud quod christ⁹ dixit apl'is. Orate ne intret̄ ī tēptatōeȝ. ꝑ qd̄ etiaȝ reddit se indignū. vn̄ q̄si conuocās ad se fideles dicit. oremus. i. omnes orate. vt quod petim⁹ facili⁹ impetrem⁹. Et tūc dicit collecta seu orō que designat q̄ christ⁹ dās nobis exemplū orauit. Et dicit collecta. q̄ fit suꝑ ppl'ȝ collectū. vel q̄ in ea colligit ppl'i orō seu depcatio. Et fit ī dextera parte altaris. ꝑ quā design̄t bona eterna et spūalia q̄ p̄mo sunt petenda. iuxta illd̄. Primū querite regnū dei. Fit etiam versus orientē iuxta Damascenū. li. iiij. c. xi. vt paradisum affectare mōstrarem⁹. que est in partib⁹ oriēt̄. Secūdo vt christū crucifixū qui versus orientē stans in cruce respiciebat attendam⁹. Tercio vt ip̄m iudicē inde venturū significem⁹. Quādoq̄ autē dicit vna orō rōne solēnitatis. Aliq̄n due vel tres vsq̄ ad septenariuȝ et nō vltra. q̄ f'm Innocen. dn̄s septē petitiōibus docuit orare Et etiā q̄ vltra in tediuȝ verteret. de conse. di. ij. cū omnia. Un̄ aūtē īponūt plures collecte tūc p̄mo īponāt due. postea tres. vl' p̄mo vna ⁊ postmodū due ita q̄ maior numerus seq̄tur. Et sp fiāt ī numero īpari. q̄ ꝑsone diuīe sunt īpares ī numero. Et dirigunt oēs orōes

pri ⁊ filio ⁊ ñ spũiscto. qꝛ cuꝫ ipe sit donũ a dono non petit̃ donũ. ſm Berñ. de paratinis. De mõ autez ↄcludendi collectas dant̃ ꝟsus. Per dñm dicas cũ prẽz ꝑsbit̃ oꝛas. Cum xp̃m memores ꝑ eũdẽ dicere debes. Cũ christo loq̃ris. ꝑ eũ dẽ dicere q̃ras. Qui tecum si sit collecta finis ĩ illo. Si spirit⁹ alm⁹ eiusdẽ dicere debes Hoc ẽ. vbicũqꝫ ad deũ prẽz dirigit̃ orõ. ⁊ nõ ẽ mẽtio de filio dicat̃ ꝑ dñm ⁊c̃. Si autez ibi ẽ mẽtio filij dicat̃ ꝑ eũdẽ dñm ⁊c̃. Si aũt ibi ẽ mentio de spũsctõ dicat̃ ꝑ dñm ⁊c̃. q̃ tecũ viuit ⁊ regnat in vnitate eiusdẽ spũsscti de⁹ ꝑ oĩa secula secloꝝ. ãmẽ. i. ꝑ oĩa p̃ntia ⁊ futura. Null⁹ aũt dꝫ sibi facere nouas collectas que ñ sũt ab eccl'ia ꝓbate. qꝛ h ꝓhibuit ↄciliũ affricanũ. cui int̃fuit Aug⁹. Sciẽdũ etiã ꝙ si iponit̃ collecta defunctoꝝ in missa viuoꝝ ꝙ illa debet esse penultima ⁊ non vltima. qꝛ finis dꝫ suo p̃ncipio cõuenire. Nullo aũt mõ in missa defũctoꝝ collecta ꝓ viuis dꝫ iponi. qꝛ mortui viuos iuuare ñ p̃nt. Itẽ collectas dici p̃cepit Simachus natõe sard⁹. anno. cccc. xciiij.

De secunda parte misse

Expedita p̃ma pte misse q̃ est ad ppl'i p̃patõem. dicẽdũ est de scd'a q̃ ẽ ad ppl'i instructõez. ⁊ incipit ab ep'la in q̃ docet̃ ppl's in diuis mãdatis. Et habet sex ptes. scꝫ mysterialẽ informatiõez. de q̃ in ep'la. penitentionalẽ opationẽ. de q̃ in graduali. salutarẽ lamentatõez: de q̃ ĩ tractu. spiritualẽ exultatõnez: de q̃ in alleluia. p̃ncipalẽ instructiõem de qua in euãgelio. ⁊ sp̃ealem fidei instructiõez. de q̃ in symbolo. Scd'm autẽ Innocen. ep'la significat officiũ p̃cursoris: qui p̃ibat añ faciẽ domini Et qꝛ p̃dixit. penitentiã agite: iõ seq̃t̃ g̃duale. Sed quia post pniam sequit̃ gaudiũ. qꝛ ipe dixit. Appropinq̃bit enĩ regnũ celoꝝ. iõ seq̃t̃ alleluia. qd' est cantus gaudij. Et qꝛ post Johãnis doctrinã secuta est doctrina xp̃i. idõ seq̃tur euãgeliũ q̃ ẽ doctrina christi. post quã secuta est fides apostoloꝝ. ideo seq̃tur symbolũ. Quare autẽ epistole nõ fiunt de libris moysi. quia ĩ illis ꝓmittũtur tẽporalia. In ep'lis vero pauli eternalia. Et hac

ratõne lectões de libris moy si terminant in graue accẽtũ. Sed lectões epistolar̃ ĩ acutũ. qr sursum tendũt. Graduale s̃m Innocẽ. dicitur a gradibus in quib9 cantabat. ⁊ significat cõuersionẽ fidelium penitentiũ. Et interponitur versus ad designandũ q̄ nullus verã penitentiã facit nisi plene conuersus sit ad deum. Et obmittitur graduale ĩ festis pascalib9: et loco ei9 dicitur. Hec dies. Quia illi dies statũ ecclesie futurũ felicẽ insinuant. sc3 statũ post resurrectionẽ: vbi non erit pena sed gaudiũ. Alleluia vox leticie significat gaudiũ penitentiũ quod habẽt ex p̄missio p̄mio. Et canitur etiã in aduẽtu. qr licet sancti patres habuerunt spem de incarnatõne christi. tamen qr certi de hoc erãt. iõ exultabãt. Sed in septuagesima obmittit. qr tũc casus p̄mi homis deflet. loco cuius canitur tractus cũ plixitate ⁊ asperitate vocis. significans plixitatẽ miserie p̄sentis incolatus. Et hoc Symach9 papa instituit sic̃ ⁊ collectas. Addit etiã quãdoq3 p̄sa post alleluia. sc3 que est vox exultatiõis. ad signandũ gaudium corporis et anime. Et est instituta a Nicolao papa. Prius enim cantabat neuma q̄dã longũ post alleluia. loco cui9 Nicolaus papa in festiuitatibus p̄cipuis prosam cantare instituit. Significat etiã diutina p̄tractio notar̃ ipius alleluia gaudium celestis patrie quod est absq3 fine. et fit sine voce significatiua. qr tale gaudiũ nulla lingua exprimere potest ⁊c̃. Euangelium quod legit in sinistra p̄te altaris designat q̄ p̄ ip̄m peccatores sunt vocati. Et dicit versus aquilonẽ ad euitatõnem malorũ et imitatõnẽ bonor̃. Mali enĩ per aquilonẽ significantur. Nam per aquilonẽ diabolus frequenter designatur. cõtra quẽ est euangeliũ. Et dicit in loco alto. s. in pulpito. q̄d nõ fit in epistola. qr altus loc9 datur seruãtibus euangeliũ. qr celũ. Et p̄pt̃ h̃ etiã terminat in altũ. Premittitur autẽ ante euangeliũ dominus vobiscũ. salutatio populi. per quod disponit populũ ad audiẽdũ deuote. Et chor9 r̃ndet. ⁊ cũ sp̄ũ tuo. id ẽ sicut tecũ est deus ad dicẽdũ verbũ dei. ita nobiscum sit ad audiendũ. deinde signat

se in pncipio ꝛ i fine. Prio in libro facit signū crucis. q̄si di cat. crucifixū pdico. Scdo i pectore. q̄si dicat. crucifixum credo. Deinde i facie. ac si di/ cat. crucifixū pdicare nō eru besco. Silr pplus faciat ne diabolꝰ vtat facies ac mētes eoꝝ ab auditōe vbi dei i pnci pio. ꝛ i fine ne vbuȝ tollat de cordib eoꝝ. Debz etiā ppls stare ꝛ nō sedere. in signuȝ ꝙ sūt pati pugnare ꝑ euāgelio. ꝛ caput eleuare in signū reue rentie. Et h̄ statuit Anastasiꝰ papa pmꝰ anno dn̄i. cccciiij. habetr etiā de ɔse. di. i. aposto lica. Itē arma vl baculos po nere. in signū ꝙ iuxta doctri/ nā euangelicā pati sunt n̄ ar/ mis sed patiētia se defendere. iuxta illud. Si quis te ꝑcus/ serit ad vnā maxillā pbe ei et alterā. Aliqn̄ autē thurificatr circa euāgeliū. p qd significa tur odor bone opatōis. iuxta illud. Sic luceat lux vr̄a ꝛc̄. Datr etiam osculū libri tm̄ sa cerdotibus post euāgeliuȝ ꝛ clericis. ad designādū ꝙ ipis debēt esse manifesta diuīa se/ creta. ceterꝭ aūt i ꝑabol. Lu. viij. Post hoc canitr symbolū nicenū. qd marcianꝰ romanꝰ post siluestꝝ īstituit. āno dn̄i cccxxxix. Et dicitr a sin qd est con. ꝛ bolos morsus. q̄si ɔpo situ̅ p morsellos ꝑuos. id ē ar ticulos. Est enī collectum ex diuersis locis sacre scripture in quo est tota fides. Cōpo/ situ̅ est tn̄ ꝑpter maiorē cau/ telam. s. ꝑpter hereticos. ne sit difficile q̄rere articlos fidi in scpturis mltis. Et est tri/ plex symbolū. Primū aploꝝ scȝ credo. qd ɔmūitr dr in pri/ ma ꝛ in ɔpletorio. Secūduȝ athanasij. s. Quicūqȝ vult sal uus esse. Et terciū nicenum. qd i synodo nicena fuit ɔpo/ situ̅. Istud autē potiꝰ canitr i missa q̄ȝ aliud: qꝛ cōditū ē tē pore veritatis ꝑpalate ɔ he/ reticos insurgētes. et clarius est determinatiuū fidi q̄ȝ sym bolum aploꝝ. ideo potius ca nitur istud q̄ȝ illud. Un̄ licet eadem sit vitas vtrobiqȝ. ma gis tn̄ clare in vno q̄ȝ in alio. Canitr aūt alte ꝛ expsse. vt oēs illud discant ꝛ sciāt

De tercia parte misse

Consequē c ter videndū ē de ter cia ꝑte misse q̄ dr ob latio. q̄ ɔtinet sub se sex ꝑtes. Pria ē ppli exultatio ꝑ qui/ bꝰ offerre debet. ꝛ hec signatr

p offertoriũ. Scđa ē oblatõnis presentatio. ibi. Suscipe sancta trinitas. Tercia est altarꝭ thurificatio. Quarta cordis hũiliatio. cũ dr. i spũ humiliatõis. Quita seqns orationē. s. secretũ. Sexta manuũ ablutio Circa qđ sciendũ ꝙ sacerdos post symbolũ dic̄ dñs vobiscũ. ad significãdũ ꝙ ex q̄ dꝫ ad oblatõem accedere. ꝛ nulla oblatio p̄t esse accepta sine deo. iõ dic̄. dñs vobiscũ. Et qꝛ tã sacerdos q̄ʒ popul⁹ debēt esse valde attenti circa oblatõeꝫ hostie salutarꝭ vñ tũc q̄si excitando pplm̄ sacerdos dic̄ Orem⁹. Nõ tñ vlteri⁹ p̄seq̄r̄ voce alta. sꝫ sub silētio dic̄ offertoriũ. p qđ dnotat suã ĩtẽtõeꝫ maxime r̄collectã ad deũ. Significat etiã illud silētiũ latibulũ christi añ passionē. qñ iudei ꝯspirauerũt ꝯ eũ. vt si q̄s eũ ꝯfiteret̄ extra synagogã fieret. cantat tñ tũc chorus valde letabũde ad designandũ hilaritatē offerētiũ qꝛ datorē hilarē diligit deus Et quia legit̄ etiã de dauid ꝙ citharã cũ cantoribꝫ pcutiebat. Tenent̄ autē fideles ad oblatiões ꝺm consuetudineꝫ approbatã in aliq̄bꝫ festiuitatibꝫ. vt de ꝯse. di. iij. oĩs christianus. qꝛ dictũ ē a dño. Nõ apparebĩ ĩ ꝯspectu meo vacuus. Licꝫ aũt h̄ sit p̄ceptũ: tñ q̄ntũ ad q̄ntitatē. vt tãtũ vel tãtũ offerat̄ ñ ē p̄ceptũ sꝫ ꝯsilium. iuxta illđ Exo. xxv. Ab oĩ hoĩe q̄ offert vltrone⁹ accipietis eas. s. oblatões

Equitur

s scđa ps t̄cie ptis. s. oblatõis p̄sentatõ Circa qđ sciẽduꝫ ꝙ sacerdos volēs p̄sentare oblatõem deo parat p̄mo materiã. Et p̄mo p hostia accipit panē triticeũ azimũ mũdũ et pu℞. ꝛ p sanguĩs ꝯfectõe accipit vinũ bonũ ꝛ sapidũ admixta modica aq̄ q̄ posset absorberi a vino. q̄ facto dic̄ Fiat hec ꝯmixtio vini pꝛ ꝛ aq̄ In n. p. ꝛ f. ꝛ s. s. Deide accipit calicē tenendo vna manu ĩ medio. ꝛ reliq̄ substẽtãdo pedē calicꝭ. ꝛ alte sublevãdo dic̄. Suscipe sctã trinitas hãc oblatiõeꝫ. q̄ orõ de se indicat q̄d vl' p q̄ tũc orat̄. tũc enĩ orat ecclia deũ ꝛc. Dicta ãt ista orõe dꝫ calicē deponere dorsũ ꝛ patenã d̄sup tollat. ꝛ panē ad pedes calicꝭ collocare. vicꝫ int̄ se ꝛ calicē ꝺm modũ magꝭ cõeꝫ. Calix significat christi diuitateꝫ. patena

hũanitatē q̄ diuīitatē sic̄ patena calicē ꝯtexit. Sz tũc patena sub corꝑali obꝟuat̄. q̄z discipuli relicto christo oēs fugerũt. Calix aũt corꝑali operit̄ q̄d siḡt sepulturaz christi. Pz aũt corpale eē d̄ lino mũdo ꝛ cādido ẜm Hugonē. et ẜm ꝯciliũ lugdunꝰ. vt etiā hr̄ ī bocardo. li. iij. Hoc īstituit siluester pmꝰ āno dn̄i. cccxv. Nec dz ī eo alterius rei mat̄ia ꝑciosior aut vilior misceri. vn̄ dicebat Joh. de deo ẜm ꝙ refert archi. de ꝯse. di. i. ꝯsultu. ꝙ illi ḡuit̄ peccāt ꝛ offendunt q̄ mittũt corꝑale ꝯfici cũ farina ad h̄ ꝙ stet rigidũ sup calicē. Nec tale corꝑale dz p mulieres lauari nisi ꝑ sacerdotē ꝑus lauet̄ in vase spēal̄r ad h̄ d̄putato. i q̄ nihil est postmodũ lauādũ. vt d̄r de ꝯse. dis. i. nemo. Significat aũt h̄ corꝑale ẜm arch. vbi sup̄ eccl̄iaz Q, aũt suppōnit̄ calici significat ꝙ christi passionē eccl̄ia non desinit imitari. Corꝑale aũt multo labore candidatur ꝛ eccl̄ia multo labore christo cōformat̄. Itē significat syndonē in qua christꝰ fuit inuolutus. et iō fit corꝑale de lino q̄z sic̄ linũ ml̄tꝭ pulsiōib ꝛ tũsiōib ad cādorē deducit̄. ita eccl̄ia ꝑ illud significatũ. q̄ ꝑ corpꝰ xp̄i ītelligit̄ multꝭ ꝑssionib ꝛ passionib ad cādorez vite et̄ne ꝑducit̄. Et ita etiaz corpꝰ xp̄i ꝑ illud significatũ ꝑ ml̄tas tribulatiōes vēit ad gl̄iaz. vt dic̄ glo. i. c. ꝯsultu. d̄ ꝯse. di. i. Et q̄z dictum ē ꝙ calix cooꝑtus significat xp̄i sepulturā. hinc est ꝙ tũc maria magd̄. venit vngere iesũ ꝛc̄.

Tercia pars

est altarꝭ thurificatio. Maria enī magdalena accepit librā vngēti nardi pistici preciosi ꝛ vnxit pedes iesu. ꝛ domus īpleta ē ex odore vngēti. Et sacerdos ī modũ crucꝭ supducit ꝛ circũducit īcēsũ sup̄ sacrificiũ ꝛ altare vt ꝛ crucꝭ signaculo ꝛ thuris incēso diabolice fraudis malignitas extricetur ꝛ effugiat Q, ꝓo tercio supducit et circũducit īcēsũ desiḡt ꝙ maria ter exhibuit ꝛ adhibuit vngētũ circa corpꝰ iesu. Primo cũ vnxit pedes ipiꝰ ī domo symōis pharisei. Scd̄o in domo symōis leprosi sup caput eiꝰ vnguētũ effudit. Tercio cũ emit aromata vt veniens vngeret iesũ ꝛc̄. volũtas enim reputat̄ ꝓ facto. cũ et ꝑ seipaz

nõ ſteterit q̃ minus expleſſet
qđ incepit. Q, ꝟo poſtmodũ
vndiqꝫ totũ incẽſaẗ altare de
ſignat ꝙ factũ illđ totã reſp/
ſit eccl'iam. ſicut dñs ipſe te/
ſtaẗ dicens. Amen dico vob
vbicunqꝫ ⁊c̃. Mat. xxvi. Et
Leo papa ſtatuit incẽſũ ſu
per oblatã fieri. qđ ⁊ ꝯcilium
rothomageñ. fieri ſtatuit De
alijs etiã thurificatiõis ſigni
ficatõibus plura vide in rati
onali diuinoꝝ

ſ Equitur

q̃rta ꝑs tercie ꝑtis
de hũiliatõne. vbi
ſacerdos dicit inclinato capi
te. In ſpũ hũilitatis ⁊c̃. ⁊ eſt
orõ Dañ. iij. c. vbi ſacerdoſ ꝓ
funde iclinaẗ habẽs man⁹ añ
pectus. ⁊ circa h̃ oſculaẗ alta
re in ſignũ cruciſ. q2 ꝑ paſſiõꝫ
crucis recõciliati ſumus dõ.
⁊ in eius amiciciã admiſſi. ad
Eph. ij. Alij tñ nõ oſculãẗ h̃
altare. Deinde ſeq̇ẗ orõ. Ubi
ſciẽdũ ꝙ ſacerdos ꝟtit ſe tũc
ad ppl'm eos ſalutãdo dicẽs
hec ꝟba. Orate ꝓ me pctõre.
ꝑ q̃ ꝟba ſacerdoſ iplorat auxi
liũ circũſtãtiũ ꝓpẗ altitudinẽ
ſacri. Et debẽt iſta ꝟba ſono
roſe ⁊ expſſe dici. Et tũc ꝟtit
ſe ſacerdos ad alterã partem
dicens. dñe exaudi orõeꝫ me
am. q2 tũc orat ſingulari ora/
tõe. Et ĩ h̃ m'lti errãt ſuppſſe
illa ꝟba dicẽteſ. ⁊ cũ h̃ nolẽteſ
ſe ꝟtere ad ppl'm. nec ad alte
rã ꝑtẽ altarſ. qđ ñ ẽ ſine pctõ.
Iſta ãt ꝯuerſio ad ppl'm cuꝫ
ſilẽtio ſubſeq̃nte ſignificat oc
cultam apparitionẽ chriſti q̃
apparuit petro. q2 licꝫ certuꝫ
ſit ꝙ ei in die reſurrectõis ap
paruit. vt dr̃ Luc. vl. tñ icer/
tũ eſt vbi. ĝ fit ſub ſilẽtio Uñ
q̃nto ſeq̇ẗ ſecreta q2 ſecrete dr̃
vt noteẗ mẽtal' ꝯuerſio ad de
um. vt ſit ſacrificiũ añ deũ ĝ/
tũ. Debẽt eni tot dici ſecrete
q̃t fuerũt ĩ pncipio collecte. ⁊
eodẽ ordĩe poni ⁊ ꝯcludi Sꝫ
tñ in fine oĩm dr̃ expſſe. ꝑ oĩa
ſecl'a ſecl'oꝝ. ſ. ad ſignificãduꝫ
ꝙ licꝫ ſacerdos orat vt ꝑſona
ſingl'aris. tñ ex q̃ ꝓ toto ppl'o
orat. iõ occl'te nõ debet finiri.
Uel ad innuẽdũ ꝙ ſacerdos
hic poſtulat auxiliũ ppl'i. vñ
expſſe rñdet clericus amẽ. ad
deſignãdũ ꝙ poſt lazari reſu/
ſcitationẽ chriſtus publice ꝑ
dicauit.

r Eſtat nũc

videre dẽ q̃nta ꝑte ter/
cie ꝑtſ. q̃ dr̃ ſeq̃nſ orõ
vl' ꝑfatõ. que habꝫ quattuor

ptes. In pma pplus salutat cu dr. Dns vobiscu. In secu da ro assignat. ibi. Ve dignu z tc. In tercia laus diuia a po pulo cantat. cu dr. sctus sctus sctus tc. In qrta cano ipe in choat. ibi. Te igit clemen. tc. Quatu ad pmu sacerdos sa/lutado pplm pmo excitat eu ad attetonez dices. dns vobi scu. Scdo ad metis erectoz. ibi. sursum corda. Tercio ad graz actoes. ibi. gras agam9 Excitat aute ad attetoez p/pter reueretia sacrameti in q christ9 sumit ipe fons bonita tis. io sacerdos dic. Dns vo biscu. Deinde dicit. sursu cor da. ad designadu q circa h sa crametu debem9 habere alti tudine conteplatonis. z ea q sursu; sunt appetere. vt dicit Col. iij. Et etia qr istd sacra mentu no pt rite pfici sine il/lo q est sursuz. a q cucta bona pcedut. vt dicit grego. Et a quo oe bonu pcedit. vt dr Jaco. i. Et ad designandu q hoc sacrametu non pdest nisi habetib corda sursu. Ad qd statim rndet mister. habem9 ad dnm. Et e sensus. i. babe/mus corda nra ad dnm leua ta. Sz forte in h multi meti/unt bntes corda depssa. q sar guit ppha dices. Filij boim vsqz q graui corde. Terco ex citat ppls ad graz actones. ibi. gras agam9 dno deo no stro. Ubi vide pgruetiaz lau dis. qr eniz est dns q a seruis vult laudari. Malach. i. Si ego sum dns vbi e honor me us. Et qr deus ideo vult co li. et qr noster est. ido specialit vult honorari l venerari. Et qr ta innocetes qz penitentes habet laudare deu. ideo dr re cte. dignu et iustu est. Et cer/te dignu ratoe sue maiestatis iuxta illud Apoca. vij. Bndi ctio z claritas z sapia z graz actio honor et virt9 et fortitu do deo nro. dignu etia p tatis bnficijs nobis ipesis. dignu ratoe supabundatis charita/tis. ex q ppo filio suo no pep cit deus tc. Quarto statim ro assignat hui9 a sacerdote cuz dr. Uere dignu. Et hic inci/pit pfato q represent at illd gau diu pueroz catatiu i die pal/maz. Bndictus q venit i no mine dni. Tpe aut q catat p/fatio debent man9 eleuari: ad designandum q tuc sacerdos vult orare p celestib. Et per ista verba sacerdos approbat pmo deu digne esse laudadu. scdo inuitat angeloz exeplo

cum dicit. quā maiestatē tuā laudāt angeli. q. d. ꝯm Innocen. dignū est: quia mera nos volūtate fecisti. Justū: qꝛ mera miſcdia redemisti. Equuʒ qꝛ gratuite nos visitasti. Salutare quia ppetue nos saluasti. Nos tibi semp. id ē in oī tēpore. et vbiqꝫ. i. in omi loco Et si ñ actualiter tamē habitualiter: nō ponēdo videlicʒ obicē mortal' peccati. Unde non cessat orare qui nō cessat benefacere. ꝯm Augustinuʒ.

Circa qđ sciēdū ꝙ tm̄ decem sunt pfatōes. Pelagius enī papa statuit nouē. sed vrbanus papa anno dñi. ccccxliiij. addidit decimā de btā virgine. Quotidianā antē pfationē fecit Simachꝰ natione sardus. Anno dñi. ccccxciij. Prima est de natiuitate. secūda de epiphania. tercia de q̄dragesima. quarta de resurrectiōe. q̄nta de ascensiōe. sexta de pētecoste. septima de trinitate. octaua đ sancta cruce. nona de apostol'. decima de beata virgine. de hoc habet' đ cōsecra. di. i. īuenimus. Ex quo patet pfationē nouiter inuentā de dedicatiōe eccl'ie esse supfluam ꝛ erronee introductā. nisi alias interueniret autoritas pape. de qua tm̄ vsqꝫ mō nō cōstat. Uñ illi ea vtētes g̃uiter peccāt. Cū eni vnā collectā minimā nō possunt mutare vl' addere. multo magis tā solēnē pfationē p suo libitu īmutare q̄s psumat. Deīde sequitur sanctꝰ. qđ Sixtus pmus anno dñi. cxxix. īstituit. p qđ sacerdos orat vt laus nostra ꝛ voces nostre laudibꝫ et vocibꝫ angeloꝝ associent'. qꝛ angeli semp cantāt sctūs. Ter autē canit' ad honorē trinitatis. Osanna bis. ad designandū duplicē stolā seu gaudiū. corpis. s. ꝛ aīe. ꝛ significat tm̄ id ē obsecro salua

Sequitur

sexta ps tercie ptis pncipal' misse. scʒ ablutio manuū. Primario eī sacerdos abluit manus ad significādū ꝙ debʒ carere mortalibus. sʒ in h̄ loco abluit. qꝛ iuxta posse suū dʒ etiā carere venialibus. Et iō solū capita digitoꝝ pfundit. Et licet aliqui dicūt tūc versiculū. lauabo inter innocētes manꝰ meas. tm̄ conuenientiꝰ obmittit' ppter continuationē seq̄ntis canonis q̄ incipit. Te igitur. cuiꝰ pludiū fuit sanctꝰ. Sen

sus enim est. Te igitur clemẽtissime. id est te qui sanct⁹ es. domin⁹ deus sabaoth deprecor. quod cõgrue fieri nõ posset interpositis aliq̃bus verbis. puta. lauabo inter innocentes manus meas rc̃. q̃ faciunt notabilẽ discõtinuatio nem illaꝝ orationũ principaliũ. ꝛ ideo cautius obmittit ꝙ dicitur.

De quarta parte misse

Equitur quarta ps pricipalis misse. scilicꝫ canon. Ad cuius euidentiã sciẽdum ꝙ canon grece interpretatur regula latine. quia multũ regulate cõpositus est. Dicit autẽ ꝙ Gelasius papa canonem principaliter ordinauit: licet a pluribꝫ sit aliquid additum in eo. tamẽ ab vno est ꝯpositus. Dicitur aũt ꝙ Clemens secundus Anno. lxxi. post Cletũ instituit canonez ante consecrationẽ. ꝛ ita dicit canon q̃si ex regulis [illegible] patrũ editus ꝛ com[illegible]tus. Dicit etiam sub silentio ꝑm Innocentiũ. primo ad significandum ꝙ christ⁹ secesserat in Effrem a iudeis. Secundo propter maiorẽ conuersionem mentis ad deũ. q2 tunc sacerdos debet intrare thalamuꝫ cordis. ꝛ ostio sensuum clauso deũ orare. Tercio propter ꝑiculi euitatõem. ne vsu quotidiano verba sacra vilescant. Quarto propter maiorem reuerentiaꝫ. quia que in publico fiunt citius vilescũt Hec Bernardus de parãtinis. Incipit autẽ ab illa littera T. que valde representat signũ crucis. ad significandũ ꝙ hoc sacramentũ seu sacrificium fit ad memoriã passionis christi in cruce. Et fit circa canonem imago crucifixi: vt tanto melius imprimatur memoria christi passionis in cruce ipsi celebrãti. Accedẽs autem sacerdos post ablutionẽ primo benedicit se. secundo compositis manib⁹ osculatur imaginem crucifixi: inclinando se hũiliter. designãs humilem inclinatõem quam fecit christus ante suam passionem: in qua factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. sicut habetur Luce. xxij. Alij autem osculantur altare ad significandũ ꝙ per hoc sacramentum acquirimus veram

dilectōem cum christo. quia minister nō debet esse infide-lis: vt iudas. Deinde incipit dicens. Te igitur. Circa quod notandum ꝙ illa coniū ctio igitur est illatiua respe-ctu precedentiū. vnde ex quo dixit prius. sanctus domin⁹: nunc infert. Te igitur clemē tissime pater qui es sanctus. Dicitur autē clementissim⁹ quasi in misericordia summe abundans. Et hec verba di cens sacerdos se inclinat desi gnans christi humilitatē seu humiliatōnem ad passionez. Additur etiam per iesuz chri stum filium tuum dominum nostrū. Hoc fit ideo: qꝛ chri stus docuit in suo nomīe om nia esse petenda. Iuxta illud Iohannis. xvi. Amen amen dico vobis: si quid petieritis patrem in nomīe meo ꝛc. De scribitur autem quadruplici ter. Primo vt saluator: quia iesus. Matthei ꝑmo. Voca bis nomen eius iesus: quod interpretatur saluator. Se-cundo vt rex. quia christus: quod interpretatur vnctus. Psal. Vnxit te deus deus tu us. Tercio vt patri naturali ter dilectus. quia filiū. Quar to vt nobis prelatus. qꝛ do-minū nostrum. Supplices id est humiles rogamus: ſm Bernardū de parātinis. ro-gamus pro illis que nobis de ficiunt. ac petimus pro illis que ad salutem nostram no-bis necessaria sunt. Vti ac-cepta habeas. id est accipias seu grata habeas. Et aliqui hic osculantur altare q̄si ostē dentes se compati christo. sꝫ non est de essentia. Et debet produci illa dictio vti in fine. nam licet idē valet vt et. vti tamen plus est expressiua.

Hec dona. dicuntur dona q̄ dantur a superioribus. quia hoc sacrificiuz fit virtute su-premi dei. ideo dicit̄ donum Munera. dicuntur munera quia dantur seu offerunt̄ ab inferioribus. hoc enim sacrifi cium ministerio sacerdotum offertur deo patri. Hec san-cta sacrificia dicuntur. qꝛ fi-unt pro peccatis nostris. Di cuntur autem illibata. id est incorrupta. non ꝙ illa accidē tia nō possunt corrumpi. sed ꝙ contentum sub eis scilicet corpus christi et sanguis nō corrumpitur. Iuxta illud. Non dabis sanctū tuū vide re corruptionem. Fiunt au-tē tres cruces in verbis istis

Hec dona. hec munera. hec scta̅ sacrificia illibata. Pro quo sciendu̅ q sacerdos ideo vtitur sepius signo cruc cir ca hoc sacramentu̅ magis q̄ȝ circa aliud. quia istud sacr̄m est magis memoriale passio/ nis christi que ad cruce̅ e̅ ter minata. Fiunt au̅t hic primo tres cruces ad designa̅du̅ tri plicem christi tradito̅eȝ. q̄ruȝ prima fuit gratiosa a deo pr̄e ex dilectio̅e. q̄ ꝓprio filio suo no̅ pepcit sȝ ꝑ nob tradidit il luȝ. Secu̅da fuit a iuda. que fuit ex auaricia ꝛ cupiditate. eo q pecuniaȝ pro eo recepit. qua̅ appellat merce̅de iniq̄ta tis. Tercia fuit a iudeis q̄ fu it ex inuidia. qꝛ sciebat pila/ tus q ꝑ i̅uidia̅ tradidisse̅t eu̅ Quia igit̄ deꝰ pater dedit eu̅ nobis in donuȝ. io̅ p̄ma crux fit cuȝ dicit̄. hec dona. Et qꝛ iudas ꝑ munere tradidit eu̅. io̅ scd̄a crux fit cu̅ dr̄. hec mu nera. Qꝛ vero iudei ad morte̅ tradideru̅t eu̅ vt crucifigeret̄ in sacrificiu̅ illibatu̅. io̅ tercia crux fit cu̅ dr̄. hec scta̅ sacrifi/ cia illibata. Ul̄ etia̅ ꝭm guil̄. manitinensem. tres cruces fi/ unt in reuerentia̅ eius qui est trinus deꝰ in ꝑsonis. cuiꝰ po tentia fit co̅uersio panis ꝛ vi ni. Et ꝭm Bern̄. d paratinis significat crucifixione̅ tripli/ ce̅. quaꝝ prima fuit in volu̅/ tate et affectu qn̄ collegeru̅t pontifices ꝯciliu̅. Joh. xi. et Matth. xxvi. Scd̄a fuit in vocibus clamantiu̅. crucifige crucifige Luce. xxiij. ꝛ Joh. xix. Tercia in crucifixio̅e ma nuu̅ et pedu̅. Luce. xxiij. Est itaq sensus istoꝝ verborum quantu̅ ad triplice̅ effectum. Na̅ qꝛ christꝰ datꝰ e̅ liberalit̄ io̅ dr̄ dona pluralr̄. qꝛ ꝓ da tus e̅ vtilr̄. io̅ dr̄ munera. ꝛ qꝛ datus e̅ vt nos sctificarȝ me̅ talit̄. io̅ dr̄. sacrificia illibata. id e̅ i̅maculata. Sȝ quare dr̄ pluralit̄ dona munera ꝛc̄. ꝛ no̅ donu̅ munꝰ ꝛc̄. cu̅ hic n̄ fiu̅t plura sacrificia seu sacra menta sed vnu̅ tm̄. Rn̄det̄ q licȝ corpus et sanguis christi sint ꝓprie loq̄ndo ꝯposita di stincta. tn̄ dicunt̄ vnu̅ integrit tate. sicut ꝯmestio in vna me̅ sa quantu̅cunq fercula sunt diuersa aut potus diuersi. ni hilominꝰ dicit̄ vna ꝯmestio. ꝛ hoc vnitate integritatis. qꝛ cibus ꝛ potꝰ simul integrant refectione̅: et habe̅t vnu̅ effe/ ctu̅ et nutrito̅em. Et isto mo̅ isto̅ sacr̄m dicit̄ vnum. Qn̄ g̅ dicu̅t̄ dona munera pluralit̄

refert ad illas substãtias pa/
nis ⁊ vini q̃ plura sũt ↄposita
ꝑ se ⁊ nõdũ sũt corp⁹ ⁊ sãguis
christi vnũ. Uñ ẜm Hořram
sup Mat. Quis ibi sint plura
materialr. nõ tñ formalr ppt
vnã opatõez quã intẽdũt. scz
refectionẽ spũalem.

Equitur

s In primis q̃ tibi of
ferimus. vbi ponit
optatio salutis eoꝝ ꝓ q̇b⁹ of
fertur h sacrificiũ ⁊ cui. quia
deo pr̃i. vñ dic̃. i p̄mis. i. p̄nci
paliter tibi. Scd̃o q̇s offert.
q꞉ sacerdos ex pte toti⁹ eccl'ie
iđ dic offerim⁹. ñ offero. Ex
q̃ pt3 ꝙ malicia sacerdotis nõ
viciat effectõez ↄsecratõis. q꞉
nõ offert ex bonitate vl' mali
cia ppa. s3 ex officio qđ gerit
ex ꝑsona eccl'ie. Tercõ ꝓ quo
offert. Et p̄mo q꞉ generalr ꝓ
tota eccl'a. vñ dic̃. ꝓ tota eccle
sia catholica. i. vniuersalr to/
to orbi terraꝝ diffusa : ⁊ fidei
sacris vnita. ñ ꝓ synagoga iu
deoꝝ abiecta ⁊ dispsa vbiq3 ꝑ
diabolũ Quarto oñdit q̇d pe
tit. vñ dic̃. quã. s. eccl'iaз paci
ficare digneris. vt. s. pacẽ h̄eat
ab hereticis ⁊ scismaticis. digne
ris etiã eã adunare. i. ĩ vnitatẽ
colligere q̃ dispsa ẽ int ꝑfidos
vl' paganos. Ul' ẜm guil. ma
nitineñ. orat hic p̄sbiter ꝓ in/
uicẽ discordãtib9. vt vniant ĩ
charitate Addit aũt. vt custo
dire digneris. s. a vicijs ⁊ c̃ mo
nib⁹. et regere. s. in ꝓspis. Dei
de orat ꝓ ꝑsonis singularib9.
⁊ p̄mo ꝓ capitaneis eccl'ie. s.
papa. q̃ v̄ba addidit Clemẽs
⁊ postea Pelagi⁹ papa ↄfir/
mauit. vñ idẽ dic̃. Cõstat ab
vniuerso orbe sepatũ esse qui
ob quãlibet dissensionẽ inter
sacra mysteria apl'ici põtificis
ẜm ↄsuetudinẽ memoriã non
freq̃ntat. Deinde ꝓ ep̃o ppo.
vnde dicit. ꝓ antistite nr̃o. qđ
ep̃s celebrãs obmittit cum sit
met antistes. post h addit de
seculari p̄ncipe. vñ dicit. ⁊ p̄n
cipe nr̃o. hoc eni ẽ ↄsiliũ apl'i
.i. ad Thi. ij. c. vbi inq̇t. Ob/
secro p̄mo oĩm fieri obsecrati
ones. orões: postulatões : ⁊ g̃
tiaꝝ actões ꝓ oib9 hoĩb9. pro
regibus et ꝓ oib9 q̃ ĩ sublimi
tate sunt ↄstituti. vt q̇etam et
tranq̇llã vitã agam⁹ in oĩ pie
tate ⁊ castitate. Deb3 aũt intẽ
tio celebrãtis fieri ad ꝑsonã il
li⁹ ep̃i ĩ cui⁹ dyocesi celebrat.
Rome tñ ñ dr. ꝓ antistite no
stro. q꞉ ibi papa ẽ ep̃s. Silr
dicẽdũ de p̄ncipe illo in cui⁹
regno vel ducatu celebrat. De

inde descēdit generaliť orādo ꝑ omnibꝫ fidelibꝫ. Unde dič. ꝛ ꝓ oībꝫ orthodoxis. i. verꝭ catholicꝭ. nō scismaticꝭ vľ hereticis. Uñ orthodoxus đr ab orthos ti. qđ ē rectū. ꝛ doxis glia vľ doctrīa. q̄si recta glia vľ doctrina. Qui ğ recte glifi cant deū et rectā fidei doctrinā sequunť orthodoxi vocāť atq; aplice et catholice fidei. id ē ꝑ aplos fūdate ꝛ p̄dicate fidei cultoribus

Memento

etiā dñe famľoꝝ famularumq; tuaꝝ. vbi iteꝝ descēdit in spēali ad memoriā certaꝝ ꝑsonaꝝ. Uñ licꝫ deꝰ noscat oīa. nec opꝰ est sibi demōstrare ꝑsonā ꝓ qua orat p̄sbiter. cū oīa nuda sint oculꝭ eiꝰ. Heb. iiij. Sꝫ tamē obliuisci đr illoꝝ q̄bꝫ grāꝫ suam nō infundit. Siliť đr illorum recordari q̄bꝫ grāꝫ suam ꝛ dona largiť. Et ē modꝰ vulgariū q̄ cōiť dicūt tribulati. deꝰ oblitus est mei. Petit ergo hic duo. Pⁱo explicite ꝓ q̄busdā. scđo ꝓ oībꝫ circūstātibꝫ. Uñ dič. memēto dñe famuloꝝ famulaꝝq; tuaꝝ. non dič suoꝝ. qꝛ seruitꝰ pctm̄ designat. Joh. viij. Qui fač peccatū seruꝰ ē pcti. Et tales q̄ꝫ diu sunt ī pctīs obliuiscunť a deo. iuxta illđ. Pctōres ñ exaudit deꝰ. Joh. ix. Sꝫ famulus đr a fauore. qꝛ ē ī fauore ꝛ grā dñi. vt sūt pcrōres ꝯuersi ꝛ penitētes ꝓ pctis. ꝛ tľes deus nouit. vñ petit p̄sbiter recordari taliū. Et sciēdū q̄ sacerdos đꝫ facere mēoriā ordiate. vt. s. p̄mo oret ꝓ illꝭ qui sūt maiori charitate diligēdi Et qꝛ ordīata charitas icipit a se. iō p̄mo fač mēoriā suī ꝑ ipius. cogitādo tm̄ mēte vľ exp̄mēdo vt deꝰ sui misereať. ꝛ dimittat pctā et tribuat ḡtiam. Deinde orat ꝓ p̄re ꝛ m̄re ꝑentibꝫ et fratribꝫ atq; sororibus Tercio ꝓ bñfactoribꝫ. Quarto ꝓ inimicꝭ et ꝓ ꝑsecutoribꝫ. Quīto ꝓ infidelibꝫ vt ꝯuertātur ad fidē. Et hic q̄dā faciūt eis dispositōꝫ ī mēte satꝭ pulcrā. faciētes talē memoriā ad siľitudinē ordīs casuū. q̄ꝝ p̄mus est ntūs. in q̄ suī ꝑ piꝰ recordanť. Secūdus gtūs. ꝛ significat genitorem. i. ꝑentes. Tercius datiuꝰ. ꝛ significat datorē vľ benefactorē. Quartus accusatiuꝰ. ꝛ significat accusatorē vľ inimicū. Quītus vtūs. et significat vocandos ad fidem. Sextus ablatiuus.

ꝛ significat mortuos a nobis ablatos. Et de istis fit mentio i scda meoria Sz qre p⁹ p vi uis q̄ p mortuis oram⁹. Rn̄deo qꝛ viui sūt ī maiori pic'lo qꝛ pn̄t dānari. mortui āt p q̄bus orāt sūt ī purgatorio. de q̄b⁹ nō timet. Et de ista meoria dz se cito expedire ppt di/stractōez mētis ꝛ euagatōez. Nō sic q̄dā faciūt dormitātes ī tali meoria. ita ꝙ qn̄ꝙ pp'la res rcedūt a missa tedio victi. ꝛ h̄ est scandalū: et p ꝯsequēs fugiendū

Equitur.

Et oīm circūstātiū. id ē audiētiū missaꝫ digneris esse ppici⁹. q̄s vides in te credere recte ꝛ te deuote diligere. Et ex h̄ ptz ꝙ valde vtile est interesse misse. qꝛ pro talib⁹ spēalit' orat. Vn̄ statu/tum est vt oēs fideles audiāt missam dn̄icis dieb⁹ ꝛ festiuis dieb⁹. de ꝯse. di. i. oēs fideles. ꝛ. c. missas. Et dicūt doctores h̄ idē esse p̄ceptū vt ibidē ptz Seq̄t. p q̄b⁹ tibi offerim⁹ vl' q̄ tibi offert. i. n̄ solū ill' digneris misereri p q̄b⁹ h̄ offerim⁹ sacrificiū laudis. sz etiaz ill' q̄ soli h̄ offerūt p se suisꝙ oīb⁹ vicz ꝯsanguineis ꝛ affinib⁹ familiarib⁹ ꝛ amicis. p redēptōe aīaꝝ suaꝝ. q. d. nō p tpali lucro sz p spe salutis ꝛ incolumitatis sue. i. p salute ꝛ incolumitate sua sperāda. Et qꝛ bona hoīs triplicia sūt. iō p eternis p̄us orat. s. p spe salutis. scdo p corpalib⁹. iō dic. icolumitatis. i. corpalis sanitatis. tercō p spūalib⁹. iō dicit seu addit. p redēptōe aīaꝝ suaꝝ Seq̄t. q̄ reddūt vota sua etno do viuo ꝛ vo. Vota dicunt illa q̄ volūtarie pmittūt. Dicūt autē vota nr̄a. qꝛ fiūt a nobis ex libertate arbitrij sine coactōe Dicūt etiā dei. qꝛ p grāz eius fiūt quam dat ill' q̄ vouēt vt possint etiā ea pficere. Sz circa p̄dicta q̄rit q̄re p̄sbit' nō orat p̄mo p se. sz p⁹ et p̄ncipalit' orat p papa ꝛ se obmittit. Ad qd dōm ꝙ ibi orat vt p/sona publica. iō publicū bo/nū seu cōe ptulit ppo bono. h̄ aūt orat vt psōa singl'aris itrādo meoriā singulariū ꝛ p̄uatarū psonaꝝ. ꝛ iō p̄ponit se oīb⁹

Ommuni

cātes. postq̄ȝ posuit cōmemoratōnes illorū q̄ salute indigēt. h̄ ponit illos q̄ ad salutē adiuuāt. vt sūt scī. Et p̄mo ponit eos ī generali

bona sunt ... gra

nota q ch...

96

Scdo in speciali. Dicit ḡ. cõ
mũicantes Et h̃ ꝯposuit Li
nus papa. Cõmunicantes. i.
ꝑticipãtes cũ sctis. in hoc ꝙ
deũ videmus. licȝ differenter.
qꝛ nos ꝑ fidem: ipi ad oculũ.
Tñ ex quo idẽ obiectũ habe
mꝰ cũ illis. s. vnũ deũ. ḡ ꝑtici
pamꝰ cũ eis. ꝛ mẽoꝛiã venerã
tes. i. venerãter colimꝰ. In p̃
mis glˀiose ỽginis marie geni
tricis dei ꝛ dñi nr̃i iesu chꝛisti
sȝ et btõꝝ aplˀoꝝ ac martyrũ
tuoꝝ petri ꝛ pauli. vbi ponit
xij. aplˀos. ꝛ. xij. martyres Cõ
fessoꝛes aũt ñ ponit. Cuiꝰ rõ
est. qꝛ tpe q̃ positꝰ ẽ canõ ñ ce
lebꝛabat̃ memoꝛia ꝯfessoꝛuȝ
ita solẽnit̃. vlˀ iõ ponũt̃ marty
res. qꝛ imitati sunt chꝛistũ in
passiõe. ꝛ maximũ honoꝛem
ostẽderũt ꝓ ipo moꝛiẽtes. qđ
nõ fecerũt ꝯfessoꝛes. h̃ autẽ sa
crificiuȝ est maximi amoꝛis.
Ponunt̃ etiaȝ aliq̃ martyꝛes
minꝰ notabiles: qđ factũ ẽ di
uina dispensatõe Nã vt dici
tur dum scti p̃res deleuissent
istos ꝛ alios scribere vellent.
cras iuenerũt illos dletos au
reis lr̃is scp̃tos. vñ bonũ ẽ eti
am aliqñ minꝰ sctis reputatꝭ
reuerẽtiã impẽdere. ꝛ eoꝝ suf
fragia postulare. Qꝛ ꝭm tho.
q̃busdã sctis datũ est patro-
cinari spẽaliter et i specialibꝫ
negocijs. vt btõ Anthonio ꝯ
ignem ꝛc. Preponit̃ aũt oĩbꝫ
sctis btã virgo maria. qꝛ ipa
ẽ salutꝭ nr̃e p̃cipua adiutrix.
ꝛ ipa in celo p̃muȝ locũ tenet
post dei filiũ. deĩde ponũtur
aplˀi: qꝛ ipi tradiderũt nobˀ foꝛ-
mã ꝛ ritũ huiꝰ sacrificij. dein
de martyres q̃ ꝓ illo q̃ est ĩ h̃
sacramẽto se obtulerũt hostiaȝ
viuentẽ. Petimus aũt hic eo
rũ suffragiũ significãtes ꝙ q̃
diu sumꝰ in hac vita necesse
habemus eoꝝ suffragia postu
lare. cũ ipi chꝛisto sint in glˀia
ꝓpinqui. vñ possunt nobˀ im
petrare glˀiam. Post eleuatõ
nem ỽo petimꝰ eoꝝ ꝯsoꝛtiũ:
designãtes ꝑ h̃ ꝙ post resurre
ctõnẽ iũgemur sctõꝝ ꝯsoꝛtio
ꝛ ñ idigebimꝰ suffragio. Nõ
dirigimꝰ aũt oꝛõnes nr̃as ad
sctõs. vt ꝑ eos impleant̃ que
postulamus. sȝ vt eoꝝ p̃cibꝰ
nr̃e oꝛõnes soꝛtiant̃ effectum
In q̃busdam libꝛis ponitur
hic signũ crucis cũ dicit̃. mu
niamur auxilio. sȝ nõ habȝ fũ
damentũ. cũ nõ petimꝰ h̃ mu
niri signo crucꝭ sȝ patrocinio
sctõꝝ. Quõ aũt scti vidẽt oꝛa
tões nr̃as. dicit hic Berñ. de
parãtiuis ꝙ ñ cognoscũt eas.
cognitiõe naturali vel beata.

sed virtute reuelatõis p quaz cognoscunt orões nostras vocales siue mẽtales. Fit etiam additio in quibusdã festiuitatibꝫ. qꝛ ibi petimus ꝓtectiõez diuinã specialẽ. vt in natali. i epiphania. in pasca. ascẽsione ꝛ pentecoste. In quibꝫ specialia dona circa nos facta recolũtur. que nobis dari tũc postulamus. In fine autẽ hic ñ dicitur amen. quia angeli respondent amen.

Hanc igitur

oblatõnem. Hoc addidit Leo papa ãno domini. ccccxliiij. vbi q̃si ꝯphẽdendo oĩa supradicta sũmarie cõcludit. Petit ergo q̃ttuor. Prio petit acceptatõez oblatõnis. Vñ dicit. Hãc igit oblatõez seruitutis nr̃e. Et vide quare hic p̃sbiter spẽaliter appellat se seruũ. supiꝰ ꝟo alios appellat famulos. Rõ qꝛ q̃libet debet se reputare pctõrẽ ꝛ ñ alios. Dicit aũt hec oblatio seruitus. qꝛ sumꝰ empti ista oblatõe. iuxta illð. Empti estis p̃cio magno. Sꝫ ꝛ cũcte familie tue q̃ tibi famulant et seruiunt. vt placatꝰ accipias. licꝫ enĩ deꝰ sit sp placatꝰ. i. misericors q̃tũ ẽ i ipo sacrificio. tñ sepe offendit ex pte mĩstrorũ q̃ sunt i pctõ. Seq̃t. diesq₃ nr̃os. vbi petit fedꝰ pacꝭ. Vñ dicit. diesq₃ nr̃os in tua pace disponas. ꝛ loq̃t nõ solũ ð pace tpis sꝫ etiã pectoris. que est cessatio a pctis atq₃ ab eterna dãnatõe. Nos eripi. vbi petit euasionẽ carceris. s. damnatõnem ꝑpetuã Et in electoꝝ tuorũ iubeas grege numerari. vbi petit adiunctionẽ cũ electis. p iesum christũ dñm nostꝝ. Et istã pticulã sctũs gregoriꝰ ꝯposuit. Fit aũt appositio istiꝰ pticle certꝭ diebꝫ. vt i resurrectiõe ꝛ pẽte. Ex q̃ enĩ petimꝰ remuneratiõez q̃ fit p resurrectõez christi ꝛ spũssancti missiõꝫ. iõ tũc fit additio. ßm alios etiã i cena dñi. qꝛ p illud sacrificiũ tũc institutuꝫ dat remuneratio. iuxta illud. Qui manducat hunc panez ꝛc̃. Hec aũt verba dicens sacerdos se ꝓfunde inclinat: significans ꝙ legalis sacerdos sũmo conamine obumbrabatur ne videret. vł quia orauit christꝰ ꝓfunde se inclinãdo ꝛ hũiliãdo gñ horã passiõis

Seq̃tur scða ps canonis.

Quam ob

lationez ꝛc̃. Hec est

Di... in sacrificio ... minores ... ad ministrum ... in petis offer

secunda pars canōis. in q̄ po nit̄ sacrificij ꝯsecratio. Et habet tria dicta. Prīo nāq̧ vir/ tus ꝯsecrādi petit̄ Scđo ipa ꝯsecratio ꝑficit̄. ibi. q̄ pridie. Tercio rei ꝯsecratē ꝯmemo/ ratio exprimit̄ ibi. vn̄ et mēo res. Circa ꝑmū primo ponit sacrificij oblatōem. Secūdo oblatōis bn̄dictionē. ibi. q̄su mus benedictā. Tercio sacri ficij trāssubstātiatōez. ibi. vt nobis. Dicit ergo. quā obla/ tōnē. i. terrenā materiā ad cor pꝰ filij tui destinatā. ƀm guil'. manitiū. Tu deus q̄sumꝰ in omnibꝫ. i. tota cogitatōe. tota cognitōe. tota mente. ⁊ toto ī tellectu digneris facere bn̄di ctā. i. ꝑ quā hoīes bn̄dicant̄. Ascriptā. i. ꝑ quā hoīes ascri bunt̄ in celo. Ratā. i. ꝑ quā de visceribꝫ christi esse censentur Ratōnabilē. i. ꝑ quā a bestia/ li sensu exuant̄. Acceptabilez vt q̄ nobismetipis displicemꝰ ꝑ hanc acceptabiles vnico fi lio eiꝰ simꝰ. Jta expōit Aug. de ꝯse. dist. ij. vtꝝ sub figura. Sz Jnno. exponit referēdo ad christū. bn̄dictā. i. īmunē a peccato. ascꝑtā. i. scꝑturis ꝓ/ nunciatā et figuratā. Ratam id ē nō trāsitoriā sicut vetꝰ lex Rationabilē. i. q̄si nō peculia lem. sicut erat hostia legalis. que nō mūdabat a pctō. acce ptabilē ꝯtra illaz: de q̄ Jsa. et Hiere. dicunt. Obtulisti ho stiā nō acceptā. Cōmunit̄ tn̄ hoc refertur ad differētiā ob/ latiōis iude. Jlla eni traditio fuit maledicta. ideo ista sit bn̄ dicta. Jlla aūt ꝓscripta vl' di scripta de libro viuentiū. iđo digneris facere ascriptā illaz Jlla fuit irrita. i. iniqua ⁊ de/ testabilis. ideo deus fac istaz ratam. Jtē illa fuit irratōna bilis. iō deꝰ fac istā rōnabilē. id ē ratōe plenam. vt fiat rati onabile nr̄e ƀuitutis obseq̄ū. Jlle reddidit mala ꝓ bonis: ꝓpter qđ reprobatꝰ ē. sed tu deus fac hāc acceptabilē per quā tibi nos reddas acceptos Fiūt autē hic q̄nq̧ signa cru cis. tres ꝯmūes sup panē ⁊ ca licē simul. q̄rta autē sup panē ⁊ quinta sup calicē ꝑ se. Et si gnificant q̄nq̧ loca vulnerū eius. Uel ƀm Jnnocen. tres significant triginta denarios ꝓ quibus venditꝰ est christꝰ. Due autē vēditionē ⁊ empti onē siue vēditorē et venditū. Uel ƀm Bern̄. de parātinis: ⁊ ƀm Guil'. manitiū. signifi/ cāt tria q̄ christꝰ fecit circa ħ sacramentū. Nā accepit. be/

nedixit et dedit. ecce tria. Et specialiter fit crux super oblatam et vna super calicem. quia dixit. Hoc est enim corpus meum. et iterum. bibite ex hoc omnes. Et sequitur. vt nobis corpus et sanguis fiat dilectissimi filij tui domini nostri iesu christi Ubi petit transsubstantiationem panis in corpus christi per hoc verbum: cum dicit fiat. Illud enim est verbum creationis siue creatoris. Gen. i. vbi dixit. fiat lux. et sequitur. et factum est ita. Et non dicit sacerdos. vt faciam corpus christi. quia non est nisi minister huius conuersionis Ideo non in propria persona sed in persona christi dicit. fiat Dicit autem dilectissimi filij tui quia nullus potest esse dilectus deo quantumcunque sanctus sicut christus. ratione cuius dilectionis propter ipsum totius mundi peccata indulsit Fiunt autem due cruces. vna super panem. alia super calicem: ad significandum quod hoc sacramentum valet ad salutem corporis et anime.

Sequitur. qui pridie. Hec verba addidit alexander primus anno domini. cxxij. Et hic perficitur consecratio. Circa quod primo representatur quid christus in cena fecit. Unde dicit. Qui pridie. i. vna die antequam passus est. vel vna die precedente ante passionem. accepit panem. et in hoc loco tersis digitis super corporale accipit sacerdos hostiam reuerenter. Et debet eam tenere submisse non ostendendo populo vel ministro. ne videatur aliquo modo ante consecrationem. Unde dicit. accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas. et eleuatis in celum oculis ad te deum patrem suum omnipotentem. Et hic eleuat sacerdos oculos supra celum. in quo christus significatur. quia oculos mentis debemus eleuare in celum vnde veniat auxilium nobis. vt dicitur in psal. Quia omne bonum desursum descendit. Sequitur. Gratias agens non pro se sed pro nostra redemptione. benedixit. et fit ibi crux super hostiam. que significat quod christus passus est in natura humana. scilicet in corpore et anima. quia dixit Tristis est anima mea vsque ad mortem. Et ideo pro se benedicitur hostia et pro se calix. Et non intelligas quod christus benedixit. i. crucem fecit super panem. cum virtus crucis nulla fuit ante passionem eius. sed benedixit. i. verba consecrationis. scilicet illa. hoc est enim corpus meum: super panem protulit.

q̃ꝝ virtute ꝟboꝝ facta ē sta tim bñdicta trãssubstãtiatio panis in corp⁹ christi. vñ ex pone. bñdixit. i. vim bñdictõ nis ꝟbis ꝑ ipm ꝓlatis dedit. vt trãssubstantiaret̃ panis in corpus christi veꝝ. Seq̃r. ac fregit. deditq̃ꝫ discipulis suis dicens. Accipite ⁊ ꝯmedite.

Ubi sciẽdũ q̄ licꝫ hic dica tur q̄ xp̃s p⁹ fregit ⁊ tũc ꝯse/ crauit. tñ ita ñ ĩtelligẽdum ẽ q̄ xp̃s ṗus fregissꝫ ⁊ tũc bñdi xissꝫ. sꝫ q̄ xp̃s p⁹ bñdictõeꝫ ⁊ ꝯuersiõeꝫ fregit. Uñ sic con strue lr̃aꝫ. Accepit panẽ ⁊ bñ dixit. s. dicẽs. h̃ ẽ eĩ corp⁹ meũ ⁊ tũc fregit deditq̃ꝫ discipulis suis dicẽs. accipite ⁊ ꝯmedi/ te h̃ ẽ enĩ corp⁹ meũ. Pri⁹ g̃ ꝓ tulit illa ꝟba vt eis vim ꝯfici endi tribuerꝫ. deĩde ea ꝓtulit vt apl̃os formã ꝯficiẽdi doce ret. Ita dicit Guil. Cõmũit tñ dr̃. q̄ semel ꝓtulit christ⁹ il la ꝟba. tũc scꝫ qñ voluit dare apl̃is. Uñ dãdo eis tũc bñdi xit ꝑ illa ꝟba iã dicta. s. hoc ẽ enĩ corpus meũ. Item dicit Gorra sup ꝑ matth. Et ita ꝑ il la verba semel ꝓlata sil' ꝯfecit ⁊ formã ꝯficiendi dedit. vt di cit Berñ. de parãtinis. Un/ de sensus ẽ. bñdixit fregit de ditq̃ꝫ discipul' suis. ⁊ tunc di xit. Hoc est enĩ corp⁹ meum Et iste est verus intellectus.

Hoc est enĩ

b corp⁹ meũ. Ista ẽ for ma ꝯsecratõnis vene rabilis sacramẽti eucharistie quã dicens sacerdos habeat intẽtõnem verã ꝯsecrãdi cor pus christi. Nõ obmittat aũt illã ꝯiũctõeꝫ enĩ. q2 licꝫ nõ sit de substãtia sacr̃i. est tñ de es sentia p̃cepti. vñ g̃uit' pecca ret obmittens eã. Aliq̃ ꝟo di centes ista ꝟba tenẽt hostiam in manib⁹. ita q̄ possit videri a circũstãtib⁹. quod est graue periculũ. q2 tunc potest ado/ rari ꝑ simplices ante ꝯsecrati onẽ. qđ erit graue peccatum idolatrie. Et ideo teneat eam valde depresse in altari ne vi/ deatur. Fit autẽ eleuatio ho stie sacratissimi corꝑis christi vt ostendat̃ omnib⁹ oblata es se ad salutẽ. iuxta illđ. Ego si exaltat⁹ fuero a terra ⁊c̃. Se cundo vt extunc populus co gnoscat esse veritatẽ sacramẽ ti que non prius facta est. sed mõ vt iaꝫ sciat veraciter ado rare deũ p̃sentem. Expositio autem istius forme verboꝝ requiratur supra in tractatu de sacramẽtis circa sacramẽtũ

eucharistie. vbi sufficiēter ex pedita est. Seqr. silr ꝛc. vbi ponit̄ forma ꝯsecratōnis sanguīs christi. Ubi sciēdū ꝙ sacerdos volēs ꝓferre ista ꝟba dꝫ ipm calicē accipe ambabꝫ manibꝫ. ꝛ cū dicit. Bn̄dixit. dꝫ facere crucē sup calicē: tenēdo calicē ī manu sinistra ne tactu vl̄ impētu cadat. Crux sup calicē significat passionē christi ī aīa: vt dictū ē. ꝛ etiā nr̄am salutē ī aīa. ꝛ facta cruce dꝫ tenere calicē sicut prius Et hoc facto ꝓfert ꝟba consecratiōis habēdo intētōē ꝯsecrādi sanguinē christi. Et si pt hr̄e actualē est tāto melius Debet aūt ꝓferre ꝟba ista sine aspiratiōe magna. nō sic q̄dā fatui faciūt: faciētes anhelitū magnū ac pessimū in hostiā vel calicē. ita ꝙ astātes scādalizantur. Unde dicit. Similit̄ postꝙ̄ cenatū ē accipiēs hūc p̄clarꝫ calicē. Et ponit̄ h̄ ꝯtinēs ꝓ ꝯtēto. i. vinū cū aq̄ mixtū in calice ad trāssubstātiādū in sanguinē suū. Dicit etiā hūc calicē. qꝛ idem ē nūc q̄ fuit tūc in specie similis q̄ntū ad materiā calicis. q̄ntum ꝟo ad ꝯtētū christi sanguinē idē ē in nūero nūc q̄ fuit tunc Addit aūt p̄clarꝫ. qꝛ istō sacrificiū inter oīa est p̄clarissimū Un̄ ps. Calix me⁹ inebrians ꝙ̄ p̄clar⁹ ē. Sequit̄. in sctās ac venerabiles man⁹ suas. q̄ tpe recipiat sacerdos calicē in man⁹. Sequit̄. Itē tibi gr̄ias agēs. qd̄ referas ad illud qd̄ dictū est. silr mō. ꝛ facit sicut p̄us agēdo gr̄as deo pr̄i. Seqr̄. Bn̄dixit deditq̄ discipulis suis dicēs. Accipite ꝛ bibite ex h̄ omnes ꝛc.

Hic est eni

b calix sanguīs mei noui et eterni testamēti mysteriū fidei. q̄ ꝓ vobis ꝛ ꝓ multis effundet̄ ī remissionē pctōꝝ. Hoc totū ē de forma consecratōis sanguīs. ꝛ expo nit̄. hic est calix sanguīs mei. id ē. hic ē sāguīs me⁹ ī calice ꝯtētus. noui. i. vltimi: ꝛ et̄ni id ē ꝑpetui testamēti. mysterium fidei. i. habens secretā et absconditā intelligentiā tenēdā ꝑ fidem. qꝛ aliō videt̄ ꝛ aliud sub visis specieb⁹ firmit̄ esse credit̄. q̄ ꝓ vob et ꝓ mlt̄is effundet̄ ī remissionē pctōꝝ. Dic̄ notāter ꝓ ml̄ts. ꝛ nō dic̄ ꝓ oībꝫ. qꝛ licꝫ ꝓ oībꝫ effusus ē q̄ntū ad sufficientiā. ita ꝙ sufficiens est saluare omnes. nō tn̄ quantū ad efficaciā. qꝛ nō

omes efficiunt salnati p ipm Dicit aut p vobis.q.d.iudeis.qz apli iudei erat. z p multis.s.gentilib9.in remissionez pctoz.i.ppt remissionē peccatoz. His dictis eleuat sacerdos calicē vt ppls adoret sciēs iā ibi veraciter esse sanguinē christi. Aliq aut eleuāt tectū calicē.aliq discoopertū: sed nō est vis. Nam coopt9 designat occultū z difficile mysteriū sacramēti hui9.discoopt9 autē significat sepatōnez sanguinis christi a suo corpore tpe passionis. Et ob hāc etiā causam sepatim cōsecrat corpus christi et sanguis. vt significatio exprimat. vt dicit Gorra sup Matth.xxvi.ca. Hec q̄tiēscunqz feceritis i mei memoriā facietis.hec clausula qz tā ɔsecratiōis corpis q̄z etiā sanguis respicit ɔplemētū. iō post vtrūqz est dicenda

Sciendū etiā q tpe eleuatōis dz fieri a pplo duota inclinatio.vt dz in.c.sane. de cele.mis.et pūt dici hec verba a pplo.vt dicit glo.ibidē Salue lux mūdi.vbū pris.hostia va.viua caro.deitas integra ver9 hō. Possūt etiā dici ista Trāssubstantiant res iste in corp9 et sāguinē tuū dñe.ad honorē et laudē nois tui.ad remissionē peccatoz et ad salutē animaz nostraz. Potest etiā dici tunc pater noster zc. Vn̄ et memores dñe nos serui tui.vbi ponit cōsecrate rei ɔmemoratio.qz eni christus dixit. Hoc facite in meā ɔmemorationē.ideo et psbiter dicit. Vn̄ z mēores nos fui tui Hoc dicūt mistri causa hūilitatis vocātes se fuos. Sz et hec plebs tua sctā.i. p baptismū sctificata.eiusdē christi filij tui dñi dei nri tā btē passionis. Et hic sacerdos man9 extendit ad modū crucis.vt p illā extensionē manuū suarū extensionē manuū xpi repsentet in cruce.ɔ qd tn̄ faciūt illi qui vix manus mouent verecūdantes manus extendere i hoc loco. Sed tu miser sicut et ego. vt q̄d vereris tāti dñi et dei tui repsentare figurā et dispositionē qua te redemit. et non vereris circa illicitas choreas.et forsan amplexus mulierū extendere manus pedes brachia atqz totū corp9. z repsentare diaboli figuram Sequitur.necnon ab inferis resurrectionis. vbi sacerdos contrahit ad se brachia et significat ab inferis resurrecti

onem. Sequitur. sed et in celos gloriose ascensionis. vbi sacerdos erigit altius manus vsq₃ ad humeros. in signū q̄ christ⁹ eleuatis manib⁹ ferebatur ī celū. Et ab hoc loco strīgunt digiti. s. pollices ꝛ indices vtriusq₃ man⁹. nec disiūgunt nisi qn̄ opus est tāgere sacr̄m. q̄d fit ob reuerētiā sacramēti. ne digiti aliq̄d tāgāt post ꝯtactū corpis christi. ne etiā eis incaute aliq̄d cohere at quod p disiūctōnē deꝑdat quod esset magnū peccatū. iō sit sacerdos in hoc m̄ltū cautus. Seq̄tur. Offerim⁹ p̄clare maiestati tue. id ē p̄ oīb⁹ aliis clare. quia licz corpa sanctoꝝ erunt clara. tm̄ deus preclarior est in sua maiestate. q₂ est speculū sine macula. Seq̄tur. de tuis donis. q̄d dicit ratōe spiritualiū. ac datis ratiōe tpalium in p̄senti. Et q̄d offerimus subdit. hostiā purā. quia christus cōcept⁹ est sine originali peccato de virgine. sanctā: sine mortali. immaculatā: sine veniali. panē sanctum vite eterne. panē viatoribus p̄sentis vite p vita eterna conseq̄nda p̄patū. ꝛ calicē salutꝭ ppetue: q₂ ipē ē reficiēs ꝛ inebriās ī patria. s̄m Ber. de paratiuis. Fiūt autē hic q̄nq₃ cruces. ad designādū q̄ christ⁹ ī q̄nq₃ sensib⁹ patiebatur: vl̄ etiā plagas et vulnera duas manuū ꝛ duas pedū: ꝛ vnā laterꝭ: s̄m Guil. Maniceñ. Facit aūt tres cruces sup vtrūq₃. s. corp⁹ et sanguinē. ꝛ duas p se quālib₃ singl̄arit̄. Scd̄m aūt Ber. de paratiuis signt q̄nq₃ effusiōes sanguīs xp̄i. s. ī circūcisiōe. in sudore. in flagellatōe. ī crucifixione: ꝛ ī laterꝭ aptōne.

Sequit̄ tercia ps canōis.

Supra que

propicio ac sereno vultu ꝛc. hic ponit̄ t̄cia pars canonis in qua ponit̄ effect⁹ sacramēti q̄ est res tm̄. Et sūt tres pticule. Primo petit̄ donoꝝ acceptatio. Scd̄o diuīe mi̇ṡcordie īploratio. ibi. supplices. Tercio collatio glorie ibi. memēto dn̄e. Dicit ergo. supplices te rogam⁹. Ubi sacerdos cācellat manus ī modum crucis eleuādo eas. ita q̄ aliq̄liter ad ministꝛ ptrabi pn̄t. ꝛ ē sēsus. Supplices te rogam⁹ vt sup ista dona ppicio ac sereno vultu respicere digneris. ppicio. i. accipiēdo ea tanq̄ tibi gratuite placita.

ac sereno .i. misericordi. iuxta illud. Illuminet vultũ suũ super nos rc̃. Respicere digneris.i.accepta habere digneris. Vñ sequit̃. Et accepta habere sicut accepta dignatus es habere mũera pueri tui iusti abel. De isto abel hr̃ hystoria Geñ.iiij. vbi dicit̃. Respexit dñs ad abel et ad munera e᷒. r ita fuerũt deo accepta. Seq̄tur. r sacrificiũ p̃riarche nr̃i abrae q̄ filiũ suũ voluit imolare. Gene.xxij. qd̃ reputatũ est ei ad iusticiã. Sequit̃. Et quod tibi obtulit sacerdos tuus sũmus melchisedech. De isto dicit Berñ. de parãtinis q̄ fuit primogenit᷒ noe. q̄ vixit tẽporibus abrae. r iste obtulit panẽ r vinũ i sacrificiũ. gr̃as agens deo pro victoria abrae cõcessa sup̱ quinq̧ regibus. p̱ q̄ oĩa ɔ̃signat̃ istius sacramenti grata deo acceptabilitas. Nã sic abel obtulit grata primogenita. sic christ᷒ oblat᷒ ẽ p̄mogenit᷒ i ml̃tis fr̃ib᷒. Et sicut abraã vnicũ obtulit filiũ. sic christ᷒ vnic᷒ dei p̃ris oblatus est. Et sic melchisedech obtulit panẽ r vinũ. sic christus in pane r vino sacramentũ hoc instituit. de q̄ ɔ̃r. Tu es sacerdos in eternũ ɔ̃m ordinẽ melchisedech. Vocat aũt abel puer. nõ a puericia: q2 fuit vir.xx.annoꝝ. s3 a puritate innocẽtie. Abraã autem dicit̃ patriarcha.i.p̃r fidei catholice. q2 p̄mus in deũ credidit. et p̄mus incarnatõez p̄cognouit Joh.viij. Vidit r gauisus est. Sanctũ sacrificiũ immaculatã hostiã. Hoc addidit Leo papa.

Supplices

S Hic petit̃ diuie gr̃e i fusio. Vñ dic. Supplices. i. hũiles. te rogamus oĩpotens deus. vbi sacerdos hũiliter iclinat̃ cancellatis manibus positis sup̱ altare. que cancellatio sicut et p̄ma significat q̄ p̱ crucem et passionem petit offerri ista. Sinistra autẽ supponit̃. p̱ quã significat̃ passio xp̄i. S3 dextra supponit̃ p̱ quã xp̄i r̃surrectio ɔ̃signatur. Seq̄t̃. Jube hec p̱ferri p̱ man᷒ sancti angeli tui. qd̃ exponit Tho. in.iiij. sen. di.xiij nõ q̄ angel᷒ ista ɔ̃secret cum p̱tãtem nõ habeat. sed oratõnem sacerdotis et pp̄li deo p̄sentat. ɔ̃m illud Apocal̃.viij. Ascẽdit fum᷒ aromatũ i conspectu dñi. id est vota vl̃ supplicatiões fidelium de manu

angeli.q̄ sūt orōes sctōꝝ. Exponit̄ g. Jube h̄ vota vl' supplicatiōes fideliū pferri p manus.i. p misteria angeloꝝ in sublime altare.i.ī eccl'iaȝ triūphātē vl'ī plenā pticipatōeȝ deitatis.qd̄ ē sublime altare. Uñ seq̄t. ī ꝯspectu diuīe maiestatis tue. Ul' iube pferri h̄ id ē eccl'iaȝ militātē ī sublime altare.i.ī triūphantē. et h̄ fac p man⁹ angeli.i.filij tui. Seq̄tur. Et p̄sta.vt q̄tq̄t.s.fideles ex hac altaris pticipatōe ꝛc. Et hic p̄mo sacerdos disiūgit man⁹:et osculat̄ altare ī dextera pte. p qd̄ rep̄sentatur osculū iude qd̄ dedit christo cū surrexit ab orōe: ꝛ fit h̄ in detestatiōeȝ ip̄i⁹ iude. Seq̄t̄. sacrosctm̄ filij tui corpus. et hic facit crucē sup hostiam. Seq̄t̄.ꝛ sanguinē.ꝛ h̄ fac aliam crucē sup calicē Seq̄tur. sūpserim⁹ oī b̄ndictiōe celesti ꝛ grā r̄pleamur. hic sigt̄ se añ faciē. Crux sup hostia designat vincula q̄b₉ alligatū fuit corpus christi. Crux sup calicē desigt̄ flagellū q̄ educt⁹ ē sanguis de corpe. Crux sup faciē designat sputa ī facie christi. vl' signt̄ iste cruces qꝫ x̄ps ter orauit:vel etiā q̄ tria v̄ba dixit ī cruce.p̄mū.pater dimitte illis.scd̄m.ī man⁹ tuas.terciū.vt q̄d dereliq̄sti me.

Emento etiā dñe famulorum famularūqꝫ tuarū. vbi petit̄ collatio gl'ie:ꝛ p̄mo mortuis:postea viuis. Und̄ dicit .memēto dñe famulorū famularūqꝫ tuaꝝ. Ubi sciendū qꝫ licȝ q̄dā mortui sūt ī celo.q̄dā ī iferno. ꝛ q̄dā ī purgatorio.tñ q̄ nob nō ꝯstat d̄ singul' in sp̄eali. iō q̄si estimātes eos esse ī purgatorio oramus p oīb₉.ideo dicim⁹ Memēto dñe ꝛc.q̄ nos pcesserūt cū signo fidei.i.oñdert̄ aliqd̄ signū fidei. puta habuer̄t cōtritōem vl' deuotōeȝ decedentes. Nā d̄ talib₉ adhuc ē spes Et dormiūt ī somno pacis.i. sine pctō mortali. s̄m Ber. d̄ paratinis. Et dȝ hic fieri memoria eodē mō sic sup. Prio p ill' p q̄b₉ sp̄ealit̄ missa legit̄ vel q̄ in sp̄eali memoria sūt tibi ꝯmēdati. Scd̄o p pentib₉ mortuis. Tercio p b̄nfactoribus. Quarto p oīb₉ fidelib⁹ defunctis. Non autē p inimicis s̄m quosdā. Et hoc dico de illis de q̄bus certū est qꝫ ñ reconciliati decesserūt. Quia p illis nomiātim nō ē orādū.

ꝭmo nec generaliter nisi sub conditõe inquãtum sũt susceptibiles suffragiĳ Seqꝛ scõa memoria. Ipis ⁊ oĩbꝫ i xp̃o reqescẽtibꝫ.i.in fide xp̃i qescẽtibꝫ.locũ refrigeriĳ lucꝭ ⁊ pacꝭ vt indulgeas dep̃camur. Et nõ est op⁹ dicere ipis dñe. qꝛ p̃mittitur p̃us.memẽto dñe. Unde illud qd̃ seqꝛ.s.indulgeas referꝛ ad illud dñe. aliꝛ vnũ illoꝝ supfl̃ueret. Et dic̃ locuꝫ refrigeriĳ Unde regnũ celoꝝ dicitur locus refrigeriĳ respectu purgatoriĳ q̃ est loc⁹ ardoris maximi ⁊ caloris. qꝛ ꝭm Aug. ibi ẽ pena maior q̃ꝫ aliq̃ q̃ p̃t excogitari in mũdo. Dicit etiã locũ lucis.qꝛ purgatoriũ est loc⁹ obscuritatis. Dicit etiã locũ pacis.qꝛ purgatoriũ est locus inqetudis. quia nunq̃ꝫ aĩe habent paceꝫ nec qetem. nõ sicut q̃dam fingunt dicentes eos feria scõa qescere.aliqui p̃o dñico die. q̃ oĩa sunt friuola ac insana.⁊ sacris sc̃pturis ꝯria. Seq̃tur. Nobis q̃ꝫ pc̃tõribus.vbi petit gl̃ie collatõꝫ viuis. Primo enim petit collatõem eiusdem gl̃ie. Scõo gl̃ie societatẽ cum sc̃tis ap̃lis. Tercõ ponit mediatorẽ p̱ quẽ hoc exeq̃ postulat dicens. p̱ dñm ⁊c̃.

Circa primũ nota ꝙ sacerdos dicẽs ista verba eleuata modicũ voce tundit pect⁹ suum p̱ quod interrũpit silẽtiũ. significans p̱ hoc cõfessioneꝫ ⁊ contritõem latronis penitẽtis in cruce. q̃ increpans aliũ dixit. Nos q̃dem.s.tãq̃ꝫ pctõres digna factis recipimus. Unde sacerdos dicit. nobis quoq̃ꝫ pctõribꝫ famulis tuis de multitudĩe miseratõnũ tuarũ sperãtibus.s.sicut ille latro sperauit. Percussiõ autẽ pectoris significat illam tunsionẽ pectoris illoꝝ q̃ aderãt ad spectaculũ passiõis christi.et p̱cutiẽtes pectora reuertebanꝛ in hierl̃m. Exaltatio p̃o crucis significat clamorẽ centuriõis dicentis. Uere fili⁹ dei erat iste. Seqꝛ Partẽ aliquã et societatẽ donare digneris. Licꝫ tñ de⁹ sit simplex nõ habẽs p̱tes. tñ dicit p̱tem aliquã.p̱pter h̃ qꝛ q̃libet ꝭm meritũ habebit diuine faciei visionẽ.ita ꝙ vn⁹ alio p̱fecti⁹ videbit deũ. vel qꝛ sc̃i videbunt deũ totũ. nõ tñ totaliꝛ. id ẽ nõ ꝭm omnes modos q̃bus est visibiꝛ.quia est infinitus.⁊ cum cõprehendi ñ possit:ẽ quasi partẽ dabit nobis. Totaliter autẽ non est comp̃

hensibilis deus nisi filio suo q est in sinu suo: vt dr Joh. i. Seqr. cu Johane. fm Ber. de parantinis. s. Johe baptista. Et pfert stephano. nec mirum. qr et aplis pfert. Adiungit stephano. qr isti duo erant primi martyres noui testamenti Innocentius tn dicit q hic repetit Johes euangelista pp privilegiu virginitatis. qr virgines sequunt agnu qcunqz ierit. Ante vero consecratoez ponit pp privilegiuz apostolatus. Sed credit Bern. q meli intelligatur de baptista q ppt excellentia singlaris sctitatis no dz excludi a canone. Postea ponunt duo apli. scilicz matthia z barnaba q ideo post cosecratoez z no an ponunt. qr isti post ascensioez dni fuerut electi. Deide ponitur Ignacio. de q legit q cu esset deuot christo z bte vgini post ei morte inuetu e hoc nomen iesus aureis lris scriptu i suo corde i oibz ptibus. Ponunt aut qnqz martyres post morte christi ppt quinqz vulnera christi Ite ppt septe dona spussci ponut septem virgines ibide q sequut. Sequit. No estimator meriti. qr n fm exigetia meritoz retribuis: sz magis pmiado q qs qz meruit. Deinde pcludit. p christu dnm nostr. Et no dicit amen. qr fm doctores illo rndent angeli. qr fit otinuatio ad pcedentia. vn statim seqt. in cui vtute hoc petim. cu dr. p que. s. xpz h sacrm habz originem q ad pla. Et pmo q ad ee nature. vn dr. creas. Secudo q ad ee sacri. vn dr. sctificas. Tercio q ad esse vtuts. vn dr. viuificas. Quarto quo ad effectu gre q est vita anie. vn dr. bndicis. Quinto q ad augmetu gre eiusde. Et qtu ad opatoem et vsum. vn dr. z pstas nobis. Est g sensus. p que. s. christu tu deus pr oia bona creas pdendo natura. viuificas psubstantiado natura. bndicis accumulado gtiam: z pstas qntuz ad vsum. Oia eni creata sunt p christu Joh. i. Oia sctificant. quia a plenitudine ei accipiunt vniuersi. Oia viuut. qr ipe est vita. Joh. xiiij. Oia bndicutur quia ipe est bndict fructus ventris. Lu. i. Et aliq dicut p que hec oia dne semp bona creas. Et est sensus. hec oia scz pane et vinum et aqua creas fm causas primordiales: zc. sanctificas scdum causas

sacramtales. viuificas vt trāsferāt in corp⁹ xpi ⁊ ei⁹ sanguinē. Et iō bñdicis vt nos per ipa bñdicamur. Scđm alios h pnomē hec nō ponit ibi. i quo seqnda ē ɔsuetudo ecclesie. Seqt. ⁊ pstas nobis. vbi sacerdos remouet corpale đ calice. ad denotādū q christ⁹ emisit spm. ⁊ velū tēpli scissū est. et apta sunt nobis abscondita i lege mysteria. Accepta qz hostia dicit. et pstas nobis p ipm. s. tāq̄ mediatorē. ⁊ hic fac vnā crucē p totū os calic pcedēdo vltra calicē. Vñ dic Et cū ipo. Et hic facit minorē crucē. s. a labio calic ad aliud. Post hoc dicit. Et in ipo ⁊ hic fac adhuc miorē crucē. scz i calice. Tandē subdit. est tibi deo pri oipotēti. vbi iterū facit magnā crucē sup primū labiū calicis. icipiēdo ab extremo calicis labio vsus se ipm. Deide subīfert. in vnitate spūssancti oīs honor ⁊ glia ⁊ hic facit paruā crucē in pedem calicis. Est aūt sensus vboꝝ. p ipm tāq̄ mediatorez. cū ipo tāq̄ cū eq̄li. ⁊ in ipo tāq̄ in ɔsubstātiali. Vl h signt tres psone sctē trinitatis. vnde patri attribuit auctoritas. vñ dicit p ipm. filio eq̄litas. ideo dr. cū ipo. spūisctō ɔmūitas: iō dr. in ipo. Signa vero crucis tria pus facta p illa vba. sctificas ⁊c. que fiūt coopto calice signt tres crucifixiones fm tho. Naz hora tercia crucifixus ē linguis iudeoꝝ clamantiū: crucifige ⁊c. Hora sexta manibꝫ gentiliū: vt dicit Johes. Hora nona emisit spiritū. Et qz post intuallū triū horaꝝ christ⁹ crucifixus ē manibꝫ gētiliū. cū milites crucifigerēt iesum: iō iteꝝ sacerdos facit tres cruces sup calicē discooptū sup trib⁹ vbis. s. p ipm: cū ipo: ⁊ in ipso. designans illā crucifixionē q̄ facta est post tres horas interpositas inter terciā ⁊ sextam. Quia vo ibi fuit diuisio corpis ⁊ anie: iō iteꝝ facit duas cruces vt dictum est. Vel fm Guil. manitiū. tres cruces. p illa vba p ipm ⁊c. significant fidē cēturiōis q̄ credidit vnū deū in trinitate. Due vo alie significāt duo sacramēta que fluxerūt đ latere christi. vicz aqua regeneratōis baptismi ⁊ sanguis redēptōis generis hūani. Vl signāt q̄nq̄ cruciatus christi. añ mortē tres. s. alapas: sputa ⁊ flagella. i morte crucifixionē: ⁊ post mortez

lateris apertionem. quarta vero signat anime a corpore separationem. quinta descensum in limbum. Sequitur. per omnia secula seculorum. quod debet dici alta voce. Sed antequam hoc dicatur ponatur reuerenter hostia ante calicem in suo loco. Et tunc statim debet cooperiri calix. quo facto dicitur. per omnia secula seculorum. Et hoc alta voce ad designandum quod christus clamans alta voce emisit spiritum. Et respondetur amen ad significandum clamorem mulierum lamentantium dominum. vnde et tunc chorus lamentabiliter respondet

Quinta pars principalis misse.

Oremus

praeceptis salutaribus etc. Hic ponit sacramenti perceptionem. Circa quam premittuntur multe preparationes. scilicet tam generales. vt sunt pater noster etc. quam speciales. vt alie orationes. Dicit ergo Oremus preceptis salutaribus moniti. Circa quod sciendum quod hec oratio prius non dicebatur in missa: sed Gregorius fecit eam dici. quia non fuit dignum eam obmittere in hoc officio cum sit nostri saluatoris. Greci autem non per sacerdotem sed per se clamant eam in missa. Apud nos vero sacerdotes. et hoc cum magna reuerentia. vnde quasi non presumens subito subiungit eam premittit prefationem dicens. Oremus preceptis salutaribus moniti. non simpliciter. non nostra autoritate vel temeritate: sed preceptis salutaribus moniti. preceptis. scilicet domini. et monitis. scilicet magistri nostri. que sunt salutaria. id est ad salutem disponentia. formati. id est instructi intus et exterius. Et dicitur formati. quia informatio significat solum exteriorem doctrinam. Ad ostendendum autem quod nos sumus a deo formati. id est instructi intus. scilicet in intentione. et extra. id est in operatione. ideo dicit. audemus dicere. quasi dicat. ex quo habemus preceptum et monitionem de ista oratione dicenda. et ex quo illa oratio est composita per illum qui errare non potest ideo audemus cum fiducia dicere. Dicitur autem alte. quia christus palam predicauit. Vel secundum Johannem beleth. quia sumpta est de euangelio quod est predicandum super tecta. et etiam omni creature. Dicit etiam sacerdos solus in fine amen. sub silentio. Cuius ratio est: quia in aliis orationibus amen exprimit affectum optantis. ideo a populo vel a clero dicitur. in hac autem amen significat conclusionem affirmantis. vnde hic valet tantum. id est exaudita est oratio. Sed ne hoc videatur presumptuose asserere: dicit amen sub silentio ad euitandum ostentationem propriam. Sequitur oratio

Libera nos q̄sum⁹ dn̄e. vbi petit̄ petitōnū explicatio. qꝛ eni in orōe tria mala petim⁹ a nob remoueri. iō h̄ explicāt̄ q̄ sint. vn̄ dicit. Libera nos q̄sum⁹ dn̄e ab oīb; malis p̄teritis p̄sentibus et futuris. Et qꝛ nos nō sum⁹ digni h̄ ex se p̄mereri nisi donec nob orōe beate virgīs marie et ap̄lorū Petri et pauli atq; andree et alioꝝ. iō eos h̄ ī auxiliū īploramus. Et rect⁹ ordo ē. ex q̄ eni pacē querim⁹ a mal. merito deb; implorari. vgo btā q̄ est mater veri Salomōis pacifici. s. christi: cū ap̄lis trib⁹ seq̄ntib; q̄ sunt testes pacꝭ. s. Petr⁹ paul⁹ et andreas. Et ponunt̄ ibi tres ꝑpt̄ sp̄ealez rōem. Nā petr⁹ ꝑpt̄ ꝑuilegium p̄rogatiue dignitatꝭ Paulus ꝑpt̄ ꝑuilegiū p̄dicatōis ꝛ īmēsi laboris. ꝛ Andreas propter nimiū affectum ɔcupite crucifixiōis. Dicit̄ aūt sub silentio illa orō. quia desiḡt q̄etem triduanā in sepulcro vbi tūc siluit a p̄dicatiōe. Cū aūt sacerdos dicit. Da ꝑpici⁹ pacem dn̄e in dieb; nr̄is: accipit patenā de altari ꝛ osculat̄ signū crucis faciēdo. p q̄d designatur q̄ sumus reconciliati deo p passionē christi. Tādē sacerdos ī fine discooperit calicē: ꝛ hostiā reuerēter accipit ꝛ eam sup calicē frāgit. p̄mo p mediū. ꝛ tūc dicit. p dn̄z nostrū iesum christū filiū tuuz. postea medietatē q̄ erat in dextera manu ponit super patenā ꝛ frāgit illam q̄ erat in sinistra manu p mediū dicēs. qui tecū viuit ac regnat. ꝛ ɔiūgendo illā particulā q̄ ē ī sinistra ad illā q̄ ē ī patena ad moduz lune dicit. in vnitate sp̄ūs sc̄ti deus. Illā vo vltimā quā h; in dextera manu tenēs sup calicē dicit. p oīa secula seculoꝝ. Et tandē erecto modicū calice cuz illa particula quā tenz in dextera manu subiungit. pax dn̄i. faciens crucē magnā sup calicē a labio ad labium. deinde subdit. sit sp. faciēs minorē crucē. tercio addit. vobiscū. faciendo terciā intra calicē. Et quia alta voce ista fiūt ideo p h̄ signat̄ gaudiū quod habuerūt ap̄li de resurrectōe dn̄i nostri iesu christi. Et iōo qꝛ gauisi sūt viso dn̄o. populus clamat dicēs. ꝛ cū spiritu tuo. Sciēdū aūt ē q̄ significatōe oīm istoꝝ p̄dictoꝝ q̄ p calicē passio xp̄i designat̄ ꝛ etne btītudinis fruitio. Vn̄ ps. Calix meus inebriās q̄ p̄cla

rus est. Per patene rotūditatē signatꝛ bonoꝝ opeꝝ ꝑfectō Sacerdos autē volēs frāgere hostiā. ꝑmo eā sup patenā locat. deide eā tollēs sup calicē frāgit ad significādū qꝛ nemo passionibꝫ hui⁹ mūdi meritorie se valet exponere. vel ad eterne fruitōis btītudinē admitti nisi prius in bonorū opeꝝ ꝑfectōe fuerit solidat⁹. Uñ apl's Eph .vi. Accipite armaturā fidei vt possitis resistere ī die malo ꝛ in oībꝫ ꝑfecti stare. Patena ḡ hostie supponitꝛ. et hostia sup calicē frāgitur. qꝛ xp̄s ex latitudie charitatis q̄ significatꝛ ꝑ patenaꝫ se supposuit passiōi. Super calicē vo frangitꝛ ne minutie aliq̄liter spargātꝛ Frangitꝛ autē ī memoriā ei⁹ ꝙ christ⁹ fregit et dedit discipulis suis ꝛc. Frangitꝛ autē ꝑmo ī duas ꝑtes ad sigr̄dū duplicē p̄destinatoꝝ statum. s. eterne gl'ie et tꝑalis miserie. Subdiuiditꝛ autē vna medietas ī duas ꝑtes. q̄ꝝ vna offertꝛ ꝓ illis q̄ sūt in purgatorio. alia ꝓ illis qui sunt in mūdo. Pars aūt illa q̄ post ꝑmā fractiōem remanet in manu dextera ꝛ ponitꝛ sup̄ patenaꝫ designat illos q̄ iam sunt in gl'ia. et iā tenent illā rectitudinē cui nulla obliq̄tas admisceri pt. ꝛ ideo dextre cōpantꝛ. Illi aūt q̄ adhuc sūt in miseria ꝑ sinistrā signantꝛ. vbi sunt multa obliq̄. Subdiuiditꝛ autē illa q̄ est in sinistra et nō q̄ est in dextra. qꝛ illi q̄ sūt in celo statū vniformē iam tenent. ꝛ vna btītudine fruuntꝛ. Illi aūt q̄ sunt ī miseria sunt diuersi seu diuisi. qꝛ q̄dā sunt in miseria purgatorij. quidaꝫ sunt ī miseria hui⁹ mūdi. Particula autē illa q̄ est in sinistra post diuisionē additꝛ ad illam q̄ est in patena Quia s̄m aug. de⁹ habꝫ duas man⁹. dexterā q̄ misere tꝛ. ꝛ sinistraꝫ q̄ punit. Illis ergo qui sunt in purgatorio inq̄ntum ibi purgātur respondet sola punitio. ꝛ iđo partic'la que in sinistra manu tenetur illos figurat. Illi vo q̄ adhuc sunt in p̄senti vita in qua est status merendi conse q̄ possūt mīacordiā. ꝛ iō ipi ꝑ aliā ꝑticulā q̄ ī manu dextera remanet designantꝛ. Quia vero absq̄ dubio illi q̄ sunt ī purgatorio cōiungentꝛ eis q̄ sunt in celo. iō ꝑtic'la sinistre manus ꝯiungitꝛ illi q̄ est in patena. Sed qꝛ illi q̄ sunt ī hac vita egēt multū passiōis christi. q̄ ex effusiōe sanguis eius

pcessit. iō pticula q̄ in dextra manu remāsit. q̄ signat illos q̄ sūt ī mūdo: mittit ī sāguinē xpi in calicē. Itē sacerdos dicēs hec vba tenet hostiā sup os calicis. p qḋ signat q viuentes in corpe indigent misericordia dei: z meritis christi passionis Sacerdos aūt volens dicere. p oīa secl'a seculo₄ erigit se ad significandū q vult petere existentiā ppetuā dñi nobiscū. vñ subdit. Pax dñi sit sp vobiscū. ad significādū q dñs post resurrectōez pacē dedit Sz sciēdū q sacerdos dicēdo. p oīa secl'a seclo₄ eleuat modicū calicē. ad significādū pplo vt ppl's pacē cōsiderans h intelligat z dicat amē. Particula autē quā tūc sup calicē tenz significat q viuentes adhuc petunt iuuari merito passiōis z effusiōis sāguīs christi. Itē p h q sacerdos alte dic. pax dñi repñtat psonā xpi. q̄ post resurrectōz dixit apl'is. pax vobis. q. d. Do vob pacē pectoris ī via. z pacē eṫnitatis ī patria. Est g̊ sensus. Pax dñi. i. pax pectoris qḋ ē a vicijs sit ī pñti vobiscū: z ī futuro pax eṫnitatis. Ille aūt tres cruces sup sanguinē xpi signt triduū sepulture. vl' tres ml'ieres q̄ erant circa monumentū christi De inde sacerdos mittēs corpus xpi ī sāguinē dic. Fiat hc cōmixtio corpis z sanguis dñi nr̄i iesu christi mih ṙet oīb sumētib salus mētis z corpis. z ad capescēdā vitā eṫnā ppatio salutaris H cōmixtio significat q aīa vnita ē corpi christi ī resurrectōe. Et bñ h fit post pax dñi. qz postq̄ dñs pacificauit oīa q̄ ī celo z ī ṫra sūt. pmo vniuit aīam corpi. Hc oīa wilhelm. Deīde seq̄t agn dei. Et sciendū q añq̄ dr agn dei fit modicū silētiū dicēdo hāc orōez. Fiat hc cōmixtio. ad desigñdū illḋ manifestū silentiū aplo₄. qḋ fuit ante resurrectōez xpi. añq̄ scirent apl'i nec essent certificati postq̄ apparuit ml'erib ẜm Ber. de parātinis Dicit autē christ agn. qz agnouit prem sibi obediēdo. Itē matrē ī cruce pēdēdo. Ul' dr ab agnon grece qḋ ē piū latine. qz pie p nob se obtulit. Canitur aūt trib vicib ppt tres rōes ẜm Inno. s. ppt obediētiā pr̄is. ppt noticiā mr̄is. et ppt redēptōe generis hūani. Uel ẜm Rauañ. dr ter pp ter tres ptes corpis christi misti

xl.s.in celo.in terra: et dormiē tiū siue ī purgatorio Dicitur aūt pmo.miserere nob bis.vl timo aūt dona nob pacez ꝫm Tho. Rō est.qꝛ ꝑ prima duo petim⁹ amotōz culpe et pene. ꝑ terciū aūt.s.ꝑ pacē petimus assecutiōez oīs boni ꝛc.vl' qꝛ ip̄e r̄demit nos a miseria culpe et pene: et dedit plēitudinē gr̄e. Jllō tn̄ dona nobis pacē additū est ꝑpt̄ ꝑsecutōz tyrānoꝝ. Post h̄ seq̄t̄ orō. Dn̄e iesu christe q̄ dixisti ap̄lis tuis pacē meā do vob ꝛc.vbi post q̄ꝫ sacerdos vēit ibi.eāqꝫ pacificare et aduuare ꝛc.etiā osculatur patenā in sinistra ꝑte ad significādū q̄ ꝑ h̄ sacr̄m vult vniri christo ī charitate. post q̄ꝫ v̄o ꝯpleuerit v̄ba osculat̄ reliq̄as vel crucē si habꝫ .si n̄ habet osculat̄ altare in dextera parte.qō fit ad significandū antiquū ritū .vbi p̄us singulis diebꝫ cōicabāt. sꝫ cū nc̄ h̄ potuit fieri sine ꝑic'lo ordiatū fuit vt ī tribꝫ festiuitatib⁹ ꝯmūicarēt.scꝫ natiuitate.pasca et penthecostē. Reliq̄s tn̄ diebꝫ osculū pacis recipent et panē bn̄dictū Sed qꝛ h̄ fieri nō posset ī.xl.vbi nō p̄t sumi panis bn̄dict⁹ :ordinatū fuit vt ꝑ eo fieret collecta in fine

sup ppl'm dicēdo .incliate capita vr̄a deo. Et sciēduꝫ q̄ pax dn̄i nō dat̄ ī missa defunctorū.sꝫ dicit̄:dona eis req̄ez. qꝛ mortui nō indigēt pace tēporali.qꝛ nō sunt ī ꝑturbatōne hui⁹ mūdi.vl' qꝛ n̄ sunt in pace sꝫ in penis.ꝫm Bern̄.de parātinis.iō dicim⁹.dona eis requiē. Aliq̄ aūt dicūt in officio mortuoꝝ.dona eis req̄ez sempiternā et locū indulgētie qō tn̄ dissonat.qꝛ ibi nō ē locus indulgentiaꝝ.eo q̄ illi q̄ sunt ī purgatorio sūt extra locū militātis eccl'ie vbi solū ē loc⁹ merēdi īdulgētias. vn̄ qꝛ illi q̄ sunt ī purgatorio nullo mō merent̄ eis ꝑ modū suffragij.vtiqꝫ satis improp̄e optat̄ loc⁹ indulgētie. Si tn̄ illō dictū ītelligat̄ sicut dona eis locū indulgentie.i.locū in q̄ indultis culpis et penis eos recolloces.s.in celo :et tūc bn̄ p̄t sustineri. Jtem dicende sūt ille tres orōes. scꝫ dn̄e iesu christe fili dī viui:q̄ ex voluntate patris.et dirigit̄ ad filiū.et alie scꝫ.Dn̄e scte p̄r oīpotēs eterne deus.da mihi h̄ corp⁹ ꝛc. Et post hoc dicit. Dn̄e n̄ suꝫ ꝛc. Deinde sumpto corpore christi et sanguine abluat calicē primo:et ablutiōz sumat.

secūdo abluat int⁹. ꝛ etiā su-
mat. qđ tamē in die natiuita
tis christi nullo mō facere de
bet. qꝛ tūc nullā ablutōēz de-
bet sumere si vult aliā missaz
celebrare. sꝫ dꝫ ablutōēz dare
ꝯmūicantibꝫ subditis. vl' re-
seruet ī vase mūdo. s. i ampul
la si nō habet calicē.

Sexta pars misse

Sexta pars misse est q̄ntū ad gra-
rū actōēs. q̄ dꝛ ꝯmūio
q̄ fit in memoriā ei⁹ ꝙ pplꝰs
olim singulis diebꝫ ꝯmūica-
bat ꝑm Johēz beleth. vel iō
vt ꝑ eam cōicem⁹ deo et sctis
Dicit' etiā ꝯplēda. qꝛ ꝑ eā cō-
plet' missa. Sꝫ tñ ꝯplēda po-
ti⁹ dꝛ collecta p⁹ ꝯmūionem.
Tot aūt fieri debēt ꝯplende
q̄t sūt orōēs añ eplaz. ꝛ signi
ficat grām subseq̄ntē nob ne
cessariā. ꝛ dꝛ ī dextra ꝑte ꝯuer
tēdo libꝝ. ꝑ qđ signat' ꝙ ad-
huc ī fine secl'i iudei ꝯuertent'
ad dexterā fidei q̄ nūc sunt in
sinistra. Iuxta illđ ad Ro. ix.
Reliq̄e isrl' salue fient. Deīde
sacerdos oībꝫ ꝑactis ꝯuertit
se ad pplm dicēs. domin⁹ vo
biscū Ubi sciēdū ꝙ sacer-
dos salutat pplm septies in
missa. ṗmo añ ṗmā collectaz.
scđo añ euāgeliū. tercio post
credo. q̄rto i ṗncipio ṗfatōis.
q̄nto post pax dñi. sexto post
ꝯmunionē. septimo hic in fi-
ne misse ad significādū ꝙ tūc
est dñs nobiscū q̄n habemus
septiformē grām spūssctī. De
inde sacerdos ꝟtit se ad popu
lū cantās. Ite missa est. ꝛ hoc
tēꝑe suo. cuius sensus est ꝑm
Bern. de parātinis ꝛ Johez
beleth. Ite ad ꝓpa. qꝛ missa
est ꝯsummata. vl' ite missa est
id ē hostia ꝯsūmata est. vl' ho
stia et oblatio est missa. igit' se
q̄mini et ite post eā. Iste aūt
r̄gressus a missa ad ꝓpria ꝑm
Johem beleth significat re-
gressum populi isrl' de capti-
uitate babilonica cū gratiaꝝ
actiōe. iō dꝛ. deo grās. Dicit'
aūt semꝑ Ite missa ē q̄ñcūqꝫ
Te deū laudam⁹ dꝛ. vl' glia ī
excelsis. q̄n autē nō dicūt'. tūc
dicit' bñdicamus dño. Et est
sumptū đ aplo vl' đ Judith
c. vij. vbi dicunt captiui. bñ-
dicamus dño. Et est sensus.
referamus grās vl' laudes đo
Et ē vox hūilior q̄ꝫ ite missa
est. Et iō nō ꝟtit se sacerdos
ad pplm dicēdo benedicam⁹
ꝛc. ad significādū ꝙ nunq̄ꝫ de
bem⁹ cessare referre grās deo
Malden. autē suꝑ ps. xxvij.

Berēgariū dicit īstituisse ita dicendū. bñdicam⁹ dñm ⁊ ñ dño. qꝛ bñdictio nō fit ad vtilitatē dei sꝫ ad nrām. nos aūt dicim⁹ indifferēter ꝙ vtrūqꝫ pt dici. Creatura nāqꝫ bñdicit creature bonuꝫ optando. creatura aūt creatorē duplr. scꝫ laudādo ⁊ bonū ei tribuēdo. Creator autē creaturā bonū augēdo. Et h duplr. vl ī nūero vl ī merito. sicut ei crescit bonum sic ⁊ merita. Hec Walden. Sꝫ Bern. ō parātinis dat tres rōes. Pria qñ celebram⁹ de sctis in celo dicim⁹. Ite missa ē. qsi puocātes pplm. Ite. i. festiate illuc vbi illi sūt. Dñ aūt p viuis ī mūdo. bñdicam⁹ dño. qꝛ nescim⁹ an sumus in grā. iō timere debemus ne effectus misse euanescat ī nobis. Sed cū celebram⁹ p mortuis dicim⁹. Requiescāt ī pace. qꝛ eis h cōpetit. Mis expedit bñdicit sacerdos pplm dicēs. Celesti bñdictōe Prio stās añ altare benedicit seipꝫ. deide dicit ruertēdo se ad pplm ī dexterā ptem altaris. ⁊ pseqnt ad populuꝫ ī medio altar. ⁊ filius. ⁊ vltio redeūdo. et spūsctūs amē. p qō ōsignat missio spūsscti in aplos. licet aūt spūsctūs ibi tm̄ datus est. tñ qꝛ tota trinitas missionē opata est. iō dꝛ pr ⁊ filius et spūsctūs. Post hec oīa sacerdos flectēdo se corāꝫ altari hūiliter dicat. Placeat tibi sancta trinitas obsequiū ꝛc. Et deinde hymnuꝫ triū pueroꝝ cū psalmis ⁊ oratōib cōsuetis. Cōtra hoc tñ multi sacerdotes peccāt q nō se flectūt dicētes istā orōem. Placeat tibi sctā trinitas ꝛc. cū tamē flectere cōgruit. p eo ꝙ tūc grāꝝ actōes rferūt sctē trinitati p bñficijs ī missa exhibit. Et qō deteri⁹ ē ꝙ aliq obmittūt hāc orōeꝫ ī q gruit peccāt. Unde legit ꝙ qdā obsessus a demone postqꝫ adductus essꝫ ad qndā sacerdotem in ecclia ille volēs certificari a diabolo qd de ei⁹ vita sentiret. qsiuit de ipo qsi de alio dicēs. qd tibi videt ō iacobo sacerdote. Rñdit demō. Olim fuit nr sꝫ iā ē dei. Deide idē sacerdos qsiuit de socio suo dicēs. qd tibi videt de bartholomeo socio meo. Respōdit ōmon. si nō subtraheret bon⁹ essꝫ. Jlle vo fuit valde admirat⁹ ꝙ diceret eū furem cū tamē sciret eū sanctū hoīeꝫ. Jnterrogauit igit qd nā subtraherꝫ Rñdit demō. subtrahit.

deo illam oratõez post missá. placeat tibi rc. Qd mltū nobis placet: r deo maxie displicet. q oia fuert ita ɔpta sic ille dixit. ideo caueat sacerdos ne aliqd obmittat qd est de consuetudine ecclie circa missaz obseruandū

Cautele seruande in celebratõne misse.

Equūtur

s cautele circa missaz obseruande. r pmo generales tā laicis q̄z clericis necessarie. Pria igit cautela generalɫ est. vt tā clerici q̄z laici eccliam: pcipue tpe celebratõis misse: hūilit r duote frequentent: r qeta ɔuersatõe do grata atq̄z inspicientib9 placita proximū nō solū instruāt: sz et reficiant. de emunitate ec. c. decet domū. li. vi. Scda vt audiētes missam qtiēs audierit a psbitero dici nomē dn̄i nr̄i iesu christi flectāt genua. r caput iclinēt reuerēter: vt dr ibidē. Tercio vt nlla pphana r mlto forti9 feda colloqa proferāt: vt ibidē pulcre dr. Quarto caueāt ne aliqs añ finē misse recedat sinē magna necessitate. idē si exit de smõe. qd si fecerit excōicet. maxie si h fecerit ɔtēnēdo sacerdotem pdicātē tāq̄z min9 sciētē. sic solent facere qdā laici lrati dicēdo. qd audirē istū ribaldū cū ego pl9 scio de scptura q̄z ipe. Cōtra qs est canō. xxxvij. dist. sedule. r. c. cū ex iniūcto. de hereticis. vbi talia phibet. Sz q̄ tales possent excōicari habes expsse de cōse. dist. i. vbi sic dr. Oēs fideles qui ɔueniunt i solēnitatib9 sacris ad ecclesiā r scptural aplor ac euāgeliū audiāt. Qui aūt nō pseuerauerint in orõne vsq̄z duz missa pagatur nec sctāz ɔmūionē pcipiūt velut inqetudies ecclie ɔmouētes ɔueīt cōione puari. Et iste est canō aplor. Et ibidē in ɔcilio cartaginēsi dr. Sacerdote i ecclia verbū dei pponēte q egressus fuerit de auditorio excōmūicet. Et ex ɔcilio agateñ. ibidē habetur. Missas die dn̄ico secularibus totas audire speciali ordine pcipimus. ita vt ante sacerdotis bn̄dictõnez egredi ppls nō psumat. qd si fecerit ab epo publice ɔfundat. vbi dic glo. h dico pceptū eē Vñ ɔ pceptū faciūt q dieb9 dn̄icis missam nō audiūt. Hoc etiaz est cōtra illos q venientes ad missam nō audiunt quid ibi

legit aut pdicat: sz circūeunt eccl'iaz sic iudei synagogā. cū tñ dicat i ps. Stātes erāt pedes nostri i atrijs tuis. Et de talib9 pt dici illd ps. In circūitu impij ambulāt. Cōtra qs expsse ē canō Anastasij pape: d pse. dis. i. aplicā. vbi dr. q cū legit euangeliū nō sedētes nec stātes sed curui dēm9 audire. Si aūt sessio phibet multo magis discursus z circūit9 Hoc idē habes i ca. qñ autē. ibidē. vbi Cypan9 dicit esse standū ad oratōem et vigilandū z incūbendū ad pces toto corde. neqz aliqd carnal' hois et secl'aris esse cogitādū O si phibetur carnal' cogitatio. qnto plus carnalis locutio z cōfabulatio Quito caueat laicus ne vacu9 die festiuo ad missam veniat. de pse. di. i. Oēs christiani. Qz scriptū est. Nō apparebis in cōspectu dei vacu9. H tñ est psiliū fm glo. ibidē dieb9 puats: sed dieb9 festiuis videt esse pceptū. Unde videt q oblatōnes sint exigēde: z q parochiani sint ad eas cogēdi. vt. xvi q. i. statuim9. Est tñ argumētū 9. xij. q. i. duo. dicit tñ glo. in. c. oēs christiani. vbi sup. q si sacerdos est paup pt diuina subtrahere parochianis nisi dent. vt de symonia. c. cū sit. Sexto caueat qlibet ne alibi nisi i ppa parochia die festiuo missaz audiat: al's poterit excōmunicari. vt d parochijs. c. i. Septimo caueat qsqz ne audiēdo missam prope altare nimis appropinqt. vt de vita z honestate cleri. c. i. Et ista sunt intimāda populo sepius: vt debita reuerētia circa sacramenta ecclesiastica habeatur.

Sequūtur

nūc cautele clericis necessarie Et pmo caueat sacerdos ne in vestib9 vl' ornamentis sordidis celebret: sed ornamēta pdicta iuxta meliorē dispositōez mundet: z iuxta facultatē bonorū ecclesie meliora q poterit cōparet. Uñ dicit Stephanus eps familiari amico hylario q vestimēta eccl'ie qlibet dūmō mistrant sacra debēt esse mūda et honesta Hoc est cōtra illos q de bonis eccl'ie cōparāt eis tunicas p decē marcis et ornamētū p missa p media marca aut sexagena. N9 debēt i alijs qz aureis vl' argēteis calicib9 celebrare. pmit-

sit tñ canon stanneū hr̄e calicē ppt̃ paupertatē. de cōse. dis. i. calix. Scdo caueat ne plres missas celebret p̄ter diē natiuitatis xpi. vbi tres celebrant. ⁊ sine necessitate magna. Et h̄ fit in istis casib. vt si pꝰ missam celebratā de die occurrit funus. tūc i p̄ma missa nō sumēdo aquā ablutiōis potest postea celebrare reqem. Itē si occurreret hospes magnꝰ vt p̄nceps vl' magnꝰ dn̄s q̄ non audiuit missam. Itē si occurrerint sponsi volētes audire missam. Itē si aliq̄s habuerit plures ecclias ppt̃ paupertatē vni cōmēdatas. Itē si superuenerint pegrini. adhibita semp p̄dicta cautela ne aq̄ ablutionis p̄oris misse sumat. ð his hēmꝰ. c. i. de cele. mis. c. cōsuluisti. Dicit tñ Frāciscꝰ ð sarabellis ibidē. q̄ h̄ ē fugiēdū nisi necessitas suaderet. Tercō caueat celebrās ne sine lumīe ⁊ cāpana celebret. vt de cele. mis. c. i. qꝛ xp̄s cādoꝛ ē lucis et ne: vt ibidē dꝛ i. c. sane. Quarto caueat ne plꝰ ponat de aq̄ q̄ȝ de vino. qꝛ dic Joh̄. an. in c. pnicíosus. de cele. mis. q̄ credere dēmꝰ q̄ ð latere xp̄i maioꝛ q̄ȝtitas exiuit sāguis q̄ȝ aq̄ vt dꝛ in. c. iij. ibidē. Quīto caueat ille q̄ solꝰ ē i ecclia ne p̄pter missam peculiarē. i. p̄uatā seu ex deuotōe celebrādaȝ obmittat missam ð die. vt dꝛ i. c. q̄dā. ð cele. mis. Sexto caueat ne legat missam ad alicꝰ petitōes ppt̃ h̄ q̄ hr̄et bonos segetes. vl' vt sibi i hastiludio bn̄ succederet. qꝛ ista f̄m Innocen. rep̄hendunt in. c. q̄dā. de cele. mis. Multo fortiꝰ aūt caueat ne legat missaȝ vt deꝰ aliq̄s pdat. qꝛ tal' ḡuit peccat Et est deponēdꝰ f̄m Jo. an. i c. quidā. vbi sup̄. pro quo allegat. xxvi. q. v. q̄cūq;. Septimo caueat ne nimis mane celebret. s. añ diē. qꝛ f̄m sanctū Tho. istð sacr̄m ptinet ad diem gr̄e. sicut dicit aplus Ro. xiij. Nox p̄cessit ⁊c. Cōtra illos q̄ canunt Roꝛate añ diē. cum tamen in auroꝛa cantari debet. Excipit tamē natiuitas chꝛisti. in q̄ canit missa pꝰ mediā noctis. q̄ significat statū añ legē q̄ fuit i tenebris. vt dic glo. de cele. mis. Uerūtñ ep̄is cōcessum est: vt videt f̄m Joh̄. an. q̄ sūt i via q̄ p̄nt maturiꝰ q̄ȝ alij audire. vt de p̄ui. c. vl. li. vi. Octauo caueat ne legat quis missam nisi pꝰ matutinū pꝛimā ⁊ terciā. ideo ex quo hora tercia dicit passus

et crucifixus linguis iudeo/rum: videtur q tunc est hora conueniēs celebrandi: fm doctores modernos

De dicēdis horis canōicis

Oportet sēper orare. Lu. xviij. Sicut dicit Henricus de vrimaria de pfectōne iterioris hois. li. ix. c. i. cuiuslibet iusti hois sui cordisq pfectio ad iugem z indisruptā oratōis pseuerātiā tēdit. Et quantū hūane fragilitati conceditr ad ptinuā trāquillitatē mentis niti debz z ad ei9 ppetuaz puritatē. pp̄ter quā possidēdā et omnē laborē corpis z cōtritōem spūs indefesse q̄rimus et iugiter exercemus. Et sicut ad orōis pfectōnem tēdit structura vtutū. sic nec ipe vtutes absq orōis iugitate et pseuerātia pñt cōpleri Quocirca saluator nr̄ nos ammonēs vt hāc pseuerātiā orādi teneam9 dicit. Optz semp orare. Nō ē aūt itelligēdū q hō sic q̄tidie debeat orare vt nec dormiat nec pmedat: vel nec laboret: sz q instāter tpibz pgruis oret. Vñ lyra dic sup Lucā sup loco thematis nri q hec dictio sp nō importat ptinuitatē tpis. qr optz oratiōnē interrūpi tpe dormitōis z aliq̄z aliaz necessitatū. sz iportat pstātiā siue insistētiaz orōis tpibz z horis ad h cō/gruis. Hinc dicit Beda sup locū istū. Dicēdū est eū semp orare z nō deficere q̄ canonicis horis rogare non desistit Pro q̄ facit illō qō i collatōibus patz legit d abbate Lucio. q̄ iactitātes q̄sdam monachos q sine intmissiōe orarēt z nullū aliō op9 facerēt corripiēs dicit. Qñ māducatis et bibitis q̄s p vob orat. q̄ audito illi obmutuerūt. Ille vero psequēter subiūxit. Ego ostēdā vobis qr opans manibus meis sine intmissiōe oro. Sedeo eni iuuāte deo infundēs mihi paucas palmulas z facio ex eis plectā. z dico. Miserere mei de9 zc. Et illas plectas vendēs p sedeci nūmis duos pono añ ostiū dom9. et q̄ recipit orat p me tpe q̄ ego māduco vl dormio. atq ita iplet a me q sine intmissione oro. Iste pr laboriosus nihil aliō significabat nisi statū laicalē opposum z manuali labore insudantē. q̄ vt dic Hosti. ñ valēs ptinuis tpibz oratōibus vacare laborat manualit

ꝛ corꝑalē.et de labore suo bona tꝑalia: possessiões: oblatões:et mľtiplices reddit⁹ ꝛ ꝓuentus ꝑsonis spũalib⁹ ꝑsoluit. hac itaq intentõne vt eo deficiente vel desistēte a iugi orõne.spũales deũ exorēt vt sic̄ sp orare videaꝛ. Qui q̄dez stat⁹ spũalis sp orare dꝛ cum horis tã nocte q̃ȝ die ꝯpetenter distinctis septē vicib⁹ horas canonicas ꝑsoluit. q̄ rõne iura canonica dictũ septē horaꝝ canõnicaꝝ officiũ pensũ seruitutis appellãt. vt i.c.i.ꝺ cele.mis. Ex q̄ ptȝ totũ clerũ in sacris ĩstitutũ obligari ad horas canonicas singuľ diebus dicēdas. Circa q̄ꝝ ꝯsideratõez vt facili⁹ memorie cõmendēꝛ q̄ sequũꝛ ponũꝛ aliq̄ dubia ꝑ q̄stiũculas breuissimas cũ solutõib⁹ earũdē. Et ꝑmo q̄ritur an oẽs clerici ĩ sacris ĩstituti tã bñficiati q̃ȝ nõ bñficiati ad horas canõicas teneãꝛ. Et dõm ē ꝭm Jo. an. in.c.i. de cele.mis.et ĩ glo. vi: cle.ꝑme.ꝺ cele.mis.ꝙ sic. Jdē notat archi.xci. di. eleuteri⁹. vbi ip̄e dat hui⁹ dicti rõez dicens.qꝛ ordini sacro officiũ ē annexũ .vñ subdyacono dꝛ ĩ ordĩatõe sua .vide si actenus fuisti ad eccľiam tard⁹ modo sis velox.si somnolent⁹ modo sis vigilans. Et si dꝛ.tñ forte nõ habȝ bñficiũ de q̄ seruiat. Rñdeo ꝙ imputet sibi ꝛ ep̄o q̄ eũ sine titulo ordĩauit. Uerũtñ dicit archi.xcij. di.in.c. Si quis p̄sbiter.ꝙ licȝ quis sponte ordinē accipiēs se huic necessitati supponit. nõ tñ teneꝛ interesse eccľiasticis officijs sicut ille q̄ est ad h̄ deputatus ꝭm Hugonē.q̄ etiã credit ꝙ is q̄ nõ ē alicui⁹ eccľie cleric⁹ debȝ cogi inťesse diuis officijs.ꝛ h̄ si ꝯmode p̄t ĩteresse. Scðo q̄riꝛ.q̄d si cleric⁹ bñficiat⁹ nescit horas legere. Rñdeo.nõ excusaꝛ. qꝛ dȝ scire legere.aľs ꝑuaꝛ bñficio.cũ tales habere debēt ꝯpetentē scientiã.vt dꝛ in.c.cũ ĩ cũctis. de electõe. Cõpetens aũt scientia ꝭm Archi.xxxvi.di.Jlliteratos.est vt sciat canones penitentiales. psalteriũ: omelias:et hmõi.xxiij.di.c.q̄ ep̄s. ĩmo dicit Hugo .lxxxv .dis. in.c.Archi.ꝛ in.c.oẽs.xxxviij dis. Non solũ req̄riꝛ ꝙ sacerdos sciat in libro legere ꝑfecte sed etiã debȝ cordeten⁹ ꝑ maiori ꝑte scire psalteriũ. Uerũ tñ dicit Jnnocen.ꝙ licȝ clericus cantãs cum alijs nõ oĩa intelligit q̄ canũtur.tamē nõ

peccat mortal'r dūmō cor suū iursum ad deū habeat culpā dicens. Est tñ clericus si ista cōmunia ignorat q̄ ad ei⁹ officiū spectāt ꝑm Hosti. de q̄litate ⁊ etate ordinandoꝝ. eā te ⁊c. Tercio q̄rit. q̄d si aliquis puer maior septēnio ex dispensatōe obtinet bñficiū nō curatū: ⁊ nescit horas legere Rñdeo p̄t cū eo eps dispēsare ex cā necessaria vl' vtili. vt aliq̄s alias orōnes loco horarū dicat. Rō mgrī stanislai d̄ scabinū dñi mei in q̄daꝫ positōe sua est. q2 ex q̄ dispēsat eps in pncipali. i. bñficio. dispēsare p̄t et i accessorio. i. officio Quarto q̄rit. q̄d si q̄s ē infirmus. Rñdeo ꝑm Inno. de cele. mis. c. i. si ē tal' ifirmitas q̄ ipedit a dicēdo vel audiendo horas excusat infirm⁹. n᷈ tenet postea aliq̄d dicere. nec ꝑ isto penitere. q2 necessitas legē nō hꝫ. de obꝯuatōe ieiuniorū. ꝯsiliū. Sec⁹ ē ꝑm Host. si est aliq̄ infirmitas q̄ solū impediret dicere sꝫ non audire. tunc enī sacerdos debꝫ aliq̄m aliū corā ipo legētē audire si eū hr̄e p̄t. Ul' si ē ifirmitas leuis sic vetus q̄rtana. in q̄ etiā sua negocia ꝑcuraret. tūc oēs horas legere tenet ⁊c. Quinto q̄rit. q̄d de illo q̄ amisit librū in via eūdo. Rñdeo q̄ si casu h̄ accidit p̄t excusari ꝑ illa vice ab horis. sꝫ nihilomin⁹ dicat illa q̄ scit. puta orōes vel pr̄ nr̄ ne vacet ocio. Rō hui⁹ dicti q2 isti nō iputat. q2 per eū nō stat. ergo sibi nō dꝫ imputari. ex regula iuris lib. vi. Hō p me. Sexto q̄rit an cleric⁹ bñficiat⁹ in scolis stās d̄ licētia epi vl' pegrinās ad curiā excusat ab horis canonicis dicēdis. Rñdeo. licet aliq̄ dicūt q̄ tales excusant si p alios loco sui i eccl'ijs ꝯstitutos cōpleant: ⁊ h̄ si est cleric⁹ bñficiatus in minoribꝫ ꝯstitut⁹. ꝑ ut recitat archi. xci. di. eleuterius. allegādo dictū abbatis ⁊ petri de samprana. de cele. mis. ca. i. Tu dicas audacter q̄ talis clericus siue sit bñficiatus siue nōdū sit i maiorib⁹ ꝯstitut⁹ siue in minoribꝫ. nec ꝑpter studiū: nec ꝑꝑt' laboreꝫ pegrinatōis ab horis canonicis excusat. nec archieps nec eps possit sup his dispensare aut in aliō ꝯmutare. nec abbas cū mōacho ꝑꝑt' studiuꝫ. ita scribit Archid. i dicto. c. eleuteri⁹. ⁊ Raymūd⁹ i sūma i titulo de officijs clericoꝝ. c. nunquid. ⁊ seq̄ntibꝫ. Ex his

oībus sumit̃ istud documen-
tū q̄ obmittēs horas ex volū
tate aut ex accurata negligen
tia peccat mortalit̃. Tenetur
etiā eas resumere vl' dispēsati
ue in alio genere satisfactōnis
recōpēsare. Rō. q2 ex q̄ tal' sol
uere tenet̃ et nō soluit. necesse
est vt soluat. Uerū tñ si fieret
multitudo negligentiaꝝ. pōt
dispēsari secū vt alio die secus
nō faciet nisi satisfaciet. vt di
cit Jo. an. i. c. dolētes. et In-
no. in. c. i. de cele. mis. Et idez
dicit Host. q̄ si est tāta diuer
saꝝ horaꝝ negligētia q̄ q̄si i-
possibile ē eas redicere ꝯmu-
tet̃ in aliā pniam. Septio q̄-
rit̃ an ille q̄ ex occupatōe lici
ti opis vt quia multū scripsit
vl' audiuit ꝯfessiōes vel aliō
fecit p qō neglexit horas mor
taliter peccet. Rñdeo non. q2
talis p ignorantiā pbabilē ex
cusatur. de clerico excōicato
mīstrāte. apl'ica. Octauo q̄ri
tur. an tot q̄s peccata ꝯmittit
mortalia q̄t horas vnius diei
obmisit vel neglexit. Respō
deo q̄ licz officiū totū vnius
diei sit qōdā totū integratuz
ex suis partib9. et vno p̄cepto
p̄cipiat̃. et p ꝯseq̄ns trāsgredi
ens oēs sil' vna die nō peccat
nisi pctō vno mortali. Tñ si
q̄s negligit vnā horā. vtputa
p̄mā vel terciā zc. et alias cō-
plet etiā peccat mortal'r. sz nō
ita ḡuiter sicut obmittēs vel
negligens oēs horas. vñ vnū
peccatū mortale est ḡui9 alio.
Est aūt veritas q̄ p negligen
tia horaꝝ vni9 diei integre i-
currit q̄s mortale ḡui9 q̄ȝ pro
negligētia vni9 hore canoni-
ce diei illi9. Rō. quia maior ē
ꝯtēptus diuīe laudis in toto
q̄ȝ in pte. Nono querit̃ an at
tentio mētis i horis sit neces
saria. Rñdeo s̄m Tho. ij. ij. q
lxxxiij. q̄ duplex ē attētō. vna
q̄ attēdit̃ ad v̄ba ne q̄s in eis
erret Scōa q̄ attēdit̃ ad finē
orōis. s. ad deū et ad rē p qua
orat̃. q̄ q̄dem maxīe est neces-
saria. Et hāc etiā idiote pñt
habere. Qñ ḡ euagatio mētis
fit in orōe ex pposito pctm̄ ē
mortale et impedit orōnis fru
ctū. vñ p̄cipit̃ cleric' vt offici
um diuinū q̄ȝtū de9 dederit
studiose celebrēt parit̃ et ꝺuo
te. de cele. mis. dolentes. Hoc
aūt ꝯtingit qñ hore canonice
trāscurrunt̃ et syncopant̃. vel
extranea et pphana: vana et i
honesta colloq̄a intermiscēt̃.
vt ꝺ2 ex cōcilio primo vieñ. ꝺ
cele. mis. graui. in cle. Euaga
tio tñ que fit p̄ter intentionē

oratõis fructum nõ tollit. qꝛ dicit Basili⁹ ꝙ cũ hõ ex fragilitate neq̃t orare attẽte: de⁹ illud ignoscit. vñ dicit glo. v. in cle. gui. pmo allegata. ꝙ in tali casu satis ẽ ex labiis suis seruire deo ĩ diuis officiis. licet coꝛ diuertat ad alia: ẜm Inno. et Host. ꝺ cele. mis. in c. dolentes. q̃ tenent. ꝙ tal' nõ peccat mortal'r maxime cogitando spũale q̃d: vel tpale qꝺ ꝺ sui natura nõ sit malũ. sic ille q̃ ĩ vespis cogitat de ẜmõe faciẽdo post vespas. pcipue si esset fatigat⁹. ꝺ q̃ p Tho. iiii. sniaꝝ. di. xv. Ex q̃bꝫ oĩbꝫ inferꝭ ꝙ si subest necessitas q̃ dilatõez nõ capit. pñt licite tũc alia negocia expediri. Scꝺo inferꝭ ꝙ si q̃s studiose ĩcipit legere horas et tandẽ ĩ medio errat: sed in fine se recolligit: merito nõ frustraꝭ apud deũ. Ratio qꝛ semp nõ requiriꝭ ĩtentio p actus essentiales. Nã pphēta dauid ꝺ se dixit Coꝛ meum dereliq̃t me. ps. xxxix. Satis eni est ꝙ maneat p ꝟtutem. qꝺ fit qñ cũ bona intẽtõe q̃s accedit ad orãdũ licꝫ ĩ ꝓsecutõe mens ad alia rapiaꝭ Semp eni vis pme intẽtõis manet. nisi tanta esset euagatio ꝙ attentio omino periret Et tunc notũ est qꝺ dic̃ Cypꝛianus li. vi. de oratõe dñica Ut q̃d audiri postulas a deo cũ teipm nõ audis. Et Cassianus dicit. Nunq̃d orat etiã q̃sq; flexis genib⁹ si p diuagationẽ distrahiꝭ. Hec in glosa magna ĩ cle. Si dñm: de reliquiis ⁊ veneratõe sctõꝝ. Ex q̃ ptꝫ ꝙ hic solũ negligẽtia accurata ⁊ crassa dãnaꝭ: ẜm Inno. in. c. dolentes. Decimo q̃ritur q̃d de illo q̃ nõ interfuit principio hoꝛe alicui⁹. vt qꝛ neglexit sed non maliciose. qꝛ foꝛte pulsum tã cito nõ audiuit vt sic induaꝭ. Nunq̃d ille dꝫ pncipiũ repetere. Rñdeo ꝙ nõ opꝫꝫ a capite incipe nisi magnã ptẽ obmitteret. quia tũc ꝺberet repetẽdo adiplere ẜm Inno. Et sil'r dico ꝺ fine hoꝛe si aliq̃s ex necessitate exit choꝝ. tũc eni residuũ suppleꝭ p alios. qꝛ oẽs sunt vnũ coꝛpus in dño. de ꝯstitutõibus. Cũ oẽs. Undecimo q̃riꝭ. an si obmissus vel neglectus est vnus psalm⁹ debeat fieri ꝛ̃petitio in choꝛo. Respõdeo ẜm Innocentium ꝙ non est tanta obmissio psalmi vnius ꝙ deberet repeti: si scandalum in populo immineret. Unde melius est obmittere ⁊ non

repetere propter scādalū popu li. qz merito dicerēt. Ecce cle rici nostri aut suffusi sunt aut ignari nesciētes q̄d cātādum sit. Ex q̄ dicto arguēdi sūt il li cauillatores nō cātores cho ri. q̄ ppt vnū accētū aut tonū variatū vl' erratū faciūt silen/ tiū. qd tñ sepe ꝯtigit et male. ꝛ iterꝫ reincipiūt. q̄ poti⁹ dicē di sūt diuinoꝝ turbatores q̄ꝫ cātores. Uerūtñ vbi h^c sine scādalo fierēt. vt si ppl's dees set: meli⁹ fit repetitio psalmi q̄ꝫ obmissio: s'm Jo. an. in. c. dolentes. Duodecimo q̄ritur an degradatus ab ordine su spensus et excōmūicatus: et q̄libet criminosus teneat' ad horas canonicas. Rñdeo q sic. q̄ꝫ diu tolerat' ab ecclesia. ptz qz nō dz esse melioris ꝯdi tōis mal⁹ q̄ꝫ bon⁹. Si ḡ bo/ nus obligat' m'lto magꝭ mal⁹ Unde licz isti amiserūt hono rem nō tñ onus. al's ex mali cia cōmodū reportant tales. tñ in horis nō debent dicere. dñs vobiscū ꝛc. Tredecimo q̄rit'. vtꝝ q̄s habēs pl'a bñfi/ cia ī pl'ib ecclesijs dz plures dicere horas. Rñdeo nō: sz so lū simplices. Nec obstat illd Grego. Cū crescūt dona rō/ nes etiā crescūt donoꝝ. Illd

enī fit ppter impossibilitatē facti ad qd nemo obligat'. vi/ deant tñ tales q̄ diuites sunt qz t'les occupāt et subtrahūt alijs paupib necessaria. vt in alijs bonis opib⁹ recōpēsent Et debz dicere illi⁹ eccl'ie ho ras ī q̄ maiorē hz ḡdū dignita tis vl' officiū. vt si es decanus in vna et in alia canonic⁹: di/ cas illius eccl'ie horas vbi ha bes decanatuz. vñ qz laudes dat vt vn⁹ hō. iō simplas nō duplas horas tenetur dicere Si eccl'ie diuerse sunt eiusdē dignitatis: vel aliq̄lia bñficia habz in diuersis. tūc si est ab vtraqꝫ ecclesia absens. eligat quod officiū voluerit. Si tñ hz eccl'iaz parochialē in vna dyocesi: ꝛ in alia p̄bēdā. dicat horas s'm eccl'ie parochialis ꝯsuetudinē ꝛc. p q̄ facit illud Ambrosij. ad q̄mcūqꝫ eccl'iaz deueneris eiusdēm morē ser/ ua. xij. di. illa. Ex q̄ infert' s'm wilhelmū laudineñ. in. c. di/ gnemini. de cele. mis. in cle. q aduene ꝯmedētes carnes vl' alia q̄rta feria vl' sabbato die ī loco vbi ñ ē ꝯsuetudo pecca/ rēt. licz in patria sua ꝯmedat' de ꝯsuetudīe. Rō qz debet se ꝯformare his cū q̄b ꝯuersat'. xij. di. c. i. ꝛ de statu regulariū

c.ij. Quartodecimo queritur vtrum monachus existēs plat⁹ eccl'ie secularis reget eā ī horis ſm ɔsuetudinē illi⁹ eccl'ie vel ſm officiū mōachale. Rn̄detur ſm Joh. an. in cle. d̄ cele. miſ. in ℣. licite. ꝙ non reget ſm monachale officiū: ſ3 ſm clericale. h̄ dicit placere Joh. xvi. q. i. c. iij. Goffre. de ſtatu monachoꝝ. in ſūma. c. ſed nū quid. et Hoſti. in ſūma eiuſd̄ c. ij. Quīdecimo q̄rit̄ que ſit ɔpetens hora ꝓ q̄libet hora canonica regulariter dicenda Rn̄deo ꝙ ſeptē ſunt hore canonice .ſ. matutinū. p̄ma. tercia: ſexta: nona: veſpe ⁊ ɔpletorium. vt in .c. i. de cele. miſ. xc. diſ. p̄ſbiter. Et ſūt iſte hore inſtitute in memoriā paſſionis chriſti. Nā matutinū ſignificat detētōe3 chriſti q̄ fuit poſt cenā ī media nocte. vn̄ tali hora d3 q̄lib3 dicere matutinū: vt ei ɔuēiat illd̄. Media nocte ſurgebā ad ɔfitēdū tibi. Tho. tn̄ dicit ꝙ ſufficit matutinū dicere p⁹ tres ptes noct̄ .i. ante auroram . ⁊ h̄ hodie approbat̄ q̄ſi p oēs doctores. Qd̄ tn̄ ꝯ ml'tos ē. q̄ ɔſūpta nocte ī potatōe gula ⁊ ebetate nō niſi clara die dicunt matutinū. q̄s arguit illud ꝓpheticū. Ubi eras cū me laudarēt aſtra matutina. Cōtra q̄s eſt decre. de cele. miſ. dolētes. vbi d̄r. ꝙ tales circa ɔmeſatōes ſuꝑfluas et ɔfabulatōnes illicitas. vt de alijs taceā fere medietatē noctis expendūt. ⁊ ſomno reſiduū r̄linq̄ntes vix ad diuturnū ɔcentu3 animū excitant trāſcurrentes vndiq3 cōtinua ſyncopa matutinū. Pr̄ia vero canit̄ in aurora orto ſole ī memoriā r̄ſurrectōis chriſti q̄ tūc d̄r ſurrexiſſe q̄ntū ad noticiā ml'ieꝝ. q̄ orto ſole venerūt ad monumentū. Pr̄ia etiā hora viſus eſt in littore poſt reſurrectōe3 Prima hora cōduxit ꝓcurator vinee oparios. Mat. xx. Et ſiḡt laudē hoīs quā deo ī puericia impēdit. Tercia canit̄ in memoriā ſue crucifixionis. q2 tūc ē ore blaſphemantiū et accuſantiū iudeoꝝ crucifixus. Tūc etiā ſp̄m ſanctū miſit ap̄lis. Et ſignificat laudem hoīs in adoleſcētia. Sexta canit̄ in memoriale corpalis paſſionis. tūc enī tenebre facte ſūt a ſexta hora vſq3 ad nonā. Eade3 hora diſcubuit cū diſcipul' in aſcēſiōe. Et ſignat laudē hoīs in iuuentute Nona canit̄, q2 tūc xp̄s emi

sit spm̄.ꝛ lat⁹ ei⁹ fuit pforatū Un̄ pfluxerūt sacramēta.scz sanguis ī redemptōem.ꝛ aq̄ ī ablutōez.Et signat laudē hominis ī virilitate.Uespe dicunt in memoriā depositiōis christi de cruce.Et significat laudē hoīs ī senectute.Cōpletoriū aūt canit ī memoriaz sepulture christi.Et sigt laudē hoīs in decrepita.Un̄ vsus. In matutino dānat tpe christus.Qn̄ surrexit p̄maz canit ordo fidelis.Tercia cū canit tunc est cruciamina passus. Tenebre sunt sexta p mundi climata facte.Emissus nona diuinus spūs hora.Uespere claudūt christi mēbra seplcro.Christo bissena custodia ponit hora.Quāuis aūt horis ꝯpetētib⁹ ꝛ distinctis hore canonice in ecclīis cathedralibus vl collegiatis regulariter sūt ꝯplēde.pt tn̄ ī horis canonicis dicēdis ex cā rōnabili.vt qꝛ pleban⁹ habꝫ visitare īfirmos ꝛ eos pcurare sacramētis vl habꝫ audire ꝯfessiōes.ꝛ cū h aspicere licitos labores corpales.oēs horas inclusiue dicere etiā an̄ diē. Silr q̄ habꝫ pdicare vl aliq̄d legere in facultate vtili scolarib⁹. potest etiā simul ante diē oēs ꝯplere.

Qui vo h facit cā lasciuie.vt scz expeditis horis ante diē ī die liberi⁹ vacet ocio ꝛ vanitatib⁹ seculi nō pt h facere sine pctō scd̄m Tho. in q̄dā q̄dlibeto.Sūt etiā aliq̄ q̄ an̄ medium noctis oēs horas euadunt. Et hi silr peccāt cum adhuc nō sunt digesti.vt legitur in vitaspatꝝ.q q̄dā pater qn̄ orabat valde mane angel⁹ sibi portabat vuas nō maturatas.qn̄ vo nimis tarde tūc portabat putridas. qn̄ vo cōpetēti tpe:tūc portabat matu ras et valētes. Sꝫ q̄re ī q̄dragesima dicūt vespe an̄ pn̄dium ferialib⁹ dieb⁹ cum missa. Rn̄deo scd̄m Archi. de ꝯse. di.i.Solet enī ieiuniū q̄dragesime magis celebrari ad imitationē christi.Et qꝛ xp̄s ieiunauit.xl.dieb⁹.ꝛ.xl.noctibus nihil ꝯmedēs deberem⁹ nos toto illo tpe ieiunare nulla die vl hora ꝯmedentes sic̄ ip̄e nō ꝯmedit.Et qꝛ h facere nō possum⁹ pp̄ter defectū nature:saltez tota die ieiunādo volumus eū imitari.ꝛ qꝛ instante et vrgente famis necessitate nō possumus expectare vt finiat dies.expectam⁹ saltē q hore diurnales finiātur. hore.s.q̄ in die sunt celebrāde.

quarum vltima est officiũ vespertinũ. Cõpletoriũ enim qḋ sequitur licet deputetur huic diei q̃si cõplẽs ipam. nõ tñ decãtatur i hac die. sed post finẽ ipi⁹ i principio sequentis diei. q2 sm cõputationem canonicã a vespertino tpe incipit sequens dies. Ar. lxxv. di. qḋ a patrib⁹ Et iõ statutũ est q̃ i q̃dragesima vespe post missam nonalẽ stati celebrantur sine interuallo. qḋ ñ fit i aliis ieiuniis q̃ nõ cũ tanta districtõe seruantur. hec archi.

De modo dicendi horas canonicas.

Consequẽter q̃ritur de mõ dicendi horas canonicas. Est aũt mod⁹ dicẽdi horas sm modũ et formã z dispositõem ecclie cathedral' si i ea habeatur spẽal' rubrica. alioquin recurritur ad metropolitanã eccliam. cui⁹ rubrica ab oĩb⁹ est seruãda. vt dr in cõcilio toletano. xii. dist. de his. qua deficiente recurritur ad romane ecclesie cõsuetudinẽ. Hoc est cõtra mltos romipetas q̃ in patriis nris volũt dicere horas canonicas sm modũ romane curie: cum tamen habeãt speciãlẽ modum et formam et rubricam in eorũ cathedralib⁹ aut metropolitanis eccliis. Et hi incidunt in penã dicti cõcilii. s. suspensiõis a cõmũiõe p sex mẽses. Nã licz ecclia romana sequenda est in sacris. nõ tñ in diuĩs officiis. vt notat Joh. an. de cele. mis. c. i. Monachi aũt orabunt sm rubricam sui ordinis. vt ibidẽ dicitur.

Item q̃ritur. vbi hore canonice sunt dicẽde. Rndeo in cathedralib⁹ ecclesiis dicẽde sunt. imo etiã i parochialib⁹ eccliis si fieri pt cõgrue. iuxta illḋ. In eccliis bñdicite deo dño. Uerũtñ q2 curati in parochialib⁹ debẽt occupari cõfessiõibus et pcuratiõe sacramentorum tã circa sanos q̃z ifirmos. iõ sufficit eis orare priuate in eccliis vl' in domib⁹. dũ tñ i loco honesto sit z quieto. nõ sicut q̇dã discoli cõsueuerũt horas dicendo pellere scrophas vel vaccas ad pascua: z in pellẽdo rũpe vba horarum p clamores z p minatõnes scropharum vl' vaccarum. Quidã etiã in lecto iacẽtes apodiati. z qḋ deteri⁹ est dicere iacẽtes supini in dorso posito libro viatico supra pectus murmurant horas. Alii vero de domo in domũ discurrẽtes p villã vel

opidū clamitāt in plateis so/
norose vt more phariseoꝝ o/
rare videant̄. Alij vo añ fores
ecclie stantes aut ī cimiterijs
circūeūtes salutātes ꝑsonas
ad ecclias descēdentes. vñ fit
aliqñ vt dicat. dñs vobiscū.
ꝛ rñdeat. bonū mane dña gͣti
osa. q̄ potius errare q̄ͣ orare
dicendi sunt. Nam hore cum
magna reuerētia ꝛ etiā attēti
one dicēde sunt. Que aūt reue
rentia est in talibꝫ locis cū tā
tis strepitibꝫ. De qͥbꝫ dic̄ Isi.
ꝺ sū. bo. Quid ꝓdest strepitꝰ
labioꝝ vbi cor est mutū. Si
cut enī vox sine modulatōne
fit vox porcoꝝ. sic orō sine de
uotōe ē vox boum. Et qꝺ de
teriꝰ est nōnulli int̄ ista sordi/
da ꝛ abhorrēda ꝛ abominan
da opa vbi etiā cū cane loqͥ ve
rent̄ cū deo ī orōe loquūtur.
Certe mētior: si ñ audiui q̄n/
dā p̄sbiterū voce alta vespas
dicere b. ꝟgis sedēdo ī cloaca
ꝛ purgādo aluū. Qꝺ nephas
q̄ͣtū pudoris hēat ꝛ culpe at
tendere p̄t vnusq̄sqꝫ sensatus
Ideo corrigat̄ tā inepta cor/
ruptela ne deꝰ vñ placari de/
buit acriꝰ ꝓuocetur Verūtñ
qꝺ dictū ē ꝺ attētiōe interp̄ta
tōez r̄cipit mitiorē. Quia dic̄
sctūs Tho. ij. ij. q. i. ꝙ licz in
oratōibus ꝓuatis debeat esse
magna deuotio ꝛ attētio orā
tis. qñ enī sentit̄ abesse deuo
tio dimittēda est. Nō tñ sic ē
ī horis canonicis ī qͥbꝫ nō req
rit̄ deuotio ex necessitate ꝺbi
ti vl' p̄cepti eccliastici: sꝫ ex cō
silio. vñ siue sit deuotꝰ siue nō
nihilominꝰ sunt hore dicēde
a p̄sbiteris. alioq̄n expectan/
do deuotōez q̄ nō ē ī ꝑtāte no
stra raro oraremꝰ. Intētio tñ
oīno requirit̄ vl' actualis vl'
habitual'. vt vicz intendat de
um orare ꝓ salute ꝓpria ꝛ ali
orū. Et ꝑ hoc patz etiā ꝙ sa/
cerdos orans in pctō mortali
q̄ͣuis frustrat̄ deuotiōe ꝛ grā
dei. tñ ip̄e horas dicere tenet̄.
q̄ licz nō exauditur ꝓ se. tñ ex
quo orat in ꝑsona totiꝰ ecclie
ꝓ alijs exaudit̄. Unde ī h̄ ca
su ꝯpat̄ faci accense q̄ seip̄am
cōsumit ꝛ alijs lucet. ꝛ canali
qꝺ alijs aquā influit ꝛ ī se pu
trescit. ꝛ cineri seu lixiuio qꝺ
alios mūdat et in se sordidat̄.
Pro isto igitur facit qꝺ scri/
psit in cle. Joh. an. Si dñm.
in glo. magna. vbi querit: an
oratōes maloꝝ ꝓsint his pro
quibus orant. Et dicit̄ ꝙ sic.
nisi scienter malum eligerent
Ad hoc etiaz facit qꝺ scribit
Archi. iij. q. vij. in grauioribꝫ

Hore private dicende
sunt devotissime

Facit etiã ad hoc expsse glo. xlix. dist. c. i. vbi dicitur. q si ex certa scientia malus eligitur a populo. et sit conformis eorum moribus: nocet subditis. alias spũs sanctus eque per malũ sicut per bonum operatur remissionẽ pctõrum. vt. i. q. i. Si fuerit. Ar. ad hoc vi. q. i. ex merito. viij. q. i. audacter. vñ illud dictũ Gre. in pastorali qui dicit. Cũ is qui displicet ad intercedẽdũ mittitur irati animus ad deteriora puocatur xlix. di. c. i. sic itellige scdm Archi. ad deteriora puocatur. s. contra eum qui mittitur. non contra eum qui mittit. nisi scienter mittatur idignus. Et sic hoc videtur intelligere Hugo Laurentius et Johãnes. maxime qñ scienter ordinatur indignus aut psentatur ad ordines vel bñficium. His enim modis aliquis mittitur ad intercedẽdũ p pplo.

Item queritur an hore canonice legende sunt alta voce vt ab alijs audiantur. vel potius submissa vt a solo deo audiãtur. Rñdeo scdm Joh. an. in dicta glo. magna. q licet deus agnscat cordis deuotiõem. nõ tamen frustra vox adiungitur. vnde dicunt theologi q orõ que fit per ministros ecclie. id est psbiteros qualis est in horis canonicis. ideo fit vocalis et expsse. quia talis orat in psona totius ecclie ac ppli. vñ vt pplo innotescat q p eo orat sacerdos merito fit expsse et vocaliter orõ. tñ nõ est sic de illa que puate fit p alio. De necessitate adiũgitur tamen vox prime ad excitandum interiorẽ deuotionẽ. Verbis enim et signis nosmetipsos interius excitamus ad sanctum desideriũ augendũ. vt dic beatus Augus. ad pbam. que fuit vxor adarisi pcõsulis. vt dicit Isido. li. v. virorum illustriũ Secũdo ad redditõem debiti. vt. s. seruiat deo orãs scdm se totũ in corde et corpe. de conse. di. v. Nunquid. Tercio ex quadã redũdãtia ab aĩa in corpus ex vehemẽti affectõe. Vñ psal. ps. xv. Letatum est cor meũ et exultauit lingua mea etc.

Et tunc queritur an accoliti tenentur dicere septem psalmos Rñdetur scdm Paulum aluorratispaneñ. epm ĩ tractatu suo de heresi q sic. Cuius ratio precipue inter ceteras est. quia ex quo dicuntur clerici a cleros quod est sors quia in sortẽ et in ptẽ dñi sũt vocati. ratõnabile videtur vt dicant aliquid ratõne sui officij Hoc tñ dependet ad consuetudinẽ an singulis diebus an tm

festiuis dicere debeāt. Est tñ ꝯsonū rōni ꝙ q̄ nō student in scolis aut studijs. vt singul' di eb⁹ orēt septē psalmos. iuxta illud ambrosij. q2 semꝑ pecco debeo sꝑ habere medicinam. de ꝯse. di. ij. in fine. ¶ Itē q̄ritur an sacerdos tenet ad horas btē virgīs marie. Rñdeo ꝓm eūndē vbi sup̄. ꝙ sic. licȝ ñ de iure tñ de optima ꝯsuetudine q̄ iam ꝑ lege putāda est. vt dic̄ Aug. ad ꝯsulariū p̄sbiteꝝ. xij. dist. in his reb9. v ñ in h̄ casu ñ valet illoꝝ excusatō q̄ dicūt. ꝙ hore btē virginis non p̄cipiunt ꝑ aliquā ꝯstitutionē autēticā eccl'ie vniuersalis. nec ꝑ sacrā scripturā. ergo sunt in bñplacito. Quib9 respondendū est ꝙ multa fiūt ī eccl'ia dei q̄ nō sunt de institutōe eccl'ie vl' p̄cepto scripture sed ex solo ꝯsuetudis vsu antiquo. q̄ p̄termitti nullo mō debent sine ꝑiculo salutis. vt signatio crucis q̄ fideles sign̄tur. ꝟba plixa orōnis suꝑ panem et suꝑ calicē. bñdictio fōtis. trina vnctio olei illoꝝ q̄s baptisamus. q̄ oīa vt dic̄ Augustin⁹. xi. di. eccl'iasticaꝝ. obseruata sunt reuerēter a patribus magis silentio q̄ȝ publicata scripto. vt dicit Paulus de leazarijs. Stephan⁹ ꝓuincialis gentin⁹. in cle. grauī. d̄ cele. mis. ꝙ vbi est ꝯsuetudo ꝙ p̄lati et maiores eccl'iarum dicūt horas btē virginis obmittētes eas peccāt mortal'r nisi subsit causa ratōnabilis.

An aūt iste hore debent dici in festis btē virgīs. ex q̄ tūc totum officiū est de btā ꝟgīe. Dicendū est ꝙ ibi recurrēdū est ad consuetudinē cathedralis eccl'ie. Nam in q̄busdā ecclesijs dicunt nō obstāte officio solēnitatis. in q̄busdā nō Et sic stat ꝯsuetudī eccl'ie cathedralis q̄ est mr̄ oim inferiorū. a qua ñ licȝ discedere. xij di. nō dicet. Itē q̄rit an oēs sacerdotes tenent ad vigilias mortuoꝝ. Rñdeo ꝓm wilbelmū ꝙ curati tenent ad vigilias mortuoꝝ ordīarias iuxta consuetudinē eccl'ie cathedralis. vbi est ꝯsuetudo ꝙ maiores p̄lati dicāt vigilias singulis diebus q̄dragesime in aduentu et ī vigilijs apl'oꝝ. debēt etiā ipi curati dicere vbicunq3 sint siue circa eccl'ias ꝓprias siue in studijs. Uerūtñ ad extraordīarias nō tenent ꝓm ipm curati ī studijs existētes aut alij beneficiati Extra ordinarie vocantur q̄ dicunt

spēaliter p anima cuiuslibet defuncti. ad q̄s dicēdas solū illi astringunt᷑ q̄ circa eccl'ias sunt p̄ntes. sil'r q̄ i illis sūt in anniuersarijs defunctorum.

Un̄ vlteri⁹ q̄rit᷑ an aliq̄s di cēdo horas de sctis vl' d mar tirib⁹ qn̄ dicēde essent d feria peccet mortal'r. Rn̄deo. licet s̄m wilhelmū non refert p q̄s psalmos laudet᷑ de⁹: tn̄ deter minatio eccl'ie maioris est se q̄nda. Nam s̄m cōsuetudinē eccl'ie maioris iustū ē vt vnus q̄sq̄ inde sumat regl'as magi sterij vn̄ honoris ɔsecratōez accepit. xij. di. de his. Et bea tus Ber. dicit. Spūsctūs il las horas ḡtas non recipit q̄ qn̄ aliud q̄ debes neglecto eo qd debes obtuleris. Un̄ istd viciū reprobat᷑ expsse de cōse. di. v. in die. vbi dicit Grego. septim⁹. q illi q̄ in dieb⁹ q̄tidi anis tres tm̄mō lectōes legūt nō ex regula sctōꝝ patrū sed ex fastidio et negligentia pro bantur hoc facere. Hec ibi.

Itē q̄rit᷑ de illis q̄ dicūt no uas historias nō approbatas p epm̄. Rn̄deo q peccāt mor tal'r s̄m Ber. sup Cāti. s̄mo ne. xxvi. vbi dicit. q q̄cq̄d si ne voluntate supioris fit va ne glie deputabit᷑ nō mercedi

Ep̄s tn̄ pt inducere ɔsuetudi nem nouā i eccl'ia sua q̄ ad of ficia celebrāda. xij. di. nouit. ꝛ de cōse. di. iij. c. i. Et expsse in glo. xci. di. eleuteri⁹. sup ver. vigilijs. qd sic intelligit᷑ s̄m Archi. ibidē q epi in his que circa solēnitatē eccl'ie tm̄ cōsi stūt. q̄ ɔsuetudine nō p̄cepto maioꝝ sunt itroducta muta re possunt et statuere. vt dicit Jacob⁹ d alberga. Statutū tn̄ ab epis vl' sctis patrib⁹ nō pn̄t imutare. H᷑ ibidē. Itē q̄rit᷑ q̄d de ill' q̄ obmittūt di cere suffragia sctōꝝ. Rn̄deo q peccāt si h̄ faciūt ɔ ɔsuetu dinē eccl'ie cathedral'. vt sup dictū ē. s̄m dn̄m paulū aluoꝛ q2 ɔtēptores laudabil' ɔsue tudinis sicut ꝛ legis puniūt᷑. dis. xi. In his. Et h̄ si faciūt ex negligētia affectata. q2 nō curant. vel vt citius pcurrāt horas et vacent potibus vel ocio ꝛc̄. Sed quid d illo q̄ prius orauit cōpletoriū q̄ ve speras ꝛc̄. vtrū teneat᷑ redice re vero modo. Rn̄deo s̄m do minū paulū vbi supra: q non tenet᷑: sꝫ caute implebit vespe ras quas incaute obmisit. et penitebit de negligentia.

Itē querit᷑ an dicere pater noster ante horas et post sit

p̄ceptuȝ. Rn̄deo q̄ h̄ post horas exp̄sse p̄cipit̄ in ꝯcilio gerūdēsi. de ꝯse. di. v. c. id semp̱. vbi sic d̄r. Illō sp̱ placuit obseruari: vt oīb; dieb; post matutinas et vesp̱as orō dn̄ica a sacerdote p̱ferat̄. An̄ ꝟo horas dicere pr̄ nr̄. licȝ nō appareat esse p̄ceptū scp̄tū. apparȝ tn̄ licitū dignū ꝛ iustū. Nam p̄us inuocādus est omniū rerū pr̄. q̄ p̄termisso nullum rite bonū fundat̄ exordiū. vt dic̄ Boecius in de ꝯsol̄. phie. li. iij. Rōnabile autē est vt p̄us orō illa p̄cedat quā auctor salutis dictauit ꝛ instituit. q̄ȝ ille q̄s scti pr̄es postea dictauerūt. Itē expedit p̄ꝰ petere ea q̄ sūt mag̃ necessaria ꝛ vtilia ad salutē q̄ȝ q̄ sunt minꝰ necessaria. Mag̃ āt necessaria sūt q̄ ponūt̄ i dn̄ica orōe ꝛ vtilia q̄ȝ q̄ ponunt̄ i aliȷ̄s. cū ibi summa totiꝰ salut̃ ꝛ p̱fectōis ꝯsistat. Petimꝰ enī ibi sctīficari nomē d̄i in nob̄ ꝛ aduenire regnū celoꝝ. qd̄ p̄mo eē q̄rēdū saluator docuit. vt hr̄ Mat. vi. Itē ꝯsiliū est vt illa orō p̄mittat̄ q̄ dispōit hoīeȝ ꝛ aptū reddit humiliādo ad effectuȝ orōis ꝯseq̄ndū. hm̄ōi autē est orō dn̄ica. in q̄ petimꝰ dimitti nobis debita nostra: ꝛ a malo liberari. quib; nōdū expeditis orōis effectꝰ frustraret̄. nisi enī nobis priꝰ debita dimitterent̄: ꝛ a malo culpe liberaremur nullatenꝰ aliq̄d īpetraremus. cū d̄r Joh. ix. Deus pctōres nō exaudit. et p̄s. Pctōri dixit deꝰ. q̄re tu enarras iusticias meas. ꝛ assumis testamentū meū p̱ os tuū Adiungit̄ etiā Aue maria in p̄ncipio horaꝝ. q̄ dignū ē vt illā salutemꝰ i p̄ncipio nr̄i op̱is p̱ quā salꝰ nr̄a exordiū sūpsit Dicit enī Bern̄. q̄ deꝰ nihil nos vult habere salutis qd̄ p̱ manus marie nō trāsiret. Aliqui vero incipiūt horas p̱ illū ꝟsiculum. Scti spūs assit nobis gratia. Sed nō est vis Ego incipio p̱ aue maria ista rōne. q̄ nec gr̄am spiritussancti me posse obtinere puto sine marie suffragio. idoq̄ȝ ad eam primo recurro quia impetrare nisi per eam meliꝰ nō dubito.

Cautele in dicēdis horis canonicis seruande

Sequūtur cautele circa horas canonicas obseruāde. Et p̄io septē impedimēta q̄b; frustrat̄ effectꝰ orōnuȝ

De quibus habet̃ i cle.ĝui.d cele.mis. Caueat ĝ ꝗlibet ne legat trãscurrẽdo siue sincopãdo sicut aliꝗ faciũt dicẽtes Dixit dñs a dextris meis.aut extranea aut ꝓphana collo/ ꝗa intermiscẽdo.qz dicit Frã ciscus verteley. Frinola qui ꝓfert dñ sacra p̃sbiter offert. Lectio sacra dei non deputa tur ei. Tarde ad choꝝ veniẽ/ do.añ finẽ officij sine cã excũ do.aues i horis portãdo.seu venaticos canes.sine tonsura vl' veste ↄpetẽti horis interes sendo. Et h̃ est ↄ cãpanatores crispatos:comatos:manica/ tos ministrãtes celebrãtibus p̃sbiteris ꝗ grauit̃ peccant. vt ptz vbi supra. Scđo caue at horas canonicas cantans ne lasciuos ⁊ dissolutos cãt⁹ ibi ꝑsonet, sicut ꝗdaz theatra les.i.secłariũ choreaꝝ canti/ lenas cõfictis modulatiõib⁹ spũalium ↄsonantiaꝝ discan tisant. Cõtra ꝗs est apl'us ad Eph̃.v.dicẽs. Cãtãtes ⁊ psal lentes i cordib⁹ vr̃is dño. vbi dicit Hiero.⁊ ponit̃.xcij.dis. c. Cantãtes.vbi dicit. Audi ant h⁽ᶜ⁾ adolescẽtuli.audiãt hi ꝗbus in eccłia est psallendi of ficiũ.deo nõ voce s3 corde cã tãdum.nec in tragediaꝝ mo/ dum guttur et fauces medi/ camine liniẽde sunt.vt i eccĩa theatrales moduli audiant̃.⁊ cantica. Et Gre. dat h⁹ rõez. dicens.xcij.di.c.i sancta. vbi dz.plerũqꝫ fit vt i sacro miste rio dũ blãda vox q̃rit̃ ↄgrua vita negligat̃. Et cãtor mini ster deũ morib⁹ stimulet:cum populũ vocib⁹ delectat. Hoc etiã ꝓhibet̃ de cele.mis.i cle. .i.vbi a cantilenis ꝓhibz ab/ stinere.ꝑ quo facit.xxviij.di. p̃sbiteꝝ.⁊ de cõse.di.v.ñ optz Et.xxvij.dist.c.ij.hodie.ꝑui sum est hoc optime ꝑ Johã. xxij.in extrauagãti.q̃ icipit. dicta sctõꝝ patꝝ decreuit au ctoritas.i q̃ reprobat cantuz cantilenaꝝ i triplis ⁊ mutets vulgarib⁹ ĩfra solẽnia missaꝝ ⁊ horaꝝ canõicaꝝ. Et p̃cipit t'les suspẽdi ab officio ꝑ octo dies. Permittit tñ dieb⁹ cele/ brib⁹ et festiuis in missa et in diuinis officijs aliq̃s fieri cõ solatõnes.videlicz ↄsonanti/ as:q̃ melodiã faciũt ĩfra octa uã q̃rte et q̃nte ⁊ hmõi super eccl'iasticum officium ⁊ cãtũ simplicẽ.ita tñ ꝙ ipi⁹ integri tas illibata ꝑmaneat.hec ibi.

Tercio caueat ne icõgrue verba tam in horis q̃ȝ in alijs diuis officijs .siue cantando

siue dicēdo submisse pferat. H enim mltū scādalizat audientes. Et licz h oibꝫ clericis generalit sit cauendū. tñ ab ipsis canonicis ꝛ plātis ecclīaruz cathedraliū maxime ē vitandū. Tales arguit Cassio. sup illud ps. xlvi. psallite sapiēter dicēs. Nemo sapiēter fac qd nō intelligit. Signū aūt nō intelligentie est incōgruitas. vnde credit stephanꝰ scribēs sup cle. ne i agro. de statu monachoꝝ. q ignorātia grāmatice q maxime in incōgruitate ɔsistit repellit quē a canonicatu ecclīe cathedralis. Ar. xxiiij. di. qñ. et de eta. ꝛ qli. c. fi. de ɔsang. et affi. c. i. ꝛ de rescrip. c. statutū. li. vi. ꝛ. c. i. ꝛ. c. fi. si corpe. li. vi. vbi pbat h p argu. Quarto caueat clericus orās ne in horis resumet vnū et idem vbū pluries. qꝛ dꝛ Ecclī. vij. Ne iteres verbū in orōe tua Contra qd faciūt qdā dicētes. pr nr pr nr q es sexies aut septies. Et n̄ dico septies tm̄ sꝫ etiā septuagesies septies. q iterātia pcedit ex inaduertētia. ex indeuotōne ac mētis distractōne. qꝛ dum alia cogitāt: in vno vbo liguā tādiu figunt donec cogitatōes pertransibunt. ꝛ bi potiꝰ irritant deum q orant. Naz dicit Seneca Perturbat mētem auditoris qd sepe dicit. s. vna et eadem voce. imo qdāmodo deꝰ in hoc blasphematur. dum p hoc videt semel dictum non audire vl intelligere nisi sepiꝰ ei resumatur. cū tñ dicat. Scit eni pater vr celestis quibꝫ indigetis. Mat. vi. Videat qlibꝫ tā clericꝰ q laicꝰ vt i orōe stet vl sedeat qetꝰ. aut flectat duotꝰ. manꝰ leuādo: pectꝰ tūdēdo: suspirādo: et sursum inspiciēdo. Isti eni sūt modi orādi i scpturis sctis approbati. Nā dꝛ in ps. Stātes erant pedes nr̄i. Et Mar. xi. Cū stabitis ad orandū dimittite ꝛc. Sic martha stetit ꝛ ait ad christū. Dñe nō ē tibi cure ꝛc. Luce. x. Sic leprosus genuflexit et impetrauit curatiōem. Mar. i. Idropicus stās ante christū obtinuit sanitatē. Lu. xiiij. De sedēdo Mat. xxvi. dꝛ. vbi xps dixit apl'is. sedete h. ꝛ seqtur. ꝛ orate ne intretis i tēptatōem Idē Mar. xiiij. De qete dr Matth. vi. Cū oraueris itra i cubiculū tuū: ꝛ clauso ostio ora. Cubiculū aūt est locꝰ qetis ꝛ locus pacis. De flexura dicit de leproso. pcidens ado

ranit Lu.v.qd vtiqz flectere est necessariū.sic paul⁹ d se dicit. Flecto genua mea ad deū p vobis. Eph.iij. Et idez de sctō stephano q positꝫ genibꝫ orabat Act.vij. De eleuatiōe manuū hr Exo.xvij.vbi moyses eleuatis manibꝫ orauit. Et Dauid Eleuatio manuū meaꝝ sacrificiū vespertinū. ps. cxl. De tūsiōe pectoris habetr Lu.xviij.vbi publican⁹ percutiēs pect⁹ orabat. De suspiratōe Joh.xi. vbi christ⁹ infremuit spū et turbauit seipꝫ volēs lazaꝝ suscitare. De sursum inspiciendo dr Joh.xi. vbi christ⁹ suspiciēs in celuz dixit. Pater grās tibi ago q niā exaudisti me.

De excōmunicatiōe

Si quis ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Matth.xviij.et xxxiiij.q.i.oībꝫ. Qm̄ vt ait doctor subtilis in.iiij. sniaꝝ. di.xix.q.i.ar.v. In ecclesia ē duplex foꝝ. vnū secretissimū in quo idē est accusator z re⁹. z ad istud ptinēt claues ecclesie. Aliud est foꝝ publicū. i q habꝫ ecclia autoritatē corrigēdi publica debita. Et talis autoritas ꝯgscēdi i cā z sentētiādi publice qdāmō pt etiaꝫ dici clauis. Pria dicitr clauis ordinis. Scda clauis iurisditōis. ad quā qdez clauē iurisditōis ptinere videtr dictū nostri saluatoris supra pmissū. si qs ecclīaꝫ nō audierit sit tibi sicut ethnic⁹. i. excōicatus z gētil. z publican⁹. s. vt publicus pctōr vitetr. Per ecclīaꝫ aūt intelligitr platus ecclesie. vt exponit Beda z Hylari⁹. cui⁹ scꝫ plati lata est sentētia. sicut stati ibidē dic saluator. Amen dico vobis: qdcūqꝫ ligaueritis sup terrā erit ligatū z in celis. Sm Hylariū tal sententia iudicio diuino approbatur. Cōformitr aūt istā iurisditōez tā christ⁹ qꝫ apl̄i exercuerūt. Nam dn̄s mlierem dephēsam in adulterio p sententiā absoluit dicēs. Nēo te ꝯdēnauit mlier. q ait. nēo domine. z ipe subiunxit. nec ego te ꝯdēnabo. Joh.viij. Sic autē tūc absoluit eā ita potuisset ꝯdēnare eā. De petro qꝫ legitr q publice ananiam z saphirā ad mortē sententiauit. vt dr Actuū.v. De paulo etiam legitr q chorinthiū fornicantē publice excōicauit. vt dr.i.Chor.v. Itē.i.ad Thi.

.i. Hymeneū et Alexandrum tradidit sathāe ppt' blasphemiam. Idez etiā phibz cōmunicare notorijs peccatoribꝫ. .i. Chor.v. z.ij. Thes.iij. et ij. Thim.iiij. facit vitare alexandrꝫ erariū. Itē ad Tytuz iij. hereticū post alterā monitionē facit vitare. Idē qz ad Gal.i. scribens ait. Si angelus vobis de celo aliđ euāgelizauerit p̄terq̄ qđ euangelizauimus vobis anathēa sit. sic ꝙ anathema tenet ɔtra angelū z cōtra hominē. Deniqꝫ Joh. Chorinthū hereticum publice excōmunicauit et vitare p̄cepit. q̄ oīa arguūt hereticorꝫ modernorū v̄sutias. q̄ eccl'ie detrahētes dicūt eaz nō habere auctoritatē excōmunicādi: suspendēdi: z īterdicendi. z p ɔsequens dogmatizant nō esse curādas eccl'iasticās cēsuras: cū tamē dicat Chriso. xi.q.iij.c. nemo ɔtēnat. vbi dicit'. Nemo ɔtēnat vincula eccl'ie. nō enī homo est q̄ ligat. sz christꝰ q̄ hāc potestatē dedit: et dominꝰ fecit homines esse tanti honoris.

Circa igit' ꝓsecutōez huiꝰ materie breuiter de tribꝫ p̄ncipalibꝫ ē ɔsiderādū. p̄mo q̄dē de excōicatōne. secūdo de suspensiōe. tercio z vltimo de interdicto. Est autē excōicatio a q̄libet licita cōmunione z legitimo actu sepatio. xi.q.iij. Euidēter. Alibi enī vocatur eterne mortis damnatio. xi.q.iij. nemo epoꝝ. Alibi enī dr aīe z corpis detrimentuz. ij.q.i. đ manifesta. Itē deijcit de eccl'ia z tradit dyabolo. xi.q.iij. audi. Et breuit' excōicatio q̄ dicit' alio noīe anathema non est nisi a deo sepatio. xxiiij.q.iij. Certū est. Et hoc est magna pena. Nā qn̄ quis excōicat' statim mēbꝝ dei esse desinit z incipit esse membꝝ diaboli. xi.q.iij. excellentissimus. Moxqꝫ vt ab eccl'ia repellit' rapido ore demonū deuorat'. xi.q.iij. absit. Sūt aūt due spēs excōmūicatōis. vna q̄ sepat a sacramēt' eccl'ie z a participatiōe fideliū et ab ingressu eccl'ie. Et hec dicit' maior seu anathema. Alia est q̄ sepat solū a sacramentis. vt est q̄libz pctm̄ mortale. Et hec dr minor. de vtraqꝫ dicit' iij.q.iiij. engeltrudā. A p̄ma nō absoluūt simplices sacerdotes. sz a secūda ī casibꝫ tm̄ ipis pmissis a iure. Unde sciēdū ꝙ q̄ttuor sunt genera excōicatorū. vt colligit'. xi.q.

iij.ad mensã. Primo qñ qs peccat et de⁹ recedit ab eo. Secũdo qñ qs de psilio sacerdotis abstinet ab eucharistia. Tercio qñ qs est excõicat⁹ minori excõicatõne. vt q₂ pmũicauit excõicato in locutõne. vl' pmisit sacrilegiũ. vel est symoniacus. Quarto qñ qs est excõicatus excõicatõe maiori. et tunc pprie dicit' excõicatus et etiã vitand⁹ ₛm Joh. d deo q ita notauit in pdicto canone. ad mẽsam. et archi. ibid post eum. Circa istã materiã est videndũ de quattuor. Primo q sint casus in qbus qs ipo facto incidit in sñiam excõicatõis a iure. Scdo q sit effectus excõicatõis. Tercio in qb₉ casib₉ pticipans excõicatis incidit in eandẽ sententiã excõicatõis. Et in qb₉ pmittit' qs pticipare licite excõicato. Quarto de forma ferẽdi sñiam excõicatõnis et impendẽde absolutõis De pmo sciẽdũ q qnqginta sũt casus in qb₉ ipo facto qs sñiam excõicatõis icidit. qs bñ enumerat Joh. an. in. c. cos q. de sen. ex. li. vi. in glo. iij. et eodez ti. in cle. in. i. glo. Et sciẽdũ q pmus est qñ qs incidit heresim dãnatã. vt. iiij. q. iij. c. ij et. iij. aut q nouaz heresim fingit. de here. ad abolendã. e sic excõicatus. et similit' credens hereticis vl' eos receptãs: aut eis fauens. de here. sicut ait. Secũdus cum qs asserit romanam ecclesiã nõ esse caput omniũ. nec ei tanq₃ capiti obediendũ. di. xix. nulli phas. vñ hodie diffinitũ habet' et declaratũ p Bonifaciũ octauũ q subesse romano põtifici omi hũane creature est de necessitate salutis. vt pt₃ in sua extrauagãti q incipit. vnã sanctã. Terci⁹ casus qñ rectores ciuitatis faciũt exactõnes indebitas in clericos: et admoniti ñ desistunt. vt de emunitate ecclesiar. nõ minus. Quartus casus est. cũ quis nõ electus a duab₉ ptib₉ cardialiũ gerit se p papa. de elec. lic₃. Quĩtus cũ qs mgr̃ scolarium tractat cũ aliq ciue bononie de cõductõe hospitij irreqsitis inqlinis nisi tps fuerit elapsu₃. vt de locato et cõducto. ex rscripto. Sext⁹ cũ monachi: canonici regulares: archidiaconi: ppositi: plebani: cãtores: et alij clerici psonat⁹ habentes. aut etiã qcunq₃ psbiteri audiunt leges vel phisicam. ne clerici vel monachi etc. cum ma/

n

gnope.et.c.sup specl'a. Sec⁹ si hn̄t tm̄ eccl'iaz parochialez ꝛ nō sūt p̄sbiteri:ne clerici vl' mōachi ꝛc.statutū. li.vi. Septimus cū q̄s pticipat cū excōmunicato in crimīe.ppter qđ excōmunicat' dādo ei ꝯsiliū auxiliū vl' fauorē·de sē.ex. si ꝯcubine. Octau⁹ statuētes statuta ꝯ libertatē eccl'ie. tam ꝯsules q̄ꝫ eoꝝ scptores.de sē. excō .nouerint.et .c. grauem. Nonus qui vtunt' ordīatōnibus a scismaticis factꝭ. đ scismaticis.c.i. Decimus.q̄cūqꝫ loquitur secrete vl' mittit scripturas vl' nunciū alicui cardinali qn̄ sūt reclusi occasiōe electōis pape.vt de electōne. vbi pical'ū.li.vi. Et idē đ dominis rectorib⁹ et officialib⁹ ciuitatis q̄ imminēte ip̄a electōe non seruauerint ip̄az constitutōez. Undecim⁹ de bis q̄ ḡuāt aliq̄s q̄ cū p vno rogabant' eligere noluerūt .đ elec. sciāt cūcti.li.vi. Duodecim⁹ de rectorib⁹ ad regimen vrbis romane electis.ꝛ de fautorib⁹ q̄ fecerūt ꝯ ꝯstitutōnez sup h̄ factā.vt de elec.fundata .lib. vi. Tredecim⁹ de bis q̄ vocātur ad dirigendas moniales in electiōib⁹ nisi abstineāt ab bis p que possit ī eis discordia oriri vel nutriri.vt de electōe.īdēnitatib⁹. Decimusq̄rtus de bis q̄ pcurāt ꝯseruatores dari: ꝛ intromittunt se de bis q̄ non licent. de offi.dele. statuimus.li.vi. Decimusq̄ntus de bis q̄ absolutiōem de aliqua excōmunicatiōe vl' reuocatōe eius aut etiā suspensionis vl' interdicti extorq̄nt p vim aut p metū . Nam hec absolutio nō valet ꝛ incurrit' noua excōicatio.vt de bis q̄ vi metus ve causa fiūt .c.vnico.li.vi. Decimussextus qui fingit fraudulenter aliquē casum p quem aliquis iudex vadat ad aliquā ml'ierem p testimonio.vt de iudicijs. mulieres. Decimusseptim⁹ de bis q̄ p̄latos vel capitula vel alias psonas eccl'iasticas cōpellūt ad submittendū laicis vel alienandū bona īmobilia ecclesiarū. Et sil'r laici q̄ vsurpāt sibi hmōi illicite:nisi admoniti destiterint.đ reꝝ alienatōe. hac ꝯsultissima.lib.vi .Decimusoctau⁹: q̄cūqꝫ ī psonis ecclesiasticis vl' ecclesijs p se vl' p aliū suo noīe vl' alieno p psonis vel rebus q̄s non causa negociatōis deferunt ve deferri faciunt seu trāsmittūt exigunt aliquod pedagium. de

censib9.q̄3q̄3.li.vi. Decimus/nonus de his q̄ impediūt iudiciū delegati vl' cuiuscunq3 iudicis eccl'iastici.de imunitate eccl'iar.quoniā. Vicesimus de his q̄ iubent subdit' suis ne p̄sonis eccl'iastic' vendant aliqd bladū vl' siliā. de imuni.eccle.c.fi.li.vi. Vicesimusp̄mus de religiosis q̄ habitū sue religionis dimittūt. vel q̄ accedūt ad studiū sine licentia sui p̄lati vl' ꝯuent9. vl' qui corā talibus legit sciēter q̄ dimiserūt habitū .ne clerici vl' monachi ꝛc.nec p̄iculoso. li.vi. Et sicut recitat Jo.an. in nouella sup̄ regula.li.vi.referens Guil'.de lata petri disputasse de monacho q̄ bñ defert habitū monachalē s3 op̄tū habitu clericali q̄ sit apostata. Quod hodie videt̄ approbatū de vita ꝛ ho.cle.q̄m in principio in cle.in v̄.a religiosis.q̄ oīa v̄a sunt ꝑm Jo. an.qñ monach9 iustā causa3 trāsformatōis nō allegat. Vicesimussecūdus q̄ hereticos seu fautores :credentes: recep̄tatores vel defensores eorū scienter tradiderint eccl'iastice sepulture.d̄ here.q̄cūq3.li. vi. Nec tales debent absolui nisi prius talem sepultū pro

p̄rijs manibus extumulent. Idem de illis laicis q̄ publice vl' p̄uatim de fide catholica disputāt:vt d̄r ibidem. Dicit tñ Joh.an.q̄ in istis casibus ē canon ferende ꝛ nō late sententie.ꝛ h̄ ē tenēdū. Vicesimusterci9.q̄cunq3 rector secularis vel quicūq3 official' ei9 cognosceret de crimine heresis.aut captiuos liberaret vl' diocesanor inquisitor officium impediret.de here.ꝛ inq̄si.li.vi. Vicesimusq̄rt9 q̄ p̄assisimos vl' assassimos aliquē christianū interfecerit. Dicūtur aūt assisimi vl' assassimi q̄dam infideles q̄ ex quibusdā falsis opinionib9 quib9 fuer̄t enutriti facile mittebāt̄ ad occidēdū quemcūq3 christianū nō curantes nisi ob h̄ ip̄i occidendi essent.de homicidio. p̄ humani.lib.vi. Vicesimusq̄ntus de cleric' q̄ manifestis vsurarijs ad fenus exercēdū domos locant. vel alijs titul' ꝯcedunt. de vsuris. vsurarū. li.vi. Vicesimussext9 d̄ his q̄ ꝯcedūt repressalias ꝯ̄ p̄sonas ecclesiasticas sp̄ealiter siue generaliter.vt de iniurijs ꝛ dāno dato.ꝛ si pignorati ōes .li. vi. Dicūt̄ aūt repressalie quando vn9 oriūdus de vna terra

98

spoliat ab alio ꝺ alia tra oriū do. ita videlicȝ si debitū ñ sol uit ei tūc datur ptās ipi spo/ liato ꝙ satisfaciat sibi ꝯ queli bet de terra illa vnde ē ille de bitor vl' spoliator. Uicesimus septimus si dñs vel rector tē poralis nō fecerit ea obserua re q̄ statuunt ꝯ isecutores car dinaliū seu alicui⁹ de familia eoꝝ vl' pape. de penis. felicis. li. vi. Uicesimusoctau⁹ q̄cun ꝙ dat licentiā occidēdi seu ac cipiendi vel alias in ꝑsonis vl' bonis suis vl' suoꝝ gu̅ādi eos q̄ ꝯtra reges barones nobiles vel q̄scunꝙ tulit excōmūica/ tōis suspēsiōis vel interdicti sentētias. siue istos q̄ꝝ occasi one sunt ꝓlate. vel eos q̄ eos obseruant. aut eos q̄ talit' ex/ cōmūicatis ꝯmūicare volūt nisi licentiam ipam reintegra liter reuocent. ⁊ si qua sūt ab lata restituāt siue ꝓ illis satis faciant. Et silr q̄ dicta licētia vsi fuerint. vl' etiam sine licen tia suo motu hoc fecerint ex/ cōmunicationē incurrūt. In q̄ si ꝑmanserint ꝑ duos mēses nō nisi ꝑ papā absoluunt. de sē. ex. q̄cūqꝫ. li. vi. Uicesimus nonus qñ q̄s ab excōicatōne fuit absolut⁹ ī mortꝭ articulo vl' alio īpedimēto. si cessante articulo vel alio impedimen/ to nō ꝑsentet se q̄ntociti⁹ pote rit illi a q̄ absolui debuerat re incidit ipo facto ī eandē sentē tiā. ꝺ sen. excō. eos. li. vi. Tri cesimus qñ aliq̄ absoluūt a se de aplica vl' a legatꝭ. ⁊ iniūgi tur eis ꝙ se ꝑsentēt ordiarijs vl' aliJs suscepturi pniam et passis iniuriā seu eis q̄ bꝫ obli gati sunt satisfaciāt. si h nō fa ciant cū ꝑmo poterint reinci dunt in eandē sentētiā. vt ī di cto. c. eos. q̄. li. vi. Tricesimus. ꝑmus de illis q̄ in cimiterijs sepeliūt corꝑa tꝑe interdicti. vl' vsurarios manifestos sciē ter sepeliūt. a q̄ excōicatōe nō debēt absolui nisi ꝑus ad ar/ bitriū dyocesani satisfecerint. q̄bus ꝑmissa fuit iniuria ir/ rogata. de sepulturꝭ. eos. ī cle. Tricesimussecūdus de religi osis q̄ decimas ecclesie debi/ tas sibi appropriant vel vsur pāt. siue q̄ ñ ꝑmittūt solui ec clesijs decimas quibꝫ tenent iuxta tenorē clementine de de cimis. rligiosi. Tricesimuster cius de monachis siue cano nicis regularibꝫ q̄ nō habent admīstratōes ⁊ ꝯferūt se ad cu rias ꝑncipū sine licētia ꝑlato rū. vt dāñū iferāt aliq̄d ꝑlatis suis aut mōasterio. vt ꝺ statu

mo. ne in agro. in clemẽtina. Tricesimusq̃rtus de monachis q̃ intra septa monasterij arma tenent ꝛc̃. vt in dicto ca. ne in agro. Tricesimusq̃ntus de his q̃ impediũt visitatores monialiũ vel canonicoꝝ nisi moniti destiterint. vt de statu monachoꝝ. accedentes ĩ cle. Tricesimussextus d̃ q̃busdã mulierib⁹ que dicunt̃ beguine. sil'r et religiosi q̃ eas in tali statu fouent. de religiosꝭ domibus. cum de q̃busdã ĩ cle. Tricesimusseptim⁹ de illis q̃ sciẽter ꝯtrahũt matrimoniũ in g̃du ꝯsanguitatꝭ vl' affinitatis ꝓhibitꝭ. vl' cũ monialibus. vl' ꝯ̃hẽtes q̃ sunt religiosi vl' moniales. siue etiã clerici ĩ sacrꝭ. vt de ꝯsã. ꝛ af. eos. ĩ cle. Tricesimusoctau⁹ de inq̃sitorib⁹ hereticoꝝ q̃ ꝓ̃textu inq̃sitõis officij q̃buscũs modis illicitis pecuniaꝫ extorq̃nt. vel etiaꝫ bona eccl'iaꝝ ob delictũ clericoꝝ applicant fisco. d̃ hereticis. volentes. in cle. Tricesimusnonus. ptãs: capitanei rectores: ꝯsules ꝛ iudices: cõsiliarij ꝛ alij officiales q̃ statuta scribunt: faciũt ꝛ dictant ꝑ que q̃s compellit̃ soluere vsuras vl' solutas nõ repetere. et q̃ s̃m ea iudicant. ꝛ q̃ habent sup̱ hoc potestatẽ nisi statuta ipa deleuerit sunt excõicati. vt de vsurꝭ. ex g̃ui. in clem̃. Quadragesim⁹. de religiosis mendicãtib⁹ q̃ domos ad habitãdũ de nouo recipiũt. vel receptas mutãt seu alienant. de exces. p̃la. c. vno. li. vi. ꝛ de penis. c. cupiẽtes. in clemen. Quadragesimusp̃m⁹ de religiosis q̃. s. dicũt aliq̃ v̓ba q̃b⁹ retrahũt audiẽtes a solutiõe decimaꝝ. vt ĩ dicto. c. cupientes. Quadragesimussc̃dus q̃ ꝯfitentib⁹ sibi ñ faciũt ꝯsciãꝫ de decimis soluẽdis q̃ suspẽsi sunt a p̃dicatõis officio donec si ꝯmode p̄nt faciũt eis cõsciẽtiã. Et si interim p̃dicent excõicati sũt: vt h̄r ibid̃ Quadragesimustercí⁹ de religiosis q̃buscunq̧ q̃ non seruãt interdictũ qd̃ s̃uat mr̃ eccl'ia. d̃ sẽ. ex. c. i. in cle. Quadragesimusq̃rtus de fratrib⁹ minorib⁹ q̃ tp̱e interdicti recipiũt ad officia diuina fratres vel sorores de tercio ordine q̃ ꝑtinentes dicũtur. de sen. excõ. cũ ex eo. Quadragesimusq̃nt⁹ opponens seu impugnans l'ras pape nouiter electi etiaꝫ ante coronationẽ suam excõmunicat⁹ ẽ. ꝑ extrauagãtẽ. xi. Bñdicti. q̃ incipit. quia nonnulli.

Quadragesimussextus verberans clericũ diabolo instigãte: puta ex ira aut aio vindicãdi vl' vlciscẽdi se ĩ eo ipo facto est excõicat⁹. xvij. q. iiij. si q̃s suadente diabolo. 7 de sẽ. ex. cum illoꝝ. Et notanter dr: instigante diabolo 7 ex ira. sec⁹ si iocose aliq̃s clericũ in ludo honesto offenderet nõ aio iracãdo nec ex malo ꝓposito ñ incidit excõicatões. de sen. ex. cũ voluntate. Dicit̃ etiã anio vlciscẽdi se in eo. q2 sec⁹ si de mãdato supioꝝ q̃s capiat clericũ ĩcorrigibilẽ vt ad iudicium eũ ptrahat. Tal' eni nullã sniam incurrit. vt de sẽ. ex. vt fame. Nam tales pñt etiã ab ecclesia extrahi etiã violẽter. vt dicit glo. ibidẽ. Sup hec dicta pñt excusari mgri: plati ↄsanguinei 7 alij in iure expsi. q̃b⁹ pmittit̃ correctio clericoꝝ. q̃ si etiã aio iracũdo clericũ ṽberãt. 7 ꝺ correctiõe actu nõ cogitant excusant̃ ẽm hostiẽ. Nõ eĩ pñt dici ex ira corrigere clericos cũ dol⁹ nõ assit: 7 p ↄseq̃ns nec violẽtia. sufficit eni ꝙ correctões habeãt in habitu. Quadragesimusseptimus de istis laicis q̃ collectas tallias 7 onera ĩponunt eccl'iasticis psonis: ab ipis suorũ ꝓuentuũ vl' bonoꝝ dimidiã ꝺcimã seu vicesimã extorq̃ntes. de immuni. ec. clerici. li. vi. Quadragesimusoctau⁹ de platis 7 de illis psonis q̃ hmõi laicis elemosynas vel collectas q̃scũq3 psoluunt: vt habet̃ ibidẽ. Hodie ṽo soluz locũ habz in exigentib⁹ laicis q̃ soli incidunt ĩ excõicatões. nõ tñ habet locũ in soluẽtib⁹ vel recipientib⁹ a sponte soluentib⁹. vt de immuni. ec. q̃niam. in cle. Quadragesim⁹ nonus. pcutiens aliquẽ q̃ nouiter est religionẽ ingressus. licet nõdũ sit ꝓfessus incidit ĩ excõmunicationẽ. de sent. ex. r̃ligiosa. li. vi. Quinq̃gesim⁹ de illo q̃ licz nõ mãdauit percutere clericuz: aliq̃s tñ noie suo: puta familiaris ei⁹ vl' consanguine⁹ pcussit clericũ. 7 ille ratũ habuit postea excõicationẽ incurrit ipo facto. de sẽ. excõ. cũ q̃s. li. vi. Alios casus quere supra in. c. de sacro penitentie. Et q2 dictũ ẽ ĩ. xlvi. casu ꝙ non oĩs pcutiẽs clericũ incidit in canonẽ late sñie. Ideo videndũ ẽ breuit̃ ꝙ q̃ttuordecim sũt casus in q̃bus pcutiẽs clericũ nõ incidit ĩ excõmunicatõnẽ. Primo q̃ndo q̃s ignorabat an clericus essz

puta q: comam nutriebat. de sen. ex. si vero. Scdo si nõ defert habitũ vel tonsurã n° aliqd de clericatu ostendit si tercio ammonit⁹ nõ se corrigat. de sen. ex. c. cõtingit. z c. i audientia. Tercio in clerico qui cõtẽpto habitu fert arma. z tercio monitus nõ corrigit. vt in pdicto ca. i audiẽtia. Et etiã si nõ monitus sit z se immisceat tyrannidi. de sen. excom. cũ nõ ab homine Quarto in clerico exercẽte negocia seclaria. vt in ca. sacerdotib⁹. ne clerici vl monachi. z pus requirit monitio. vt in ca. in audientia. de vita z hone. cle. ca. fi. Quinto in clerico cõiugato si nõ fert habitũ clericalẽ. de cleri. ꝯiugato. li. vi. Sexto in clericis buffonib⁹: macellariis: goliardis: q si p annum exercuerint artẽ suã: vl si minori tpe admoniti nõ destiterint. d vi. z ho. cle. lib. vi. c. fi. Septim⁹ in illis q nõ ex ira sed iocose se pcutiũt. vt d sen. ex. c. i. debet tñ attẽdi qlitas ioci et rõ fallendi. d psũp. c. i. Octau⁹ i mgro q tñ h facit leuit cã disciplĩe. d sen. ex. cũ voluntate. c. fi. Nonus est in eo q vim vi ex incõtinenti repellit tpate. de sent. excõ. si vero. Decim⁹ qñ qs cũ vxore iuenit clericũ turpiter agere: vel cũ matre vel sorore vel filia. vt in dicto. c. si vero. z c. nec ille. Undecim⁹ si fiat d plato aut mandato ipius causa correctõnis. vt in dicto. c. cum volũtate. z c. ex tenore. Et si non fiat causa correctõnis tã verberans q̃ pcipiens incurrunt excõmunicatõem. de sen. excõ. vniuersitatis. Q; si causa subest potest clericũ cape z incarcerare etiã p laicum. de sen. excõ. si laicus. li. vi. Sed pcussio nõ debet fieri per laicũ. alioquin ambo incurrunt excõmunicatõnẽ. vt in dicto ca. vniuersitatis. nisi clericus esset adeo id ẽ intantum incorrigibilis q alit capi et corrigi non potest. de sẽ. excõ. vt facit. Duodecim⁹ in turbante diuĩa officia quem psbiter vl ali⁹ ad quẽ spectat potest eiicere de eccl'ia. d sen. excõ. veniens. Similit cum quis ratõne officii quod i ecclesia obtinet pcutit clericũ. aut etiã cum senior causa deuotõis hoc facit: aut domin⁹ z pr siue ppinqu⁹ familiarit corrigit. Hec oĩa intellige cũ sint in minoribus ordib⁹ constituti. vt in dicto ca. cum

volũtate. Tredecim⁹ si cleri/cus sit deposit⁹ siue degdat⁹. vt de iudicijs. cũ nõ ab hoie. ⁊ de penis. degdatio. i fi. li. vi. Et hͦ intellige si tal' cleric⁹ depositus est incorrigibil' ⁊ noluit viuere sub regula clericali. vt notatur in. c. cũ ↄtingit pmo. de sent. ex. ⁊ nouellator sup ṙgula delictũ. li. vi. ⁊ Jo. an. xvij. q. iiij. si q̃s deinceps. ⁊. xxiij. q. v. excõmunicator. Alias autẽ si est corrigibil' ñ licet eũ pcutere: licz esset excõmunicatus. vt in iurib⁹ predictis. Et rõ. qꝛ adhuc licz ex/cõicatus sit dũmõ sit corrigibil' ⁊ nõdũ degdat⁹ retinet priuilegiũ canõis. si q̃s suadẽte. qd ẽ ↄcessum ĩ fauorẽ ordinis ⁊ nõ psonar. vt ĩ d. c. ↄtingit. Uerũtñ Jnno. v. credit q vberãs hereticũ clericũ ñ incidit canonẽ. ⁊ hͦ ipe notauit d sen. ex. si vo. qd tñ ĩtelligẽdũ est d heretico dposito p sñia Qd etiã sẽtiũt Goffre. Uinc. ⁊ Berñ. Dicit tñ Arch. xvij. q. iiij. si q̃s deinceps. q laicus iudex pt expellere pcutere cape ⁊ occidere clericũ si oĩno ẽ incorrigibil': ⁊ aliter corrigi ñ potest. recepta tñ licentia ab eccl'ia. al's nõ licet. xvij. q. i. si q̃s. xxiij. q. v. vbi de liguribus. c. circũcelliões. Quartusdecimus qñ clericus trãsfert se ad actũ prsus ordini ↄ̃riũ. vtputa erat in minorib⁹ ⁊ fact⁹ est miles vel bigamus. lxxxiij. dist. quisq̃s ⁊c.

De effectu excõicationis.

E secũdo d scz de effectu excõi/catiõis sciẽdũ est q excõicatus maiori excõicatõne nõ pt eligere neqz eligi. ne/qz bñficiũ eccl'iasticũ acq̃rere nec de bñficijs suis aliq̃d pcipe. vt de appellatõnib⁹. pastoralis. in fi. Et hͦ qñ ẽ in mora petende absolutõis. de ↄcessione pbendar. quia diuersitatem. Jtẽ nemo dz sibi pticipare loq̃ndo: orãdo: salutãdo bibendo: ↄmedendo. xi. q. iij. sic apl'i. Jtẽ ñ pt ↄstitui pcu/rator neqz pcuratorẽ ↄstituere ad agẽdũ nec ferre aliquaz sentẽtiã. Jtẽ si ĩpetrat aliq̃d rescptũ pterq̃ sup articl'o excõmunicatõis nõ valz. de rescp. ipo iure. li. vi. Jtẽ si ↄfert ali/qd sacr'm cũ solẽnitate: aut se ingerat diuis irregularis est. vt de cle. ex. mistrãte. c. apl'ice Nec pt p eũ dispẽsare nisi per papã. de sen. ⁊ re iudi. cum eterni. li. vi. Jtẽ excõmunicatus

est suspensus tā ex officio q̄ʒ ex beneficio: vt in glo. vl. c. cū bone. de eta. ⁊ qli. xi. q. iij. rursus. vbi dic̄ archi. q etiā solꝰ lapsus anni absq; snīa canōis a bn̄ficijs sufficit: ⁊ vlteriꝰ nō audiat̄ sup bn̄ficijs. ⁊ ita videtur loqui istud. c. rursus. ſm Innoc̄. q̄ h̄ notat in dicto. c. cū bone. Oīb; eni bn̄ficijs tā habitis an̄ excōicatōnem q̄ʒ postea acq̄sitis deb; spoliari p snīam. Si p annū in excōicatione vl' interdicto pmanserit ⁊ post talē snīam latā pꝰ annū sup amissione bn̄ficiorū n̄ audiatur vlterius sup eis. vt dicit. c. rursus. Que autē dicuntur in excōmunicatōe eadem intellige in suspensiōe. ar. p̄dicti ca. Cū bone. vbi sic notauit Inno. Et etiā intellige ð isto q̄ excōicat̄ p ꝯtumacia: et q̄ citatus sup crimine nō ꝯparuit. Talis eni habet̄ p ꝯuicto vel p ꝯfesso. Et p̄uat̄ bn̄ficijs post annū: ⁊ vt hereticꝰ ꝯdemnat̄. vt de hereticis. Cū ꝯtumacia. li. vi. Item effectꝰ excōmūicatōis est q licʒ sit iniusta ex ordine vel causa: tn̄ ligat. xi. q. iij. c. i. ⁊ de officio legati. cum ꝯtingat. de sen. ex. cum p tuas. ⁊ c. secrete. vbi ð h̄. Sʒ di. nōne iudiciū eccle sie debet se ꝯformare iudicio dei. xi. q. iij. tūc v̄a. ij. q. i. deꝰ oīpotens. de sen. ex. a nob. sʒ deus nullū ligat iniuste. ð penis. di. iij. si ex bone. ḡ ecclesia nullū debet ligare īiuste. Itē deficiente causa ꝑpter quam aliq̄d dʒ fieri iuste ðficit et effectꝰ. lxi. di. his oībꝰ. de bigamis. debitū. ð appel. cū cessāte. Sed causa excōicationis dʒ eē p̄ctm mortale. xi. q. iij. nemo epoꝝ. h̄ autē cessat i excōmunicatione iniusta: ḡ non debet ligare. Dicendū est ad h̄ q licʒ nullus debʒ excōicari iniuste: tn̄ si excōicetur tenʒ excōmunicatio apud eccl'iaʒ militantē: licet nō apð deum Et h̄ fit ideo vt eccl'iastica cēsura eo plꝰ timeat̄. Et vt bō crescat p obediētie meritū iniuste sentētie parens. Vn̄ dic̄ glo. xi. q. iij. nihil. q licʒ īiusta snīa sit timēda ⁊ tenēda q̄ʒ tuʒ ad militātis eccl'ie iusticiā: nec mirū q apud deū nō tenet q̄ nō fallit̄: sʒ apud eccl'iam tenʒ q̄ fallit̄ ⁊ q̄ fallit. de sent'. ex. a nob. Nō est tn̄ intētio eccl'ie aliquē iniuste excōicare. imo punit acriter iniuste excōicātes. vt patet. xi. q. iij. illud. et de sen. excō. cū medicinal'. li. vi. Quādo ergo dicitur q ex

101

cõmunicatio est eterne mortis dãnatio. intellige si ɔtẽnitr. alias nõ. Et ita sol⁹ ɔtẽptus inducit damnatõez. xxiiij. q. iij. notandũ. ꝛ habetr in glo. nẽo epoꝝ. xi. q. iij.

De participatõne cũ excõmunicatis.

Consequẽter de tercio. s. de ꝑticipatõe cũ excõicatis est sciendũ ꝙ quedã participatio est illicita. s. cũ quis participat excõicato in crimine ꝓpter quod excõicat⁹ est. scz dando ei consiliũ auxiliũ vel fauorẽ. ꝛ talis incurrit eãdem sententiã. de sen. excom. si ɔcubine. et. c. nuper. Secũdo quãdo participat in crimine mortali: sed non in illo propter quod excõmunicat⁹ est. ꝛ talis mortaliter peccat: sed non incurrit eandẽ sententiã excõmunicatiõis. Tercio qñ participat ei in diuinis. s. recipiendo eũ ad diuĩa officia. vel ad sacramenta vl' ad sepulturam. Et licet talis nõ sit irregularis prima vice. tñ propinqu⁹ est irregularitati. Et si celebrauerit in tali peccato erit irregularis. de sen. ex. is qui. li. vi. Quarto qñ ꝗs participat nõ in crimine sed in loquendo orãdo vl' bibẽdo secum. Et de tali participante dicit Thõ. ꝓbabilitr posse dici ꝙ nõ peccat mortaliter nisi ex ɔtẽptu vl' ꝯ ꝓhibitõnez supioris. Uñ reglare ẽ ꝙ ꝑticipãs ꝑtinacitr excõicatꝭ peccat mortalitr: et potest excõmũicari maiori excõmũicatiõe. Nõ sic autẽ est de participante q̃dam leuitate in verbo vel ĩ cibo aut potu ꝛc. cum valde g̃ue esset ꝙ quis ꝓ vno leui ṽbo incideret excõmunicationẽ vel mortale peccatũ. Per hoc potest solui illud dubiuz quod ɔmuniter inter dentes multorũ voluitur. vtrꝫ scilicz participãs excõicato vt iam dictũ est peccat mortaliter: et an sententiã incurrit. Hostiẽ. videtur tenere ꝙ tunc peccat mortaliter quando hoc facit ꝑtinaciter in ɔtemptũ ꝛ ɔtra ꝓhibitionẽ supioris specialiter vl' generaliter factam. naz in hoc casu est excõmunicandus participãs aliꝗ ẜm ipsũ. vt de clerico excõmunicato ministrãte. si celebrat. in fi. et ð sẽ. ex. statuim⁹. ĩ fi. ꝛ eod ti. ɔstitutõꝫ. li. vi. Ex ꝗbꝫ ĩfertr hoc salubre documentũ ꝛ salutare cõsiliũ ꝙ ex quo añ am

monitionē factam participās excōicari nō potest. vt dic̄ archidyacon⁹ vbi sup̄. restat q̄ venialiter peccat. Ex quo autē post ammonitionē factam ꝛ spretā excōicari pt: planum est q̄ tunc peccat mortaliter. nam etiā excōicatōis sententia nō est ferenda nisi ꝑ mortali pctō Sic ergo ꝓm archi. ꝯtinacia est causa pro qua sola fertur hec sentētia. Sic intelligit Hosti. c. sacris. qd vi metusve causa ꝛc̄ Et ex his pꝫ q̄ si q̄s excōmunicat⁹ est ꝑ ꝯtumacia vel alio crimine: vel vt satisfaciat et ī ꝓcessu n̄ est ꝓhibitio generalis vel specialis participātib⁹ facta participans cū tali in locutōe comestione ꝛc̄. nō peccat mortaliter sed venialiter. Ratio qꝛ nō facit cōtra ꝓhibitionē superioris: cū adhuc nō sit prohibitū. Ideo dicendū est ꝓm Archi. vbi supra q̄ si q̄s cōicat excōicato contra ꝓhibitōnem canonū peccat venialit̄. nisi forte nimis freq̄nter vel ī contēptū canonū: quia tūc esset mortale. Sic p̄t intelligi xi. q. iij. excellentissim⁹. ꝛ. xxv di. ca. al's. Sed ꝯtra ꝓhibitionem hoīs mortaliter peccat Unde ꝯsueuit dici q̄ mitius agitur cū lege q̄ȝ cū ministro legis. ff. de arbi. l. celsus. Ita notauit Hosti. in. c. q̄ in dubijs. de sen. excō. Et h̄ teneas Nec aduertas illū monachū Raymūdum cū lata cappa ꝛ stricta ꝯsciētia q̄ ī summa sua dicit q̄ si aliq̄s ꝯmūicat excōmunicato ī casu nō ꝯcesso scienter si nouit ius vl' si ē clericus sp̄ peccat mortal'r. quē secut⁹ est Inno. q̄rt⁹ vt ipe notauit de dolo ꝛ ꝯtu. ꝟitat̄. in glo. vlti. iuxta fi. ꝛ in ca. sacr̄. qd met⁹ causa. applicādo textualia ꝓut potuit ꝓ sua opiniōe faciēda. Contra quos ē hodie tota schola iuristarū ꝛ theologoꝝ: q̄ seq̄ntes beatū tho. ī. iiij. sn̄iaꝝ dicūt ꝓ ꝯclusione. q̄ q̄uis q̄s sciēt' excōicato cōicet nō peccat mortalit̄. nisi in tribus casib⁹. scꝫ q̄n cōmunicat in crimine: vl' in cōtemptū sup̄ioris: aut in ꝯtēptū clauiū: vel si cōmūicat in diuinis. qd teneas ꝓm archi. Ubicūq̄ ḡ inuenies ī iure q̄ ꝯmūicare excōicato est pctm̄ mortl'e. itellige cū h̄ ex studio fit ꝛ in ꝯtemptū. ita intelligit̄ ca. excellentissim⁹. xi. q. iij. vt Hugo ibidē notauit. Sil'r ī diuinis cōmunicare est mortale. vt dicit Hugo. xi. q. iij.

rogo. silr i crimie est mortale. vt de sent. ex. nup. Preterea sciendu q no dicor pmuicare excoicato: licz ego r ipe sum in eade domo. ego p meis negocijs: excoicatus aut p suis. Sed si ego r excoicatus iremus ad papa vl ad aliu dnm vt p eodem rogarem bn incidere excomunicatioem rc. Ite si ego r excoicat hemus vna camera coez bn licet mihi cu excoicato ee i eade camera r iacere r pmedere sz n i eadem mesa vl i eode lecto. qr h n pt esse sine volutaria coione: sm archi. q ita notauit. xi. q. iij. apli. Sz d. tn sctus iohanes euagelista exiuit balneum ppr cherinthu excoicatu xxiij. q. i. ois q. Dom q illud fuit ex supabudatia iusticie r cu h qr ali d e dimittere d licias ppr psentia excoicati. qd e bonu: sicut fecit btus iohes: aliud ius suu dimittere qd n e bonu. sm Inno. q ita notauit de sen. ex. nuper. Preterea sciendu q si excoicatus itrat eccliam oes exibut eccliam. sm glo. xi. q. iij. sic apli. Sacerdos tn si incepit missaz no exibit. qr no relinqt officium inexpletu. vij. q. i. nihil. Hugo aut notauit i. c. cu excoicato. ibidez. xi. q. iij. q sacerdos remanebit cu duob. Hosti. vo i suma. de sen. ex. c. si. dic. q si excoicat eijci no pt d ecclesia: r psbiter nodu icepit canone vestes exuat r recedat. Si vo incepit pficiat missaz r ab ipo excoicato oclos auertat. r tuti est vt statim supta coione sacri vadat ad sacristiam r ibi missaz pleat. d pse. di. ij. relatu. Cocordat Host. r Goffre. Dicit tn Inno. de sen. ex. nup. q si in ecclia esset excoicatus no tn causa orandi sed p alio suo negocio non videt ipe Inno. quare i eade ecclia orare no possem cu no participo sibi in oroe ex q no orat: licz alij ptradicant. Dic etia si excoicat esset extra ecclesiam et audiat missam statim sacerdos debz cessare: et alij orantes recedere: nisi forte incepisset canone misse. vt dictu est: r h ne relinqt officium inexpletu. Sciat etia excoicatus q no licz sibi ingredi eccliaz aliqua hora. Et ad h fac. xxv. di. c. i. p pncipiu. xxiij. q. iij. cleric. r. i. q. i. no licet. Nisi ca audiedi vbu di. de sen. exco. rnsio. d pse. dis. i. epus. xxv. q. iiij. de his. sm Hostiensem q ita notauit de

clerico excõicato. illud. Unde dicit Egidi⁹ cardinal' q si excõicatus sicut priuata psona vult dicere horas canonicas dz h facere extra ecclesiam. et nõ intra ex causa supdicta. qz sepatus est ab ingressu eccl'ie

Sed circa pmissa ẽ sciẽdũ q qz m'lti ex leuitate 7 ex causis vel signis leuib⁹ vitãt alios tanq̃ excõicatos. ideo expedit scire qñ q̃s est vitand⁹. Pro q̃ sciendũ ẽm Hosti. de sen. excõ. cũ nõ ab hoĩe. a cõione illi⁹ q̃ p sacrilega manuũ iniectiõe in clericũ in edictuz seu canonẽ excõicatõis ĩcidit licz denunciat⁹ nõ sit debes abstiere dũmodo ĩ iudicõ sit. vl' hoc sciat. s. quia vidisti qñ clericũ pcussit et publica sup hoc laborat infamia donec se purgauerit. p quo allegat. c. cum desideras. de sen. excõ. 7 hoc vult etiaz glo. i. pdicti. c. cum nõ ab homine. que dic. q q̃cito scio vnũ excõicatuz debeo ipm statim vitare q̃uis non sit denunciatus. nisi sol⁹ h sciaz. Et h est ɔtra Joh. fauentinũ ẽm Hosti. et glo. supradicti c. q̃ dicunt q excõicatus nõ est vitandus quousq3 denũciatus sit. quod omino falsum est. Denunciatio autẽ non fit nisi pp̄ter ignorantes. argu. d iudicijs. ita quorũdã Et eum q̃ certus est certiorari nõ oportet. de regul' iur'. eũ q̃. li. vi. deus eũ ligat ĩ hac sententia 7 nõ hõ. xi. q. iij. nemo. Unde 7 secũ trahit executõz. nec ampli⁹ ligat p denunciationẽ. de appellatõib⁹. pastoralis. Debet ergo vnusq̃s vitare excõmũicatuz. et si denũciatus nõ sit dũmõ sciat hoc taliter q ipm ɔuincere possit. vel etiam si famosum sit vt dictum est. secus vbi occultũ ẽ. Et hoc est vez d excõicato ĩ specie. i. nominatim: nõ autẽ in genere. Et etiã vbi tibi cõstat tanq̃ homini. vel si sit infamatus de hoc publice. Secus si tibi ɔstaret tanq̃ deo. puta in ɔfessiõe. qz tũc nec ĩ publico nec in priuato ipm vitare debes. Itẽ si audis h ab aliis nõ sis facilis ad credendũ nisi platus hoc tibi nunciet. tũc oĩno credẽdum ẽ. xi. q. iij. cure. Scire tñ debes q aliq̃s pp̄ter famã publicã vitatur tanq̃ excõmũicatus. licet excõmunicatus nõ sit. ẽm Hostien. in. c. cũ desideras. de senten. excõmunicatõis. vt etiã dic glo. Q, si fama est aliquẽ esse excõmunicatum vitand⁹.

est. Et ita fama facit pbatōz. Et ista omnia intellige q̄ ad publicā vitationē. nā si quis solus nouit aliquē excōicatū: & h̄ pbare nō potest de facili. ipe solus eū vitabit. alioquin si nec aliquez pbare poterit: nec ipe eū vitabit publice sed tm̄ occulte. & vbi poterit facere sine scādalo. Unde tene pro reg'a fm̄ Raymūdū. q̄ si manifestū est esse aliquē excōmunicatū: alij tenent exire de ecclesia vl' pcurare q̄ exeat. Si vero nō est manifestū. tūc illi qui sciunt exibunt caute & secrete. ita tñ q̄ nō sequat manifestatio illius: si ɔmode pñt. al's si timetur manifestatō ei⁹ nō exibūt. vi. q. ij. Si tm̄ episcopus. Occulte nanq3 excōmunicatus deb3 occulte moneri vt exeat. Cōcordat goffredus. Hodie p statutū constantieñ. bñ. puisum est q̄ nullus aliquē vitare deb3 vel p excōmunicato habere nisi denunciatus sit & declarat⁹. Et hoc intellige q̄ntū ad publicam vitationē. al's si tibi constat aliquē īcidisse canonē late sn̄ie debes eū vitare: nō expectādo aliquā denūciatōez p iura supi⁹ dicta. Eo tñ mō q̄ dictū ē sup̄. Idē dicēdū ē si fama publica ē. vel audio a fidedignis aliquē excōicatum fm̄ Raymūdū teneoz eū vitare. Et vt meli⁹ ista recolligas ponunt q̄nq3 regule de h̄. Quaꝝ prima talis est. excōicato participans in crimie īcurrit eandē sentētiā excōicatōis. vt de sent. ex. c. si ɔcubine. & c. nup. Quod ītellige sic si dat ɔsiliū auxiliū vl' fauorē sine q̄bus ille nō fecisset. Secunda regula. Participāſ excōmunicato nō in crimine in ɔtēptū tñ clauiū īcurrit mortale peccatuz. Tercia regula. Participās excōicato ī diuinis. s. admittēdo eū ad diuīa vl' ad eccl'iastica sacra vl' ad sepulturā peccat mortal'r. Et licet pma vice nō sit irregularis. vt de sen. ex. is qui. li. vi. tñ ingressus eccl'ie est ei interdictus. vñ ingerēs se secundo ad diuina fit irregularis. d̄ sē. excō. is qui. li. vi. Et si sic decedit nō deb3 in cimiterio sepeliri: vt d̄r ibidem. īmo vt ī vltimo casu sepeliens excōicatum in casu nō concesso excōmunicatus est. vt de sepulturis. eos q̄. in cle. Quarta regula. Participāſ excōicato ī ɔtēptū supioꝝ peccat mortl'r. xi. q. iij. nēo. Quīta regula. Par

ticipans excōicato bibendo: ꝯmedendo: loqndo semel tm̄ vel ex casu necessario. nō tm̄ i ꝯtēptū peccat venialr̄. ȝ ptȝ q̄ꝛ veniale fit moꝛtale dū placet. ꝛ freqntia ꝺlicti facit ꝯtēptū. vt dic̄ Aug. de fide chꝛistiana. Tūc eni ꝺꝛ q̄s ex cōtēptu facere qn̄ volūtas eiꝰ oꝛdinat̄ ad obuiādū legi. Sciēdū tm̄ circa p̄missa ꝙ in oibꝰ casibꝫ p̄terq̄ꝫ in p̄mo tal' ptici pans p̄t absolui a ꝓpꝛio sacerdote. Sed in pꝛimo casu qn̄ ꝯmunicat in crimine non pōt absolui ab alio nisi ab illo q̄ excōicauit p̄ncipalē. Tamē si ille ꝯmunicās ꝯmode nō pōt accedere illū excōmūicatoꝛē. p̄t absolui a ꝓpꝛio sacerdote. vt ꝺicit̄ in. c. nup. ꝺ sen. excō. In articulo tm̄ moꝛtis pōt ab om̄i excōmūicatōe maioꝛi p simplicē sacerdotem absolui: seruata tm̄ foꝛma ꝺ q̄ habes supꝛa circa sacramētū penitētie. Preterea sciendū ꝙ q̄nq̄ꝫ psone excusant̄ a pctō participatōis cū excōicato. Pꝛimo si q̄s causa vtilitatis pticipat. vt si loquit̄ de his que sūt ꝺ salute excōicati. vl' ad salutē ꝓpꝛiā si aliū nō habȝ vt loq̄t̄ ꝓ debit' q̄ tenet̄ sibi excōmūicatus. Scd̄o excusatur vxoꝛ pticipās viro excōicato vl' ecōuerso. tm̄ q̄ꝫtū ad redditōnē debiti nō excusat̄. q̄ꝛ nō tenet̄ viro excōicato reddere debitū. ille tm̄ excōicatꝰ tenetur vxoꝛi petēti reddere. xi. q. iij. quoniā m̄ltos. in glo. sup ꝟbo: vxoꝛes. finali. Tercō excusantur serui ancille filij rustici seruiētes ꝛ om̄es familiares q̄ nō dederūt causaȝ dn̄o ꝓpter quā excusat̄. Et intellige de ꝟuis q̄ an̄ excōicatōem dn̄i seruire cepert̄. Et ꝺ filijs nō emācipatis. i. nō diuisis a p̄re q̄ sūt adhuc ī paterna potestate. Rusticos intellige colonos agroꝝ suoꝝ dn̄oꝝ ꝛ alios. q̄ tm̄ in his laboꝛibꝫ ad q̄s de iure tenent̄. pn̄t pticipare dn̄o. P̄res tm̄ nō excusantur pticipātes cū filijs excōicatis. nec dn̄i cū seruis. s̄m Raymūdum: q̄ tenent̄ suos coꝛrigere minoꝛes. Tamen dic̄ Hosti. ꝙ dn̄i seruis mercēnarijs q̄s suo magno incōmodo vitare nō possunt: pn̄t ꝯmūicare similiter socij habentes aliq̄d in ꝯmuni. Quarto excusant̄ illi qui ignoꝛanter ꝯmunicāt excōmunicatis. Quinto excusantur illi qui in necessitate eis cōmunicant. vt si quis ꝯmūicās iret p terram excō-

municatorũ ꝛ non hr̃et alibi emere victualia .pōt i tali necessitate ab excōicatis emere ꝛ cũ illis etiã ↄmedere Ultimo sciēdũ ꝙ sepe epi vł eoꝝ officiales cōmittũt plebanis absoluere aliq̃s excōicatos. idõ de mõ et forma absoluendi taliũ est vidēdũ. Ubi ē notandum ꝙ in absolutōne a maiori excōicatiōe q̃ttuor sunt seruanda. Primũ vt excōicatus ꝑus iuret stare mandatꝭ ecclesie. licꝫ h̄ ñ sit de substãtia absolutōis. Scđo si q̃s ꝑ manifesta offensa excōicaꝛ ñ absoluaꝛ nisi pᵒ satisfaciat. Si autem est occulta sufficit iuratoria cautio. Terciũ ē vt absoluaꝛ ꝑ euim q̃ tulit sñiam cum psalmis et oratōibus circa h̄ ↄsuetis. Prio ꝑmittēdo. deᵒ misereaꝛ nr̃i. vsqꝫ ad finē. vel ꝓm aliquos. miserere mei deᵒ. deinde Kyrieleyson. Pr̃ nr̃. Saluũ fac seruũ tuũ dñe sperantē in te. Mitte ei auxiliũ de sctō. ꝛ d syō tuere eũ. Esto ei turris fortitudīs. a facie inimici. Dñe exaudi orōeꝫ meã. Oremus. Presta quesumᵒ oĩpotens deus huic famło tuo dignũ pnīe fructũ. vt ecclesie tue a cuiᵒ veritate ↄuiauerat peccando: admissoꝝ reddaꝛ i noxius veniã conseq̄ndo. per christũ dñm nostꝝ. Tũc seq̄tur forma absolutōis. De oĩpotētis dei grã ꝛ mĩficordia ↄfisus. auctoritate dñi nr̃i iesu christi et btõꝝ apłoꝝ Petri et pauli. necnõ auctoritate ordĩaria mihi in hac ꝑte ↄcessa. a sñia excōicatōnis quã incidisti ꝓpter iniectōem manuum in clericũ ordĩatũ: ego te absoluo: ꝛ restituo te ĩ sinum mr̃is ecclie ꝛ ꝑticipatōem sacramētoꝝ ꝛ ↄmũionē fideliũ. In no. p. ꝛ f. ꝛ s. s. amē. Et idē modᵒ seruãdᵒ ē circa mortuũ excōmunicatũ absoluēdo. nisi addēdo ꝟsicłos ꝛ psalmos q̃ fiunt circa ↄmēdatōeꝫ mortuoꝝ. addendo collectã. Inclina dñe aurē tuã. cũ illa. Da q̃sumus dñe aīe famuli tui refrigerĳ sedē. q̃etis btĩtudineꝫ veri lumĩs claritatē. ꝑ christũ dñm nostꝝ. Quartũ ē vt ꝑcipiat illi sic absoluto. si erat absolutus a sentētia canonis vt nunq̃ꝫ ↄ illũ canonē excedat. scꝫ vt nõ ꝑcutiat clericum aliquem vł ↄsimile

De suspensiōis sententia.

Circa suspensionis sñiam est sciēdũ ꝙ suspensio

est ꝓhibitio q̄ q̇s astringitur abstinere ab aliq̄ certo actu legitimo. Et ē multiplex. nam tot sunt singl'ares suspēsiōes q̄t sunt act⁹ legitimi vnde p̄t q̇s suspēdi a bn̄ficio et officiō ꝛ iurisdictiōe. ab ingressu ecclesie ꝛc̄. ¶ Pro q̄ sciēduꝫ ꝙ Joh. an. in cle. cupiētes. ꝺ penis. in glo. magna enumerat xxv. suspensiōis spēs. Est autē suspēsio a cōione fratꝝ simplex. xviij. dis. si q̇s aūt. Alia deťmiata ꝑ duos mēses. eaꝺ di. c. fi. Est aūt suspēsio a cōmuniōe eucharistie donᶜ peniteat. de elec. osius. de his q̄ fiūt a maiori ꝑte capituli. c. i. in fi. Jtē ad oblatōes altaris. xvij. q. iiij. miror. Jtē a ꝑceptōe sacramētoꝝ. xi. q. iij. sicut apl'i. ꝛ c. seq̄nti. de cleri. excō. mini. c. fi. Jtē a ꝯsecratōe episcopoꝝ simplicit'. ꝺ trāslatōe c. ij. ꝛ deťminate ad annuꝫ. de elec. ꝓuida. li. vi. Jtē a collatione ordinū oīm ꝛ simpliciter. de tēporibꝫ ordīationū. vl' n̄ est. ꝛ c. dilectus. ꝛ cū deťmiatione anni. eodē ti. eos q̇. lib. vi. ꝛ ad trienniū. de symonia c. pe. Q̄ñqꝫ certoꝝ ordinū tm̄ de tem. or. c. litteras. q̄ñqꝫ clericalis tonsure tm̄. eoꝺ ti. nullus. li. vi. Jtē ab eoꝝ executō ne q̄ñqꝫ simpliciter. eodeꝫ ti. nullus. li. vi. Q̄ñqꝫ certi ordinis tm̄ simpliciter. eodem ti. lr̄as. vel ad tēpus. eodē ti. vel nō est. ꝺ symonia. c. pe. Q̄ñqꝫ a pontificalibꝫ tm̄. ꝺ trāsla. c. ij. Q̄ñqꝫ ab officio sacerdotali. de officio delegati. sane. ij. ꝛ eo. ti. c. ij. li. vi. Q̄ñqꝫ non a toto sacerdotali officiō sꝫ solū a celebratōe missaꝝ. q̄ñqꝫ tm̄ ꝑ duos menses. de clerico ꝑcusso. ꝑterea. q̄ñqꝫ ꝑ annum. lv. di. nullus. de ꝯse. di. ij. relatum. q̄ñqꝫ ꝑ duos annos. de clerico ꝑcusso. ꝑsētiū. Jtē est suspēsio ab ingressu eccl'ie. q̄n doqꝫ simplicit'. xvi. q. iiij. nullus. ꝛ c. si q̇s deīceps. de pe. ꝛ re. omnes. de offi. dele. ca. ij: li. vi. q̄ñqꝫ deťminate ad mensem. de sen. excō. sacro. q̄ñqꝫ q̄ vsqꝫ satisfecerit. de cēsibꝫ. exigit. li. vi. quandoqꝫ suspēdiť q̇s ab ingressu eccl'ie et diuīs ꝑ mensem. de sen. excō. c. i. lib. vi. Et quid importat suspensio ab ingressu eccl'ie habeť ꝺ sen. excō. is cui. li. vi. Jtem est suspensio ab officio. q̄ñqꝫ simpliciter. de vsuris. quia ī omnibus. in fi. cle. de rebꝫ ec. nō ali. c. i. q̄ñqꝫ ꝑ annū. de offi. dele. c. vl. §. vt autē. li. vi. de re iudi. cum eterni. c. li. q̄ūdoqꝫ ꝑ

o

105

triennīū. de clan. despon. c. fi. ꝛ de here. c. fi. in cle. ad fi. Itē ē suspēsio a voce capituli: do nec q̇s ordinet̄. sup̄ eadē ꝯsti. de eta. ꝛ q̄li. or. vt hi q̇. scd̄a re sponsione. Itē a bn̄ficio sim/ pliciter. de elec. nihil est. Et d̄ terminate puta ad sex mēses ꝛ annū. in cle. de vi. ꝛ ho. cle. c. ij. ad trienniū. de re. ec. non alie. c. ij. li. vi. de elec. cum ī cū ctis. eo. ti. c. i. ꝛ. c. cupiētes. §. ceterum. li. vi. Ad tp̄s īcertū sc; q̄z diu tacuerit. de elec. ge/ nerali. li. vi. determinate etiā quo ad partē distributionū. vt in p̄dicta decre. vt hi q̇. se/ cunda rn̄sione. Suspēditur etiā q̇s a bn̄ficio obtinendo p̱ sex menses ꝛ p̱ annū: vt in p̄ dicta decre. ij. de vi. et ho. cle. qn̄q; per annū et bienniū. de statu monachoꝝ. ne ī agro. §. Si q̇s. Suspēdit̄ etiā quis a bn̄ficio obtinendo p̱ septe; mēses: ꝛ p̱ annū. vt in p̄dicta decre. ij. Itē ē suspēsio ab offi cio ꝛ bn̄ficio simplicit̄: d̄ testi bus. tā lr̄is ī fi. de scd̄is nup. c. i. de p̄uilegijs. tuaꝝ. qn̄q; d̄ terminate ad tp̄s satisfactōis vel restitutiōis. de elec. q2 sen tētie. de censib᷑. exigit. lib. vi. Et qn̄q; hec suspensio d2 ab ordine ꝛ dignitate. de scisma/ ticis. c. i. ī fi. Et qn̄ sumit̄ al/ ternatiue. vtputa aut ab offi/ cio suspendat̄ aut a beneficio. de vi. ꝛ ho. cle. a crapula. Itē suspendit̄ q̇s ab admīstratōe simpliciter. vt de solutōibus c. ij. ꝛ cū determinatōe trienij de re. ec. nō alie. c. ij. Interdū suspendit̄ ab officio admini/ stratiōis: ꝛ a bn̄ficio vsq; ad satisfactionē: in cle. de d̄cimis c. i. Item suspendit̄ quis a p̄/ uilegio clericali quādoq; ī p̱/ sona: quādoq; in reb᷑. de vita ꝛ hone. cleri. c. vlti. ꝛ in cle. eo. ti. c. i. Item suspendit̄ quis a collatōe beneficioꝝ simplici ter. de p̄bēdis. graue. ne sede vacante. c. vno. li. vi. Etiā cū determiatōe anni vl̄ biennij. in cle. de statu monachoꝝ. ne in agro. §. si quis. Itē suspē ditur quis a confirmatōe epi scoporū simpliciter. de trāsla tōe. c. ij. Quandoq; per annū de electōe. prouida. li. vi. Et quandoq; a confirmatōe in/ feriorū. de electōne. nihil est. Item suspenditur p̄latus re/ gularis a p̱ceptōe p̄fessionis. de regulis iuris. non solū. in fi. li. vi. Itē suspendit̄ officiū legati minoris p̄sente legato maiore de latere. de officio de legati. nolentes Item suspen

ditur status canonicorū ale/manie. de elec. indēnitatibus. §. penul. li. vi. et in cle. de sta/tu regulariū. attendentes. §. illos quoqꝫ. Item suspendit quis ab officio aduocatōnis ꝛ notarie. de hereticꝭ. si aduersus. Item a collatōe magisterij. in clemētina. de mgr̄is. cū sit. Itē ab officio p̄dicandi. vt in clementina. cupiētes. de penis. Ut autē facili⁹ ista materia capiatur: notāde sūt regule subscripte. Prima re/gula. Suspensus ab officio ꝛ iurisdictōe siue ab homine siue a canone nec excōicat nec beneficia cōfert. de cōces. p̄/ben. quia diuersitatē Ex quo enim talis caret iurisdictōne: excōmunicare nō potest. ꝺ ex ces. pla. tāta. Secunda regu/la. Suspēsus ab ingressu ecclesie tm̄ talis excōmunicat ꝛ absoluit. Ratō qꝛ adhuc retinet iurisdictionē. vt in c. sacro. de sen. excō. iuncto ca. ab excōmunicatiꝭ. ꝛ de rescriptꝭ. vbi ad talem suspensum q̄ incidit suspensionē ab ingressu ecclesie: quia excōmunicatus contra nullū casum c. sacro fieret remissio pro absolutōne. Tercia regula. Suspensus a beneficio potest bene eligere. vt in c. cum in cunctis. ꝺ elec. Quarta regula. Suspensus ab officio si talis est suspēsus quo ad se et quo ad alios. nec eligit nec eligitur: vt in. c. cuꝫ dilectus. de cōsuetudine. ꝛ ꝺ elec. cum nunc. Et hoc est verum quādo eligit ratōe p̄uati officij. Si autē eligit ratōne publici officij pōt eligere dū/modo sit occultus. facit de re iudicata. approbandū. Quinta regula. Suspensus q̄ ad se tm̄: vt ille qui est suspensus ꝑpter participatōem excōmūicati: talis eligit sed nō eligit. de cleri. excō. minis. si celebret Sexta. Suspensus ab īgressu ecclesie in ea celebrans ir/regularis est. de sent. excō. is cui. li. vi. Septima. Suspēsus ab officio tam a celebratione misse q̄ꝫ a collatiōe sacramentoꝝ ꝛ a q̄libꝫ actu sacer/dotali. puta a baptizādo solēniter intelligit suspēsus. ꝛ ꝯ faciens fit irregularis. Octaua regula. Sacerdos suspensus sacerdotalibꝰ officijs mīnistrans in inferiori ordīe nō est irregularꝭ. Qn̄ ꝟo ē suspēsus a collatōe sacroꝝ ꝯferens aliqꝺ sacramentum solēniter fit irregularis. Nona regula. Licet suspensus non perdit

sura spūalia nec possessionez beneficij. tn̄ fruct⁹ bn̄ficij sui pdit: ꝑm Inno. de appellatōi bus. pastoral. Et hoc si ē sus pensus ab officio ꝛ ex ꝗui cā. puta ppter scandalū ppli vl' infamiā solā. ꝑm Hosti. de q̄ plene p Jo. an. c. cupientes. ꝺ penis. in glo. magna ad finē. Decima regula. Suspēsus a canone ppter pticipatōem ex cōicati p̄t eligere ꝛ alia facere q̄ sunt iurisdictōis. Sz si ab homīe vl' a iure vl' al's ex alia causa tūc nō p̄t ꝑm Jo. an. in glo. magna vbi supra.

De forma ferende excōmu nicatōnis.

Estat nūc r videre de q̄rto. scz de forma ferende excōi catōis. Pro q̄ sciēdū ꝙ ad fe rendū sentētiā excōicatōis n̄ debet festinare iudex sz matu re pcedere. nec p q̄libet deli cto debz eam ferre. iuxta illō poeticum. Si quotiēs pec cant homīes sua fulmīa mit tat Jupiter: exiguo tp̄e null⁹ erit. de quo ī glo. magna. xxx iiij. dis. valentino. Debet igit premitti triplex monitio vel vna pro tribus: al's iniusta est excōmūicatio. ꝛ iudex ē suspē sus p mensem. qui si ingerat in officio suo. scz ī diuīs agēs sicut prius irregularis effici tur et p solum papā absoluē dus. Et idem est de sententia suspensionis et interdicti. de sen. excom. cū medicinalis. li. vi. hec tamē pena n̄ tāgit epi scopos. cū de eis nō loq̄tur ex presse. Preterea est sciēduz ꝙ sentētia excōmūicatōis fe rēda est ex tribus cauſ. Pria est ꝯtumacia: qn̄ q̄s fuerit ad monitus vl' citat⁹ p iudicem trib⁹ vicib⁹ siue edictis: vl' vno p trib⁹. et ip̄e fuit inobediens vl' cōtumax. Scda cā qn̄ p aliq̄ certo damno vl' offēsa ali q̄s nō vult satisfacere. tūc ei p̄t licite excōicari. Et rō ē ꝑm Tho. in. iiij. sn̄iaꝝ. dist. xviij. quia talis peccat ī p̄ximū cui facit iniuriā. ꝛ iō merito ē ex cōicād⁹. Tercia cā qn̄ psona ignorat sic excōicat ī genera li. vt q̄cūq3 furtū fecerit resti tuat. vl' q̄ scit ꝛ nō reuelat. de sen. ex. a nob. Nemo aūt debz excōicari p pctō alti⁹. xxiiij. q. iij. si ab his. licet bene p̄t in terdici. Sunt autem quinq3 casus in quib⁹ sn̄ia excōicati onis nulla ē ip̄o iure. Prim⁹ ē. si ille q̄ tulit eā nō habuerit ptātē ferēdo sn̄iaz. vt q2 non

erat ei⁹ iudex. vl' q̄ erat excõmunicat⁹. Secund⁹ q̄ ē lata post appellatõem legitimã. i quo casu etiã vt notat archi. xi.q.iij.cure. dicẽdo q̄ licz sit ordinario credendũ denũciãti aliquẽ excõicatũ. tñ si scis p certo denunciatũ añ excõicationẽ appellasse: secure illi potes cõmunicare. vt de appel. ad nostrã. ꝭm Hoffre. q̄ ita notauit ĩ pdicto. c. dilect⁹. Istõ vltimuz intellige vt notat̃ de sen. ex. solet. li. vi. §. vlti. Cõcordat ad h̄ glo. antiq̄ Bern. de appel. pastoral'. dicens q̄ si q̄s excõmũicat̃ post appellationẽ pbabilẽ: licz excõicatus sit: non tñ est p excõmũicato habend⁹: q̄n liceat ei cõmunicare in oĩbꝫ sacramentis. Hoc idez sentit glo. final' in c. dilectus. ibidẽ dicẽs. q̄ licet p sentẽtia sit p̄sumendũ in dubio. magis tñ standũ ē appellatõi q̄ȝ denunciatõi excõmunicatõis. Terci⁹ casus est q̄n sententia ↄtinet intolerabilẽ errorẽ. vt de sent. ex. p tuas. vt si excõicat̃ q̄s iõ q̄ nõ furat̃. vel q̄ nõ ducit epõ aliquã meretricẽ. ⁊ sic de alijs: p ut exẽplificat glo. ibiõ. Quartus casus q̄n aliq̄s excõmunicat maiori excõmunicatiõe illos q̄ excõicato pticipãt. non in crimine sed in locutõe. Nã tal' snĩa ñ tenz: nisi p̄missa trina monitõe vel vna p tribꝫ. ⁊ cũ h̄ nisi nominatim exp̄mantur participãtes. de sent. ex. statuimus. ⁊. c. ↄstitutiõez. et c. statutũ. li. vi. Quit⁹ casus q̄n p̄latus interdicit suis subditis ne exponãt suis sup̄ioribus ab inquisitoribꝫ statutũ eccl'iaꝝ suaꝝ sub pena excõicatõis. nã talis excõicatõ nulla est. vt de of. or. q̄ pleriq̄ꝫ. li. vi. Ultimo sciẽdum q̄ ꝭm emericũ ĩ sũma sua regulari' epĩs et quilibet inferior parochialis p̄sbiter p̄t absoluere a snĩa excõicatõis etiã maioris lata a iure vbi sibi sup̄ior absolutionẽ nõ reſuat. Nec obstat dictũ Joh. an. i glo. ĩ. c. si epĩs. d pe. ⁊ re. li. vi. vbi ip̄e dicit q̄ absoluere excõicatos a maiori excõicatõe nõ ↄpetit simplici sacerdoti sed epõ. vt de sen. ex. nuper. Sed tu dic audacter q̄ veꝝ est q̄ nõ ↄpetit hoc simplici sacerdoti simpliciter. Et etiaz vbi phibet̃ spẽaliter. sec⁹ aũt vbi nõ phibet̃. Sic etiã dicim⁹ d epõ q̄ ñ ↄpetit sibi absoluere a snĩa excõicatõis maioris. vbi. s. papa spẽal'r reſuauit. ĩ ceteris ñ.

107

phibet. Silr dr de epo et simplici sacerdote. istd tn indigeret meliori declaratone p papam pter simplices. Sciast etiã q absens pt absolui ab ex cõmũicatiõe p pcuratorẽ sm Guil. nazonẽ. tn solẽnis recõciliatio in introductõne in ecclesiam nõ pt fieri eo absente. Et ita intelligit dictũ Inno. q plixe de hoc scripsit. de sen. excõ. cum desideras.

De eccl'iastico interdicto qliter sit obseruandũ

Inẽ opusculo ĩponere cupiẽtes: de eccl'iastico interdicto aliqua subijciamus.

Circa qd sciẽdũ q interdictum sm Innoc. nõ est nisi p hibitio hoim habitantiũ i loco a sacris ibi accipiendis: et a sepultura. et ne clerici celebrent diuina vl' mistrẽt sacramẽta. Et est duplex. quoddã generale: quoddã speciale siue pticl'are. Generalit interdicitur regnũ siue puincia: siue etiã ciuitas vl' castr. Particulare vero interdictũ est qñ de mltis eccl'ijs vna due vl' tres interdicũt. vt hr de v. sig. cũ in ptib. Sic etiã spẽale dicitur qñ omnes eccl'ie ciuitatis vl' puĩcie interdicunt. vt fit p executores grar. vnde generale dicit ideo qrtũ ad illũ locũ vbi null' excipit. Vñ sm dñm aluar. licet psona interdicatur: vt. s. qdiu ĩ tali loco morat: vl' ad quecũq puenerit qdiu ibi fuerit fuet interdictũ in h. licz ppt psonã speciale cẽseat interdictu. tñ q ad obsuatõem generalit intelligit interdictũ platũ. vñ oĩa q seruant tpe interdicti generalis etiã tunc obseruabuntur. Speciale aũt est in q aliq ecclesie excipiunt. et vbi solum terra eorũ que interdicit specificat. Põt tñ poni intdictũ ex rõnabili causa ppt culpaz dñi loci alicui': siue capituli: siue õmũitatis. nõ tñ pt poni p ordinariũ vel p delegatũ p pecuniario dbito vl' cuiusuis pecunie qntitate. nisi de autoritate sedis aplice speciali et expssa. p extrauagantẽ bonifacij octaui: q ĩcipit. prouide attendeñ. et h itellige d interdicto generali. q spẽale bñ pt poni ppt debitũ pecuniarũ. vt q pleban' ñ soluit aliquã collectã sedi apl'ice vl' epo: pt interdici tm illa eccl'ia illius plebani: nõ autẽ alia in illa ciuitate. Ita notauit Joh. an.

in nouella. de sent. excō. li. vi. Et differt interdictū ab excō municatōe vl' suspensione. q2 excōicat vl' suspēdit psona. s3 interdicit loc9 vl' regnū vl' p uīcia: castꝝ: eccl'ia: villa: ciui tas: cōitas: clerus vl' popul9 Pōt etiā h īterdictū poni p epm. de casu epi pt capitulu3 interdicere. vic3 qn̄ pcedit ex mero officio. al's aūt sine casu capituli pt interdicere sup no torijs delictis. h idē pt facere elect9 ɔfirmat9: lic3 nondū cō secratus. q2 h est iurisdictōis ⁊ nō ordis. vacante vo sede pt hoc etiā facere capitulu3. De omnib9 ist; sunt iura que ob mitto causa breuitat; Forma autē interdicti est hec. Nos p pter talē causam. s. occisionis sacerdot; ī ciuitate facte ipa3 ciuitatē supponim9 intdicto eccl'iastico His pmissis po nuntur alique regule de obs uatōne interdicti. Prima re gula est. Interdicto clero spe cialiter nō propter hoc ppl's intelligitur interdict9 nec ecō uerso. vn̄ in tali casu laici pos sunt audire diuina. vt de sen. excō. si sentētia. li. vi. Cū vo alicuius ciuitatis vl' terre po pulus est interdictus singl'a res psone intelligūt esse inter dicte. Scda regl'a Lic3 gene rale interdictū clerici tenētur obseruare: tn̄ eoꝝ psone n̄ sūt interdicte. Et iō alibi existen tes pn̄t celebrare. Tercia rgu la. Interdicta terra pter de lictum dn̄i: subditi ipi9 alibi possunt audire diuia nisi cul pabiles existant. vl' nisi ipi fu erint interdicti pter dn̄m ī eis puniendū. d sentē. excō. si ciuitas. li. vi. Quarta regl'a. Ciuitate vl' castro interdicto vl' villa: suburbia illorum et continētia edificia intelligū tur interdicta. vt in dicto ca si ciuitas. Suburbia autem fm Johem de deo intelligūt loca extra ciuitatē: vt ipa edi ficia que sunt extra vltimam portā ciuitatis: siue sit porta clausa siue aperta. quod alio nomine dicim9 ingressum vl' introitū ciuitatis principalē vl' finalem. de quib9 edificijs vocant oēs homīes ad cauti onē ciuitatis. ⁊ soluūt cōmu nes pensiones census vel tri buta: vl' quascunq3 exactōnes cum ciuibus ciuitatis. Quī ta regl'a Interdicta eccl'ia n9 in ipa nec in ei9 capella pt ce lebrari. nec ī ei9 cimiterio cō tiguo poterit sepeliri. vt dici tur in dicto c. si ciuitas. li. vi.

Sexta regula. Interdicta ciuitate p peccato ciuiū. q̄uis cives non sunt pprijs nominib⁹ expressi. tñ q̄cūq; vadūt interdicti sunt. nec debēt admitti ad diuīa. q2 iterdict⁹ in vna eccl'ia interdict⁹ ē in alia. iiij. q. v. q̄sq̄s. Si aūt ppter peccatū pncipū: tūc populus nō est interdictus nisi in eadē ciuitate. f'm Joh. d' deo. Similit' etiā in tercia regl'a supi⁹ dictū est. Septima regl'a Tpe interdicti general': puta cū locus est interdict⁹. vt ciuitas: castr: villa: singul' diebus in monasterijs ⁊ alijs eccl'ijs possūt celebrari misse submissa voce: ianuis clausis. excōmunicatis ⁊ interdict' exclusis. cāpanis etiā non pulsat'. Tpe etiaȝ p̄dicto canonici debent ꝯuenire ad eccl'iam. al's amittūt distributiōes q̄tidianas que interessentib; tm̄ dāntur si non essȝ interdictū. Possunt etiā tunc soluȝ in festiuitatibus: natalis: resurrectōis dñi: pentecostes: assumptōis beate virginis pulsatis cāpanis: ianuis apertis: alta voce diuina cantari: excōicatis exclusis. sed interdict' admissis ita tñ q illi ppter q̄s latuȝ est interdictuȝ, altare non appropinquēt. Qd' sic intelligit' f'm nouellatorē in. c. alma. de sen. ex. li. vi. q reliq̄ nō culpabiles possunt orare ad altare. ⁊ oblationē sup altare offerre. ⁊ similia facere. Hodie etiā p extrauagātē Martini pape q̄nti moderni extendit' ista īdulgentia ad festa corpis christi. ita q tpe interdicti generalis licet etiam celebrare: etiā alta voce ⁊ pulsatis cāpanis vsq; ad octauas. nullū tamē p̄missorum potest fieri qñ ecclesia specialiter est īterdicta. Octaua regula. Tēpore generalis interdicti in solēnitatib; q̄ttuor. scȝ natalis: pasce: pentecostes ⁊ assumptōnis marie licitum est cātare vesperas p̄mas ⁊ secundas: sed nō completorium: alias incurreret irregularitatē per errorem opiniōi fulcitū: eo q doctores in hoc discordant. Ex quo nō in cōtemptū clauium facit esse dispensabile p legatū: vt ī clemētina dicit': de clerico excōmunicato ministrante. clerici. h⁹ Joh. an. in nouella. s. c. alma. de sentē. excō. li. vi. Sabbato vero magno scȝ resurrectōnis dñi nō pñt in h' casu vespere p̄me cātari. Ratō q2 terminant' cū cōplenda misse. et

ita qđāmodo sūt pars misse. Sed ī festo corpis christi tā prime ꝙ̄ scđe vespe cū omib⁹ horis missis ⁊ ꝯpletorio vsq̄ ad octauā inclusiue pn̄t cele/brari. pter tn̄ ꝯpletoriū ipso die octaue. quod videt̄ ad diem seq̄ntē ptinere Nullū tn̄ p dictoꝝ pt fieri tpe special' int̄dicti. Nona regula. In festi/uitatibus q̄ttuor p̄dictis nō possunt sani pcipe corp⁹ christi. nec etiā hoies mortui sepeliri. ꝭm Joh. an. in nouella. ī dicto. c. alma. Et notant̄ hec de sepulturis. eos qui. in cle. in glo. que hoc dicit. Et idez Hosti. in. c. et plantare. de priuilegijs. sup ꝟ. defunctoꝝ. ꝙ̄uis Jo. cal. tenet ꝯrīū. cui⁹ dictū nō p̄ualet tāq̄ singulare. Decima regula. Tpe generalis interdicti possunt ista sacramēta ꝯferri. baptism⁹ paruuloꝝ et adultorū. pnīa tā sanis ꝙ̄ īfirmis. viaticū seu corpus xpi. p infirmis tm̄. cōfirmatio in frōte ⁊ ꝯsecratō crismatis feria q̄nta magna p epi scopū. vt notat̄ ī glo. magna sup ꝟ. sacris. in dicto c. alma. Undecima regl'a. Licz q̄daz antiq̄ vt Petr⁹ de samprana ⁊ alij opinabant̄ tpe generalis interdicti ī eccl'ijs mō supdicto nō posse celebrari diuīa: nisi a pprijs clericis eccl'iaꝝ: scz vt nō nisi i eccl'ijs parochialibus plebani cū vicarijs deberēt celebrare diuīa submissa voce: ⁊ ianuis clausis: ⁊ ꝙ̄ clerici extranei ñ possunt ibi celebrare nec eis interesse. tn̄ ꝭm Jo. an. in nouella. c. alma possūt extranei clerici h' oīa facere. qꝛ nimis duꝝ ē ꝙ̄ bn̄ficiatus vni⁹ eccl'ie ī alia tūc celebrare nō possit. ⁊ in his ꝭm ipm nimis emūgit vl' elicit sāguinem. imo ꝭm Joh. cal. qđ pl⁹ est pn̄t clerici diuersaꝝ ecclesiaꝝ ꝭm ꝯsuetudinē quam habēt ꝯuenire in festiuitatib⁹ vel diebus certis anniuersario tpe īterdicti ꝭuata forma decretal'. alma. s. vt submissa voce celebrēt: ⁊ sine pulsu. et ianuis clausis. Hec Jo. cal. ī tractatu đ int̄dicto. q. lxxxv Duodecima regl'a. Qn̄ ecclesia specialiter ē interdicta. tūc in eadem in his diebus scz q̄ttuor festiuitatib⁹ ⁊ alijs durāte interdicto non poterit celebrari: etiaz bassa voce ⁊ ianuis clausis. sed extra eam in loco alio etiam posset alta voce celebrari sub tētorio vel ī alia ecclesia. si est ibi nō interdicta ꝭm Joh. an. in nouella dicti

capituli. alma. Tredecima regula. Interdicto populo vel vniuersitate et nõ loco nec ecclesia: poterunt clerici ianuis apertis et pulsatis campanis singulis diebus alta voce celebrare. interdictis tñ et excõmunicatis expulsis. cum hoc nõ sit phibitũ: sed interdicto loco nõ potest ibi celebrari nisi modo supra expresso. ergo illa que ibi dicta sunt intelligẽda sunt de locali ĩterdicto. qñ locus ẽ generaliter interdictꝰ Quartadecima regula. Existens culpabil': vtputa consiliarius vl' procurator vl' capitaneus. cuius cõsilio vl' auxilio latũ est interdictũ: licet ab eo cautio recipiat de satisfactiõe: et ei penitẽtia iniungat. nõ tñ ppter hoc relaxabit interdictũ nisi principalis satisfecerit. quo satisfaciente tolletur ĩterdictũ. per glo. dicti. c. alma. sup ṽ. relaxatio. Quintadecima regl'a. Et si in periculo mort' aliquis interdictꝰ accipiat penitẽtiam tempore interdicti: et iuret stare mãdatis eccl'ie: non tamẽ admittit ad eccl'iasticã sepulturã: cum hoc sit cõtrariũ iuri. de peni. et remis. q in te. fm Johem de deo. Sedecima regula. Tẽpore interdicti nõ debent audire confessionẽ illi quoꝝ culpa vl' dolo latum est interdictum. vl' qui prebuerũt consilium: auxiliũ vl' fauorem nisi prius satisfecerint vl' de satisfaciẽdo dederint idoneã cautionem. vl' si hoc non possunt saltẽ iurabunt q cũ poterint satisfaciant et ad satisfactiõez faciendã per illos qui tenent dabunt consiliũ auxiliũ vl' fauorem: et laborabũt p posse. nõ tamẽ erit relaxatio interdicti: vt in dicto c. alma. Decimaseptima regl'a. Tẽpore interdicti nõ debent decedẽtes tã clerici q laici extrema vnctiõe inungi. de peni. et remis. q in te. Decimaoctaua regl'a Tempore interdicti possunt matrimonia p interdictos cõtrahi: tamen sine solẽnitate. quia etiã ab excõmunicat' cõtracta tenent. vt de eo qui duxit in matrimoniũ. significasti. Ita notat Joh. an. in dicto ca. alma. ĩ glo. super ṽ. sacramenta. Johãnes tamẽ de lignano dicit q ĩ festo assumptõis marie potest matrimoniũ solẽniter benedici. Decimanona regl'a. Licz fm quosdam tẽpore interdicti poterit vna cãpana pulsari pro cõuo

cādis canonicis ad horas ca nonicas: vt dicit dñs aluar9. melius tñ et securi9 est si non pulsetur: ne popul9 relaxatō nem credens interdicti cōueniat ad diuina: vt dicit Joh. caldarini. Uicesima regula. Tempore interdicti pōt campana pulsari pro dicēda oratione p pace: scz p aue maria. siue de mane siue de sero: fm Johannē caldarini. Uicesimaprima regula. Tēpore interdicti clerici possunt ad vlteriores ordines pmoueri. sz nō specialiter interdicti. Laici vero interdicti nō possunt pmoueri. Uicesimasecunda regula. Tēpore interdicti licet laici sepeliri nō possunt in cimiterio. etiā qui non dederunt causam interdicto. possunt tamē clerici sepeliri: sed sine pulsu cāpanarum et sine omni solēnitate. de peni. et remis. q in te. Potest tamē submissa voce pro clericis decedētibus dici requiē et vigilie z orare ianuis clausis: prout notauit Bartholome9 d pis. in summa sua de iterdicto. §. iij. Idem dicendū est de laicis qui nō dederūt causam interdicto. vel si dederunt sufficiēter emendauerūt et penituerit. Nam pro talib9 potest orari i secreto. et eorū mortuaria sūt recipienda: licet nō sepeliant in cimiterio: quia tales sunt i statu saluandoz: fm dominū aluaz. Dicit tamē Joh. an. i clemētina. i. de sepul. q hoc i telligendū est de mortuarijs que ipe moriens reliquit loco interdicto. vl etiam de illis que postea data sunt cum fuerunt sepulti in cimiterio post relaxatum interdictū. De funeralibus vero que dant cuz funere sepulto dfuncto tēpore interdicti nō putat clericos licite recipere posse. quia vident participare dlicto. Idē dicit Stephanus. Et addit Johānes andree in nouella i fine glose magne. q si recipiūtur non tenētur soluere quartam. vt i. c. cle. dum. de sepulturis. ibidem. Pro quo allegat Oldradū inducentē legē. ff. p socio. cum dudū. vbi socius omniū bonoz non cogitur conferre ea que ex causis prohibitis acquisiuit. Uicesimatercia regla. Sepulti extra cimiterium in quibus apparuerunt signa contritōnis tempe interdicti. relaxato interdicto sepeliūtur in cimiterijs. si autē fuerint sepulti in

cimiterio nõ sunt relaxato in terdicto extumulãdi ſm dominuz aluarẽ. Uicesimaqrta regula. Quãdo terra aliq̃ singulariter est interdicta ĩ penã ꝛ si ex eis multi nõ deliq̃rint: vl' forsitan vniuersitas vl' magna pars: vl' forte deliq̃t dñs. ꝛ ĩ hoc tunc puniũt parochiani: nõ pñt in aliena eccl'ia etiam nõ interdicta alibi eligere sepulturã nisi forte etiã ex priuilegio. vt de priuilegijs. vt priuilegia. Si vero est interdicta ꝑpter delictũ clericoꝝ tm̃ vl' ꝑpter hoc quia violata fuerit. tunc parochiani possunt in alia nõ interdicta eligere sepulturã et audire diuĩa. Hec Innocenti⁹. Uicesimaq̃nta regula. Si alicui ꝑsone cõcessũ est vt tẽpore interdicti possit celebrare aut audire diuĩa voce submissa. tunc ei⁹ familiares ad audiendũ cũ illo et celebrandũ sibi admittunť. ĩ absentia tamen dñi tales familiares hoc facere non possunt ſm Joh. an. in nouella. de priuilegijs. licet. lib. vi. Non sic autem de familiarib⁹ alicui⁹ collegij. quia nisi priuilegiati fuerint non admittanť. Tali enim cõcessione gaudere ñ potest qui dedit causam interdicto. vel cui⁹ consilio: culpa: fraude: dolo latũ ẽ interdictũ: vt de priuilegijs. licet. lib. vi. Familiares autẽ intellige nõ solũ ꝑpetuos sed etiã mercẽnarios: ſm Archidyaconuz. Illi etiã q̃ successerũt alijs q̃ non fuerũt tẽpore dati priuilegij sȝ ex causa necessaria sũt assumpti censenť familiares: ſm Egidiũ de cremona. sȝ ñ illi qui voluntate nuda sunt assumpti. Uicesimasexta regula. Tẽpore interdicti pñt episcopi quocunq3 ierint corã se facere celebrare diuĩa. sed tamen submissa voce et ostio clauso. vt ð priuilegijs. li. vi. in vltima glosa. nec possũt ꝑ alios dyocesanos in eoꝝ dyocesi ꝓhiberi. ſm Johã. an. ĩ nouella ibidẽ. Uicesimaseptima regula Religiosi exempti in capellis suis quas habent in locis nõ exemptis tempore interdicti nõ possunt facere nec per se celebrare diuina. vt de priuilegijs. autoritate. li. vi: Hodie autẽ religiosi violantes interdictũ positũ per sedem apostolicam vel ordiarium loci vel generalem cessatõnem diuinoruȝ factam per prouinciale cõcilium sunt excommunicati ipso facto. non

obstantibus privilegijs et exemptõibus q̄buscunq;. p clementinā p̄mā. de sentē. excō. Vicesimaoctaua reg'la. T p̄e interdicti nō licet secularib⁹ extra ecclesiaȝ auscultare seu audire diuina que fiunt in ecclesia. nec licȝ fenestras nec foramina facere ad videndū i figura hmōi diuia et corp⁹ christi. vt colligitur de peni. et remis. q̄ in te. de sentē. excō. c. i. in cle. Vicesimanona regula. Clericus nō solū celebrās sed etiam agens aliquod ī suo officio publice t p̄e interdicti violat interdictum. Unde non solū cantans missam vt sacerdos: sed etiā afferens calicem vt subdyaconus violat interdictuȝ. Similiter celebrādo principaliter vesperas vl' matutinū. xi. q. iij. si quis ep̄us. Idem Guilhelmus ī spec'lo. ti. ij. §. iuxta p̄positōis. v̄. q̄d si. Si quis tamē interest diuinis etiam cantans cū alijs: non tamen agens in suo officio non credit Hostiēsis talē irregularitatē īcurrere vl' suspensionem: nisi faceret ex contemptu. Clericus tamē in minoribus agens in suo officio irregularis est f̄m ip̄m. de privilegijs. tanta. et c. fi. per Innocentiū. Tricesima regula. Tēpore interdicti potest mēsa benedici similiter aqua cū sale sub silentio. nō tamen sacerdos populū debȝ asperge re publice. si tamē aspergat n̄ est irregularis. quia aspersio non est alicui ordini annexa. non obstante dicto Innocentij et Guilhelmi in spec'lo. qꝛ loquunt̄ f̄m antiqua tempora. Hodie autē ex quo p̄mittitur missa sub silentio: q̄d maius est: ergo et b̄ndictio aque q̄d min⁹ ē. Tricesimap̄ma regula. tēpore interdicti clerici bini et bini exp̄ssa voce horas dicētes ambulādo vl' sedēdo in eccl'ia vel iuxta ecclesiā vl' alibi vbi ab astantib⁹ laicis audiunt̄ credunt̄ violare interdictū: f̄m Johānē caldarini. Ex q̄ sequitur q̄ tunc cleric⁹ volens dicere horas debet a se remouere familiā laicalem. p̄ōt tn̄ cuȝ alio clerico dicere horas in secreto vbi a nemīe audirent̄. Tricesimasc̄da regula. T p̄e interdicti p̄nt tam clerici q̄ꝫ laici publice orare p̄uatas orōes in eccl'ia nisi ip̄is specialiter esset p̄hibitus ingressus ecclesie: f̄m monaldū. Melius tamē faciunt clerici abstinētes ab oratiōe c̄muni

cum laicis, ppter suspitõnem Illi tamē qui sunt ꝑpter culpā interdicti vel excōmūicati nō possunt ī eccl'ia orare. imo nec eccl'iaꝫ ītrare: ẜm Archi. xi. q. iij. Si q̇s. Si tñ excōicatus est in eccl'ia sed nō orat nō videt Innocē. quare non possum eo p̄sente orare: cū nō ꝯmunico sibi in oratiōe. Ita recitat Archi. xi. q. iij. sicut. ꝙ ego in eadē domo pro meo negocio ⁊ ille ꝑ suo nō sibi cōmunico. Sed si in eodeꝫ negocio vtputa ambo imus ad regeꝫ ad petendū pro aliquo tunc dicor cōmunicare. Dic̄ insuꝑ ibidē ꝙ possum cuꝫ excōmunicato in eadem camera ꝯmedere: sed non in eadem mensa. sil'r dormire sꝫ nō ī eodeꝫ lecto. Tricesimatercia regula. Licet tꝑe interdicti laici pulsantes funeri vel ꝑ alia causa nō fiūt irreg'lares: non tñ habeāt orōeꝫ. Tamen ex q̄ violant ꝑ hoc interdictū: ḡuiter sunt puniēdi: ẜm Inno. ⁊ Hosti. Clericus tamē pulsās tꝑe diuinoꝝ irregular's ē. Secus si ibi non celebrant̄ de facto diuina. Tricesimaq̄rta regula. Tēpore interdicti possunt p̄lati excōmunicare ⁊ absoluere: cū hoc sit iurisdictionis: sed non cū solēnitate. i. sine stola psalmis ⁊ oratōibus. nec possunt excōicatū ī ecclesiam introducere. qꝛ hoc ē ordinis. vnde hoc faciens est irregularis ẜm Innocentiū: ⁊ Hostiensem et Guilhelmuꝫ. Nec etiam possunt mulieres post partū introducere in ecclesiam ẜm Berñ. quod intellige cū psalmis et oratōibus. possunt tñ introducere tm̄ p̄missa confessione nihil dicendo: nec stola vtendo. Tricesimaquinta regula. Tēpore interdicti specialis quādo ecclesia est specialiter īterdicta potest in ea baptisari ⁊ crismari. honestius tamē hoc fieret extra ꝑpter suspitionē crismatis. Tricesimasexta reg'la. Sacerdos celebrās submissa voce et ianuis clausis tēpore interdicti potest habere secum vnū scholarem ad hoc deputatū ad ministrandū sibi ẜm Inno. de sen. excō. nuper. de quo etiā per Archi. xi. q. iij. sicut apostoli. Caueat sacerdos tamē ne vocet aliq̇s litteratos laicos de sua parochia sibi ad ministranduꝫ. hodie istū: cras illū ⁊c̄. qꝛ h̄ esset ī fraudē interdicti. vnde solū magistrū scole vel campana/

torem qui sibi ꝯsueuit mini/
strare ꝑ tūc tm̄ habeat. ⁊ h̄ si/
ue sit cleric⁹ siue mister: ⁊ ipo
recedente p̄t aliū substituere.
dum tn̄ sit de loco nō interdi/
cto. ſm Johem calda. Si ta
men laicus mistrat sacerdoti
q̄ nō fuit an̄ h̄ su⁹ mister: licz
nō sit irregularis tn̄ grauiter
peccat. potest tamē sine dispē
satōne ꝓmoueri penitētia ꝑ/
acta. Ubi tn̄ sūt plures sacer
dotes melius fieret si vn⁹ alte
ri ministraret exclusis clericis
vel campanatorib⁹ si ꝯmode
fieri potest. Ista ē intētio Jo
hannis calda. in suo tractatu
d̄ interdicto. Tricesimasepti
ma r̄gula. Tēpore interdicti
nō potest sacerdos officium
ꝓ baptismo ī sabbato sancto
facere cū solēnitate. Crisma
tamen in die cene potest con/
fici. nec etiam fiat benedictio
candelarū in purificatōe. aut
etiam palmarū ī domica pal/
marū ſm Johā. calda. nec cō
secratio ecclesiarū: altariū et
calicū nec etiam viaticorum
Tricesimaoctaua regula. Li
cet tempore interdicti potest
dari viaticū id est corp⁹ chri/
sti sanis damnatis ad mortē.
non tamē intrātibus mare vl̄
pugnantib⁹ in bello: aut ob/
sessis in ciuitate: nec etiā pre
gnantib⁹ mulierib⁹ partui vi
cinis. cum ſm Johānē calda
rini ⁊ Johannē andree n̄ pos
sunt in hoc casu dici decedē
tes quibus solū hoc ꝑmittit̄
a iure. Si tamē pregnāti mu
lieri imminet graue periculū:
vt quia per fetū in vtero fati
gata laborat graui infirmita
te: de qua verisimiliter timet̄
potest ꝓcurari sacramēto. dū
tamen hoc in fraudē non fiat
Hoc videt̄ velle Johā. calda
rini: dum dicit. nisi periculuz
īmineat. Tricesimanona re/
gula. Tempore interdicti p̄t
verbum dei omnib⁹ indifferē
ter tam interdictis q̄z non in/
terdictis q̄z etiā excōmunica
tis predicari. de sent. excom.
respondeo. Indulgentie aūt
que dant̄ hominib⁹ audienti
bus predicationē: excōmuni
catis et interdictis ꝓpter q̄ꝝ
culpam latū est interdictū nō
sunt dande: cū caruz capaces
nō sunt donec absoluant̄: ſm
dn̄m aluaꝝ: ⁊ vt etiā per hoc
cōpungant̄. Et potest etiam
dari exhortatio: sed tempore
exhortatiōis debent exire in/
terdicti ⁊ excōmūicati culpa
biles: qui nō sunt capaces cō
fessiōis generalis que ibi fit.

⁊ etiā cū exhortatio sit nō debem⁹ cū excōmūicatis orare. p̄t etiā pulsari cāpana ꝑ hortādo seu vocādo pplo ad sermonē. tutius tñ est dimittere pulsum ⁊ dicere pplo certam horā puta p̄mā vl' terciā qua ꝯueniēt. Quadragesima rgula. Tpe iterdicti p̄t corp⁹ xp̄i portari ad infirmū ꝑ sacerdotē cū cāpana ⁊ lumīe p̄cedētibus: p̄t etiā dari ī p̄ntia astantiū. vt dic̄ Joh.cal. Indulgētie tñ q̄ ꝯcesse sunt seq̄ntibus ⁊ comitātib; corp⁹ xp̄i ñ sunt dāde excōicatis ⁊ iterdictis culpabilib;. sȝ aliis oib; q̄ nō dederūt causam int'dicto s̄m aluaꝝ ⁊ Jo. cal. q. xxvii. Quadragesima p̄ma regula. Licet tpe interdicti clerici nō sepeliant aliquē ꝓpriis manib;: tñ si ꝑmittant solū intercedere ⁊ sepelire in cimiterio incurrūt penā clemē. eos qui. de sepul. scȝ excōmunicationē ipso facto. Et si sunt exempti etiam adhuc est suspēsus ab īgressu ecclie: vt de priui. epoꝝ. li. vi. Quadragesima secūda reg'la. Interdicto loco q̄ādiu quis ibi morabit' ipo recedēte relaxabit': ⁊ nō ē necessaria alia relaxatio. vt de vsu. c. i. in glo: q̄ādiu. li. vi. Quadragesima tercia regula. Interdicta terra alicui⁹ dñi: intelligitur de terra que est sua quo ad dominiū iurisdictōis: ⁊ quā tenet ī feudū vl' emphiteosim. ⁊ quā habet nomine dotis vxoris sue. ⁊ illa quā habȝ in vsufructum. Sed pignorata nō intelligit': si dicit' interdico terrā tuā. Sec⁹ si dicit'. t'rā istā quā tenes in pignore. vt si habet terras in diuersis ꝓuīciis ꝑ parte et pro indiuiso. om̄es ille partes subiacent interdicto scȝ ⁊ si terrā istam vēdidit vel ꝑdidit non ꝓpter hoc tollitur interdictum: sed si nouā acquirit illa non intelligit' interdicta. Hec Johā. caldarini. q. xxviii. Quadragesima quarta regula. Si cleric⁹ tēpore interdicti interest diuinis ex quadam simplicitate: non est irregularis. sed si facit contēnendo vel prestando autoritatem vel faciendo coram se celebrare ē irregularis s̄m Johannez caldarini. q̄stione xxix. Quadragesima quīta regla. Interdicto collegio seu vniuersitate: postea factus aliquis de vniuersitate interdictus censetur: s̄m Johannez caldarini. q. xxix. Quadragesima sexta regula. Clericus

non seruans interdictū. vt puta celebrās in loco interdicto scienter vbicunqꝫ irregularis efficitur. ꝛ est suspēsus. de cleri. excōmūicato mīstrāte. postulante. §. vlti. de sen. excō. is q̄. li. vi. Et h̄ teneas ꝭm arch. xi. q. iij. si q̄s. etiā si nll'a sententia sup hoc sit lata. vt ꝺ cleri. excō. mis. aplice. ꝛ de postu. p̄la. c. ij. Qui enī celebrat ī loco interdicto non a canone sed a latore intelligit̄ esse suspēsus. vnde cū sit irregularis nō p̄t dispensari cū eo. vt dicit ibiꝺ Archi. Talis etiā non p̄t eligere nec eligi. vt de cōsuetudine. cum dilectus. §. qua nob. ꝛ in dicto. c. is qui. Nec postulare. de postu. c. i. Nec bn̄ficia conferre. de cōces. p̄ben. quia diuersitatē. ꝛ de exces. p̄la. quia tanta. īmo remouendus est a suo bn̄ficio. de cleri. excō. minis. postulasti. §. vlti. Quadragesimaseptima regula. Celebrās sciēter in aliq̄ ecclesia que non ꝑprie dꝛ interdicta sed potius violata seu polluta semine aut sanguine: non incurrit irregularitatē. ꝺ sen. excō. is qui. li. vi. vnde talis grauiter peccat. vt ibidēz dicitur. Idem wilhelmus ī speculo. ti. ij. §. iuxta ꝑpositō nis. ꝟ. illud quoqꝫ. et Berñ. de ꝑuil. tuaꝝ. ī glo. Idem dicit wilhelmus. Si ep̄us propter patronoꝝ discordiā clauserit eccl'iam celebrās in ea n̄ fit irregularis. sec⁹ si dicitur. interdico talē ecclesiā. qꝛ tūc fit irregularꝭ. Quadragesima octaua regula. Celebrans in ecclesia nō interdicta p̄sentibus ꝑsonis interdictis vl' excōmunicatis licet ḡuiter peccat celebrando corām eis: nō tamē fit irregularis. quia hoc nō habet̄ in iure. Sed tamē talis ꝭm Archi. xi. q. iij. sicut apostoli. cēseri debet sicut ille qui cōmunicat excōmunicato in oratōne. q̄ tm̄ minori excōmunicatōe est excōmunicatus. ꝛ de isto cōstat qꝛ non est irregularꝭ. vt de clerico excōmunicato ministrāte. Si celebret. Nam hec interp̄tatio siue extensio de irregularitate nō est facta vsqꝫ ad excōicatos siue celebrantes corāz excōmūicatis. īmo ecōtra statutum est ꝙ nō sunt irregulares. Et cum ista irregularitas nō fit nisi ꝑ cōstitutionē ecclesie. ꝛ de celebrantibꝫ corām excōmunicatis non sit statutuz ꝙ sint irregulares: nō debēt haberi ꝑ irregularibꝫ. ꝭm Inno

centiū: q̄ ita notauit de excess. pla. c. si. Si tn̄ tal' igerat se se cundo officio suo. sicut prius erit irregularis. vt dicit glo. ij. de sen. excom. is qui. lib. vi.

Quadragesimanona regula. Si publice excōicat⁹ vl' iter dict⁹ ppt culpā intrat eccl'iaʒ omnes debent exire si ꝯmode non potest expelli. xxiiij. q. i. omnes q̄. ꝛ. xi. q. iij. sic. i glo. si g̃. Sacerdos tn̄ pptea non dimittat missam inexpletā si iam incepit canonē debʒ cō/ munionē cū seq̄ntib⁹ orōibus i sacristia sumere. Si aūt oc/ cult⁹ sit ille q̄ scit eū sol⁹ cau te exire debʒ. ita tn̄ ꝙ crimen nō pdat. Facit ad h̄. vi. q. ij. si tantū. ꝛ qd ibi notat̄ i pma glo.

Quinquagesima regula. Quilibet q̄ntūcūqꝫ exempt⁹ celebrās sciēter siue in loco i/ terdicto: siue corā psonis int̄ dictis ab ordīarijs delegatis vl' a iure. sil'r recipiens inter/ dictos publice ad diuīa offi/ cia siue sacramenta siue sepul turā est interdictus ab igres/ su eccl'ie vltra alias penas in iure positas. vt de priuilegijs c. epōꝝ. li. vi. Et si se ingerat officio suo sicut prius fit irre gularis. vt de sen. ex. is q̄. li. vi. Et nō itellige ꝙ isti sic de linq̄ntes in oīb⁹ pdicti casib⁹ tn̄ puniant̄ pena iterdicti ab ingressu eccl'ie. sʒ ꝙ vltra pe/ nas alias ista eis infligit̄. vn̄ licʒ celebrās in loco int̄dicto vt supra dictū est in casu non ꝯcesso fit irregular̄. de sē. ex. is q̄. li. vi. tn̄ vltra illā penā ir regularitatis phibet̄ sibi in/ gressus eccl'ie. qd n̄ fit alijs ir regularib⁹. Sil'r celebrās co rā excōicato vl' int̄dicto pub lice: licet nō fit irregular̄ pri ma vice: tn̄ incidit excōicatio nem minorē: vt de cleri. excō. ministrāte. Si celebret. Unde possʒ pnia peracta post h̄ mī strare in eccl'ia. si non est pena istius capituli que tamē ob/ stat eis. qꝛ tales non possunt ministrare in eccl'ia q̄ntūcūqꝫ peniteant: cū nihilominus est eis ingressus eccl'ie iterdict⁹: donec de trāsgressione h̄mōi ad arbitriū cui⁹ sententiā cō/ tempserūt satisfaciant ꝯpeten ter. Licʒ autē ista pcedant q̄ ad exemptos: vt dicunt q̄dā. tamē quo ad illā ptem. s. d ad missione diuinoꝝ Johes mo nachi Archidyaconus et Jo hannes andree in nouella di/ cunt nō exemptos non ligari ista pena. vn̄ ipi volunt ꝙ nō exempt⁹ admittēs interdictū

ad diuina officia nō incurrat hanc penaz.s.vt nō arceat ab ingressu eccl'ie:licz peccet grauiter.vt dictū ē. qd ꝓbat Joh. an.in nouella dicti ca. epoꝝ. concludēs post multa ꝙ exēq non pōt exemptis suffragari ignoscant sibi scientes ꝙ oculus ipoꝝ nequā nō erit: cum etiam habeāt maiora rmedia ꝓ minore sup absolutiōib⁹ et dispensatiōib⁹ ipis ab aplica sede ꝯcessa:ꝛ ꝯpromissiōes ꝗ facile suis maioribus circa talia fieri solent. Hec ille.

De irregularitate.

D habenda aliquā noticiaz de irregularitate notande sunt alique regule huiꝰ pmissa breui descriptōne irregularitatis. Sciendū igit est ꝙ irregularitas est nota.i. infamia vel impedimentū canonicum ex vicio seu defectu proueniēs.qua quis ꝓhibet ad eccl'iasticos ordines ꝓmoueri:et in eisdem ministrare. Jta diffinit wilhelmus durandi in specl'o.titulo de dispēsatōib⁹.§.iuxta.de ꝓpositionis. Dicitur autē canonicū impedimentū .quia ortū habet a iure canonico .licet incepit a veteri testamēto quoad aliqua.quia dictū ē dauid Nō edificabis mihi templū: qꝛ vir sanguinis es.i.Paral. xxviij.c.et in canone.xlix.di. Hinc etenim .vbi habet ꝙ ī leuitico etiā multi a sacerdotio repellebant ꝓpter defectꝰ naturales .sicut ꝓpter scabiē ꝛ gibbositatez ꝛc. Et dicitur irregularitas ab ī quod est sine:et regula. quasi contra regulam ecclesie natus. siue ꝓpter factum vel defectū extra ecclesiam positus. Sumitur autē tripliciter. Primo ꝓ defectibus qui sunt in homine sine peccato.puta qui ē bigamus vel maritus vidue:vl'illegitimus:ꝛ huiusmodi.vt ꝺ renūciatōe .nisi cum pridē.§. ꝑsone. Secūdo dicit irregularitas ꝑsone.vbi generalit ꝓhibetur quilibet ordinari vl' celebrare in ordine iam suscepto siue dispensatiōe domini pape.ne patiat defectū ꝛc .de quibus ifra patebit. Tercio dicunt irregulares omnes illi qui nō possunt remanere in susceptis ordinib⁹.nec ad maiores ꝓmoueri:etiam pꝰ actā penitentiā :sine dispensatōne domini pape et aliorū prelatorum .de quo dantur regl'e.

Prima regula. Ois furiosus ebriosus illitterat⁹ impudic⁹ pcussor litigiosus neophic⁹. ꝛ generaliter q̄libet in mēbris naturalibꝫ ↄ̄fectuosus irregularis est ad sacros ordies suscipiēdos. patet h̄ in decre. late incipiēdo. a. xxvi. dist. vsq̄ xlix. p totū. vbi ista singillatī probant̄. Secūda regula. Accusans vel deferens aliquē de crimine corā iudice p q̄ pena capitis debetur vel trūcatio mēbri irregularis est. v. q. vi. delatori: ꝛ. vi. q. i. in sūma. de accusa. accusasti. Tercia regula. Percutiens aliquē siue in ppria psona siue p aliū ei⁹ mādato si sequatur inde homicidiū vel mēbri mutilatio si h̄ facit absq̄ ineuitabili necessitate irregularis est. de homi. p̄sbiteri. ꝛ. c. Petrus. l. di. miror. Quarta regula. Percutiens absq̄ mortis piculo vl' sāguinis effusiōe vel truncatōne: habens ad hoc ptātem nō est irregular̄. vt ↄ̄ raptoribꝫ. i archiepatu. et. xxiij. q. viij. sepe. Quinta regula. Iudex actor vel pcurator notarius siue dictator vel pmulgator si in mēbris secuta est mutilatō irregularis est. l. dist. si q̄s. ne clerici vl' monachi. sententiā: de homici. postulastis. l. dist. c. i. Et generaliter purgatōez vulgarē que fit in torneamentis vel alio modo. ꝛ q̄cūq̄ vindicte sanguinis autoritatem benedictionē seu patientiam sui exhibētes: irregl'ares sūt. de exces. p̄la. ex lr̄is. Sexta regula. Licꝫ clericus nō debeat interesse vindicte sanguis: si tamen ex sola curiositate vl' leuitate interfuerit vbi latro suspendit̄ vl' vbi q̄s in duello occidit̄: licꝫ peccet ḡuiter. non tn̄ fit irregular̄: si nec auxiliū vl' ↄ̄siliū vl' autoritatē prestiterit: ꝟm wilhelmū in specl'o ti. de dispēsatōe. §. iuxta ppositōis. Septima regula. Iudex vl' officiał seu aduocatus q̄ tractauerūt causā criminis dantes operā vt sanguis effūderetur. licet nec mors n̄ sanguis effusio fuerit subsecuta irregulares sunt. p̄t tn̄ in talibus p epm dispēsari ꝟm wilhelmū. sil'r cū illo q̄ nō ex officio suo sed ex odio dedit operā ꝛ fecit q̄d potuit vt occideret̄. nō tn̄ occidit̄ vl' mutilat̄. indiget enī tal' dispēsatōe ꝟm wil'. Octaua regl'a. Exercēs artē cyrurgie si ppter impitiam ꝛ negligentiā ei⁹ sit mors subsecuta ab incisiōe adustio

ne vel potione quã dedit ĩfir mo: irregularis est. vt ɔ̃ homicidio. tua. §. i. Si tamẽ peritus existẽs fleubotomat sãguinẽ vel secat adhibẽs oẽm diligentiã nõ est irregularis. etiã si mors fuerit subsecuta. qꝛ potiꝰ p̃sumit casu ꝛ culpa patientis euenisse. xxiij. q. v. de occidendis. Secꝰ si ꝑ eius negligentiã ſm wilhelmum. Nona regula. Licȝ laicꝰ exercens artẽ cyrurgie nõ fiat irregularis. si nõ ꝓpter eiꝰ incuriam multi obierĩt. clericꝰ tñ si sub eiꝰ cura aliq̃ etiã p̃ter eiꝰ culpã obierũt irregularis est ſm Innoc. q̃ hec notauit ĩ c. tua. de homici. ne cle. vł monachi. sententiã. Decima rgula. Extrahens sagittã vł telũ vł gladiũ infixum in corpore alicuiꝰ. si ꝓpt̃ hoc vulneratus citius morit̃: irregularis est. de homici. tua. Undecima regula. Custodiẽs infirmuȝ et dãs ei bibere impꝑite. vł aliq̃d aliud ɔtra ɔsiliũ medicoꝝ faciẽs ꝓpt̃ qꝺ mors sit subsecuta irregularis fit ꝓpt̃ imperitiã et negligentiã dissolutam. si tñ q̃s facit bona fide circa egrotũ nõ debȝ esse facilis ad faciendã ɔscientiã scrupulosam q̃uis in aliq̃ sit erratũ. si ibi nõ sit lata culpa cũ negligẽtia dissoluta q̃ ꝓpe dolũ ẽ. ꝛ hmõi scrupulũ ɔ̃ facili deponere debȝ ad ɔsiliũ sapiẽtũ. Si tñ tanta culpa fuerit vel negligentia dissoluta. ꝛ certũ est ꝙ mors fuit inde subsecuta. irregularitas cõtrahitur. Si vero nõ sit certũ tũc distĩguendũ est. aut enĩ dubitat̃ ꝓbabiliter ſm iudiciũ medicorũ: ꝛ tũc abstinendũ est ab officio. si aũt nõ dubitat̃: tũc deposita erronea ɔscia poterit admĩstrare ꝛ etiã promoueri: al's nõ. ſm Ray. l. dist. hi qui arborẽ. et. c. sepe. Et ſm q̃sdã solus papa cũ talibꝰ dispẽsat Duodecima regula. Cõsulẽs aliquid vnde sequit̃ homicidiũ irregularis est. vt si suasit iactũ baliste: machine lapidis vel ꝙ q̃s iret ad capiendũ castrũ quod capi nõ potest sine homĩs morte. vnde si seq̃tur mors ex illo ɔsilio irregularis est ſm wilhelmũ. Idem si facit vł consulit furtiue vł ꝓditionalit̃ capi castruȝ. si mors inde sequit̃ irregularis est. qꝛ debuit verisimilit̃ p̃sumere h̃ euenire posse. In talibꝰ enim punit̃ q̃ remotã causaȝ homicidio dedit sic̃ q̃ ꝓpinquã. vt notat̃ de homicidio. p̃sbiterũ.

Tredecima regula. Mādans aliquē verberari. si verberās occidit verberatū: irregularis est q̄ mandauit. nisi expssissȝ ne occideret. de homicidio. significasti hodie. de homicidio. is q̄ mandauit. li. vi. in fi. vltime glose. Secus tamē de illo q̄ consulit aliquē capi. vtputa malefactorē. quia tunc nō fit consulens irregularis. etiam si capiens occidit illū. qȝ hoc non consuluit. ar. de homici. ca. fi. Absit enim vt ea que ꝓpter bonum facimus: si pter voluntatē nostrā quicq̄d mali acciderit nobis debeat imputari. xxiij. q. v. de occidendis. semꝑ tamē fit irregularis dans directe consiliū in mortem alterius. vt ne clerici vel monachi. sentētiā. Nec interest siue is cui datum est consiliū statim fecerit homicidiū: vel etiam diu post. nisi prius consiliū reuocauerit et cōtrariuȝ suaserit. vt de homicidio Petrus. imo nisi firmiter et probabiliter credat q̄ post reuocationē consilij nō reuocet is cui datum est consiliū a ꝓposito occidendi: necesse ē vt denunciet illi de cuius morte tractatū est q̄ caueat sibi. i eo autem q̄ mandauit per se fieri homicidiū: videtur sufficere si consiliuȝ mandat tm̄. de regulis iuris. omnis res. vel si sciente eo cui mandatuȝ est iuit eum occidēdo. vt. xxij q. i. Omne quod. vel parentelam vel amiciciā cum eo contrahat: licet ei hoc non significauerit. quia qui est certus certiorari non debet. de elect. inter vniuersas. Quartadecima regula. Consulēs alicui vt occidat aliqueȝ: si ipse cui consultū est occidere occidat ab illo occidendo: ſm opinionem mitiorē non iudicatur ille cōsulens irregularis. Ratio quia fines cōsilij excessit. ex quo egressus est ad occidēdum: nec sibi bene cauit. nisi excitaret eum ad occidendū alium forte i tali loco vbi periculum esse posset: tunc essȝ irregularis. etiam si is cui cōsuluit occidatur ſm wilhelmū vbi supra. ſm rigorem tamen iuris hodie talis consulens irregularis est per Johānem andree in nouella. de homicidio. is qui mandauit. li. vi. Quītadecima regula. Si quis suadet alicui q̄ ꝓ patria vel ꝓprio suo vel ꝓ iure suo vl' ꝓ iure eccl'ie sne piclo se exponat. non ob h̄ fit irregula-

ris.etiaʒ si ibi moriatur.xxiij q.iij.pro membris.ꝛ.c.sequē ti.Si tamen sciret vel crede/ ret eum ibi moriturū: tūc vi detᷣ ꝙ fiat irregularis ꝑm wil helmū.Si auteʒ consulat ꝙ indubitata morte se exponat pro honore christi vel fide vł statu ecclesie: nō fit irregula/ ris. etiam si mors inde sequa tur.xxi.q.i.sunt quidam.xi. q.iij.non solum.Hac ratōne excusanᷣ inquisitores hereti ce prauitatis.scientes ꝙ stati postꝙ͂ aliquem pronunciaue rīt hereticū esse ille morti tra detur.hoc etiam alˀs multipli citer ꝓcurando.Ad hoc etiaʒ accedit.xxiij.q.viij.legi.ꝛ.q. v.Si audieris. Fili tamē cle rici qui portauerūt ligna cau sa indulgentiarū ad hereticos comburēdos irregulares sūt. nec cuʒ eis dispensatur nisi ꝑ papā.Sedecima regła.Dās operam rei licite: vtputa edi ficando ecclesiā vel domū.ad hibita omni diligentia quam potuit habere: si occidat ali/ quē casualiter: nō efficiᷣ irre/ gularis.Si tamen dat ope/ ram rei illicite: nec adhibu/ it omnem diligentiam quam debuit fit irregularis.vt de homicidio.lator.ꝛ ca.ex lit teris.et.c.si dignū.ꝛ.c.ꝑsbite rum.et.c.continebaᷣ.ꝛ.c.ad audientiā. Hic est ꝙ medico operanti ꝑm regulas artꝭ sue non imputaᷣ ei si quis sub eo moritur.sed si negligentiā cō misit ꝯsulitur sibi vt nō ꝓmo ueaᷣ ad ordines. de qli.ordi. ad aures. Sed q̄d de illo medico q̄ vertit īfirmū ad ali ud latus vt citius moriatur. Respondeo ꝙ irregularis est tam ip̄e qui fecit q͂ȝ ip̄e q̄ con suluit.si ex hoc morſ fuit sub secuta.quia forte via anheli/ tus precluditur.vel aposte/ ma rumpitur ex violētia mo tus vel suffocatur. Si auteʒ nō citius moritur ex hac cau sa: nō fit irregularis: sed peni tere debet de facto. Decima septima regula. Non solū est irregularis quis si ex eᵒ ꝑcus sione est mortuᵒ aliq̄s.sʒ etiā si ex hac ꝑcussiōe īfirmitateʒ ꝯtraxit vñ mortuus est. vt ꝺ homicidio.ꝑsbiteruʒ.et.c.ad audientiam.et.li.dis.studeat. Decimaoctaua regula.Defē dens se in casu euitabili et oc cidens aliqueʒ irregularꝭ est. l.dis.si quis viduam.et talis ad supiora nō ascēdat.ꝛ in su sceptis non facile dispensatur Sʒ si necessitas fuit īeuitabi

lis dat ꝯsiliū ei vt nō mistret. l.di. de his clericis. n̄ tn̄ ppt h̄ deponit. imo in suo ordine admistrās tolerat de iure cō muni absq3 dispensatōne ɓm Laurē.l.di.quia tua Sic lo q̄tur de homici.c.ij.put ꝑse/ quit ibi Hostiē. Et q̄daȝ di/ cunt epm posse i tali casu dis pensare.licet h̄ nō possit ɓm Johem de deo.q̄ dic solū pa pā h̄ posse. Hodie dr simpli/ citer irregularitatē nullā in/ currere ille q̄ ꝑsonā suā defen/ dendo in casu inevitabili oc cidit.de homici. si furiosus.in cle. Decimanona regula. In fans furiosus cōmittens ho micidiū nō est irregular. vt i cle.si furiosus.de homicidio. Idē est de dormiēte si aliquē occidat:q̄ tn̄ nō habuit ꝓpo/ situ occidendi eu3. Vicesima regula. Potēs hoīem libera re a morte et nō faciēs irregu laris est.q2 q̄ p̄t defendere et nō defendit:occidit. de homi cidio.sicut dignū. qd ītellige ɓm glo.c.iiij.de sen.excō.d il lo ad quē ex ptāte:ex officio vel dignitate ꝑtinet realit de fendere:et nō simpl'r de q̄cū/ q3. Ubi dicit ibidem glo. ꝙ si ego non habeo aliquā pote statem video ꝙ aliq̄s vult ꝑ/ berare cl'icū sine auxilio meo aut ꝯsilio nō credo ꝙ sū excō mūicat⁹ si nō ꝓhibeo illū.lic3 al's forte peccem.q2 n̄ defēdo cū possem. Vicesimaꝑma re/ gula. Retrahēs a ꝓposito li/ berādi hoīe3 a morte irregu/ laris ē.q2 qdāmō īdirecte ho micidiū ꝯmisit.l.dist. si q̄s vi duam.⁊ de pe.dist.i.ꝑiculose. Vicesimasecūda. Percutiēs aīo occidēdi latronē si ex aliq̄ rum vulneribus latro obijt: irregularis est.vt colligit de homicidio. significasti. rn̄. i. Idē etiā si nō ꝑcussit s3 aliq̄d opis īpēdit ī mortē ei⁹. puta q2 latronē detinuit:vl' ꝯ eum clamauit.al's aūt si clamasset ꝯ eū nō ī mortē ei⁹ s3 ꝙ capet vl' detinuit eū.vl' se leuem ex/ tendit:irregularis nō ē d mor te eius.vl' etiā fit in neglectu. al's si malicia eius ꝑpetret ho micidium.⁊ idem si negligen tia eius ꝯmittat.l.di.hi q̄. Et ideo si clamat ꝯtra latronē si/ ue eum capiat si al's quocūq3 modo potuit ītelligere ex cla more suo vl' alio actu homici dium seq̄: irregular ē.nisi for te faciat ꝑpt ꝑiculum corpis sui.vt si videt ꝙ aliq̄s cū occi dere vult.tūc eni p̄t bn̄ īuoca re ⁊ clamare ꝓ auxilio.q2 non

intēdit in aliorꝝ mortē: sed in suā liberatōem. Secꝰ si h faciat ꝑpter ꝑiculū rerꝝ suarū si fuge p̄sidio euadere potest. ꝺ homi. suscepimus. Uicesimatercia regula. Clericus ligans cum socio latronē si postea timens ne occidat a latrone ipse potius occidit eū irregularis est. de homici. vbi supra. Uicesimaquarta regula Si clericus nō valens aliter recuperare res suas tenet furē ne cū rebꝫ fugiat donec eū exhibeat iudici vl' eiꝰ auxilium inuocet ad res suas recuperandas: non est irregularis. licet postea fur a iudice puniatur. dū intētio eiꝰ nō sit corrupta intendēdo ad furis mortē vel mutilatōem ꝛc. Idē dicēdū est si clericꝰ credit vl' tradit seculari potestati latronē petēs ꝙ eum puniat citra sanguinis effusionē. vel petens rē subtractam sibi restitui si potestas ī latronem animaduertat. id ē puniat eum morte: nō ꝑpter h clericus erit irregularis: vt de homi. delatoris. li. vi. nec etiam nocet illi si ad ꝯuicēdū latronē tradidit insignia Et idē si simpl'r deponit querelā de iniuriātibꝫ sibi ꝛ eccl'ie sue. q̄uis tales vix absq₃ sanguis effusione valeant coartari. de homicidio. tua nos. §. vlti. ꝛ c. postulasti. xxiij. q. iiij. maximianus. ꝛ. q. v. c. v. et. c. vnū. ꝛ. c. pena. Et hec oīa ꝟa sunt quādo nō intendit ad mortē. nec hoc in aīo gerit: sed protestatur publice ꝙ citra sanguinis effusionē castiget. nō ē ergo irregularis curial'r agens ꝯ furem. nō crimīal'r ad mortē vl' sāguinē. licꝫ eū iudex cā probabili suspēdet ab officio suo. vt ꝺ homi. postulasti. Ex q̄ vlteriꝰ ptꝫ ꝙ nullꝰ notā irregularitat' īcurrit q̇ ꝑ extortores siue exactores alicuius curie curauit aliquē capi ꝑpt' delictū tale ꝑpt qꝺ nec mori nec mutilari posset. licꝫ iudex inueniēs eū alia ꝯmisisse propterea suspendit eū. si tn̄ nec ille crediderit nec cogitauit illud cōtingere posse. Uicesimaqnta regl'a. Si iudex officialis inseq̄t furē fugiētē et q̄rit a me vtrū viderim illū. ꝛ ego sciens ꝙ fur ille ad mortē querit' instruo eū: si per meā responsionē fur inuentꝰ ē ꝛ occisus sum irregl'aris. Secꝰ si nec sciui nec suspicatꝰ sum ꝙ ad mortē vl' penā sanguis q̄rit'. vn̄ ꝯsulit' in casu h cū aliq̇s scit aliquē ad mortē fuge-

112

re nisi p alterā de duab vijs nō debet dicere p hāc n̄ fugit. qz sic pderet eū p alteram fugientē. sz aut taceat aut q̄rētē curialiter euadat: dicēdo: nūq̄d ego custos illi⁹ sum. vl' alio modo. Vicesimasexta regl'a. Si cleric⁹ q̄ egit ad res suas recuperādas ex post facto ratū habet q suspēsus latro est ꝛ hoc sibi placet. si tal' nullū ꝯsensum habuit in mortē illius: nec quicq̄ cooperatus ē n̄ est irregularis s'm wil'. ꝛ hoc si gaudet q maleficiū ē punitū nō autē p'sona. cū s'm ip̄m irregularitas ex homicidio solo nō contrahit' nisi culpa vl' voluntas p̄cedat vl' scandalū sequat'. vt notat' .l. di. hi qui. ꝛ de homici. ex l'ris. ꝛ. c. verūtamen. Hodie v'o iure cautū est q si q̄s absq̄ mādato meo manus iniecit in clericū meo noīe violētas. si hoc ratū habeo excōmunicatōis canōes īcurro. ꝛ h̄ pp̄t' ratihabitiōes q̄ retro trahit' et mādato ꝯparat'. Si autem hoc meo noīe nō esset factū. licz ratū haberem peccarē: sed nō incurrerē excōmūicationē. vt d' expsse in. c. cū q̄s. d' sē. ex. li. vi. Ut h̄ ītelligas pono tibi casū. Aliq̄s amicus vl' seruitor tu⁹ sciens aliquem clericū tibi fecisse iniuriā verbalē vl' realē p cussit. quē tu postea receptando magis amicū habuisti vl' gauisus es. ꝛ h̄ factū ꝯmēdasti vl' laudasti: tu es excōicat⁹ pp̄ter ratihabitiōez ac si mandasses. Sed vn⁹ extrane⁹ p cussit clericū ꝛ tu audiens g̃tū habes et gratularis de h̄: licz nō es excōmūicatus: tamen peccas ad min⁹ venial'r. s'm Joh̄. an. in nouella sup̄dicti capituli. cū q̄s. li. vi. Vicesimaseptima regl'a. Si quis mādat capi vnū clericū d' tribus sil' incedētib: ꝛ alios duos nō grauari. sz mādatarius excedit fines mādati alios duos capiēdo. iste mādās n̄ erit excōicat⁹ s'm Johēm de deo. li. iij. suaꝝ q̄stionū. q. xiiij. Et rō est. qz captio ꝯ voluntatez ei⁹ est facta. Petr⁹ tn̄ de samprana. al's samsona: putat q de damno tenet' qd̄ illi passi sunt. de iniurijs. c. fi. xxiij. q. viij. pp̄terea. Ex h̄ īfert' p sile de irregularitate q irregularitas rōe homicidij nō ꝯhit' sola volūtate: nisi hō actu occidatur. de homicidio. sicut dignū. §. i. vbi de hoc in glo. ex corde. xv. q. i. si q̄s nō iratus. Sed nec fit quis irregularis

ꝓpter solū homicidiū nisi cul pa vl' volūtas p̄cedat. vl' al's seq̄tur scādaluȝ. vt notatur. l. di. hi qui prioris. de homici. ex lr̄is. de clerico egroto. tua. Ex h̄ dicto soluit̄ q̄stio q̄ q̄ri tur an cleric⁹ q̇ volebat inter ficere hominē s; n̄ potuit: q2 i uenit eū iam mortuū. q̇ volēs nihilomin⁹ satisfacere ire sue amputauit caput mortui Di cendū ꝙ lic; volūtas occiden di fuit: tn̄ nō ē irregular̄ s̄m Archi. xv. q. i. si q̇s. Ratio q2 ad hoc ꝙ homicidiū ꝯmitta tur requirit̄ ꝙ hō animat⁹ oc cidatur. d̄ homi. sicut dignū xxxij. q. ij. Moyses: vbi abor sus fetus inanimati nō impu tatur ad homicidiū. sicut eti am notant Aluarus Innoc̄. Bern̄. de homici. si aliquis. Uicesimaoctaua regula. Si quis in rixa mortuus ē: nesci tur tn̄ quis illū interfecit. lic; s̄m quosdā. s. Johem omnes irreg̃lares sunt quo ad ꝓmo tionē ad ordines ꝓpter incer titudinem, vt. xxiij. q. vlti. ca. si. tamē ꝓbabilius est ꝙ in ta li casu q̇libet sue consciētie ē relinq̄ndus: s̄m wilhelmū in specl'o. ⁊ Hostien. in sūma de homici. §. qua pena. Uicesi manona regl'a Si amici mei occidunt aliquē mihi iniuri antē me inuito ⁊ ꝯtra meā ꝓ hibitionē mihi non nocet. vt d̄ homici. Petrus. iij. q. iij. q̇ a ꝓsulatus. Idē est si me igno rante. de symonia. nobis. et. c. de regularib⁹. Sed si tributa sit. puta quia nō expresse con sensi: nec cōtradixi imputabi tur. ar. d̄ symonia. Matthe⁹. imo etiā dicunt quidā ꝙ sci ens contractū de morte habi tum nō reuelaui: nō sum irre gularis. quia homicidiū non ꝯmisi facto mandato: ꝯsilio: vel defensione. l. di. si quis vi duam. ⁊ de homici. Petrus. Alij dicunt contra. si credidi ꝙ nō obstante mea ꝓhibitiōe mei intuitu interficeret̄: ⁊ hoc est tenendū. Nam in tali casu tenebar reuelare illi ꝯtra quē contractū est. Tricesima re gula. Si aliq̇s vadit ad inter ficiendū aliquē: ⁊ tu ei scienter consentias. non tamē eū inci tas ad homicidiū ꝑpetrādu; nec cum eo sup h̄ aliq̄ verba habuisti. vl' si habuisti sem per ex animo hoc ei dissuasi sti. sed cum nollet tibi acqui escere timens de ipso eum as socias eo proposito. vel si for te eum q̇s inq̄reret defendas. et tunc homicidiū perpetrat;.

vere irregularis est secundum Host. ad quod facit de homici. sic dignuz. §. illi qui. Tricesima prima regula. Clericus ministrās arma pugnantibus si aliquis interficit irregularis est ar. xxiij. q. i. Nisi bella c. fi. nomine autē armorum intelligunt fustes lapides ligna &c. Tricesimasecūda regula. Judex ecclesiastic9 pōt hortare brachiū seculare ɔtra violantes & hereticos vel paganos. nō vt occidat vel mutilet: sed vt de terris fideliū expellant. nec etiam est irregularis si aliqui hincinde sunt occisi. xxiij. q. v. de occidendis. & xxiij. q. iij maximianus. imo secundum Inno. de homici. petitio. licz aliqs ī bello iusto aliqs percusserit. si tamen inde null9 est mortuus nō fit ex hoc irregularis. Idez si quis accedit ad bellū iustū causa pacificandi vel ex alia iusta causa: licz ex eius p̄sentia aliqd robur accrescit suis. vel timor incutiat aduersarijs nō est sibi imputādum dūmodo dolus et etiā lata negligētia absit oīno secundum wilhelmū. Tricesimatercia regula. Clericus q̄ interest iusto vel iniusto bello in armis vel sine armis si aliq̄ sunt hincinde interfecti irregularis est. licz ip̄e n̄ occidat. li. dist. si quis. xiij. q. iij. porro. xxiij. q. vlti. q̄cunqȝ .i. q. i. c. finali. Tricesimaq̄rta regula. Clericus defendēs se vel suos licet tunc ex defendētibus aliq̄s interfectus est ex aliqua parte nō est irregularis. vt illi q̄ non interfecerunt nec interfectores qui adiuuabāt sunt irregulares: licz voluntatem occidendi habuissent. qꝛ lex promotōnis factum req̄rit. xv. q. i. si quis non iratus Tricesimaq̄nta regula. Clericus in bello iusto quod nō ad occidendū sed ad defendēdum geritur ministrās sagittam balistario suo ad sui defēsionem. si ille balistarius aliquem interfecerit: sed ille clericus nō intendebat q̄ ip̄e aliquem interficeret. sed q̄ illos detinuisset et sua defendisset aut recuperasset non est irregularis secundum wilhelmū. Idez dicit de illo qui in bello iusto p̄positus fuit exercitui & sumptus facit et cūcta disponit: si forte eū contingat lanceas vel sagittas emere & mistrare & ad exercitū vel ad custodiā castri mittere. vel si hortatur ad currēdū post hostes vt eis preda hominū vel animaliuz

auferat: et tunc forte aliqs inficeret: dummodo solum intendit ad recupationem pde: non ad vindictam. talis enim causa remota non nocet. Tricesimasexta regula. Qui mulieri facit ne concipe vel generare vel post conceptum parere pt: et qui pgnantez mulierem pcutit. ita quod facit abortiuum si fetus iam fuit viuificatus irregularis est. sed si nondum fuit viuificatus: solum mortaliter peccat. de homici. Si aliqs. ij. q. v. consuluit. Uel si pbabiliter dubitat vel credit an sit mortuus vel viuus fetus ex illa percussione: vel vtrum conceptus fuit animatus vel non. in tali dubio debet a promotione et a ministerio abstinere. nec periculo se committere. Si vero leuem vel temerariam habet opinionem deponat eam si potest. et sic poterit pmoueri et administrare alias non. argu. de sent. excom. inquisitio. et de symonia. per tuas. ij. Tricesimaseptima regula. Licet clericus aliquem occidens pro defensione rerum suarum irregularis est. de homi. suscepimus. vbi dicitur. post tunicam relinquendum est pallium et melius est rerum iacturam pati quam pro seruandis vilibus rebus ac transitorijs acriter in alios exardescere. Clericus tamen personam ppriam defendendo necessitate ineuitabili repellens vim vi cum moderamine inculpate tutele percutiens aliquem si inde mors sequitur non imputatur ei. vt notatur de homici. significasti. ij. et. iij. c. interfecisti. Unde dicit Archidyaconus. xxiij. q. iij. c. i. quod clericus etiam interficere potest vt non interficiatur. ar. de fur. c. iij. dum tamen hoc faciat pro persona ppria. Hodie expresse in clemen. si furiosus. de homicidio. et dico personam ppriam. nam secus est secundum Johannem andree in nouella super clem. si furiosus. de homicidio. si non valens euitare mutilationem: licet mortem posset euitare mutilauit vel occidit aliquem inuasorem. et idem si aliter non valens saluare res suas eum occiderit qui deportare volebat. secus etiam secundum glo. dicte clem. super ver. suo. de illo qui occidit illum qui occidere volebat patrem filium coniugem vel personam coniunctam quam aliter iuuare non potuit. Quod putat Johannes andree quasi casus ille non includatur sub necessitate ineuitabili. Intelligitur autem necessitas ineuitabilis secundum Jo.

an. ibidez. sup ver. non valẽs. vt q2 inangulat⁹ erat. vł sic artat⁹ ꝙ fugere nõ poterat: nec clamore iuuare. Intelligitur aũt cũ moderamĩe inculpate tutele si fiat ex incõtinẽti non ex interuallo: ⁊ cã defensiõis: nõ vltiõis: ⁊ si eq̃liter se defendat sicut infestat̃. vt si gladio ꝑcutit̃: ⁊ ipe gladio ꝑcutit. vł si ligneo baculo ⁊ ipe ecõuerso baculo. aut ferreo baculo ꝑcutitur ⁊ ipe ecõuerso ne amplius ꝑcutiat̃ ad mortez. Si aũt ꝑcutiat̃ paruo ligneo baculo a quo ñ timeat̃ mors. vł depilat̃ vel ꝑ vestẽ trahit̃. ⁊ ipse repcutiẽs ferro occidit suũ inuasorẽ irregularis est. q2 ñ est moderamẽ inculpate tutele. debuit eñ se moderate tenere et nõ excessiue vltra violentiam sibi illatã. aut si ꝑcussus est semel et sic dimissus ẽ. nec vlti⁹ se credit ꝑcuti si etiã ĩ cõtinenti repcutit ⁊ occidit irregularis ẽ. Nam nõ deb3 occidere inuasorẽ exq̃ ab eo ñ credebat se occidi. vñ excessit in moderamine. q2 ꝑ vna ꝑcussione non letali occidit. Hec oĩa colligunt̃ ĩ glo. significasti. ij. de homi. Tricesimaoctaua regula: Prelatus spũalis habẽs iurisditõez tꝑalem in suo dominio si fur vel latro deꝑhensus in furto vł maleficijs adducitur ad p̃sentiã eius: et petitur puniri iuxta cõdignum sui excessus. nõ deb3 ipe ꝑsonaliter de hoc ↄgnoscere iudicare aut sentẽtiare. sed deb3 h̃ ↄmittere suo ꝑcuratori: dicẽdo ista ṽba. Fiat iusticia: generaliter. non descẽdendo spẽaliter qua morte sit moritur⁹. ne clerici vł monachi. c. vlti. lib. vi. Nec ꝑ hoc etiã est irregularis si sequatur sanguinis pena. vnde põt fieri specialis ↄmissio super tali casu sed nõ expressa pena ſm Goffreduz. Idem tenet nouellator in dicto c. vlti. li. vi. Dicit tamẽ nouellator in nouella ibidem ꝙ si epũs vł p̃latus mandat notario suo vt ĩ tali casu scribat ↄmissionem ꝑcuratori epi: vt super his faciat iusticiã: talis notari⁹ est irregularis: qđ ꝓbat ex eo quia talis nõ habet facere quicq̃ꝫ ex officio sue iurisdictõis. quod req̃rit illa decretalis. Sit ergo epũs cautus vt nõ inijciat laqueũ clericis. vnde ↄmittat istã iurisdictiõem laico ꝑ seipm ĩmediate ⁊ ꝑ aliũ laicũ. nõ aũt ꝑ clericũ. Et scias ꝙ h̃ nõ solũ ṽ ĩ tatẽ hab3 ĩ p̃lato habente iu

risdictionē tpalem rōe benefi cij sed etiaʒ ratōe patrimonij ꝑm nouellatorē ibidē. ꝛ quod plus est: dicit idē ꝙ ex quo clerici tales causas sine metu irregularitatꝭ pn̄t alijs delegare. satis videt̄ ꝙ si laic⁹ talem iurisdictionē habēs sꝫ ꝓbabilē: causas sanguinū criminat poterit hoc nō obstāte ordiāri. qꝛ nō fit irregularis ea rōe Caueat ergo ꝑlat⁹ cū interrogatus fuerit a iudice ne respōdeat maluʒ ē si ille malefactor remāserit impunit⁹. nam tūc esset irregularis. vt de exces. ꝑla. ex lr̄is. Tricesimanona regula. Si iudex habēs latronem captū querit de aliq̄ perito q̄d debeat fieri de tali. ꝛ ille rn̄det talem esse morte puniendū vł simile. iudex autez secut⁹ ei⁹ consiliū latronē punit ad mortē irregularis ē cōsulens qꝛ fuit ī culpa in casu q̄ de facto nō erat respōdēd⁹. vt de exces. ꝑla. ex lr̄is. si tamē nō est casus de facto: sꝫ iudex querit simpliciter q̄liter sint tales puniēdi. ꝛ cleric⁹ respōdet ꝙ ad mortē vł ad sanguinem. si respōdēs respōdet ꝑm verā iuris sentētiā vt exptus iurisconsultus nō est irregularis. ꝛ maxime si extra iudicium. vt dicit glo. in dicto. c. ex litteris. Si autē errans in iure dixit. cum tn̄ aliter iura disponāt: irregularis est. vt colligitur ꝑ wilhelmū in specło. ti. ij. §. iuxta ꝓpositōnis. Si aūt q̄ nō reputat̄ iuriscōsult⁹ interrogāti rn̄det nō vt iuriscōsultus: sed simpliciter dicit quid de talib⁹ sentiat. nec ꝑsumit ꝙ iudex eius sequatur responsionē nō est irregularꝭ. ex quo nō respondet ad casū q̄d sit de facto. Nā si ꝯsuleret ad casum de facto irregularꝭ esset ꝑm Raymundū. Quadragesima regła. Suspensus ab officio celebrando fit irregularis. vt. xi. q. iij. si quis damnatus. et. c. si quis episcopus in concilio. Et licet illi canones loquunt̄ de excōmunicato scienter et ī contemptū clauium celebrante. hodie tamē idem irregularis est in suspēsione a diuinis. vt de re iudi. cum eterni. et ꝺ sentē. excom. cū medicinał. li. vi. ꝛ in h̄ casu sol⁹ papa dispēsat. vt notauit wilhelmus in speculo. ti. ij. §. nūc de epoꝝ. ver. est inquā. Suspensus autē a beneficio tantū non fit celebrando irregularis. quia hoc nullo iure cauetur ꝑm Innocentiuʒ. de

elec.cū in cunctis.§.clerici.et c.statuim⁹.de conces.preben. quia diuersitatē. Minori q̄z excōmunicatōne ꝑpter participationē excōmūicati in locutōe vł similib⁹ ligatus.licz celebrādo ꝗuiter peccet:nō tamen efficit̄ irregularis.q2 hoc nullo iure cauet̄ ſm Inno.imo si medio tp̄e postq̄ꝫ ꝯmūnicat excōicato celebrauerit.bn̄ p̄t penitentia peracta sine pape dispēsatōe celebrare.vt ꝺ cle. excō.minist.c.fi.xi.q.iij.si q̄s p̄sbiter.Innocen.tn̄ ⁊ Hostiensis dicūt q̄ tales nō ꝑpt suspensionē a iure celebrare ꝓhibentur:cum non sint suspensi a iure nec suspendēdi.sed solū propter peccatū prohibētur cum fuerint suspēsi q̄ ad deuz a sacramentis et a ꝓmotōne. si enim a iure suspensi essent celebrando fierēt irregulares. per.c.cum eterni.ꝺ re iudi. li. vi.et de sentē.excō.cū medicinalis.eodē li.vi. Ex quib⁹ oībus hoc colligitur ſm abbatem in distinctiōibus suis.et c.si celebrat ⁊c.de cleri.excō. ministrāte.q̄ celebrās in mortali peccato non incurrit irregularitatē:post penitentiaz ⁊ reconciliationē obtentaz sup peccato mortali vł excōmunicatōe mīori ex quib⁹ celebrās poterit sine aliq̄ dispensatiōe sup̄ioris celebrare. nec obstāt noua iura.scz.c.cum eterni.ꝺ re iudi.et.c.cū medicinał.de sentē.excom.li.vi.que loquūt̄ de illis qui sunt ingressu ecclesie ꝑuati.⁊ a diuinis suspēsi.qꝺ nō est in istis.cū isti nec ingressu ecclie sunt ꝑuati.nec etiam a collatōe sacramētoꝝ. sed solū a ꝑceptiōe sunt suspēsi. Quadragesimap̄ma regła Notori⁹ fornicator a iure suspensus celebrans non fit irregularis ſm wilhelmū in speculo.ti.ij.§.iuxta ꝑpositōnis. nec obstat qꝺ q̄dā dicūt qꝺlibet peccatū notoriuz facit hominē irregularē. vt ꝺ tempo. ordi.c.quesitū.hoc enim veꝝ est si ibi non intelligit̄ irregularitas talis que requirit pape dispensatōnē. Unde dicit abbas vbi supra q̄ in illa irregularitate quā q̄s incurrit ex notoria fornicatōe ⁊ in tali celebrat p̄t ep̄us dispēsare p⁹ penitentiā.per ca.ac si.ꝺ litis ꝯtesta. Et ita hodie seruatur Et q̄uis q̄dam nimis rigidi vt Hosti.⁊ Inno.dicūt ꝯriū tamē nō sunt audiēdi.q2 qui nimis emūgit elicit sanguinē iiij.di.deniq̄ꝫ. Nec aduertas

rationē illā qua dicūt. Omīs suspēsus ab officio p canonē celebrando fit irregularis. vt dicit .i.c.cū clerici. d re iudi. et c. medicinal'. de sent. ex. li. vi. sed tal' est fornicator notori⁹. vt pz in.c. q̄sitū. de coha. cle. et mu. et. xxxij. dis. ppt h. q ef ficit irregularis celebrando. Ad h responde audacter fm Franciscū de sarabel. in.c. ve stra. et. c. quesitū. de cohabita tōe clericoꝝ. q suspensus a ca none celebrās tūc solū incur rit irregularitatē qñ p modū sentētie fit a canōe suspensus. vt ī dicto c. cum eterni .li. vi. Sic autē nō est in fornicato re notorio et symoniaco. quia non p modū sentētie sz enun ciatiue dicuntur a canone q sint suspensi. vt patz in.c. q̄si tum. de cohabitatōe clerico rū. ergo celebrādo nō fiūt ir regulares. de sen. excō. lib. vi. Tene ergo fm Frācīscū q si in canone dicit penā imponē te q talis sit suspēsus ab offi cio. vl' dicit. suspendim⁹ talē ab officio si hoc fecerit: tūc ta liter suspensus celebrās fit ir regularis. vt ī dicto c. cū eter ni. Sz si dicitur in canōe pe nā approbante vl' enūciante seu recitāte aliquē esse suspē sum: sicut dicitur de fornica tore notorio: i. c. quesitū. vbi tamē recitat notoriū fornica torem esse suspensuz. talis ce lebrando non fit irregularis. Pro isto dicto ē famosissim⁹ ille doctor Guido de baysio: archidyaconus nūcupatus. xxxij. di. ad hec vero. vbi ipse notat ī fine glose. que īcipit. istud intelligit. q notori⁹ for nicator nō est principalit' sus pēsus a canone: sed a deo. qd patet ex eo. q2 q̄cito penitet licite celebrat. de cohabi. cle. c. vlti. licz in odiū criminis p canones aliquid sit additū q ad vitationē eorū. vt scz non audiantur ab eis diuina. vt ī. c. vestra: et in c. tua. de cohabi tatōe clericoꝝ. xxxij. dist. nul la. et. c. pter hec. et hoc fm In nocentiū. Licz aūt Hosti. no tauit ɔriū in speculo. ti. ij. §. iuxta ppositōis. et. §. nunc d episcopoꝝ. vsu. xxvi. et hanc viā tanq̄ mitiorē puto cōple ctendaz. Quadragesimascda regula. Suspēsus a canone nō ppter crimen sed ppt ali quem defectū: vtputa illegiti me nati et corpe viciati nō in currunt nouā irregularitatē: si ante obtentam dispensatio nem celebrant fm wilhelmū

in speclo.ti.ij.§.iuxta ppositionis.v.porro.et idem notatur per archidyaconũ.lvi.di. aplica. in pncipio. et h seruat curia.qz qñ dispēsat cũ talibꝫ simpliciter dispēsat sup defectu nulla facta mentõe d irregularitate.quia nullã incurrunt.lvi.di.apostolica.et.c.cenomanēsem.de filijs psbiterorũ.veniēs. Ideo dicit intelligendũ esse speculatoꝛ de illis qui ppter infamiã suspēsi sũt a canone.sicut sunt illi qꝛum crimina sunt notoꝛia.et q etiã post pactaz penitētiã celebrare ppter scãdalũ et infamiã p hibenṫ. vt in.c.fi. de cohabitatõe cleri.et mu.et de homicidio.ex litteris .c.fi.et tamē añ dispensationē celebrãdo nouã irregularitatē nõ icurrũt. quia hoc nõ inueniṫ iure cautum:ꝫm wilhelmũ in speclo vbi supra. et archid .lvi.dist. apostolica etc. Quadragesima tercia regula. Suspensus a confessionibꝫ audiendis celebrãs ante reconciliatõez non efficitur irregularis ꝫm wil. quia h non inueniṫ iure cautum.xi.q.iij.§. Euidēter. De hac suspensione habeṫ. xxvi. q.i.et.v.q.vi.p totum. Quadragesimaquarta regula. Recipiens beneficiũ in irregularitate: impetrata absolutõne sup irregularitate nõ indiget alia dispensatõe sup beneficiõ obtēto: ꝫm Raymũdũ et wilhelmũ in speculo. Caueat tñ qlibet ne i peccato moꝛtali vl suspensione beneficiũ recipiat. vnde securius est vt tal cõfiteatur ante receptõnē ne collatio sit viciosa ꝫm wilhel.in c.si celebret.d clerico excõ.ministrante. Licz hoc sit pdurz est tamē verũ ppter rationez ibi positam: quia scz eligi nõ potest in peccato moꝛtali ad illa a quoꝛũ perceptõne a sanctis patribus est priuatus. Uerũtamen abbas ibi moderatur hoc dicens .ꝙ si cui existenti in occulto collatum sit sed ipe recipit illud post peractam penitentiã poterit retinere.allegat de tēpo.oꝛdi .qsitum.de senten.excõ.c.vltimo Sed propter peccatũ enoꝛme .vtputa propter homicidium ipo iure perdat beneficium. vt notatur per Archidyaconũ.l.dist.studeat.que icipit in glo.hic dispensat.vb i dicit glosa.quia de iure debet eo carere. quod expõit archidyacon⁹:per sententiã nõ ipo iure. Nam homicidiũ non in

ducit ipso iure priuatõnem beneficij: secundum Bernardũ compostellanũ: qui ita notauit de electione. quod sicut. in glosa. i. §. si vero. ver. alia autem. Et idez sentit Innocentius dicens. quod in homicidis irregularibus cadere potest ius cuiuslibet dignitatis. quia etiam iuste habent eam: si cum eis fuerit dispensatum. Et etiam sine dispensatõne iuste tenent predicti dignitates suas quousque renuncient vel deponant: secundum Innocentiũ: qui ita notauit de excessibus prelatorũ: cuz. in pricipio. Cõtra tamẽ istõ dictum faciũt multa iura. vt de clerico pugnante in duello. c. Henricus. in fine. Item lv. dist. si euangelista. ver. in loco. cum dispensatio requiratur vt homicida beneficiũ recipiat. videtur secus de iure cõmuni. Item cum homicida ministrare non potest: etiaz post penitentiã sine dispensatõne. de temporibus ordi. quo suspensus est a beneficio quod datur propter officium. et sic etiam accedit. lxxxi. dist. eos. et notatur de cõsuetudine. cũ dilectus. in glosa. suspensus enim. Tu dic breuiter. quod hic nulla est contrarietas. Nam Bernardus et Innocentius intelligunt quod homicida iuste tenet et recipit beneficiũ quousque deponitur per sententiã Iura autem in contrariũ inducta dicunt quod debet carere et priuari beneficio de iure. quia de iuris rigore est inhabilis ad illud. Non tamẽ hoc negat quin hoc fiat per sentẽtiam: et sic idem sentiũt. Quadragesimaquinta regula. Presbiter excõmunicatus vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis: administrans in ordine accolitatus efficitur irregularis. secundum wilhelmũ. Secus si tantũ a missarũ celebratione fuerit suspensus. Quadragesimasexta regula. Clericus in minoribus constitutus excõmunicatus ministrãs sacerdoti ad altare portando aquam: lumẽ et alia similia nõ est irregularis secundum wilhelmũ Idez putat de presbitero dyacono et subdyacono. Ratio quia ista nulli ordini sunt annexa: cum et per laicos litteratos expediuntur. Quadragesimaseptima regula. Episcopus suspensus a pontificalibus celebrando in eis non fit irregularis. quia pontificalia non sunt de substantia secundum

wilhel. Quadragesimaoctaua regula. Suspensus ab ingressu ecclesie si in ea celebrat irregularis est. et si in tali suspensione decedit nõ sepelit in cimiterio. vt de sen. ex. is cui. li. vi. Notat tñ nouellator in nouella q̃ pt in ecclia audire diuina sine metu irregularitatis. sz ñ sine pctõ. licz Hugo z Raymũdus aliud notauert quoz opinio refutat per modernos Quadragesimanona regła. Excõicat⁹ vł suspẽsus baptizans solẽnit in suppellicio z stola publice irregularis efficitur: ẜm wilh. Secus si aliter. s. simpliciter baptizat: z maxie ĩ necessitate. Quinquagesima regula. Quicũqz non potest pmoueri ad ordĩes sine dispensatõne nec etiam ad honores. et quicunqz est illegibilis irregularis ẽ ẜm wil. Idem intellige de omnib ca sibus qui impediũt promouendos: vł deijciũt iam pmotos. vł qui penã depositõnis merent. Unde regulare est q̃ q̃cunqz post pactam penitentiã nõ habẽt ordinis executõnem irregulares sũt: sicut homicide. l. di. §. i. erga. de symonia. tãta. Itẽ excõicat⁹ interdictus suspensus in ɔtẽptuz clauiũ se faciens ordinari. de sen. excõ. cum illoz. Itẽ si etiam p̃sumit celebrare. xi. q. iij. si q̃s. de vi. z ho. cle. vt clericorũ. §. si q̃s igit. Itẽ violãs interdictum. de exces. p̃la. tanta Item falsarius lraz pape. de crimine falsi. ad falsarioz. §. i. Tal tñ ẜm Inno. si occult⁹ ẽ post absolutionẽ z penitẽtiã potest ordinari. q2 nullo iure cauet q̃ sit infamis ipso iure. Item heretic⁹. de purgatõe. c. inter solicitudines. vł exhibẽtes hereticis sacramenta. de hereticis excõmunicatis. §. si vero. Item sodomita. d excessi. p̃la. clerici. Itez p̃sbiter denudans confessionẽ. de penitẽtia z remis. oẽs. c. fi. Itez incorrigibilis in contumacia p̃seuerans. de dolo z ɔtu. veritatis. §. fi. Item notoriũ crimen de iure vel facto. de temporibus ordinatõnũ. c. fi. Itẽ vtẽs officio assassinoz vł defendẽs r̃ceptãs occultãs eos. licz mors nõ sequat inde. de homici. p hũani. li. vi. Item apostata. de apostatis. c. fi. Itẽ scismaticus. de scismaticis. ca. i. Item intrusus voluntarie per potestatẽ secularez. vij. q. i. factus. de elec. quisq̃s. Itẽ omne crimen quod ipo facto

inducit infamiã ciuilem.ij.q.vij.§.porro. Item infamia descendens ex delicto ꝑ sentẽtiã ꝺclarato: qꝛ pena p̄t demi culpa ꝑmanẽte.ij.q.iij.§. hic colligitur. Infamis enĩ est irregularis: siue infamis sit iuris siue facti. vt de accusatoĩbus. omnipotẽs. de testibꝫ. testimoniũ. Quinquagesimaꝑma regula. Excõicatus maiori excõmũicatõe siue ab hoĩe siue a iure sciẽter: durãte excõicatõne: celebrans semꝑ fit irregularis: ꝛ est deponẽd⁹. de clerico excõmunicato mĩstrãte. latrones. Secus si ignorant. vt eoꝺ ti. c. apostolice. Si autem dubitaret ꝓbabiliter de sentẽtia excõmunicatõis: presertim quãdo ꝯscius est ꝺ culpa sua ꝓpter quaꝫ iuste potuit excõmũicari: nesciens tamẽ exponit se discrimini et celebrat cũ sit excõmunicatus: irregularis est: ꝛ indiget dispẽsatione pape ꝭm wilhelmuꝫ vt in dicto c. apostolice. Crassa autẽ ignorãtia in talibꝫ iudicat. vt si citatus ꝑemptorie nec iuit nec misit ad terminũ. ꝛ sic celebrat licꝫ nihil ꝺ excõmũicatõe sciat Circa p̄missa sciendũ ꝙ suspensus a iudice siue ad certam diẽ siue ꝑpetue siue quousqꝫ peniteat sp si celebrat est irregular. qꝛ tal nõ deberet celebrare nisi ꝑius sententialiter absoluat sic sententia suspẽditur. In vltimo tamen casu quidã ꝯtradicũt. vt.ij.q.v.p̄sbiteris. vbi dicit. ꝙ talis ad arbitriũ suspendẽtis facere debet. et si ante absolutõem celebrat irregularis est. ꝛ idem de re iudi. dilectus. de exces. p̄la. aplice. Suspensi vero a deo vt sunt oẽs peccatores celebrãtes in peccatis non fiũt irregulares. licꝫ peccent: nisi celebrarent in criminalibꝫ. vt in homicidio: in symonia: et similibꝫ. ꝛ quibꝫ etiam acta penitentia executio ĩterdicitur: vt supra dictũ est. Suspensi aũt ab officio a canone ꝓpter crimen si celebrãt irregulares sunt. Et hoc intellige si suspendunt a canone penam imponente: nõ autem approbante. vt in. c. cum eterni. de re iudi. li. vi. Quia etiã in minori excõmunicatõe existentes suspẽsi sunt a canone nõ imponẽte penã sed approbante: et ꝙcito penitet p̄t celebrare. de sent. ex. nuper. vnde potius dicit suspensio dei ꝙ canonis ꝭm wilhelmuꝫ. Et nota ꝭm Johãnem andree in

cle.i.de decimis.in glo.super ver.donec.quod cū aliqs suspenditur donec satisfecerit:sufficit iudicis declaratio sup satisfactiōe sine alia absolutōne In excōmunicatis vero est necessaria absolutio post satisfactionē. Concordat ad hoc glo. Jo.an.in.c.sepe quia.de elec. li.vi.sup ver.donec plene. vbi dicitur.quod illi qui occupant bona ecclesiarū vacantiū:et ea distrabunt:tamdiu sunt a beneficijs et officijs suspēsi donec ea plene restituerint.ipsis autē restituentibus ipso iure sine alia sententia restituti erūt vt notauit Jo.an.lxxxi.dist. si qui

Preterea sciendū est quod secundum glo.xxvi.dis.deinde. infamia et irregularitas cōtracta ante baptismuz tollitur post baptismū.et hoc si puenit ex proprio delicto. quia dona baptismi sūt sine omni penitētia et satisfactione. vt de conse.dist.iiij. sine. Si enim peccatuz non deletur quantū ad infamiam:adhuc post baptismū obesset.quod negat Ambro.xxvi.dis.vna. vnde si aliqs occidit mille homines ante baptismū: oīs infamia et irregularitas tollitur. vt li.dist.si quis post acceptuz. vt patet de paulo qui ante baptismū fuit homicida et tamē postea factus est apostolus. vt .l.di.§.econtra. Huic tamen dicto aduersantur doctores. nā Archidyaconus in dicto ca.deinde dicit.quod bene infamia ex quo nō descendit nisi ex peccato deletur i baptismo sicut et peccatū:sed non irregularitas que nō fundatur sup peccato.vnde ita irregularis est qui occidit cuz peccato:sicut qui occidit sine peccato:vt iudex. ne clerici vel monachi.c. sentētiam.et bigami et corpe viciati.et ita ipse Innocentius notauit.de diuortijs.gaudemus. Ipse tamē notauit de homici. presbiterum. quod homicidiū ante baptismū siue ex officio siue ex volūtate fecerit homicidium nō est post baptismū irregularis:quia oīs seqla peccati deleta ē. Sz Goffredus de conuersiōe infideliū.c.i. notauit quod peccatū et seqla peccati bene delentur in baptismo sz nō defectus siue impedimentum. Prima via cōmuniter approbatur. Speculator tamen in titulo de dispensatiōibus.§.iij.ver.is aūt. videtur declinare etc.

Cautele circa predicta obseruande.

Cautele servāde circa p̄dicta

Prima cautela est. Ep̄us et quilibet iudex nō potest nec debꝫ excōmūicare vniuersitatem vł collegiū. Et h̄ ido ne innocentes puniant̄ cū nocentibus. vt dicitur in .c. romana. de sentē. excō. li. vi. Interdici tamē possunt innocentes cum nocentibꝫ. de sponsalibus. nō est. Et hoc ideo: qꝛ ibi nō est tantū p̄iculū anime sicut in excōmunicatōne que est eterne mortis damnatio. p̄ quam quis tradit̄ sathane: vt supra dicit̄. Secūda cautela. Caueat iudex ne ferat sē tentiā excōmūicatiōis nisi p̄missa monitōe. si tñ h̄ fecerit: licꝫ sentētia sit iusta: sꝫ tñ punitur lator pena. c. sacro. d̄ sē. excō. scꝫ suspēsiōe ab īgressu eccłie infra mensem. Tercio caueat ne ferat sententiā excōmunicatōis: suspensiōis vel interdicti p̄ futuris delictis. puta si tale q̄d fecerit. nec pro p̄sentibꝫ sub ea forma: si de illis infra talem terminū minime satisfecerit. vt in .c. romana. de sen. excō. li. vi. Vñ s̄m Joh. an. in nouella sup̄ dicto ca. valde ridiculosum esset si diceret p̄lat⁹. excōmunico petrum si furtum fecerit. si adulteriū ꝯmiserit. cum tamen ad talia paratus sum vel suspectus. si tamē mora causa vel culpa p̄cessit bene potest excōmūicari sub illa forma Exemplū: vt qꝛ de mora ꝯdēnatus in actōe p̄sonali nō soluit īfra q̄ttuor mēses vt debuit. postea iudex dꝫ p̄cipe vt soluat īfra certū tp̄s. al's sit excōmūicat⁹. hic enī mora p̄cessit Silr̄ de culpa. vt qꝛ negligētes fuerūt clerici in diuis officijs dicēdis: poterit iudex dicere. Excōmunico omnes q̄ nō interfuerūt canonicis horꝭ. hic enim culpa p̄cessit. Similiter de offensa: vt in coniugato qui tenuit cōcubinā separet̄ ab ea ne excōmunicet̄ si vlterius redeat ad ip̄am. Alias p̄ter istos casus iudex nō debꝫ ferre sententiā excōmunicationis sub certo termio ꝛc̄. vñ male faceret si statim post cōdemnatiōem factā in p̄sonali iudex p̄cipet infra certū tempus ferendā sententiā excommunicatiōis. cum tamē nō p̄cessit mora. Et in hoc sepissime iudices nostri tēporis excedunt modum. Ideo hec dixi pro generali doctrīa Circa dispensationē predictarū

censurarꝫ est sciēdū q licȝ ꝑm q̄sdam doctores epus nō pt dispēsare sup irregularitate ⁊ alijs defectib⁹ nisi vbi expsse sibi a iure pmittit ꝑm wilh. tazonē Goffredū Johēm de deo ⁊ Innocentiū. Alias ꝑm istos epus dispēsans in casibus sibi a canone expsse non permissis: videt impugnare canones vel eos tollere. Tu tamē dicas q vbicūq̧ expsse a canonib⁹ ptās dispēsandi ñ phibetur epis: episcopi pñt dispēsare. Et h̄ dictum p doctores cōmunius approbat. Ita dicūt Johes. Laurēti⁹. Hugo Tan. Bernard⁹. wilhelm⁹ in speculo. ti. de dispēsatiōibus. §. nunc de epoꝝ. ⁊ ille famosissim⁹ doctor dñs archidyacon⁹. l. di. d pmissis. vbi late psequit istā materiā improbādo opinionē ꝯtrariam. qui etiā dicit dñm suum Hostiensem dixisse q in his in quib⁹ peccatū mortale est ꝑm legē diuinā: sicut in furto rapina. vt. xiiij. q. v. penale. dispensare nō potest. nec etiā papa: vt aliqui dicūt. nisi penitentiā agant ⁊ restitutio fiat. de vsu. cum tu. ⁊. xiiij. q. v. si qd. ⁊. c. multi. et eadeȝ. q. vi. si res. In his vero in q̄b⁹ peccatū mortale est ꝑm ius positiuū. vt vbi est epis vel inferioribus pape interdicta dispēsatio: nullus dispensat nisi solus papa: vel is cui specialiter cōmiserit. Si vero non est interdicta potestas dispēsandi tūc potest. Hᶜ archidyacon⁹ Pro ista sententia faciūt multa iura. vt de hereticis. excōmunicamus. §. sane. de sentē. excom. nuper. ⁊. ca. a nobis. ⁊ ca. cum illoꝝ. Et de sponsalibus. cum apud. xvi. q. i. sunt nōnulli. ff. ex quibus causis maiores. l. necnō. §. i. nā ⁊ apostolus dicit. Omnia mihi licent. xi. q. i. aliud. Et ex his patet q̄ȝ lata sit potestas episcoporū. quia oīa possunt: nisi expsse phibeant. Sūt autem multi casus in iure expressi in quib⁹ eis cōcedit autoritas dispēsandi. quos licite scripsit wilhelm⁹ in specl'o iuris. de quib⁹ hic supsedere cēsuit scribētis sedulitas. sciens q epi nō egent vt q̄s eos doceat ȝ ipi alioꝝ sūt doctores. i. q. vij. ꝯueniētib⁹. psertiȝ cū psentis opusculi pncipal' intentio fuerit simplicibus simplicia tradere rudimēta. non pfectis subtilia: vt cum apl'o lac potū daret nō escā puul.

p̄pter q̄ꝺ etiā stilus eiusdē nō in doctis aut ꝑsuasibilibꝫ humane sapiētie verbis sed ī doctrina spūs excurrit. eo ꝙ iuxta Isidoꝝ de sūmo bono. li. iij. Horret sacra scꝑtura spumeū sapientie ambitū. Ignoscant igitur doctores sup̄ stili ꝛ materie ruditate: q̄ non ipis sed simplicibꝫ dirigitur. Grati sint simplices quoꝝ profectui p̄sens opusculū destinat. Sed ꝛ ipi reuerēdissimi p̄res ꝛ domini archiep̄i: episcopi: ceteriqꝫ p̄lati doctores ꝛ magistri si qua bene scripta in p̄sēti tractatu inueniāt approbare dignent gratiose: q̄ vero dubiosa: vndosa aut perplexa declarent: delucident ꝛ iter p̄tentur. Insup̄ que minꝰ bn̄ posita fuerint corrigāt ꝛ emēdent occupatōi potiꝰ ꝙ̄ ignorantie ascribētes errorē. Testis eni deus est et angeli eiꝰ me grauibꝫ ꝛ arduis: nō solū diuersis: verūetiā sibiīnuicē aduersis protūc occupatum fuisse negocijs. ꝛ nisi pia duxisset manū sedulitas: nisi diuine gr̄e miseratio animū lacessitum cōfortasset. nequaꝙ̄ naufragosa imbecillis animi tumba p̄prijs conatibus subanhelo pectore salutarem euecta fuisset ad portū. Hortor postremo vt quisqꝫ ista legeris: mei peccatoris recorderis. exorans dominū vt nō p̄ tam industrioso labore ꝙ̄ pie mentis deuotōne ꝛ bone voluntatis affectu quo cūctis christi fidelibꝫ p̄ficere conabar mercedem ꝑpetuā omnibus fideliter in vinea sua laborātibus p̄missam largiri dignetur tēpore oportuno.

Suscipe ꝯpleti laudes o christe laboris
Quas cordis leti vox subdita reddit amoris.
Sit merces operis oratō sancta legentis.
Que iungat superis nos toto robore mentis

Finit tractatus ꝑutilis ꝺ administratiōe sacramētorū. de expositōe officij misse. de dicendis horis canonicis. de ꝙ̄ censuris eccl'iasticis canonice obseruādis. Imp̄ssus Argētine p̄ Martinū flach Anno dn̄i. M.cccc.xcij.

Tabula huius tractatus

Tabula